המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום וערש"ק פ' ויקרא כ"ט אדר תשמ"ח (18 במרץ 88)
דף היומי: בבלי — מכות כ'; ירושלמי — שבועות כ"ג

שנה ל"ט גל' 11048
1.50 ש"ח כ' מע"מ

פסח השנה בירושלים

במלון סוויטות חדש ומפואר
במרכז ירושלים

בסוויטה:
• חדר שינה • פינת אוכל • מטבחון
• סלון (אפשרות להלנת 3 מבוגרים נוספים)
הסוויטה מרווחת וממוזגת
מרוהטת בטוב־טעם

שרי־ישראל
02-380585
02-380490

המימשל הודיע לקונגרס על מכירת 75 "אפ־16" לישראל

במקום תכנית ה"לביא" שבוטלה

וושינגטון — הממשל האמריקאי הודיע לקונגרס על כוונתו למכור 75 מטוסי קרב אפ־16 לישראל וציוד צבאי שונה למצרים, סעודיה, פקיסטאן ובחריין.

הצעת המכירה, שהועברה בסוף פברואר לסנט ולבית הנבחרים, נועדה לספק לישראל מטוסים לאחר שזו ביטלה אשתקד את תכנית ה"לביא".

המטוס אפ־16 "פאלקון" הוא אחד ממטוסי הקרב המשוכללים ביותר של חיל האוויר האמריקאי, והוא כבר נמצא ברשות חיל האוויר הישראלי.

גם פקיסטאן אמורה לרכוש מספר מטוסים מדגם זה, וכן מטוסי תצפית — "איזוואקס" או "הוקאיי".

מצרים עשויה לצייד את צוללותיה, מתוצרת בריה"מ וסין, בטורפדות מתוצרת ארה"ב וה"א גם אמורה לקנות טנקים מדגם מ־60.

הממשל האמריקאי גם אישר את כוונתו לאפשר למצרים לייצר טנקים מדגם מ־1 על פי זכיון.

בחריין תוכל לרכוש ארבעה מטוסי אפ־16, אם לא יתנגד לכך הקונגרס. (ע"צ)

הוועדה המדינית של אגוד"י פתחה בדיון מדיני

תשוב ותתכנס בעוד 10 ימים להמשך הדיון

— מאת סופר "המודיע" — הוועדה המדינית של "אגודת ישראל" התכנסה אמש לדיון מדיני בת"א, על רקע הבעיות הבוערות והמצוקות על הפרק. נמסרו סקירות מדיניות ע"י יו"ר הוועדה, הרב שלמה לורינץ, והחברי הכנסת של "אגודת ישראל" הרב אברהם י. שפירא והרב מנחם פרוש. זאת, נוכח השעבדה שעמדת "אגודת ישראל" יכולה להכריע בין שני הגושים הניצבים בשאלות המכריעות בפני המדינה.

הדיונים נסובו אודות השתתפות ישראל בוועידה בינלאומית והעמדה נוכח שאלת "שטחים תמורת שלום". הובעו דעות שונות, כשהכל מכירים בהוכרות השעה והשאלות הן של פיקוח נפש. הדוברים התוכחו, אם יש עם כי לשבת לשולחן הדיונים וכן האם כדאי להכריע עתה. או שמא על ישראל להתחבק ולהרהור זמן.

הוצע לזמן לאחת הישיבות הבאות את ראש הממשלה או את השר שרון, כדי לשמוע את דעת הליכוד וכן את שר החוץ פרס, על מנת להאזין לעמדת המערך, טרם הקבע אגודת ישראל את עמדתה.

הישיבה ננעלה לפני סיכום הנושא וההחלט. כי הוועדה תשוב ותתכנס בעוד כ־10 ימים להמשך

(המשך בעמוד אחרון)

היום 20 עמודים

שולץ עשוי לבוא למסע דילוגים נוסף במזה"ת

שמיר סיים ביקורו הרשמי בוושינגטון

וושינגטון — ראש הממשלה, יצחק שמיר, סיים אתמול ביקור בן 4 ימים בוושינגטון כשם שהחל בו — תוך גילויי התנגדות בזירת ליוזמת השלום האמריקאית החדשה.

אף שהנשיא רייגן ושר החוץ שולץ הפצירו בהו השבוע להסכים לפשרות, לא ניראו סימנים לכך ששמיר ריכך את התנגדותו ליוזמת שולץ.

(המשך בעמוד אחרון)

מחבלים בג'בליה ירו לעבר תושב אשקלון

בניסיון להתנקש בחייו של תושב אשקלון היה אתמול בג'בליה שבצפון רצועת עזה. האיש כדי צברי, בן 44, קבלן קירוזים מאשקלון, הגיע אתמול לבית חולים ברזילי כשהוא פצוע מיריות ברגליו.

בחקירה ראשונית סיפר האיש שבעת שהיה בג'בליה שבצפון הרצועה, שם הוא מבצע עבודות מזה כ־15 שנה, הותקף ע"י שני רעולי פנים — האחד החזיק בידיו קלצ'ניקוב והשני אקדח, השניים ירו לעברו ופגעו ברגליו ונמלטו מהמקום.

בעקבות המקרה הוטל עוצר על מחנה ג'בליה.

בשיחה עם כתב עתיים, דוד אפל, סיפר הנפגע, שהוא יצא לעבודה כהרגלו כדי להמשיך בקידוח מים שהוא מבצע מטעם

(המשך בעמוד אחרון)

בעקבות הפלישה הסנדיניסטית:

ארה"ב שיגרה חיילים להונדורס — ניקרגואה מגייסת מילואים

מאנאגואה, — ממשלת ניקראגואה הורתה ל־15,000 אנשי מילואים להתייצב מיד לשורות, לקראת "אפשרות של התערבות כוחות אמריקאיים".

קודם לכן קרא נשיא ניקראגואה, דניאל אורטגה, לבני ארצו "להיות מוכנים להילחם" כדי להדוף פעולה צבאית אמריקאית אפשרית נגד ארצם. עם זאת הכחיש הצהרות מארה"ב, לפיהן "פלשו" כוחות סאנדיניסטיים לתחום הונדורס.

דובר הבית הלבן הודיע ביום רביעי בלילה על שיגור כ־3,200 חיילים אמריקאיים להונדורס, לאחר שזו הודיעה כי כוחות של ניקראגואה פלשו לתחומה.

חיל האויר הרס בסיס מחבלים ליד ביירות

מחבל נהרג 4 נפצעו

שיחלאן, לבנון — מטוסי חיל האויר הישראלי הרסו אתמול בסיס מחבלים בפיסגת גבעה ליד הכפר הדרוזי שיחלאן בהרי השוף, הרגו מחבל ופצעו ארבעה אחרים.

מקורות בטחוניים אמרו, כי 4 מטוסים ירו 5 טילים לעבר מצבים של החזית העממית, אחד מארגוני המחבלים הקיצוניים, באזור תעלת שיחלאן, 15 ק"מ דרומית מזרחית לביירות.

סוללות תותחים נגד מטוסים של המחבלים המיליציה הדרוזית, פתחו באש אולם לא פגעו.

היריות נשמעו היטב במערב ביירות.

נרכה הידי נסגר נמל התעופה של ביירות ל־15 דקות.

בין היתר נהרס בית בן קומתיים, שהיה בסיס החזית העממית. ההתקפה נמשכה 15 דקות.

בתל־אביב מסר דובר צה"ל, כי מטוסי חיל האויר תקפו יעדי מחבלים דרומית לביירות.

מקורות בטחוניים בביירות אמרו, כי התקיפה האווירית היתה מעשה תגמול לירי הקאטיושות מלבנון על צפון ישראל ביום רביעי. (ע"ד וע"צ)

● ירושלים — שוטר משמר הגבול נפצע אתמול קל בראשו מזריקת אבן במזרח ירושלים. (עתי"ם)

התכנסה ועדת הארגון של "אגודת ישראל"

— מאת סופר "המודיע" — ועדת הארגון של "אגודת ישראל" התכנסה אתמול בבית התנועה בתל אביב, לדיון בהמשך הפעולות לשיקום ההתארגנות הנשית בתנועה.

במרכז הדיון עמדה הכוונה לשלב באורח מעשי את פעילי הסניפים בכל רחבי הארץ בעבודה הפעילה בתנועה, כדי לעודדם ליטול חבל במערך "אגודת ישראל" ולהביא את דברה בפני הציבור.

הישיבה אף דנה בהליכים שתוח להביא את דבר התנועה אל הציבור הרחב ובצורות התארגנות, לקראת ימי העיון שמוצע לקיים לאחר הפסח.

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: מזג האויר יהיה משנן חלקית וחם בצורות. תשקיף לשבת: נשם וקריר יותר.

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 7 — 16, חיפה 11 — 22, תל אביב 12 — 20, באר שבע 9 — 21. (עתי"ם)

עמרם שנק
קרית צאנז, נתניה

מרים פולק
סנהדריה המורחבת, ירושלים

מאורשים

בס"ד, ערב ראש חודש ניסן תשמ"ח

צבי מנחם וידר
מעלה אדומים

חיה רוטנברג
ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור ליום כ"ט באדר תשמ"ח

ברכת מזל טוב חמה ולבבית

שלוחה בזה לנכדנו ואחינו היקר

כמר **ישעיהו סופר** נ"י

בהגיעך לגיל המצוות

יהי"ר שתעלה מעלה במעלות התורה והיראה
המבורכים מכל הלב

סבא וסבתא
ירוחם ורחל פרידמן

הדוד והדודה
אבי וזיסי פישהוף
והילדים

לבית מדרש של אברכים
בני תורה בירושלים

דרוש
ספר ישעיה' (על קלף)

איש אשר ידבנו לבו יתחסד
בא להתקשר לטלפון 02-287675
זכות הרבים תעמוד לו להתברך
בברכת הנביאים ע"ה

ברוך דיין האמת

בצער רב אנו מודיעים על פטירת בעלי
וקרובנו היקר הרופא הנאמן
הידוע במסירותו עשרות בשנים

ד"ר **חיים כהן** ע"ה
יקיר ירושלים

הלוויתו תצא היום יום שישי ערב ר"ח ניסן
בשעה 9.00 מבית הלוויות בסנהדריה
להר המנוחות

המתאבלים:
אשתו הילדה ומשפחתו

ארונו בא

מודיעים ההמומים בהבשורה המרה על פטירתו של האי גברא רבא. מוכתר ביסורים, רודף צדקה וחסד בבריה נפלאה, אוהב את הבריות, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה ובצניע לכת

הר"ר **אברהם** בהרה"ג ר' חיים יוסף הלוי **לבובין** ז"ל

ארונו יגיע מארה"ב היום, יום ו' בטיסה אל־על 004 בשעה 11.50. ההלויה תעבור ליד בית הכנסת "יחידי כלל" ברח' הרב דסלר בני ברק בשעה 1.00 בצהריים בדרכה לבית העלמין בנחלת יצחק

המשפחה המתאבלת

פרטים נוספים בטלפונים 03-5708918, 03-795062
השבעה ברחוב הרצל 52 בני ברק אצל משפחת הזן 03-5700485

"שיח ישראל"
הוצאה לאור והפצת ספרי קודש

הדלקת הנרות:

	ער"ש	מוצ"ש
י־ם	5.11	6.25
ת"א	5.29	6.27
חיפה	5.21	6.26
ב"ש	5.28	6.26
שיטת ר"ת		7.03

רח' בר אילן 28, ירושלים, ת.ד. 5606, טל. 380181

עדיין במבצע:
פרקי אבות "מתנת אבות"
לקט מרבותינו הקדמונים 15 ש"ח
פרקי אבות "ששונים לדוד"
תוספות יו"ט השלם ועוד 6 ש"ח

מה חדש לארבע כוסות בפסח תשמ"ח?

יין קל־קל
יין אדום מתוק
דל כהל

ראוי
לשותי מיץ ענבים
וגם לשותי יינות

בהשגחת הבד"ץ
של העדה החרדית

עוד יין משובח של
יקב "ענבר" - "אחים כהן"
ירושלים
יצרני היינות המשובחים
"בראשית", "אנטיק",
"אפרסמון", "ענב" ועוד

חלוקת יינות איכות
מאוצר בית דין
במחירי העלות
פרטים בעמ' ט"ו

אופנת נשים מעולה
גלה שפי

לקראת חג הפסח
"אצל שרי"
באה לקראתך
במבצע

אשראי מקסימלי

עד לר"ח תמוז מ"ח (15.6.88 למספרם)
או **5 תשלומים**

אצל שרי תמצאי
לקראת החג
תחת קורת גג אחת
מאות דגמים לבחירתך
כולל: דגמי מעבר, קיץ, לערב, לחג ולחוה"מ
ובנוסף — פינת המציאות לבגדי חורף
שמלות, חליפות, חולצות
חצאיות ובליזרים
והכל מטיב יצרני האופנה
בברכת פסח כשר ושמח
להתראות שרי
"מבצע אשראי מקסימלי כולל גם את פנת המציאות"

"אצל שרי"
תמארת רמות 81/4
פתוח כל ערב
בין השעות 8-10
מר"ח ניסן פתוח רצוף
בשעות 11-5 בלילה
טל' לתאום זמן אחר
02-868799
מכירה מיוחדת גם במוצש"ק
בשעות 8-11
תחבורה: קוים 35-16
שילוט מכוון עד החנות

אדון ואופנה
אופנה אקסלוסיבית לגברים ולנוער
בני ברק רח' ר' עקיבא 104 טל' 707441
ירושלים, רח' מאה שערים 3

אדון ממשיך במסורת חלוקת מתנות
בקניות החל מ־100 ש"ח ומעלה האפשרותך
לבחור אחת מ־21 המתנות
ש"אדון" מעניק
כגון: טלפון, מגהץ, רדיו, מסחטה, בלנדר ועוד
תקנון המבצע בחנויות "אדון"
כל מוצרי תחרוך בהנחות סוף העונה, ונכללים במבצע.
ב **אדון** אתה מחליט על המתנה.
ב **אדון** גודל המתנה נקבע לפי גודל הקניה.
ל **אדון** נכנסת — אדון יצאת ובמתנה זכית
כל המוצרים ב"אדון" בפיקוח המעבדה לבדיקת שעטנז

במבצע!!! לחנויות ולסיטונאים
נייר כסף לשיש
50 ר' 100 מיקרון עובי מלא
בהכשר הבד"ץ
וכן מפות שולחן
כלים מפלסטיק חד פעמיים
תוצרת חוץ והארץ
להשיג: א.ט.י. ארזיות
03-9226272, 02-528384, 02-534266

הוצאת ספרים **"אשכול"** ירושלים
טל. 02-285351 02-280179 ת.ד. 5202 ירושלים

מבצע אפיקומן
משניות יכין ובועז מפוארים
פ"ד פירושים
גודל אורגינלי בניר בייבל כרס משובח
בשבעה כרכים
★ מחיר מיוחד ★ שלשה תשלומים
1) 45 שקל עם הזמנה
2) 45 שקל צ'ק לחודש
3) 45 שקל צ'ק לחודשיים
ס"ה **135** שקל כולל משלוח
★ הכמות מוגבלת ★
שלח הצ'קים ותקבל הספרים לביתך

ליבוביץ הלבשה עילית
לגברים ונוער
בני ברק רח' ר' עקיבא 123 (מול רח' חזון־איש)

לרגל חנוכת משכננו החדש והמרווח
מחירי מבצע מיוחדים
★ קפטן, טיש קפטן וחלאט רק 130 ש"ח
★ חליפה קצרה רק 270 ש"ח
★ מכנסיים מ־50 ש"ח
★ חליפות קצרות לברמצוה 180 ש"ח

ליבוביץ גדל -
המחיר נשאר קטן...

THE NORMANDIE נורמנדי

מלון מפואר
גלאט כשר
(כדתיא)

בעיר הנופש
הנפלאה
בורנמות – אנגליה

מלון "נורמנדי" ממוקם על חוף הים, ושוכן
בתוך גינת נוי גדולה ומטופחת
ומכיל 70 חדרים מפוארים, אמבטיה וטלפון צמודים.

★ כשר למהדרין מן המהדרין ★ גלאט כשר, בהשגחת "כדתיא" – משגיח קבוע במקום ★
★ תפריטים ברמה גבוהה ★ 5 ארוחות ביום ★ מערכות כלים ואוכל מפוארים ★
★ ביתכנסת וספריה ★ לובי מפואר גדול ומרווח ★
★ בריכת שחיה מחוממת – נפרדת בגינת המלון ★
★ מרחק נסיעה מלונדון שעה וחצי בלבד ★
המלון פתוח כל השנה (לחג הפסח ההרשמה סגורה)

פרטים והזמנות **"עקיבא טורס"** נסיעות ותיירות בע"מ
בני־ברק, רח' ר' עקיבא 106 טל. 4–5709141

סודה-כשר לפסח למהדרין!

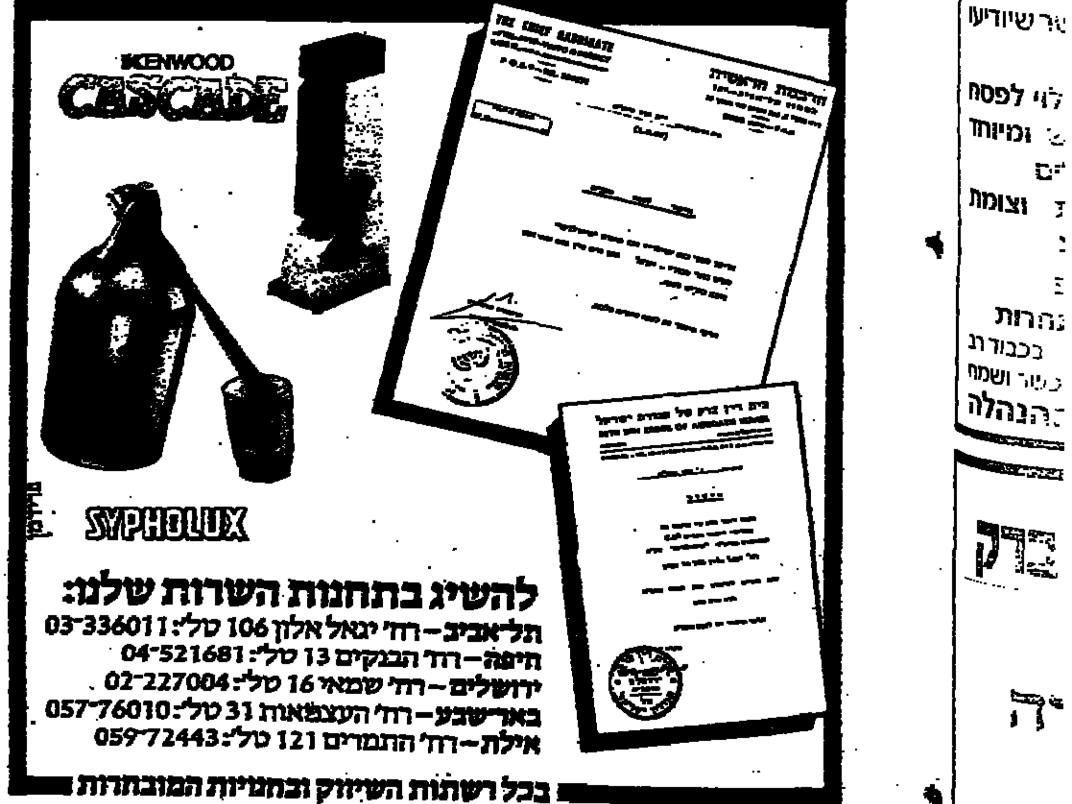

להשיג בתחנות השרות שלנו:
תל־אביב – רח' יגאל אלון 106 טל: 03-336011
חיפה – רח' הבנקים 13 טל: 04-521681
ירושלים – רח' שמאי 16 טל: 02-227004
באר־שבע – רח' העצמאות 31 טל: 057-76010
אילת – רח' התמרים 121 טל: 059-72443
בכל רשתות השיווק ובחנויות המובחרות

מצות כהן הלפרין. המצות המיוחדות

רשימת הסיטונאים

לפי בקשת זרם הפונים מכל רחבי הארץ, אנו מפרסמים את מספרי הטלפונים של הסיטונאים, משווקי מצות כהן הלפרין לפי האזורים:

המפעל: 5-855361-02
אזור ת"א: 03-612576, 03-457218
בת ים — חולון: 03-5518774
בני ברק, פתח תקוה: 03-782400
אזור הדרום: 08-534415, 08-531970
חיפה והצפון: 04-662667, 04-641534
אזור השרון: 052-29629
ירושלים: 02-852191

חנויות המפעל בירושלים:
שכונת כנסת (במפעל הישן), פתוח בין השעות 8.00-20.00 רצוף
רח' יעקב מאיר 6, בשעות 8.00 — 20.00 רצוף (מול משרדי דור־נוף)

רהיטי ירדנה
החברה הישראלית המובילה ברהיטי עור

מבצע חגים!!

במחירי מבצע מיוחדים!
דגמי 1988 הגיעו!!
סלון 1+2+3 **עתיק** מעור אמיתי
תוצרת חוץ איטלקי
2900.– ש"ח במזומן בלבד עד גמר המלאי

סלונים מעור אמיתי
רק ברהיטי ירדנה

רח' הרא"ה 34 פינת מודיעין, רמת־גן. טל: 728702 פתוח במוצאי שבת

בס"ד
★ עבודה מעולה ★ תשלומים נוחים
איציק אלומיניום
כל עבודות אלומיניום
חלונות — סגירת מרפסות
דלתות — בניית גגות לסוכות
חלונות ראוה
בשכונת מאה שערים
רח' יצחק בלזר 8 (ליד ישיבת מחנה ישראל)
מאפית לנדר
טלפון: 829534 632665 לבקש את איציק

יקבי־ציון
רח' רפפורט 8 בית ישראל, טל. 02-829584 ירושלים

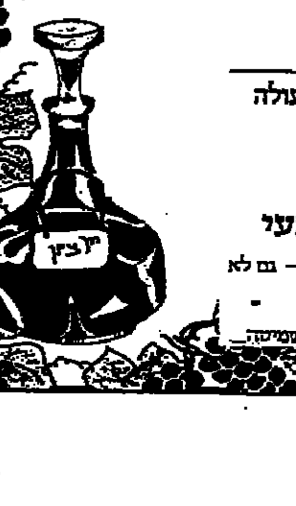

מבחר עשיר של יינות ומיץ ענבים בטעם ובאיכות מעולה
כשר לפסח
בהשגחת העדה החרדית ירושלים
★ יין גן עדן ★ יין מדליון
★ יין אצילים ★ מיץ ענבים טבעי
לידיעת המהדרים שלא משתמשים בכל מיין של שנת השמיטה — גם לא מענבים של נכרים
השנה לא יצרנו שום יין ולא מיץ ענבים
כל היינות ומיץ הענבים שלנו, הם משנים קודמות ולא משנת השמיטה

מיל"ה **המכון להדרכה ביהלומים**
קורס והשתלמות מקצועית
ביהלומנות, מסחר ביהלומים, מיון, הערכה, ידיעות גמולוגיות, סחר ביבוא ויצוא, המחור, שיווק והיווך
לפרטים והרשמה: צלצלו כבר עכשיו לצבי 02-822159

هكذا من الاصل

הד היום

פני הדור...

מ/ה. מי שהאזין, או רק קרא את הפרוטוקול של הכנסת מישיבתה ביום רביעי, השבוע נדהם מן הסגנון וממילון הכינויים המלוכלכים שהמיזו חברי הכנסת איש ברעהו. יש לנו הרבה סיבות מדוע לא לחזור על הביטויים שירדו לדרגה הנמוכה ביותר, ביטויים שעברו את גבול האלימות המילולית, אף שלא הגיעו עד לאלימות פיסית, אבל לפי פון הדברים הם כבר כמעט עברו את הגבול. לא את כבודה של הכנסת אנו באים לתבוע מידיהם של אותם חברי כנסת שרוחותיהם משתלהבות עד כדי כך, עד שהן מאבדים את צלם אנוש, שלא לדבר על צלם אלוקים. האם אלה, "פני הדור"? ומטעמים של נימוס אין אנו רוצים להמשיך ולהמשיך את המשל אף שהדבר מתבקש.

השבוע התריע אחד השופטים במערכת המשפטית על הסגנון האלים שפשה בתוך המערכת המשפטית, כאשר עורכי דין מלומדים מעיזים פנים ומשתמשים באלימות מילולית כלפי השופטים היושבים על כסא בית המשפט. מה שמתרחש בבית הנבחרים של מדינת ישראל הוא, נדמה לנו, חמור הרבה יותר, מפני שבדרך זו מחנכים את בני הנוער, ומה יעשה הבן ולא יחטא.

לעתים קרובות מתרחשים בישראל אירועים מחרידים של מעשי רצח גם בין נערים וגם בין מבוגרים, לעתים על פכים קטנים, כפי שאירע השבוע בירושלים, כאשר אדם נדקר למוות והשאיר אחריו משפחה של עשרה ילדים, לאחר סכסוך עם שכנו, ואין זה המקרה היחיד, לעתים קרובות יותר מסתיים הסכסוך רק בכמה חבטות אלימות. הכרוניקה הפלילית מלאה יום יום ממעשים כאלה המת־רחשים בארץ.

אם יש מי שמיתמם לדעת מה זה ועל מה זה? איכה ירדו האנשים פלאים? מדוע זה איבדו כל מידה נכונה של סובלנות וסבלנות. יש בוודאי הרבה סיבות להידרדרות זו. בין אלה, השפעת כלי התקשורת האלקטרוניים, שהן מכניסים לכל בית שני בישראל את כל הזוהמה ואת מעשי הרצח, המציגים את האנשים האלימים כגיבורים. אך גם לאלה הרואים את עצמם כנבחרי הציבור, אלה שבעבר ביקשו להשיג זכויות כ"יחידי סגולה", הם מציגים לעיני כל מחזה עלוב. מי שיבקש לסנגר עליהם, כי עונת הבחירות כבר מתקרבת אליהם ואימת הקלפי מטרידה על שלוותם, אין סניגוריה זו משנה את המציאות, אינה מפחיתה את השלכותיה החינוכיות וההח־ברתיות על הציבור.

ציבור זה שומע ומאזין לכל אותה תשפוכת של מלים, שמישהו הגדיר אותה כסגנון הכיכרות. לנו נדמה, כי סגנון האלימות המילולית יורדה יותר מזה. לא רק מפני שהיא נשמעת מפיהם של אלה הרואים את עצמם "נבחרים", אנשים שהם חייבים לברור את היוצא מפיהם, אלא גם מפני שהיא משפיעה על הציבור, של אלה הנוהים אחריהם. חרדה תאחז את האורח, לשמוע ולראות, בידי מי ניתנה הסמכות לחוקק חוקים ולקבוע מסמרות בחיי החברה והמדינה. האם כך נראים פני הדור, מה יעשו איזובי קיר? אולי הדור אינו ראוי לפרנסים טובים מהם. כי דור דור ושופטיו, דור דור ודורשיו.

אוי לו לדור, שאנשים כאלה, הם הרואים עצמם כפני הדור.

בישיבת מזכירות אגודת ישראל בי־ם

הוחלט על הקמת ועדה מיוחדת שתפעל למציאת פתרונות לדיור לציבור החרדי

בישיבת מזכירות אגודת ישראל בירושלים שהתכנסה ביום רביעי החולף, להתחיל בפעילות נמרצת למציאת פת־רונות לדיור לציבור הרחב והוסכם על הקמת ועדה מיוחדת לביצוע הדבר.

את ישיבת המזכירות פתח וניהל הידיד ח״כ הרב מנחם פרוש, שהרחיב את הדבור על נושא מצוקת הדיור בירושלים הגורמת להתמוטטותן של משפחות רבות בבואם להשיא את צאצאיהם בגלל הנטל הכספי הכבד ברכישת דירה.

הרב פרוש אמר שעלינו לצאת בתנופת פעילות להצלת המצב המחריף והולך, ועל כך שיש לפ־עול בדחיפות במשרדי הממשלה, כבדי לתת את האפשרויות למצי־את דירות במחירים נוחים וזולים.

הרב יעקב ליצמן שיזם את הדיון, תיאר בהרחבה את מסירות נפשו של כ״ק מרן אדמו״ר שלי־ט״א מגור, שראה בנושא זה בעיה קשה לציבור החרדי. ועל פעילותו הרבה להקמת הקריות החרדיות, באשדוד חצור ועוד שהיוו קרש הצלה למאות משפחות חרדיות אשר התיישבו במקום במאורגן.

בדבריו אף הצביע על מספר אלטרנטיבות, שאותם יש לבדוק במקומות פוטנציאלים להקמת קריות לצבור החרדי על כל חוגיו ועדותיו.

הרב אלעזר הגדלס, הפועל מזה שנים בשליחותו של כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א מגור, בנדון, הסביר בפרוטרוט לחברי המזכי־רות את חשיבות בניית דירות להשכרה וסיפר לנוכחים על פגי־שותיו הרבות עם ראשי משרד השיכון בנושא זה, בהציגו חישו־בים כלכליים על כדאיות הבניה להשכרה למשרד האוצר, ולמרות הכל לא הצליחו במשימה כבירה אשר נפלו על אזניים אטומות ללא הצדקה.

הוא קרא לאגודת ישראל להתארגן לפעילות לקידום ביצוע הרעיון אשר תהווה הצלת נפשות למשפחות רבות, כפי שהצליחה לפני כעשר שנים להשיג את מאות הדירות באשדוד בתנאים נוחים, בהשתדלותו הרבה של ידיד אגודת ישראל, במיוחד באותם הרב מנחם פרוש.

הרב ירמיהו אברמוב, העומד בראש ארגון אעלה לקליטת עולים חדשים במשרדי מרכז אגודת ישראל בירושלים, תיאר בהרחבה את הקשיים הרבים בהם נתקלים העולים ברכישת דיור מתאים וביקש אף הוא לפעול להצלת המצב.

לאחר דיון ממושך שבו נטלו חלק נציגי הסיעה בעיריה הרב מאיר פרוש והרב אברהם יוסף לייזרזון וחברי המזכירות הוחלט, על הקמת ועדה מיוחדת המורכבת מנציגי העיריה ועסקנים מחברי המזכירות, אשר תתכנס בראשית השבוע בראשות הרב מנחם פרוש, ואשר בה ישתתפו גם הרב א. הגדלס והרב י. אברמוב שיפעלו באינטנסיביות רבה לקידום הנו־שא. כמו״כ הוחלט לקיים דיון נוסף של המזכירות בנושא זה ביום שלישי הקרוב.

בתחילת הישיבה העלה הרב פרוש את זכרו של אחד מטובי וחשובי חברי אגודת ישראל בי־רושלים הרה״ח ר׳ יוסף רבינוביץ זצ״ל, שהיה נענה לכל קריאה של אגודת ישראל, במיוחד באותם הימים של קיום המאבקים לה־בטחת חיי הדת בארה״ק בעת הקמת המדינה.

בישיבה השתתפו החברים הי״ה ש. בוקשפן, י. גולדקנופף, ד. וינב־רג, ש.ד. וייס מ. זיבלד מ.ד. לוד־מיר, מ. מן, ז. פישמן י. פולק, ש.ב. פריגנט, ש. קאליש. א. רבי־נוביץ, ד.ב. רוטנר.

כ״ק האדמו״ר ממודז׳יץ, שליט״א בבני ברק

השבת ראש חודש ניסן ופרשת החודש, ישבות כ״ק האדמו״ר ממודזיץ שליט״א, בבני־ברק בה הוא שמר להקים את בית מודזיץ — מרכז לתורה ולחסידות, ע״ש אביו כ״ק מרן האדמו״ר בעל "אמרי אש" זצוקל״.

התפלות יתקיימו, אי״ה, בבית־המדרש לחסידי־מודזיץ בבני־ברק. עריכת השלחן בליל ש״ק בבית־הכנסת הגדול בבני ברק.

יו״ר הפרלמנט האירופי:

אישור ההסכם מותנה ביצוא ישיר מהשטחים

האג, יו״ר הפרלמנט האירופי לורד פלומב, אמר כי ישראל חייבת לאפשר לפלשתינים מה־שטחים לייצא במישרין תוצרת חקלאית לשוק האירופי, אם היא רוצה באישרור ההסכם המסחרי עם השוק האירופי.

הפרלמנט מנע בשבוע שעבר, בצעד חסר תקדים, את אישורם של שלושה הסכמים בין השוק האירופי לישראל.

פלומב אמר במסיבת עתונאים בעת ביקור בהאג, "אם נראה שי־פור במצב של היצוא הפלשתיני, נדון מחדש בנושא". (רויטר־עתי״ם)

איראן: השתלטנו על עוד עיר גבול בעירק

"מאות חיילים עירקיים נהרגו בקרבות"

ניקוסיה — איראן הודיעה אתמול, כי כוחותיה השתלטו על עיר הגבול העירקית הרמאל והרגו מאות חיילים עירקיים בקרבות פנים־אל־פנים.

הדיווחים על הקרבות נתקבלו, שעה שטילים נורו לעבר טהרן ובגדד ביום הרביעי לחידוש "מלחמת הערים", לאחר ששביתת נשק בנושא זה שנמשכה יומיים התנפצה ביום א׳.

עירק הודיעה, כי ירתה חמישה טילים לעבר טהרן ואילו איראן גילתה כי המשמרות המהפכניים ירו 4 טילים לעבר בגדד.

הדובר הצבאי העירקי הודה ששני טילים איראניים פגעו בבירה, הרגו ופצעו אזרחים והרסו בתים וחנויות.

סוכנות הידיעות האיראנית הרשמית, שהודעותיה נקלטו בקפריסין, הודיעה כי המשמרות המהפכניים חצו שטח הררי, עברו בכפרים בחבל סולימאניה שבצפון עירק והשתלטו על חורמאל, עיר המרוחקת 8 ק״מ מהגבול.

חקירה נגד חברה באיטליה החשודה במכירת נשק לאש״פ

ונציה — חקירה משפטית מתנהלת עתה נגד יו״ר חברת הנשק "ברטה" החשוד באספקת אקדחים ומקלעי "מ־12" לאש״פ במסווה של שיגור נשק למדינות אחרות — על כך נמסר אתמול ממקור משפטי בוונציה.

בברשציה, מקום מושבה של החברה, פורסמה הודעה, שבה נאמר, כי מר ברטה נחקר פעמיים השופט קרלו מאסטלוני. עם זאת צויין כי ברטה לא קיבל כל "הודעה משפטית".

החקירה נגד ג׳והפה פייטרו ברטה, בן ה־82, מתנהלת במסגרת חקירה נרחבת על ידי השופט מאסטלוני, בקשר עם סחר בנשק בין אש״פ והבריגדות האדומות בשנות ה־70.

ברטה חשוד במכירת נשק לאש״פ במסווה של מכירות רישמיות לכמה מדינות ערביות, וביניהן סוריה, כווית וטוניסיה. חלק מנשק זה נשלח על ידי אש״פ לבריגדות האדומות. (ע״צ)

● נצרת — סיסמאות בגנות ישראל ובזכות אש״פ נראו על חנות בגדים בנצרת. הסיסמאות נמחקו ונפתחה חקירה, אך טרם נעצר איש.

רייגן: פרוייקט "מלחמת הכוכבים" מתקדם

וושינגטון — הנשיא רייגן הכריז כי הפרוייקט השנוי במחלוקת "מלחמת הכוכבים" שנועד לפעול נגד טילי האויב בחלל, מתקדם בקצב מהיר ויופעל בשלבים, כאשר יהיה מוכן.

ביום השנה החמישי לפרוייקט אמר רייגן, באזני מדענים ואנשי עסקים, כי הפרוייקט אינו מפותח לשם שימוש כקלף במיקוח עם בריה״מ.

רייגן לא מסר לוח זמנים לפריסה ההתחלתית של הפרוייקט ולא אמר אלו סוגי נשק יהיו הראשונים שיופעלו. אך הוא ציין כי המומחים המפתחים את מערך ההגנה, התקדמו בקצב מהיר יותר משחשבו תחילה.

הוא גם תקף את הקונגרס על שקיצץ את המימון לפרוייקט. (רויטר עתי״ם)

מיפלס הכינרת ממשיך לעלות

הפתעה שוררת בקרב מינהלת הכנרת וחברת מקורות לנוכח עליתו של מפלס הכנרת למרות הפתיחה של סכר דגניה.

סכר דגניה נפתח כזכור לפני כשבועיים ומאז הוזרמו לים המלח בשבעים מיליון מטרים מעוקבים מים; כאשר ההזרמה מגיעה לממוצע של כששה מיליון ממ״ק ליממה. למרות עובדה זו הוסיף מפלס הכנרת לעלות בסנטימטר אחד בממוצע.

אנשי מינהלת הכנרת מסרו כי הסיבה להמשך העליה הם הגשמים שהמשיכו לרדת בצפון וכן הזרימה המסיבית של נחלי האכזב ההנים משנות שפע של גשמים.

מפלס הכנרת עומד כיום על 209.11 מינוס שפירושו — כעשרים סנטימטר מעל המפלס האופטימלי אליו חותרים אנשי המים. (עתי״ם)

השלטונות הסובייטים: פוגרומים נערכו בסומגייט

מוסקבה, — סגן התובע הכללי של ברית־המועצות אישר כי פוגרומים נערכו בסומגייט העיר האזרבידז׳אנית, שבה מתו 32 אנשים במהומות אתניות — ואת מגלה עתון שהגיע למוסקבה.

"מהומות בקנה־מידה רחב נערכו בסומגייט, מלוות בפוגרו־מים, הצתה ומעשי אכזריות נוס־פים" אמר סגן התובע אלכסנדר קאטוסב בשיחה עם כתב העתון האזרבידז׳אני באקינסקי ראבוצ׳י.

ארמנים, שנמלטו מאיזור סומגייט והגיעו למוסקבה, דיברו על פוגרומים במהלך המהומות שפקדו את העיר ב־28 בפברואר, בציינם כי נערך מירדף אחר ארמ־נים שנהרגו על ידי אזרבידז׳אנים.

אך זו הפעם הראשונה שפקיד סובייטי השתמש במילה "פוגרום" כדי לתאר את התרחשויות החו־דש שעבר בסומגייט, עיר נמל תעשייתית ליד חוף הים הכספי, השוכנת צפונית מבקו בירת אזר־בידז׳אן.

הצהרתו של סגן התובע הכללי נכללה בגליון מה־12 במרס של "באקינסקי ראבוצ׳י" עתון היוצא לאור בבקו.

סגן התובע מציין, כי כמה אנשים נעצרו במהלך חקירת ההת־רחשויות, אך אין הוא מגלה מה מספרם.

בתחילת החודש הודיע הקרמ־לין, שחיילים החזירו את הסדר כעיר לאחר המהומות.

הפשעים שבוצעו מחייבים "עונש כבד" אמר סגן התובע. הוא ציין, כי רבים מבין המעורבים במהומות היו קטינים "שביצעו את הפשעים החמורים ביותר לאחר שהוסתו על ידי יסודות חור־ליגניים". עוד אמר קאטוסב כי אי־אלה אזרבידז׳אנים ניסו לסייע לארמנים בסומגייט. "בסומגייט יש להצביע על יותר מדוגמא אחת של אזרבידז׳אנים שקמו להגנת אחיהם ואחיותיהם הארמנים שהותקפו על ידי יסודות חוליגני־ים" נאמר בהודעה.

המהומות התלקחו בסומגייט בחודש שעבר לאחר שבית־הנבחרים המקומי בחבל נגורנו־קאראבאח שרוב תושביו הם ארמנים, קרא לסיפוח חבל זה לארמניה.

מאות אלפי ארמנים הפגינו בחודש שעבר בירוואן בירת ארמניה למען איחוד החבל עם ארמניה. 75 אחוז מתושבי נגורנו־קאראבאח הם ארמנים אך חבל זה מהווה חלק של אזרבידז׳אן מאז 1923. (רויטר־עתי״ם)

---

100 ניספו בסופת ציקלון במוזמביק

מאפוטו — מספר ההרוגים בסופת הציקלון שפקדה את מוז־מביק בראשית החודש, עלה ל־100, מסר העתון "נוטיסיאס". יותר מאלף בתים נהרסו ו־4,500 אנשים נותרו ללא קורת גג. (רויטר עתי״ם)

הערכות פרשנים בוואשינגטון:

שמיר "לא טרק דלת" בפני ביצוע התכנית האמריקנית

וושינגטון — פקיד בכיר אמ־ריקאי אומר כי ראש הממשלה שמיר "לא טרק את הדלת" בפני ביצוע התכנית האמריקנית והראיה לדבר כי נימת השיחות היתה "מצויינת".

רייגן הדגיש את העובדה כי שמיר לא דחה את התוכנית האמ־ריקאית. הוא הוסיף "אלה שיצאו בשלילה על התוכנית האמריקאית — וראש הממשלה הישראלי לא השתמש במילה זו — אינם צרי־כים להצטדק בפנינו. הם יצטרכו להצטדק בפני עצמם ובפני עמם, ולומר מדוע דחו תוכנית מציאותית ואינטליגנטית שנועדה להביא למו״מ".

הפקיד האמריקאי הבכיר, שרצה בעילום שם, ציין כי ושי־נגטון עדיין ממתינה לתשובה מי־שראל ומכל הצדדים האחרים על הצעות השלום שלה.

רייגן, שנראה קודר למדי, השיב לעתונאי שאמר כי המצב נראה כאילו הגיע למבוי סתום: "אנו נמשיך".

עיקר השיחה עם שמיר נסב על ההצעה לכנס ועידה בינלאו־מית, אמר הפקיד האמריקאי הב־כיר. "הבהרנו כי קיימת הרגשה חדשה של דחיפות לגבי המצב באזור והכרה בכך שאין להשלים עם סטטוס קוו". הדגיש רייגן. הפקיד הבכיר הזכיר כי הועידה הבינלאומית שאותה הציע שולץ, נועדה להוביל לשיחות ישירות בין ישראל לבין משלחת ירדנית־פלשתינית, על שלב ראשון של אוטונומיה בשטחים הכבושים. הוא הדגיש כי לועידה זו לא תהיה סמכות לכפות החלטות על ישר־אל.

שמיר הזכיר עם צאתו מהבית הלבן, כי הסכים לפני חודשים מספר להצעה של שולץ בדבר שיחות ישירות, לרגל הפיסגה האמריקאית־הסובייטית שנערכה בדצמבר בוושינגטון. "אהיה מוכן לשקול הצעה דומה", אמר. אולם הפקיד האמריקאי דחה אפשרות זו, בהזכירו כי התוכנית האמריק־אית מהווה חטיבה אחת שאיננה נתונה לשינויים.

שמיר מהר לא לפגוע בארה״ב, ציינו משקיפים. ועם זאת לא נסוג בו באף נקודה אחת. (ע״צ ורויטר עתי״ם)

סוריה: הערבים מאוחדים בהתנגדותם לתכנית שולץ

פריס — שר החוץ הסורי פארוק אלשרעה אומר כי העולם הערבי מאוחד בהתנגדותו לתכ־נית השלום האמריקנית האחרונה, כפי שהיא עומדת כיום.

הוא אמר כי מה שמכונה תכנית השלום של מזכיר המדינה שולץ לא יכולה להתקבל מאחר ואין היא מדברת על החזרת כל השטחים המוחזקים על ידי ישראל ואין היא מאשרת את זכות ההגדרה העצמית של הפלשתינים.

אל שרעה אמר את הדברים בפאריס לאחר שיחה של שעתיים שקיים עם שר החוץ הצרפתי ז׳אן־ברנאר ריימון. (רויטר־עתי״ם)

במוצ״ק כנס ארצי לבוגרות סמינר גיטסהד

כנס ארצי לבוגרות סמי־נרות בגייטסהד שבאנגליה, יתקיים במוצ״ק, לזכרו של מייסד ומנהל הסמינר, הרה״צ רבי אברהם דב כהן זצ״ל.

הכנס יתקיים באולם האודי־טוריום שע״י מוסדות אור החיים רח׳ עזרא בב״ב.

ישאו דברים רבנים, ומבני המשפחה.

● ירושלים, — נשיא המדינה, חיים הרצוג, שוחח אתמול בטל־פון עם מסורב העליה, יולי קוש־רובסקי, השוהה רעב בביתו במו־סקבה, במלאת 17 שנה להגשת בקשת העליה הראשונה שלו.

שערים יציגים במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
סל	1.7161
דולר ארה״ב	1.5705
לישט״ש	2.8957
מרק גרמני	0.9373
פרנק צרפתי	0.2754
ין יפני: (100)	1.2318
גולדין הולנדי	0.8342
פרנק שוויצרי	1.1320
כתר שוודי	0.2639

בס״ד
בתי מדרש לתורה נתיב בנימין
ע״ש הרב בנימין גרג׳י זצ״ל
ירושלים — תל אביב
ברכות לראש משביר
למו״ר האי גברא רבא רב הפעלים לתורה ולתעודה
ראש בתי המדרש נתיב בנימין
הרה״ג רבי צבי סימן־טוב שליט״א
לאירוסי בתו רבקה תמ״א
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל
בברכת התורה
הרבנים אברכי הכוללים וההנהלה

בס״ד
לקראת פסח
לציבור הדתי
מבצע הוזלה
אחרון
ל־3 דירות בלבד
כל הקודם זוכה!

הר נוף
בלעדי לזכאי מחי״ר משרד השיכון ולשוק החופשי
דירות 3, 4 חדרים עם גן
או גג בתיכנון מיוחד
בוא לקבל פרטים במשרדי רסקו
בירושלים רח׳ שמאי 8,
טלפון 02-224421-3
רסקו - בבניה מחודשת

מלכי ישראל 43 טלפון 02־382877
לפסח!
כל מוצרי בשר וחלקי בשר והודו
העופות ובדיקת צומת הגידים הראוה בהשגחת מהדרים שתחת פיקוחו של הגר״מ ברנדסדורפר שליט״א
איכות ★ שרות ★ אדיבות
משלוחים לכל חלקי העיר
נמשך המבצע לפסח
להושבי ב״ב!
להזמנות טל. 03־707612
מבצע ערב פסח!
שמן אגוזים בהשגחת הבד״ץ 14.00 רק 11.95
נייר אלומיניום תוצרת ארה״ב בהשגחת בד״ץ רק 16.50

חברה ללימוד משניות בעל־פה
ע״ש האשה בת שבע בת הרב אליעזר הכהן זצ״ל
רח׳ פרי חדש 23 טל. 02־234869
הודעה לתלמידי התת״ים
כיצד מצטרפים לחברה:
מסלולי הלימוד והבחינות:
מוקדי מבחן:
בברכת התורה
ההנהלה

דפי שופר — המדריך לכשרות וצרכנות דתית
ת.ד. 3060 ראשל״צ 75100 טלפון 03־9661231
5000 — נתוני כשרות רבנות ובד״צ
3000 — עסקנים בנושאי צרכנות דתית
1000 — נתוני כשרות וצרכנות באנגלית
100 — סיווגים כגון: כשרות (אולמות, בתי מלון, מסעדות ומפעלי מזון) בתי״ס וישיבות, מוסדות וארגונים, סמינרים ומדרשות, מועצות דתיות ורבנים, מוהלים, מקוואות, חזנים ותזמורות, כתבי עת תורניים, נופש ותיירות, רפואה ובריאות, הלבשה וביגוד, מחשבים, קלטות וידאו וצילום, ספרי קודש סת״ם, תשמישי קדושה, הלוח היומי ועוד
להשיג: בחנויות ספרי הקודש המובחרות
(המחיר לפרטים: 4 ש״ח כולל מע״מ)

בס״ד
חלי אלקטרוניקה
פתוח גם במוצאי שבת
משעה 20.00
מבצע פסח
שלם כפי יכולתך
עד 60 תשלומים
תשלום ראשון 100 ש״ח והמוצר בביתך
כל מוצרי החשמל הביתיים מבית תדיראן
אספקה מיידית
תנורי אפיה ובשול, מכונות ומייבשי כביסה, מדיחים, מזגנים מקררים, מקפיאים ועוד
מהפירמות המפורסמות: סימנס, ו״רוזייאר״
הכנס לעידן תדיראן עם המוצרים הטובים בעולם
חזי אלקטרוניקה
ירושלים: מלכי ישראל 7 טל. 02־383778
בני ברק: רבי עקיבא 28 טל. 03־5708878
ראשון לציון: רח׳ רוטשילד 93
רחובות: רח׳ בית הפועלים 4
פרסום שופר

מלון צפת
טל. 06-972578
06-930914

חיסול סופי
3 ימים בלבד
ז׳קטים ומעילי צמר
ללא שעטנז
לנשים
Miss Smith
שירות מאנגליה מבית האופנה
ג׳זמור
אופנת בגדי צמר ועור
מחירים מפתיעים כל הקודם זוכה!
ירושלים רח׳ קינג ג׳ורג׳ 16

גם הטליתות זקוקות ל״פסח״ יסודי
ווליית
נוזל עדין לכביסה
פסח קרב ובא.
זה הזמן לרענן ולחדש את הבגדים היקרים לך במיוחד. קחי ליד את ווליית - נוזל הכביסה העדין לכביסת צמר, קשמיר, אנגורה, כותנה עדינה, משי והאריגים סינטטיים. ווליית - כובס ומנקה במים קרים ותוך דקות ספורות ומעניק הגנה מושלמת נגד דהייה והתכווצות הכביסה. ווליית גם חסכוני במיוחד - 60 כביסות בכל בקבוק.
ווליית - נסה ונמצא מתאים במיוחד לכביסת טליתות, ציציות וקפוטות משי.
ווליית - מוצר איכות עולמי המומלץ ע״י תג הצמר הבינלאומי ויצרני האריגים הגדולים בעולם.

כל מוצר של יעקבי

משה עקיבה דרוק

השנאה מקלקלת את השורה

והמשכיל בעת ההיא ידום

מדינת ישראל מוצגת בעולם כאחת מן המעצמות החזקות, גם אם היא מדינה קטנה, צנועה בשטח, דלה באוכלוסין לעומת מעצמות אחרות, אפילו לעומת המדינות הערביות הסובבות אותה מכל עבר. לישראל יש עוצמה צבאית גדולה. היא עמדה בגבורה בחמש מלחמות קשות. יצאה בנצחון מוחץ בארבע מהן, להוציא את מלחמת לבנון, ממנה יצאה וידיה על הנתונה.

עתה, היא עומדת במלחמה ששית. לא רק שאינה יכולה לדבר על נצחון, מלחמה זו מתמשכת כבר זה החודש הרביעי ואיש אינו יכול לראות באופק את סיומה. לכל היותר, היא מנסה עתה להפעיל מכבש על התושבים ועל מלחמותיהם, שהם מלחמה בלי נשק, בלי ציוד, ללא מטוסים וללא טנקים. הם מטרידים את מנוחתם של מנהיגי המדינה. אלה כבר ניסו את כל האמצעים הפשוטים, על מנת לדכא את המהומות ולא הצליחו. יש מי שבא לתת עצות לממשלה ולצבא, להתחיל לפעול ביד קשה, שתטיל פחד ותרתיע את האוכלוסיה הערבית. עצות אלה הן עצות סרק, שום תנועה לאומנית אינה נרתעת ממהלומות. בדרך הטבע הן רק מחשלות יותר ויותר את הנכונות להמשיך בלחימה, גם אם אין למלחמה כזאת תוצאות מידיות.

היינו רוצים מאד לא להמנות בין היועצים מסוג זה, לא רק מפני שאיש אינו בא לבקש מאתנו עצה, ואין מי ששומע לעצות. אנו יודעים מן הנסיון של שבעים שנות מאבק בין יהודים וערבים בארץ־ישראל, שכל מהלומה ומהלומה שירדה על ראשם של הערבים במהלך השנים, לא הביאה אותם לכל מחשבה ריאלית. ההיפך הנכון, כל נצחון צבאי ישראלי, הוסיפה איבה על איבתם הראשונה, אולי אף העמיקה אותה ללא רצון להתפשר.

* * *

אם במלחמות הקודמות הרחיבה ישראל את גבולותיה מן הירדן ועד באמצע מדבר סיני ותעלת סואץ, הרי במלחמה הששית שמתנהלת בדרכים ובשווקים, נשמעים כבר דיבורים, שעל ישראל לצמצם את גבולותיה, ההתפרצות של גלי האיבה גם בין הערבים תושבי ישראל, היא לא מן השפה ולחוץ, אינה מסתיימת בהבעת הזדהות לאומית, שהיתה חבויה וכבושה כל השנים, וכבר נשמעו דיבורים, כי אין להסתפק בהחזרת השטחים של יהודה שומרון ועזה, אלא גם יש להוסיף לגבולות המדינה הערבית את הגליל ואת עמק יזרעאל, שבהן הישוב היהודי הוא מיעוט בתוך רוב ערבי. מי שמדבר היום בלהט שאין להקים ישובים יהודים באיזורים מרובי אוכלוסין לא יהודים, כדי לצמצם את נקודות ההתחככות בין שני העמים, לא תהיה לו תשובה, מדוע לא לעשות כן בגליל ובעמק יזרעאל, וכי יש דין אחד לשכם ג׳נין וקלקיליה, ודין שונה לנצרת עכו וכדומה.

על פי הכלל, שאין אדם צריך להתעבר על ריב לא לו — כיוון שבסופו של דבר הצדדים הנלחמים עשויים להשלים ביניהם —, לא היינו רוצים להתייצב לימינו או לשמאלו של אחד מן היריבים הפוליטיים בתוך הציבוריות הישראלית, החלוקים בדעותיהם על דרך הטיפול בנושא. אלמלא היינו יושבים בתוך הספינה הזאת המיטרפת בלב ים, ואלמלא היתה מנה השלכה תמורה לא רק על היושבים כאן בתוך היורה הרותחת, היינו מרשים לעצמנו את הזכות להאשים אותם — את כל היריבים — בכל אותה תסבוכת, שמעוררת חרדה ודאגה, מכיון שכולנו יושבים באותה ספינה.

הסכנה הארוכה לכל מי שבשם ישראל יכונה, לא התחילה מהיום, אלא היא דוחפת אחרינו עוד לפני השואה. לא נסטה מן הנושא, כדי לחטט בנבכי ההסטוריה של מאה השנים האחרונות, שבהן התרחשו שני אירועים מסעירים, שואה איומה שלא היתה כמוה בדברי ימי ישראל, והקמת מדינה על ידי יהודים בארץ־ישראל. שני הפכים שיש ביניהם זיקה, והמחיר ששלמנו היה כבד מאוד, עם ישראל טרם התאושש מאז, ובכל מקום אנו מרגישים את חסרונו של דור הביניים, חסרון שמורגש בכל נושא ובכל מקום שפונים אליו.

לא זה המקום להאריך ולחקור על הסיבות והגורמים שהולידו את השואה, את השנאה האיומה והאכזרית של הנאצים ושל אותם עמים שעמדו מן הצד, או שסייעו לאשמדאי הנאצי במלאכת ההשמדה, אף שיש לנו כמה מחשבות בנושא זה.

השבוע היתה לנו ההזדמנות לעמוד על היחס של עמי אירופה לישראל, כאשר הפרלמנט האירופי, נקט בסנקציה כלכלית נגד ישראל. מעשה שלא נעשה כנגד שום אומה ולשון.

* * *

אך, לעתים קרובות אנו מהרהרים, האם השנאה מקלקלת את השורה רק בין ישראל לעמים, או שמא היא מקלקלת את השורה גם בתוך היהודים עצמם.

לעתים קרובות אנו מזדעזעים עד עומק הנפש מביטויי האיבה שאנו נתקלים בהם מצד חוגים חילוניים, כלפי היהדות החרדית, ביטויים שמגלים שנאה תהומית. אין אמר־לנו פעם עתונאי בכיר לשבבר: "אני לא בין אלה הבולעים עם פת שחרית שלהם יהודי חרדי". דברים אלה נאמרו עוד לפני שהתחוללו המאבקים האחרונים בחברה הישראלית, (מתי לא היו מאבקים על נושא דתי זה או אחר בארץ?). אולם אנו מוצאים נחמה פורתא, מהולה בכאב, בגילויים האחרונים סביב המחלוקת המפלגת את הממשלה שקראה לעצמה, למרבית האירוניה, "ממשלת אחדות לאומית". איזה סגנון שלוח רסן, איזה סוג האשמות מטיחים איש ברעהו, ממש, חרב איש ברעהו. שר אחד מאשים את חבריו כאילו הוא וחבריו היו בסוד ההחלטה של הפרלמנט האירופי לפגוע בישראל, ולא מדובר באדם שאפשר לפקפק ביציבותו הנפשית, ובמדת האינטלגנציה שלו כמו צירלי ביטון — האיש שלא זו בלבד שהוא מתפאר כי זכה ללחוץ את ידו של האדם ששפך כל כך הרבה דם יהודי, אלא אף מציע לאומות העולם להכריז חרם כלכלי על ישראל כדי שתכרע ברך לפני אויביה —, מדובר, באישים נושאי משרות אחראיות בציבור, אנשים שבידם מסורים ענינים שיש בהם כדי להעמיד בסכנה חיי אדם, ובהכרעה שלהם יש בה לקבוע בדיני נפשות, וגם בנושאים חשובים אחרים.

ואם זה לא מספיק כדי להבליט את השנאה המקלקלת השורה, מספרים בראש כל חוצות, כי אישים מישראל עומדים מאחורי הלחץ הגלום בתוכניתו של מר שולץ, וכי אנשים מורע ישראל, גם היושבים בארץ, ולא רק אלה היושבים בחו״ל, דוחפים לעימות חריף בין האיש שנושא התואר ראש הממשלה, כדי לאלץ אותו להסכים לדיעותיו והשקפותיו של מי שנושא את התואר ממלא מקום ראש הממשלה, וכל זה לא נעשה מאחורי הקלעים, בהחבא, אלא בראש כל חוצות, ומהדהדים מעל כל גלי האתר ומגיעים במהירות לכל פינה בעולם.

* * *

העולם הערבי המצטייד בכל כלי הלחימה המתוחכמים, בעלי טווח ארוך ובעוצמת נפץ גדולה המסוגלת, חלילה, לפגוע בכל אחד מרחובותיה המרכזיים של תל־אביב, כפי שפגעו טילי ההרס של עיראק ברחובותיה של טהרן, עולם זה יש לו סבלנות אינו ממהר לצאת לעימות צבאי חדש עם ישראל, שומע את הקולות והברקים היוצאים מקרית הממשלה, ומצפים שמדינת ישראל, תתפורר ותתמוטט, לא כתוצאה של מלחמה מבחוץ, כי אם בעקבות המאבקים מבפנים.

מבלי להכנס לתוכן הפולמוס החריף שמתחולל בימים אלה, ומבלי לקבל את הרכילות שהפכה למדיניות, בסגנון הדברים המשולחים מכל רסן, אנו נתקפים חרדה ונזכרים במה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: "דורו של שאול היו בו דילטורין, כמו דואג והזיפים, ועל ידי כן היו יורדים למלחמה ונופלים. דורו של אחאב לא היו בו דילטורים, אף על פי שהיה עובד עבודה זרה, היו יורדים למלחמה ונוצחים", ורבינו יונה גירונדי, מוסיף על כך דברים שנשמעים אקטואליים כאילו נכתבו בימים אלה, "והמסכסך אחים ואוהבים ומביא שנאה ביניהם, קשה מכל חלקי לשון הרע שנאמר: "ומשלח מדנים בין אחים"".

וכי יש דבר חמור יותר מזה, כאשר ראש הממשלה יוצא לדרכו, להסביר לראש המדינה הידידותית ביותר שיש לישראל וחבריו לממשל, שהרעיונות הכלולים במכתבו של שולץ, אינם עשויים להביא שלום לאיזור, דולק אחריו מר אבא אבן, כדי להביא לידיעת אנשי שיחו, כי יש דעה אחרת, כל זה עוד לפני שהיתה הכרעה בממשלה. ומי שדואג לשמור על הדימוקרטיה במדינה, מבקש שראש הממשלה ידגיש בכל שיחותיו, כי זו דעתו של צד אחד. ספק אם היה עוד תקדים עולמי, שראש הממשלה יאמר שהוא מדבר לא בשם המדינה, וכי האמריקאים מקטן ועד גדול אינם יודעים שיש חלוקי דעות בממשלה? עד שראש הממשלה צריך להזכיר להם זאת, ולא די בזה כי אם דואגים לפרסם ברבים את המכתב ככתבו וכלשונו.

כאמור, אין אנו מתימרים להתערב בריב זה שבין שתי המפלגות הגדולות, ומה עוד כאשר שתיהן משוכנעות בשכנוע פנימי כי הן רוצות אך ורק בטובת העם היושב במדינה, והממשיך לשבת בגולה שלעתים קרובות מתערב. גם הוא בדין ודברים שיש בין שתי ההשקפות הרחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב, אולי מתוך הכרה שיש לה יסוד, כי כל מה שמתרחש בישראל ומסביבה יש לה השפעה על אורח החיים של הקהילות היהודיות בכל מקום, לטוב או לרע.

אולי נרחיק לכת מדי תהיה בבחינה של חושדים בכשרים, אם נבטא את ההרגשה של רבים שהמחלוקת בין שתי המפלגות, אינה מחלוקת על הנושא עצמו. גם ידידיו של מר שמיר, יודעים כי הסכם השלום רחוק. יש כל הסיכויים כי הצד הערבי יתנגד למסמך שולץ, מטעמים שונים לגמרי. היתה להם סבלנות עשרים שנה, והם ממשיכים להמתין להזדמנות שתעניק להם יותר, ותקוה זו אולי לא כל כך רחוקה, לאור ההתרחשויות בתוך ישראל. המחלוקת היא על נושא אחר: מי בראש, על השורה, על דעתו של הבוחר בעת שיגיע לקלפי, למען מטרה זו מוכנים לסכן את העם היהודי. ולא רק את מדינת ישראל. ההסטוריה הציגה את הצידנות בכל מערומיה, בכל כיעורה, במאבקים הפנימיים שליוו אותה מאז יסודה ועד היום, וחוסר האפשרות והרצון להתאחד סביב מטרה אחת. על כן אנו עומדים מרחוק ומשקיפים. מתוך דאגה עמוקה וכבה, לקראת העתיד, ואלמלא הבטחון שיש לנו, שההשגחה העליונה היא המצווה שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה, לא היינו יכולים לשבת בשלוה ולראות כל אלה. אולי זה הטעם שבגללו גדולי ישראל סבורים, כי על כן נאמר המשכיל בעת ההיא ידום, ולא להתעבר אתם על ריבם.

י. שפינל

מה הלאה?...

מסעו של ראש הממשלה, מר יצחק שמיר לארה״ב, עומד עתה לפני סיומו, וככל הנראה מסתיים הדבר במצב של אי־הסכמה בינו לבין הממשל. פגישתו עם הנשיא רייגן עמדה בסימן מובהק של אי־מציאות נוסחה מוסכמת, אם כי גם לא נוצר קרע גלוי. אפשר, מצד אחד, שהדבר עוד יתפתח ורק הנימוס הדיפלומטי מנע ביטוי בוטה יותר של קרע בשלב הזה, ואפשר גם שהממשל עצמו הגיע למסקנה כי הנסיון לאכוף מהלך מדיני באמצעות הפעלת לחץ נכשל ומוטב לסגת מכך, במיוחד שלא רק מצד ראש ממשלת ישראל לא ניתן "האור הירוק" למהלכו של שר החוץ שולץ, אלא גם מצד מדינות ערב לא נשמע על היענות גלויה, בודאי לא נלהבת.

ודומה כי בשלב זה ניתן להתבונן במסקנות המסע לארה״ב, יותר בזירה הפנימית של המדינה, מאשר כלפי הזירה החיצונית. אפשר גם שהדבר יקבל ביטוי בהחרפת ההתפרעויות ביו״ש ובעזה, בטיעון כי ממשלת ישראל לא קלטה את ה"מסר" ואינה ממהרת להשתלב במהלך מדיני מהיר ותכליתי כדי לשים קץ לסכסוך הדמים היהודי־ערבי הנמשך שנים כה ארוכות, אבל ודאי הדבר שזה יחייב עתה צעדים ומסקנות בזירה הפוליטית הפנים־מפלגתית של המדינה.

בשובו ארצה, עתיד מר שמיר להביא את כל הנושא להכרעה, אם בפני הממשלה או בפני הקבינט, אך אין הבדל בפני איזה פורום הוא יביא את הדבר. הוא התחייב על כך בטרם צאתו, ואין לראות סיבה או אפשרות שייסוג מכך בראשית השבוע הקרוב. הוא סירב בתוקף להביא את הנושא להכרעה לפני מסעו, בטענה ההגיונית כי במקרה של הכרעה אין עוד טעם למסעו. אם הממשלה תכריע בעד, מה עוד יש לו לקחת דברים עם שר החוץ שולץ ועם הנשיא רייגן, ומאותה סיבה, אם ההכרעה תיפול לצד השלילה — בודאי שאין טעם לערוך מסע. בידיעה ובהודעה מראש שיוזמת מר שולץ נדחית על הסף ע״י ממשלת ישראל. נסיעה לפני ההחלטה יש עמה הענין מדיני ומעשי, כי על כן כרוך בה נסיון, ולו אחרון, לשנות או לרכך דברים שאינם נוחים לישראל, או ענינים שבשום פנים אינה יכולה להסכים עמהם.

עתה, לאחר שמר שמיר לא הצליח לשנות את העמדה האמריקאית, המצב הרבה יותר בשל לדיון בממשלה או בקבינט, שכן גם אם ברור היה מראש שאין סיכוי לשנות עמדה, חשוב היה מאוד לבחון עד היכן מגיעה עמידתה של ארה״ב על תכניתה, חשוב היה לעמוד בצורה אמיתית על הלכי־הרוח, על עמדות הארגונים היהודיים, לבחון את עמדות השלוחות האחרות במערכת הממשל האמריקאית. כלומר, עד היכן הוא גם גבול הסיכון למקרה שבו ממשלת ישראל תדחה את היוזמה הנוכחית של מר רייגן, כפי שנוסחה במכתבו של שר החוץ שולץ.

* *

כיון שאין להניח שמר שמיר ישנה את עמדתו עד לשובו ארצה, כלומר שהוא יתמיד בהתנגדותו להצעות מר שולץ, ובמיוחד לכל רעיון "הועידה הבינלאומית", הרי שניתן לשער מראש את אופי הדיון בפורום הממשלתי על כל העניין ואת התוצאות. מפלגת העבודה בודאי תמשיך לדגול בעמדתה, המחייבת את קבלת יוזמת שר החוץ האמריקאי. בעוד שהליכוד יתמיד בעמדתו המתנגדת. מר שמיר נמנע, מסיבות מובנות, מלומר לאו גלוי בארה״ב והוא העדיף לעשות זאת באמצעות הסתייגות מפרטים כאלה או אחרים במכתב. אבל ספק אם יוכל לעשות כך גם במסגרת הדיון בממשלה או בקבינט. אכן אפשר שגם שרי הליכוד יחתרו לקראת סיכום כזה, של אמירת הן לחלק מהיוזמה, תוך שלילת חלק אחר ממנה, אבל המשמעות תהיה אחת, דחיית התוכנית. לאור עמדתה של ארה״ב, כי התכנית היא כולה מקשה אחת ואין לפצלה לגורמים.

מצב זה, בזירה הפוליטית הפנימית, ידחוף דוקא את מפלגת העבודה לעבודה דחוקה מאוד. אכן, אין לליכוד רוב בממשלה או בקבינט, אבל גם כאשר התוצאה היא "תיקו", משמעה שלילה, אמירת לאו. מפלגת העבודה שהפכה את נושא השלום לדגל מרכזי ואף בלעדי שלה, לא תוכל עתה להתחמק מהכרעה. אם אכן תתקבל החלטה שלילית, רק במפורש וכין במשמעות הנובעת מ"תיקו", היא תהיה חייבת להסיק מסקנות, אם לפעול להקדמת הבחירות או לפרוש מן הממשלה, לאור העובדה שיוזמה כה מרכזית שלה, יוזמה שבה השקיע מנהיגה, מר שמעון פרס, את מרצו ותלה בה את כל תקוותיו ואף קשר בה את כל עתידו הפוליטי — לא התקבלה ונדחתה ע״י הממשלה.

במקרה הזה מתקשרת מאוד המשמעות הפוליטית המובהקת של התוצאה הזו עם התפקיד הייחודי שמר פרס ממלא בממשלה. הוא לא רק מ״מ לראש הממשלה, אלא הוא שר החוץ. זהו תפקידו המיניסטריאלי הברור. אם החלטת הממשלה היא למעשה נגד יוזמת שולץ, פירוש הדבר אמירת לאו מצלצלת למר פרס. פירוש הדבר כבילת ידיו בהמשך מילוי תפקידו, בכיוון הפוך ממה שהוא פועל בו וחותר אליו בכל מהלך פעולתו מזה שנה ומחצה. אכן, שר חוץ אינו, בדרך כלל, אלא כבואה מובהקת של הממשלה בה הוא מכהן, אבל לא כך הדבר בנסיבות המיוחדות של ממשלת אחדות בין שני גושים מנוגדים, בודאי לא כך כאשר מר פרס ניסה להתוות קו מדיני משלו, פעל למענו, השקיע בכך מאמצים גדולים, הצליח לגרוף את המדינה כולה לאחד הויכוחים הסוערים ביותר על הכיוון המדיני. כי ברגע בו מחליטה ממשלת ישראל נגד קבלת מכתב מר שולץ, פירוש הדבר אמירת לאו לכל־מדיני משלו, פעל למענו, השקיע בכך מאמצים הנימוק העיקרי לאי־קבלת הצעת שר החוץ האמריקאי עומד על ההצעה האופרטיבית המרכזית של ועידה בינלאומית. רעיון שמר פרס טיפחו והפיצו בעולם ואף גרם לכך שמר שולץ יקבל אותו.

* *

על רקע זה ניצבת עתה השאלה של "מה הלאה". כשהיא נשאלת גם לגבי מה שיקרה במדינה בתובן הבטחוני, כיצד יימשך הלאה טיפולה של מערכת הבטחון במרי האזרחי הנמשך כזה כשלושה חדשים, וגם בתובן הפוליטי. האם לפנינו מהלך של הקדמת הבחירות לאחד החדשים הקרובים ביותר?

נדמה, כי מי שנדחק עתה לכך שלב שאין ממנו מוצא, הרי זו מפלגת העבודה, והיא שחייבת עתה לקבל הכרעה חדה לאן פניה מועדות. מצבו של הליכוד הוא עתה נוח יותר, מפני שהוא כאחד מסביב לשלילת תכנית שולץ, ורבים בו החוגים שאף אינם מספיק מרוצים ממידת הלאו של מר שמיר בארה״ב, כלומר שלדידם לא הדגיש מספיק את ההתנגדות הנחרצת לכל התכנית האמריקנית. אך בכל מקרה, אין מבחינתו חשש שהממשלה תגיע להחלטה שתהיה קשה לו, שהרי, כאמור, ביחסי־הכחות הקיימים יכולה רק להיות החלטה של "תיקו", שמשמעה דחיית התכנית, ולליכוד אין בכך שום בעיה, זה לא מחייב אותו לשום הכרעה או הסקת מסקנות, מה שאין כן מפלגת העבודה, שלא תוכל עתה להתחמק מקבלת הכרעה.

ובעייתה של מפלגת העבודה היא קשה ביותר. יציאה עתה למערכת בחירות מוערכת אצל כותרתה כמירשם לכשלון, מפני שהנסיבות של המצב הבטחוני אינן יפות לגבי מפלגה שלא נותר לה אלא להניף את דגל השלום במערכת הבחירות, אבל כאשר עומדים מזה כמה חדשים בעימות חריף ביותר עם האוכלוסיה הערבית, ההולכת ומקצינה יותר ויותר, ספק אם תעמולה למען שלום, למען ויתורים ולמען נסיגה מעקרונות מדיניים, שבעבר הקרוב ביותר היו מקודשים בעיני מפלגת העבודה לא פחות מאשר על הליכוד, — תיפול על אזנים קשובות. הלכי־הרוח בקרב הדור הצעיר, במיוחד בקרב החיילים, נוטים לקיצוניות ולגישה הפוכה מזו המוצגת עתה ע״י מפלגת העבודה. ההשפעה השמאלנית עליה, או נכון יותר: היגררותה אחר יוזמה קיצונית שאינה פחות כזו באופיה מאשר קיצוניות בכיוון הימני, אין בה עתה מה שמכונה "אטרקטיביות" בתובן של הקלפי. אלפי החיילים החשים על עורם את משמעות העמידה פנים־אל־פנים מול ההתפרעות הערבית, בתוספת העובדה של הגבות והתקלסות — מהווים עתה גורם רב־השפעה בקביעת הלכי־הרוח בציבור, וזאת גם בחוגים שהיו מעוניינים בפשרה כלשהי למען השגת שלום אמיתי.

אילו נמנעה מפלגת העבודה מהדגשת נושא השלום בצורה כה בולטת ובאופן של הנפתו כדגל מרכזי וכמעט בלעדי שלה, היא היתה יכולה איכשהו להתחמק עתה מ"הכרעה חדה, ונדמה שמר שמיר הצליח למנוע ממנה בהמלכיד את רצונה להביכו בעיני הציבור הישראלי, וזאת דוקא בגלל שניסתה להציג ולהפגין קיומה של ממשלה חצויה, כשה"חצי" שלה דוחק בארה״ב להפעיל לחץ על ישראל ולכוף עליה קבלת עמדה מדינית מסויימת, בנקודה הזו יש למר שמיר הישג מסויים, שגם אם הוא מסיים את ביקורו בארה״ב בלי למנוע את המחלוקת עמה, הרי זה הרבה פחות מן המצב הקודר שניסו לצייר מראש.

* * *

בעייתה של מפלגת העבודה עתה היא, כי אין היא יכולה לומר לאו להקדמת הבחירות, או נכון יותר: המצב כמעט מחייב אותה לפעול עתה להקדמת הבחירות, אבל היא גם לא יכולה ללכת לבחירות בשלב הנוכחי ובנתונים הקיימים.

התחושה בציבור של כשלון או החמצה בכל הנוגע לטיפול במרי האזרחי, מכוונת אף היא כלפי מפלגת העבודה. אם מישהו לא חזה כראוי את האירועים. ואם מישהו לא נקט במועד כבעוד מועד בצעדים הנחוצים כדי לדכא את המרידה הזו, ואם מישהו לא מסיק בפועל את המסקנות המתחייבות, ואם הולך ונצבר סיכום בלתי־מרגיע של מחדלים. חוסר נחישות והפעלת יד חזקה יותר נגד מחוללי המהומות — הרי שהכתובת לכך היא מפלגת העבודה, בין משום שבראש מערכת הבטחון עומד אחד ממנהיגי מפלגת העבודה, מר יצחק רבין, הן משום שהאיש המופקד על מערכת ההסברה של מדינת ישראל כלפי חוץ, הוא שוב מנהיג מפלגת העבודה, מר שמעון פרס, וזאת בתוקף תפקידו כשר החוץ, והן בשל ההכרזות הבלתי־פוסקות כל הזמן, כי הטיפול היחיד שיש לעשות לנוכח המרי המתחולל והמתמשך הוא מהלך מדיני. הכרזות שהוליכו בפועל להולדת יוזמת שולץ.

נקודות אלה אינן יכולות להלהיב את מפלגת העבודה ללכת עתה לבחירות, אבל, כאמור, אין היא יכולה גם לומר לאו למהלך כזה. אם הממשלה או הקבינט לא יוכלו להכריע, הרי שצריכים לקבל את הנוסחה שיש "לפנות לעם". שבהצבעתו בבחירות למען גוש פוליטי זה או אחר, תתקבל ההכרעה. סביר גם שהליכוד לא יהסס מלהדחף לכיוון זה, מן הסיבה הפשוטה, שזו תהיה הדרך הנוחה ביותר לדחות שוב כל נסיון אמריקאי להחריף את היחסים עם ישראל. החלטה על הליכה לבחירות, היא מהלך דימוקרטי הגיוני ומקובל. אמריקה, כדימוקרטיה אמיתית, בודאי לא תוכל על רקע זה להקשות את עורפה כלפי ישראל. אבל הליכה לבחירות פירושה גם דחיית ההכרעה למועד הרבה יותר מאוחר, או נכון יותר: ביטולה המוחלט של יוזמת מר שולץ. מתוך ידיעה ברורה שהתקופת ממשלו של הנשיא רייגן קרבה לקצה. בנובמבר הקרוב הולכת ארה״ב לבחירות לנשיאות. מר רייגן בודאי לא יהיה אז נשיא, וקרוב לודאי שגם מר שולץ מתקרב לקץ הקריירה שלו כשר החוץ.

גם בנקודה זו טוב עתה יותר מצבו של הליכוד מזה של מפלגת העבודה. כי אם יתקיימו הבחירות במועד מוקדם, הוא ישיג שבינתיים נדחית תכנית שולץ. ואם מפלגת העבודה תסרב להקדים את הבחירות, גם אז יהיה זה במצב של תיקו בממשלה מסביב להכרעה על תכנית שר החוץ האמריקאי. דבר שיעורר עליה מספר רב של טענות וקושיות: איך היא מסוגלת להמשיך ולכהן בממשלה שאמרה למעשה לאו למהלך מדיני מרכזי של מנהיגה. מר פרס, שעליה שם את כל קלפיו המדיניים והמפלגתיים?

* * *

אכן, השאלה של "מה הלאה?" עומדת עתה בכל חריפותה. מר שמיר ישוב בתחילת השבוע הבא ארצה. כפי שהתחייב, הוא עתיד להביא את השאלה להכרעה, ואין לו עתה שום סיבה להתחמק מכך, אלא להיפך, הוא עתה מעונין להביאה. כדי להשיג אישור לעמדה המדינית אותה הציג בפני מארחיו האמריקאיים. באותו תוקף בו התנגד לפני שבוע להביא זאת להכרעה לפני נסיעתו, הוא יעמוד עתה על ההכרעה בענין לאחר הנסיעה.

אם המצב הזה מביך את מפלגת העבודה, נדמה שהיא יכולה רק להאשים את עצמה. אין שום ספק שמר פרס התגלה כרב־אמן במשחק הפוליטי הפנימי. נחישות החלטתו שלא להיות "מספר שנים" נשחק ונשכח בממשלה עבדה לו והועילה לו להיות כל הזמן במרכז הענינים של התודעה הציבורית. הוא הביא את חברתו לשיאים בלתי־נודעים, עד שכמעט הצליח בנסיונו להפוך את ראש הממשלה לראש מפלגה. דוקא בצאתו למסעו בארה״ב. אבל לכל זה יש גם מחיר בכיוון השני. אילו הצליח מר פרס בהעזה שלו, היה גורף את מלוא המחיר מהליכתו עד לקצה הגבול. אבל כגודל הסיכוי גם גודל הסיכון. ועתה אין לו שום ברירה אלא להמשיך במהלך הטבעי בכל המהלך הפוליטי־ברינקט, עליה להסכים להקדמת הבחירות, גם אם הסיכון האלקטוראלי מבחינתו הוא לא פשוט.

יצחק מתתיהו מנגבים

החודש הזה לכם

הנה העת יבוא בראש וראשון / בקץ אשר הוא ראש וראש וראשון / לעבור בראש וראשון / למען נכון בראש וראשון. (יוצר לפרשת החודש).

עלינו בני בחירתו נשואות לחודש הזה — חודש ניסן. מאז הוקדש חודש זה והתקדש ל"חודש אשר בו ישועות מקיפות" מצטלצלים אזני עם ישראל בחודש הזה בפעמי הגאולה.

כל בר־לבב נושא עמו את חזון הגאולה העתידה ובכל יום מחכה ומצפה — הנה זה עומד אחר כתלנו! סידרת הלבבות חודשת גם את הגדולה שבציפיות ואת מיטב ההזנות לדבר שבהרגל. יחד עם השקיעה והזריחה, המתחדשות יממות כסידרן בגלגל החוזר בעולם, גם הלב הכוסף והשוקק נלכד בשיגרת המחזוריות הבלתי משתנית.

אדירים בכלי העתים בליפופם את עולם המעשה, אשר שורי בהבלי הזמן ומצוקותיו. סחף העשיה רודה באדם, כופה עליו את הליפוף ומרדף את חישוקי החזון והציפיה. כדי לצאת ולהשתחרר מהשיגרה וההרגל, זקוק אדם להתרומם מעט מהארציות ולהתחזק ממעגלי החיים המטמיעים כל חזון.

ברית עולם כרת מקדש עמו ישראל עם פרת שושנתו, לעורר מדַּם ישנים ורדומים, להחיותם בטללי האמנה, מדי שנה בשנה בבוא החודש הזה. מאז הגאולה הראשונה בישר לעם משכיתו — החודש הזה לכם!

בחודש זה נגאלו — בחודש זה עתידין להיגאל. בשורה טובה זו מהלכת עם האומה הישראלית בכל דור ודור. אלפי שנים רבי תהפוכות והרי מערבולות נדד העם הזה מגלות לגלות, ולא עבר עליו חודש ניסן אחד שבו לא התעורר מתרדמת הצר והמצוק. כבוקר המצפה לביכורי גפנו ותאנתו, כך ציפה העם הזה לבכור חודשי השנה ולראשון לרגלים.

ציפיה זו גברה על מחשכי הגלויות; ציפיה זו האירה את מרתפי האינקוויזציות; ציפיה זו הדרה למרדכאי הלבבות, ולא נתנה ליאוש ולרפיון לטרוף את התקוה ולערטל את החזון.

בחודש הזה משים העם אזנו כאפרכסת להאזין לקול דודו דופק; בחודש הזה מסיט העם עיניו להביט במציץ מן החרכים; בחודש הזה מתחדש העם ברוח חדשה.

— "כאשר שמענו — כן עוד נחזה!..."

* * *

ביום השבת יפתח וביום החודש יפתח". מכאן רמז — אמרו צדיקים — שבשבת זו, בה חל גם ראש חודש, נפתחים שני השערים שכנגד שתי המפתחות: מפתח הלב ומפתח העינים.

ובחודש הגאולה נפתחים הלב והעינים לאור הגנוז, לעבר זריחת הגאולה העתידה, אל פני פרוכת המסך, המבדיל בין אור הפדות למחשכי הגלות. ביום השבת יפתח וביום החודש יפתח.

תקוות האסירים היא הקלושה שבתקוות. אנקת הנדכאים היא השנוקה שבאנחות. גולה אדם גולה־אחר־גולה, שנים־על־שנים, נידון ותוזר ונידון, והצינוק הוא לבד בדד היותו, ללא זיק של אור, ללא שביב של תקוה — בבוא עיתו נעשה קבוצ מפלט מסיבלו. ליבו ועיניו כל הימים להיפטר מחיים שאין בהם תוחלת ואיבוד כל חזון.

את עם קדושו צייר זכר הברית בבשורת העתיד. גם בהגלותו את בניו בדרך ארוכת השנים, באורחות עקלקלות של מצוק ושביה, בין עמים ואומות אשר עשאום לאסירים בבוח, לא נתן להם לצעוד ערומים מן התקוה. בצערת השבי על פני עמים וארצות עשה להם כלי־גולה. שודים ארוכים של מעונים ומושפלים מילאו פני תבל בגולים יהודים שלא העם זיו יהדותם, גם בצל גדודות השמד והכליון.

הזיו היהודי הזה ינק ומצץ מלשד התקוה שהיתה חבוקה ודבוקה בבלי־גולה. אויבי האומה הישראלית ופורעיה, אשר ליוו את העם הזה בכל מוראותיו, לא יכלו לחיוך הנצחי הנישא על פני הגולים והמדוכאים — "מנין להם העוז והחוצפה להביט בעינים־חשוקות־נוגה בפני מעניהם?" — שאלו תמיד בני הנכר, הם לא ידעו את סוד בשורת האסירים, הנושאים עמהם במחבואי הלבבות את החבילות הזעירה בה צוידו טרם נגזר עליהם עול הגלות.

בתוך הגלות המתמשכת, בעמק השידים, מנה כמעט תסתם כל חזון, התהלך היהודי הנודד בצל תליינו, וחייך...

פעמים הפשיל וגילה את ליבו, את צקלון הבשורה, והחווה בחדוות נצחון כלפי המעלהו אל המוקד:

— "צייר בעיניך!, הנה סוד חיוכי"...

* * *

בשורת הגאולה העתידה נטעת מחודש בחודש הזה.

במשך כל ימות השנה משעבר האדם לגלגל עולמו, בתוכו הוא שוקע ותשקע אל ההרגל, שאין ממנו מנוס, אלא אם כן הוא דואג להטעין מחודש את המצבר המתרוקן וההולך בחללו של עולם.

בחודש זה, בו זורחת ועולה כמבכירה בשורת הגאולה, מתחדש המטען הצקלון של האיש היהודי באור חדש. הוא עוצר כמו רגע את שאונו של עולם — עולמו שלו — ואומר די. עד כאן! "הבה לי להסיר את אבק השיגרה מעלי, לקרצף מקרבי את ההרגל הכובש כל חזון, לבער מתוכי את חמצת הגלות, לרוקן את הארציות מהסתוף היומי־יומי, כדי להסתכל בעולם המתחדש כמוכר בזה החודש.

שמי השמים, הנחותים ויורדים בזה החודש, מרשיאים את גיבולי הגאולה בטובת שדי; מטלילים את ערוגות האמונה ומרביבים את תלמי התקוה, המתחדשת בקידוש החודש הראשון.

הבריאה כולה מחודשת פניה בחודש ניסן. היקום על קרבו יוצא מתרדמת החורף אל האביב הפרחוני, המרהיב בשמיו התכולים לא רק את גשמיותן של הבריות, אלא חודרת ומנערת את רוחניותן, בהתעוררות הכיסופין שלא נדמו מעולם.

חיוכו של היהודי הנצחי מתרקם מסבר־פניו של חודש הגאולה, מכחו הוא שב ואומר: "ברוך שומר הבטחתו לישראל". הוא נושא עמו את ההבטחה בסל־נדודיו, עובר עמה אורחות ימים ויערות, ואל כל מקום אשר הניח כף רגלו למנוחת־ארעי נושא עמו את האמונה והתקוה:

— "כאשר שמענו — כן עוד נחזה!..."

זאת היתה שירתו על אדמת נכר. שירת הגאולה — ...כן עוד נחזה!. באמונת־אומן זו היו עיניו וליבו כל הימים אל נחלת אבותיו — ...עוד נחזה!, שר והזמר מקל־גלותו; עוד נבלה אתכם — אמר לסרדיוטיו בחיוך של נצחון.

אף אנו כאן, סמוך ונראה להר המוריה, השרויים בגלות־תוך־גלות, עומדים בתחתיתו תגוע לא ניגע בו, סמוכים אליו ולהעפיל לא נוכל — מכינים אנו בחודש זה פינו ולשוננו למלאותם במהרה שחוק ורינה.

— החודש הזה לכם, לכם דייקא...

ש. א. אשל

הערות לשר השיכון

קראתי אתמול ב"המודיע" את הדיווח מן הכנסת על דבריו של סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון מר דוד לוי בענין הדירות להשכרה. הוא שולל את רעיון הדירות להשכרה — ואני משוכנע שדבריו אלו גרמו אכזבה עמוקה ומפח־נפש לאלפי קוראים הרואים במצוקת הדיור בעיה שאי־פתרונה כרוך בפקוח נפש ממש.

על חשיבות וכדאיות הדיור להשכרה דובר רבות, נכתב רבות. הדברים ידועים. ברשימה הקצרה הזו, לו רק כדי להיות לפה לאלפי הנפגעים במקרא דבריו של שר השיכון, אציג כמספר הערות שיוזה לדברים שצוטטו בשמו.

אומר שר הבינוי והשיכון: "שכר דירה בדיור להשכרה חייב להיות 600 דולר בחודש".

ואני שואל: מדוע חייב? הרי הממשלה בכלל ומשרד השיכון בפרט בידם להשפיע על מחירי הדירות אם באמצעות הקלה במסים. אם באמצעות בניה מאורגנת, אם ע״י הקצאת קרקעות לבניה להשכרה, או אם בהשתתפות והקלה בפריטים נוספים המוכתבים ע״י הממשלה.

הממשלה יכולה להשפיע ולגרום שעלות בניית דירה להשכרה תהיה נמוכה — וממילא שכר הדירה שיתבקש יהיה גם הוא נמוך. בעבר לכך: 600 דולר לחודש. הינה תשואה כלכלית כפל והעבר לדירה שבבנייתה הושקעו 40. או 50 או 60 אלף דולרים.

600 דולר בחודש — הם תשואה ריאלית של למעלה כ־20% אחוזים לשנה על דירה שעלתה 40 אלף דולר. מדוע לזרוק סתם מספרים? למה להטעות צבור? הרי גם במצב הנוכחי אף משקיע לא ידרוש 600 דולר לחודש עבור דירה סטנדרטית בת 3 חדרים! גם לא בירושלים, בודאי שלא במקומות מרוחקים יותר...

אומר שר השיכון: "זה שמשתכר 600 שקל בחודש יוכל לשלם 600 דולר בחודש בשביל דירה?".

ואני מבקש הבהרה משר השיכון: זה שמשתכר 600 שקל בחודש יוכל לשלם 600 דולר בחודש עבור פריעת חובות המשכנתא. ההלוואה המשלימה ויתרת החובות כדי לממן רכישת הדירה?...

דומני שהדברים שצוטטו משמו של השר מנותקים מן המציאות. הנה להלן מצבו של זוג חרדי צעיר, המבקש לקנות דירה בסך 50 אלף דולר בירושלים, (יש דירה במחיר הזה??) הוא היינו: ב־80 אלף ש״ח:

17 אלף שקלים יקבל כמשכנתא כצמודה אחת לשלושה חודשים ובריבית שנתית של 6 אחוזים. עוד 13 אלף שקלים יקבל כהלוואה משלימה. כצמודה אחת לחודש ובריבית של 9 אחוזים לשנה. על המשכנתא ישלם החזר חודשי התחלתי של 122 ש״ח לחודש. על ההלוואה המשלימה החזר ההתחלתי של 117 ש״ח לחודש. בסך הכל: 240 ש״ח.

מעל לכל אלו, הוא חייב לגייס עוד 50 אלף שקלים חדשים בשוק ההלוואה החופשי. האפור, השחור או הירוק. כלום מצבו של זה צריך כמצבו של השוכר?...

אומר שר השיכון: "כמעט ונעלמה מצוקת הדיור מהנוף שלנו".

ואני אומר: טעות בניסוח. מצוקת הדיור אכן נעלמה, אבל לא מהנוף, לא מן המציאות. אלא מן השר, מן הממשלה, מפרנסי הצבור שאינם מבחינים ואינם רואים את שמתחולל בקרב צבור רחב הנאנק בעול (הוכבת) מצוקת הדיור.

תנאי לכך שמצוקת הדיור תעלם מן הנוף — שהיא לא תשכח לרגע מן התודעה.

נתן גילרטנר

זלול ככל יכלתך!...

אתה חייב לעשות שבע הקפות סביב השלחן, כמו סביב חומת יריחו, עם הצלחות ביד, עד שאתה משתלט על הענינים, ומצליח להתמצא בכל שפע הזלילה והסביאה העומדים לרשותך.

* * *

"וכשמתחילים לצעוד סביב השלחן, כבר לא מדברים יותר, שכן הפה עסוק כל הזמן בלעיסה, ואז יכולה התזמורת להרעיש בכל אוות נפשה. תוך מה הרי אני רגיל לדבר עם הידיים — הידיים עסוקות כל העת בבחירת המנות מהמגשים והעברתן לצלחת... ישנם כאלה המסתלקים עם הצלחות לאיזו פינה נסתרת, ובולעים הכל בחפזון מחשש לעינא בישא, הם מזכירים לי את החתול מהשכונה שלי, שכשהוא מגלה איזו עצם שמנה הוא ממהר להסתתר אתו וללקקו בהנאה באין רואים"...

"אבל אני ממשיך בצעדה, כדי לא להחמיץ שום דבר" מספר גליקשטיין "איך לא תטעם כרוב בקימל? או פטריות יער בירעבוד? או סחוק תימני חריף? או חסה ברוטב שקדים? או סלט נורמנדי? וכיצד אתה יכול להימנע מצלי בקר ברוטב פטריות ויין זיבנדה? או מסטייק בשר בנוסח צועני? או מפרפר הודו במלית בקר וצנובר? ומה עם במיה בסגנון מזרחי? ובורק ניצבים בנוסח מונטה קרלו? ואיפה מעדני המאפה ומיני המתיקה והפיצוחים? עוגת גלידה בפלס־ביי, מוס שוקולד, שטרודל, ציקן ויסי בקוקוס ושומשום, מרציפן, בוטנים קלופים שקדים קלויים, פיסטוק חלבי... וגם השתיה כמובן כדת: משקאות קלים, יינות, שתיה חריפה מכל הסוגים, פונצ׳י חם או קר...

* * *

לאחר שבעה סיבובים סביב שולחן הבר, כשהמצב של בטני היה כבר במצב די קריטי, ראיתי שלאורך כל הקיר ממול מסודרים דוכנים עם כל מיני ממולאים ותבשילים פיקנטיים, המתבשלים בסירים או במחבתות על האש... ושיפודי בשר על גבי גחלים... מאחורי כל דלפק עומדים מלצרים, והצבור עובר בתור עם צלחת או קערה (כמו עם המסטינגים בצבא) והם מגישים לכל אחד כל מה שחשקה נפשו. כמובן שאינך יכול לעמוד מנגד, וגם אתה ובניך חייבים לטעום שיפודי במבטק בירקות ועוף בנוסח קייב וגוד גמדי עם אננס ושזיפים, וברוקלי מאודה עם שבבי בצל מטוגן"...

"לזכור את כל המטעמים המוגשים בעל פה זה בלתי אפשרי"... המשיך גליקשטיין "הצלחתי להשיג תפריט, הנה תקרא: דג סול ברוטב מרגיר מקושט בשקדים וצלפים, ארטישוק ממולא בקציץ בקר ברוטב ופטרון חליפי, אגרול סיני ברוטב מתקתק, לשון בפטריות נוסח הונולולו, צלי כתף עגל בדמיגלס בסגנון ארגנטינאי, סלט ביצים ולדורף גלסון, סלט ברגול, סלט טורקי... והרשימה עוד ארוכה...

* * *

מה אגיד לכם? גליקשטיין הוא ממש מקור לא אכזב, מעיין שאינו בדל לעולם. הוא תמיד מעודכן, וכל הנסים קורים אצלו. השבוע אני פוגש אותו כשהוא יוצא מבית המרקחת עם חצי תריסר תרופות. פניו זעופים וקולו צרוד להפליא...

"מה קרה?" שאלתי בדאגה "הצטננת? שפעת?"

"לא, הבטן"... נאנח גליקשטיין בעוית של כאב.

"נגיף מן סינגפור?"

"לא נגיף ולא וירוס... זו מחלה מסוג חדש... מחלת הבַּר... גליתי אותה אמש כשחזרתי מהחתונה של סנבילובסקי... אתה לא היית?"

"לא. לא הייתי... מה היה שם?"

"מה היה שם? בוא אתי ואספר לך... אין לי כוח לעמוד, הבטן כואבת לי... אתה חושב שאתה יודע מה הולך היום... אתה כותב על סלטים ועל שניצל ועל גלידה... אלו דברים מיושנים... חילקו אותם פעם בחתונות של עניים... העולם צועד קדימה בצעדי ענק. היית צריך לבוא לחתונה של סנבילובסקי, ואז היית גם אתה רץ היום לבית המרקחת...

"מה? היה אוכל מקולקל או מה?"

"לא, להיפך... אמר גליקשטיין "היה אוכל מצויין על־אַ־כֵיף־כיפאק... וזו הצרה... בוא תשב ותשמע. אתה רגיל ללכת לחתונות כאלה אשר שם יושבים במקום כמו "רבני", ומחכים עד שהמלצרים מביאים את המנות. מכסימום אתה יכול להנות פעם ממנה כפולה של שניצל, כאשר השכן שלך סובל מאולקוס... ולא פעם אתה נאלץ להילחם על גביע גלידה או על חתיכת עוגת קרם הנוספים מהמגשים... כיום עושים המדקדקים חתונות עם בַּר, ושם שולט הכלל: זלול ככל יכלתך! וכל המרבה הרי זה משובח. רוצה חמש פיתות פלאפל? בבקשה! עשר פיצות? — אהלן! שלשים נקניקות? — כל הכבוד!... אינך קשור למקומך. להיפך, מצוה מן המובחר להסתובב כל הזמן סביב השלחן הענק. העמוס לעייפה מכל טוב, ולאכול ולשתות דווקא בעמידה. רק חלשים וזקנים יכולים בשעת הדוחק למצוא כמה כסאות בירכתי האולם, שם הם יושבים כפופים, כבני אדם שאינם מן היישוב"...

* * *

"ומי המציא את כל הדינים הללו?" שאלתי.

"מה אתך? כך נוהגים בעולם הגדול בכל המסיבות הדיפלומטיות. כל האנשים הגדולים, נשיאים, ראשי ממשלה, שגרירים ואילי ההון, מסתובבים עם כוסיות ויסקי בידיים, ותוך כדי לעיסת הנקניקיות הם מנהלים את השיחות המדיניות וקובעים את גורל העולם... אבל תן לי לספר לך על החתונה... אני מגיע אל האולם המפואר עם שני בני, החובשים את המגבעות החדשות שקניתי להם לכבוד המאורע, אך לאף אחד לא היה זמן להסתכל עליהם. ממרום המדרגות נראה האולם למטה ככוורת דבורים ענקית, הומה ורועשת, כשכולם נמצאים בתנועה ופעילים בלי הרף. התזמורת מרעישה בכל הכלים ובטונים גבוהים ביותר, ואתה נאלץ לצעוק בכל כח ריאותיך אם אתה רוצה לדבר מלה. והלא אתה יודע שבלי לדבר אני לא יכול... ולכן אני היום כל כך צרוד"...

"על כל פנים" המשיך גליקשטיין "נאלצתי להשתלב יחד עם בני בין שורת הצועדים במעגל צפוף מסביב לשלחן הבר הענקי, שלשים אמות ארכו וחמש־עשרה אמות רחבו, ועשר אמות גובה ערימות המנות העמוסות על השלחן במגשים עגולים גג על גג...

"ועכשיו תבין שכשעמדנו לחזור הביתה, שקל כל אחד מאתנו כמה קילוגרמים יותר, היינו כבדים בעופרת. נאלצתי להזמין מונית, ואח״כ התהפכנו כל הלילה בכאבי בטן. היום לא הלכתי לעבודה, והבנים לא הלכו לישיבה..."

"אתה רואה כמה קשה בימים אלה לקיים את המצוה לשמח חתן וכלה" נאנח גליקשטיין "ותאר לך שכל זה מתרחש בשעה שהטבעונות חוגגת במדינה, וכל אחד הוא צמחוני או טבעוני, או מקבל טיפול בהומאופטיה או במחטים סיניים או חי על צמחי מרפא... וכולם עושים דייאטה או הולכים למכוני הרזיה ולחוגים של שומרי משקל..."

"וכמה עולה חתונה כזו?" שאלתי.

"לא ביוקר"... השיב גליקשטיין "שלשים דולר מנה... והם הזמינו רק אלף איש"...

* * *

"שלשים אלף דולר הוציא איפוא סנבילובסקי לכבוד חתונת בנו" חשבתי בלבי כשיצאתי מגליקשטיין. ואז נזכרתי בחתונתו של האבא של סנבילובסקי. החתונה התקיימה בשני חדרי כיתה לא גדולים ביותר. כמנהג הימים ההם בירושלים, נערכה החופה ביום ששי אחר הצהרים. לפני החופה לא טעמו מאומה. ואחרי החופה לא היה, לא בַּר, ולא כיבוד קל ולא כיבוד כבד, ולא משקאות חריפים וגם לא משקאות קלים. שכן כולם מיהרו הביתה לעשות את הצירלנס... חילקו רק "לעקאך"... אחד מהקרובים עמד עם שקית ביד וחילק לכל אחד לעקאך אחד... כשאלו קודם: "עדיין לא קיבלת"?...

לסעודות השבת הזמינו רק את הקרובים ביותר: אחים, אחיות, גיסים, גיסות — לכל היותר 40־30 איש. ורק לאחר סעודת ליל שבת ואחרי ההבדלה במוצאי שבת באו כולם, הקרובים והרחוקים, וסתם ידידים ומכרים, כדי לשמח חתן וכלה. לפי מיטב זכרוני, חילקו לקרואים כוסיות יין שנמזגו במדה ובמשורה ע״י מחלק מיוחד. לא כל מי שרוצה ליטול יבוא ויטול. אדם שני הסתובב עם שקית גרעינים שחורים וחילק חופן גרעינים לכל דכפין... ומפעם לפעם הביאו מגש עם תפוזים חתוכים לפיצולים... כיון שהחתונה היתה בקיץ הכינו גם חבית עם לימונדה, עבודה עצמית, וזה היה תפשי...

ועם כל זה אני יכול להבטיח לכם שהיה אז הרבה הרבה יותר שמח, מאשר בחתונה של הבן שעלתה שלשים אלף דולר, והאנשים נהנו מחוית שמחה אמתית ובריאה, ולא היו זקוקים לרוץ אחרי השבת לבית מרקחת...

* * *

אם תשאלו את סנבילובסקי מדוע הוא צריך להוציא 30 אלף דולר לחתונה, הוא יגיד לכם מפני שגם גרפילצקי ביזבז אותו סכום. וגרפילצקי יגיד לכם שהוא היה מוכרח לעשות כך מפני שהוא ידע שקראצבשטיין הוציא סכום דומה. כך מגיעים בכל פעם לשיאים חדשים ו"חזור בריא" נמשכת...

בינתיים ראיתי השבוע מודעה בעתון, המבשרת בשורה חדשה לעם בישראל, שמעתה אפשר להזמין: "ברית מלכותית, שבע ברכות לבני מלכים, בר־מצוה לנסיך — הכל כיד המלך... לצלצל"...

מה זה צריך להיות — אינני יודע. אצטרך לשאול את גליקשטיין... העיקר שיהיו שמחות.

صحفنا من الاحتلال

"ספיחי שביעית" של המפד"ל

הכל כבר כמעט שכחו את המאבק שהתנהל בשנה השביעית בנושא היתר־השמיטה, שנת השמיטה כבר עברה, רוב הירקות כבר מן השנה השמינית אבל המפד"ל לא שכחה כי בעוד שבע שנים תהיה שוב שנת השמיטה, ולכן כבר התחילה במאבק נגד שומרי שביעית כהלכתה.

בימים האחרונים הגישה המפד"ל תצהיר נגד בעלי טחנות הקמח שעמדו אז על התביעה להבטיח חיטת יבוא לכל הטחנות, המפד"ל דורשים ממועצת הקרטלים למנוע הארכת ההיתר לבעלי טחנות הקמח.

הקובלנא גם מבקשת לא רק על הקרטל, כי אם על כבודה של הרבנות הראשית.

בקובלנא הם מאשימים כי היהדות החרדית כופה באמצעות הקרטל, הסודיים הפוגעים קשות, לטענתם, בכלכלתה של המדינה ובאופיה היהודי ובסמכותה של הרבנות הראשית.

אם המועצה לפיקוח על ההגבלים העסקיים במשרד התעשיה והמסחר, לא ימצאו פגם בקרטל, היא מבקשת להעמיד תנאי, כי עליה להיות כפופה לפסקים של הרבנות הראשית.

רבנים ששמעו על כך, ביניהם חברי מועצת הרבנות הראשית אמרו השבוע, שאין לך בזיון גדול יותר לבקש בדרך זו להעניק סמכות לרבנות הראשית, והביעו התמרמרות נגד המזכיר המדיני של המפד"ל, שהגיש את התביעה.

י. ירושלמי

קצור מילים

להלן קיצור מילים, "יפות" שהושמעו בתוך כחמישה אחת בציבוריות השראלית, במסדרונות פוליטים, בכנסים מפלגתיים, בעצרות, בכנסת ובעוד כמה מקומות. יש להדגיש המובאות הן רק מאלו שהגיעו לפרסום, והן כוללות רק מבחר, הרבה יותר ממה שיאמר כאן נאמר שם.

★ ח"כ עוזי ברעם: חבורה גרוטסקית מפריחה בלונים" הכוונה לחכ"ים מן הליכוד.
★ ח"כ אורי "הסוסים אינם יכולים עוד למשוך את העגלה".
★ שרון על פרס: "לא רק מדיניות רופית — גם שכלה".
★ אבן: "דברי חרפה ואיוולת גרוטסקית" — על המבקרים נסיעתו לארה"ב: "קראתי דברי החרפה והטמטום של פת".
★ פרס: "הליכוד — בריגדת השמצות והכפשות — להרבות מפולת לשם דם"...
★ דוד מגן: האלימות ביד"ש "פרי באושים של שר הבטחון".
★ יעקב צור: "ברבורי ההבל והשמצות" — של הליכוד.
★ קצין בצה"ל על מסמך דבאי: "מסמך מטופש, מעליב ומתסכל".
★ גד יעקובי מקונן: "אסור לדרדר את הויכוח לשפת השוק".
★ נשיאת ביהמ"ש המחוזי בת"א: "עכשיו כשהם בצרות — אמרו — הם פחות שיוצבים". נו הלוואי.

א. יפה

מנהלי בתי ספר תוקפים את קיום "המפגשים"

"ההתעסקות בחינוך לדימוקרטיה דחקה את החינוך לציונות ולאהבת הארץ"

נושא הציונות והעיסוק בתולדות ארץ ישראל נדחק מפני ההתעסקות בחינוך לדימוקרטיה. טענה השבוע מנהלת בית ספר בכינוס מנהלים שבו העיזו כמה מהם להתקיף ולבקר קשות את משרד החינוך על רקע התכניות למפגשים בין בתי ספר יהודים וערבים.

"זה שקר, בלוף אחד גדול טען אחד המנהלים, אין מפגש של אמת בין התלמידים", אמר. מתוך דבריו עלה כי בעצם תועלת אחת יוצאת מן המפגשים הללו, כרסום בעמדת ובדעות הציוניות של הנערים היהודים והתחזקות הלאומנות בקרב הנוער הערבי. "הם — הערבים — באים עם נבחרות של תלמידים, בוגרי אש"א ומוכנים היטב למפגשים, הם גם מכירים יותר טוב מן התלמידים היהודים לצטט סופרי הציונות ואת משורריה — את ביאליק וטשרניחובסקי ואפילו את מגילת העצמאות. התלמידים הערבים מצליחים יותר טוב להעביר את המסר שלהם ואת מהותו של המסר ניתן לחוש כיום בכבישי ואדי עדה — כאשר התלמידים היהודים יושבים פעורי פה, וחוזים ומתעים. אותו מנהל אף הוסיף והדגיש כי למערכת החמ"מ אין "נבחרות" מסוג זה שיש אצל הערבים. כי המורים והתלמידים אינם מתכוננים לקראת מפגשים.

התסכול של היהודים לאחר המפגשים הוא גדול ציין אחד המנהלים.

משרד החינוך מפיץ באחרונה בבתי הספר חוברת ובה מאמר של הסופר ס. יזהר תחת הכותרת: "זה לא טירור, זה עם". חטיפת האוטובוס, זה מעשה של העם? הרצח באלפי מנשה, לא טירור? רצח רמי חבה, הוא מעשה של "לוחמי חרות"? שאל אחד המורים, שאליו הצטרף עוד שטענו כי מורים חוששים להביע את דעתם לאור שטיפת המוח "הדימוקרטית" של הנהלת משרד החינוך, לעומת זאת היו מנהלים שהביעו תמיכה במגמות של משרד החינוך.

במהלך כינוס המנהלים הוצגה הצגה לדוגמא שכמה מן ההורים זועזו מתכנה, לטענתם המסר שלה היה שמאלני מובהק, כאשר הוא מייצג עמדות של שלום עכשיו ושל האינטרס הפלשתיני, ומתעלם מעמדות תלמידים בנושא הציוני ותמיכתם בארי"י. וכמו"כ מסרים של סרבנות גיוס ואף הסתה.

במשרד החינוך נבוכו לשמוע את תגובות המנהלים, תגובות שהן סותרות את דבריו של שר החינוך, כאילו מפגשים אלה מקרבים את הנוער הערבי, מתברר שהם מרחיקים נוער יהודי מן הזיקה לארץ ישראל.

סוף שבוע

חיים אשר ברגמן

ריגן לשמיר: אין הסכמה — נשאר ידידים.
פרס לשמיר: אין הסכמה — נשאר יריבים.

★

לנוכח המשך המהומות בשטחים, הוחלט בצה"ל על צעדי ענישה כלכליים כמו: הגבלת העברת כסף מירדן, מניעת יצוא ירקות, ניתוק החשמל באזורי התפרעות ועוד — מה שנשאר עוד, זה הבאת משאיות שיעבירו את המתפרעים בהמוניהם... לירדן.

★

"בעקבות העדרויות של עובדי השטחים, יעבדו עולים בפסח במלונות".
לפחות רווח אחד מושג מהאירועים בשטחים: עבודה לידים עבריות.

★

בישראל, היו שהציעו לידות אבנים בחזרה על מיידי האבנים בשטחים — אלא שאם כבר ישנם ישראלים, כמו אבא אבן, המיידים אבנים, מכוונים הם את אבניהם לעבר נציגי הממשל הישראלי.

★

דו"ח סודי של מבקר המשטרה: "נוצרה נורמה של טשטוש והשלמה עם שוטרים אשר חשודים בפלילים".
וכי לאיזה נורמה רוצה המבקר לצפות, כאשר השוטרים החשודים, נחקרים ע"י שוטרים שכמותם...

★

ביטול מאות ניתוחים מתוכננים בבתי החולים, לא משבית את חדרי הניתוח — אלה מלאים עבודה... במסגרת הרפואה השחורה.

★

האשמה נגד רבין: נטש את חייליו במלחמת העצמאות והלך לישון

שר הבטחון מר יצחק רבין, נטש את חייליו בשעה שהוא עמד בראש שיירת הראל במלחמת יום העצמאות, נסע לקרית ענבים, כדי להזעיק עזרה, אולם לאחר מכן לא חזר לחייליו המותקפים, כי אם הלך לישון.

דברים אלה גילה ההיסטוריון הצבאי אורי מילשטיין, בעדותו במשפטו של הש.ב. שברח בליל הגילשונים. מעדותו של מילשטיין מסתבר שהיו מקרים רבים במלחמות ישראל שבהם נהגו קצינים בכיורים כפי שנהג הש.ב. במחנה "גיבור" שבקרית שמונה, אף על פי כן התקדמו בדרגות.

לדעתו צריך היה להעמיד לדין את הרמטכ"ל.

בחוגים צבאיים בלשכת הרמטכ"ל עוררו הדברים זעם רב. קצינים אמרו: שיש הבדל בין תקופת מלחמת העצמאות לתקופה הנוכחית לא רק בענין זה, אילו נהגו אז לפי קני המידה "המוסריים" כיום, לא היתה קמה מדינת ישראל בכלל, ולא היה צורך בכל הפרשה ובמשפט כזה.

מ. דרורי

ראבייס רפורמים "יצמחו" בקיבוצים

בית הספר לחינוך של תנועת הקיבוצים בא לידי הסכם עם תנועות הריפורמים והקיבוצים, שצעירים העושים את הכשרתם לקראת מינויים להפקידי "רבנות", יעשו חלק מלימודיהם באותו בית ספר. שיתוף הפעולה בין שתי התנועות יהיה הדדי. מורים של בית הספר "אורנים" יגמלו לריפורמים ולקונסרבטיבים ע"י משלוח מרצים מבין המורים למוסדותיהם שבארצות הברית.

גם הראבייס בדרך שכבר נמצאים במוסדות השכלה בארץ יבואו לשבועות מספר ל"אורנים". עיתון "על המשמר" המספר על כך, מכתיר את הידיעה בכותרת אירונית "פרחי רבנות יצמחו בין אורנים"... כתב אחר של עיתון זה מותח ביקורת ושואל, כיצד מתיישב דבר זה עם האידיאולוגיה האתיאיסטית של מפ"ם ומזהיר מפני הרפורמים "שאינם טובים" לדעתו מן החרדים...

"עצה טובה" לישראל

ראש עירית ניו יורק: לדכא ביד קשה לגרש ערבים ולא להתחשב בתקשורת

ראש עירית ניו יורק העיז השבוע ליעץ לממשלת ישראל כמה "עצות טובות", לדבריו יש לדכא את המהומות בשטחים ביד קשה ובאמצעים דרסטיים ולאסור כניסת צלמי טלביזיה לאזור.

לדעתו הצלמים משלהבים את הרוחות, הוא גם דיבר בלעג נגד אלה התובעים מישראל "רמה מוסרית גבוהה" אלה המבקשים זאת הם בעד איבוד עצמי לדעת, דבר שהוא אסור לפי ההלכה היהודית. יש לדעתו להשליך לכלא כל מי שנתפס בזריקת אבנים, כל מי שנתפס באותה עבירה פעם שניה, יש לגרש אותו מחוץ לגבולות.

"ישראל תאבד את אהדתו" של כתב "ניו יורק טיימס", אך הוא לא היה אף פעם לצדה של ישראל". אמנם הוא קרוב יותר לפרס, אולם הוא מעריך ומכבד את יצחק שמיר, הוא גם רוצה לראות את שרון כראש עירית ירושלים, אם טדי קולק יותר על המועמדות.

אל תקחו אותם ברצינות

אפנה חדשה: בחירות בבתי הספר ויש מי שכבר סבור שיש בידם להכריע ויש שהתוצאה מפחידה אותם

האפנה החדשה שחדרה לאחרונה למערכת החינוך, ביוזמתם של מפלגות ופוליטיקאים, גורמת לעתים מפח נפש ליוזמים עצמם. כך מצא השבוע עצמו ח"כ הרב חיים דרוקמן בסיטואציה קשה ב"בחירות" שנערכו במוסד שהוא עומד בראשו.

65% מתלמידי הישיבה התיכונית "אור עציון" שאותה ייסד הקים ומנהל הרב דרוקמן עד היום, נתנו את קולותיהם לרשימת התחיה, לליכוד 15% וכן גם לרשימת כהנא ואילו למפד"ל, מפלגתו של ראש המוסד, קיבלה רק 9 אחוז. רשימות ש"ס וצומת קיבלו כל אחד 1.5 אחוז.

התוצאות היכו את הנהלת הישיבה בהלם, הרב דרוקמן — לפי ידיעות שפורסמו — מיהר להודיע על ביטולם, אך בינתיים דלפו הפרטים למפלגות הללו מיהרו לפרסמם.

חוגים חינוכיים הצביעו בהזדמנות זו על הפוליטיזציה החודרת למערכת החינוך, אם מן המנהג החדש של עריכת בחירות מדומות ואם מהתרחבות התופעה של הופעות אישי ציבור ופוליטיקה בפני התלמידים.

משרד החינוך שבראשו עומד השר יצחק נבון מן המערך מואשם על ידי חוגים שונים בהעדפת אישי המערך בהופעותיהם בפני התלמידים, כאשר השרים מנצלים הופעותיהם למתוח ביקורת על שרים אחרים, במיוחד שרי הליכוד.

מצד שני מצביעים על העובדה כי למרות הכל ניכרת נטיה ימינה בקרב הדור הצעיר בבתי הספר המקרה בישיבת אור עציון הוא רק דוגמא לכך.

עיתוני ישראל זוכים בציון לשבח מנציג הליגה הערבית

עיתוני ישראל זכו לשבח מפיו של נציג הליגה הערבית מוחמד טריקי במכתב ליומון בגינבה, בעוד העיתון השוויצרי זוכה לגינוי חמור על עמדתו האוהדת לישראל של אחד מכותביו של שהעיז להציג לאמצעי התקשורת המקומיים לעסוק יותר בהפרת זכויות האדם בדמשק, בגדד ורבת עמון, במקום בשטחים.

טריקי כותב: "הכתב שלהם לא שמע על עיתוני ישראל, המגנים יום יום את המתרחש בשטחים הכבושים, על אלפי ישראלים שהפגינו בתל אביב ועל יהודים ברחובי הגולה המבלים אומץ ויושר פוליטי".

אגב, השבוע גילתה אישיות מרכזית בעיני בטחון, כי התקשורת הישראלית עשתה שירות לאותם אלמונים המפיצים את הכרוזים לפי מספרים. כיון שתפוצתם דלה מאוד ומן העיתונות הישראלית מעתיקים זאת גם העיתונים הערביים במזרח ירושלים לאחר שהם כשרו ע"י העיתונים הישראלים ובכך הם עוקפים את הצנזורה. בלעדי הפרסום בכלי התקשורת הישראלים לא היו יודעים רוב הערבים בשטחים על הוראות אש"פ ולא היו מצטרפים להפגנות ולמעשים הפגנתיים.

צביעות בריטית למופת

אלפי ערבים נהרגו על ידי שוטרים וחיילים בריטיים בתקופת "המרד הערבי הגדול" שנמשך שנתיים, לפני חמישים שנה, הבריטים דיכאו את המרד ביד חזקה ותקיפה.

הערבים הטילו על החיילים פצצות פרימיטיביות (דומה לבקבוק תבערה)... הבריטים הגיבו בהריסת בתים. הם הגלו את המנהיגים של "המרד" לא לארץ ערבית קרובה, אלא לאיי סיישל המרוחקים ומנעו מהם כל אפשרות להתקשר. הבריטים ידעו גם להגן על הרכבות מפני מוקשים בצורה מקורית, לפני כל רכבת הובילו קרונית קטנה והושיבו עליה פועלי רכבת ערביים, שאם נטמן מוקש, הקרבנות היו ערבים בלבד.

בתי המשפט הבריטיים לא דקדקו בפרטי החוק, משפטים התנהלו בשיטת הסרט הנע וגם צוו להוציא להורג נאשמים, ללא כל רסן.

"היום הם באים להטיף מוסר לישראל" — אמר אחד משרי הממשלה, שמנה והזכיר את כל הדברים שמנינו למעלה, בדרך זו דיכאו את המרד, ומישראל הם דורשים לדקדק בקידוקי עניות בכל סעיפי החוק.

"יהודים צריכים להיות שרנים, מוסריים יותר", הגיב על כך שר ממפלגת העבודה, העולם דורש מאתנו רמה מוסרית גבוהה יותר.

"אם מוסר גבוה — אמר איש ליכוד כלפי ראש מפלגת העבודה — אולי תלמדו זאת אבן מן הבריטים וכאן סיפר את סיפורו של העתונאי מ. ז"ק על מסיבת עתונאים משותפת שיהלב.פ. שהיה ראש ממשלת בריטניה אנתוני אידן והגנרל אייזנהאור בוואשינגטון. כשיצא ז"ק מן המסיבה פגש במדינאי בריטי בכיר ריצ'רד קרוסמן, ששאלו על הופעת אידן וכשביטל ז"ק את הופעת אידן כמבוססת הגיב קרוסמן "הוא היה מבריק", לאחר כמה ימים מצא מאמר מפרי עטו של קרוסמן בעתון אנגלי ובו ביקורת קשה כלפי אידן על הופעתו. לימים שאל את האיש לפשרה של הסתירה, ועל כך הגיב "כשאני בנכר לעולם לא אמתח ביקורת פומבית על ראש ממשלתי". אולי תספרו זאת למר אבן אמר איש הליכוד, ברומזו לכך שגם אבן כקרוסמן חבר במפלגה סוציאליסטית, אך נוהג בג'נטלמניות מוסרית אחרת מאשר אנשי מפלגת הלייבור. הישראלית.

ד. ירושלמי

לא רק בישראל יש מהומות

על פי מידת ההתענינות הבינלאומית בנעשה בשטחים המוחזקים בידי ישראל כיהודא שומרון ועזה, הרי רק שם יש מהומות ויש הרוגים, ולנשיא ארצות הברית ושר החוץ שלו אין דאגה אחרת, בעולם שקט כל כך.

אולם מתוך ידיעות שהגיעו השבוע לשלחן חדשות חוץ מתברר שהדברים לא כל כך חלקים. פליטים ארמנים מאזור בידג'ן ספרו על פוגרומים. הצהרות ומעשים אכזריים שנערכו בסומגאיט, דבר זה אישר השבוע הכללי של ברית המועצות.

בהודו נעצרו 15 אלף אנשים לקראת שביתה כללית שעמדה להתקיים בתביעה להתפטרות של ראש הממשלה ההודית ראג'יב גאנדי, בתי ספר נסגרו, פקידים במספר גדול לא באו לעבודתם.

באנגליה נערכה הלויתם של שלושה חברי מחתרת שנהרגו במושבה הבריטית גיברלטר לאחר שהתכוננו לפוצץ מכונית תופת. ובהלויה עצמה ערכו טרוריסטים טבח בין המלוים וגרמו הרג הרס.

בפולין פיזרה המשטרה הפגנות באלות, כתבים מצרפים צילמו איך שוטרים מכים סטודנטים בהזדמנות הזה בהפגנה לזכר המהומות לפני 20 שנה.

בבודפסט היתה השבוע הפגנה שבה קראו המפגינים לדמוקרטיה וחופש. זאת ביום השנה להתקוממות הנפל של ההונגריה לפני ארבעים שנה.

והו רק קציר ידיעות של יום אחד בלבד. העולם לא הזדעזע, שולץ לא נחלץ, רייגן לא התערב, גברת תאצ'ר לא מחתה, סגן שר החוץ לא הוקיע והפרלמנט האירופי לא הזדעזע.

מ. ירושלמי

חזקה על "בזק" שיוציא דבר מתוקן...

טכנאי "בזק" ניצבים בפני תורים ארוכים, בתחנות לתיקון מכשירי טלפונים. מגיעים לשם אזרחים העומדים בתור לפי מספרים מחולקים, כשההמתנה ל"רפואת" מכשיר הטלפון ארוכה יותר מההמתנה בקופת חולים...

אלא שלפעמים, גם התיקון אינו מתבצע כראוי. לכותב השורות היה הכבוד להביא למעבדה ברח' שטורק בת"א 2 מכשירי טלפון. לאחר ההמתנה, נתברר בבית כי המכשירים שתוקנו, לא פעלו. ביקור שני במעבדת השירות, הביא להחלפת אחד המכשירים ול"תיקון" השני, כששוב התברר כי ה"מתוקן" אינו פועל.

בפעם השלישית, שהיא "חזקה" תוקן סוף סוף המכשיר. "חזקה" על "בזק" שהוציא מתחת ידו דבר מתוקן...

ק. בן ציון

לא תקום עיר חרדית בביתר

עירעור על החלטתו של שר השיכון והבינוי דוד לוי לבנות עיר חרדית חדשה ליד ביתר — הגיש ח"כ צבן ממפ"ם. לדבריו ההחלטה לבנות 8000 יחידות דיור אין לה בסיס חוקי.

חוגים הקרובים לבעיות הדיור של הציבור החרדי אמרו, כי ליזמתו של דוד לוי אין כל סיכויים. הציבור החרדי לא יבוא לגור בעיר ביתר שהיא מרוחקת מירושלים ואינה מציעה פתרון למצוקת הדיור.

חבל על ההשקעה שתשקיע הממשלה, הבתים יעמדו ריקים וחבל על אגודה שמשקיעים שם, הצבור החרדי לא יבוא להתגורר בעיר שהיא מוקפת ישובים ערביים, גם בימים כתיקונם, על אחת כמה בימים שבהם מתרחשים אירועים מסוכנים.

על כל פנים צריך להבהיר כי ביתר אינה צפויה להיות עיר חרדית, יש מקומות טובים יותר למען הציבור החרדי.

75 כפרים בנתה מפ"ם על אדמות ערבים שגורשו

מפ"ם בנתה 75 כפרים וקיבוצים על אדמות כפרים ערביים שגורשו מן הארץ. — זאת גילה רחבעם זאבי (גנדי) בהרצאה שנשא על נושא רעיון הטרנספר.

זאבי אמר את הדברים ברוח ציניות, כאשר ביקש להוכיח את הסתירות בין מה שעושו אנשי השמאל ומפ"ם לערביי ישראל, ובסגנון של שבח למפ"ם ביקש להבליט את הצביעות של מפלגה זו. הוא טען שהרעיון של "טרנספר" — העברת הערבים לארץ ערבית כבר בוצע בעת קום המדינה. הוא האשים את ממשלת ישראל שסיפקה תעסוקה, שרותי בריאות וחינוך לכל דורש ובכך היא מנעה את בריחתם מחוץ לגבולות, הוא טען שרעיון הטרנספר היה מקובל על דעתם של אבות הציונות.

הרצאתו של זאבי התקיימה באולמי אוניברסיטת תל אביב, וכמה מרצים וסטודנטים הדוגלים בחופש הביטוי, ניסו להפריע לדבריו ולהפסיקם.

לדבריו אין שום ערך להסכמים עם הערבים במזרח התיכון, הערבים הפרו בעבר הסכמים וגם ישראל הפרה את ההסכם על פירוז הר־הצופים. היום הכל יודעים, כי הר־הצופים לא היה מפורז.

ד. ירושלמי

האינטרנציונל ידון בגירוש ישראל?

האינטרנציונל הסוציאליסטי עומד לדון בגירושה של ישראל מן האינטרנציונל בו חברה מפלגת העבודה. על כך נפוצו השבוע שמועות בלונדון.

ישיבת האינטרנציונל שהתכנסה השבוע בלונדון, שמעה דו"ח של מנהיג הלייבור הבריטי ניל קינוק, שיצא בדברים חריפים נגד ישראל בעת ביקורו בשטחים.

שליח מפלגת העבודה שהשתתף בישיבה, ניסה להסביר את המצב ברוח המדיניות של מפלגת העבודה וניסה גם להגן על הפעילות הצבאית.

ניל קינוק אמר בישיבת האינטרנציונל כי המשך נוכחותה של ישראל בעזה, הוא בבחינת אסון לאומי, לעומת זאת לדעתו אסור לה לוותר על הגולן, זאת מטעמי בטחון.

מ. דרורי

כהן הלפרין - מאפית מצות השמורה המשוכללת והמהודרת ביותר בארץ ובעולם

במאפיה החדשה של "כהן הלפרין" בעטרות המאפיה הותקנה ביותר בארץ למצות לפסח השקיעו השנה כרבע מליון ש"ח לתוספת הידור ודקדוקי כשרות למהדרין מן המהדרין.

יותר מרבע מליון ש"ח השקיעה השנה הנהלת "מצות כהן הלפרין" בתוספת הידור ודקדוקי כשרות למהדרין מן המהדרין באפיית המצות.

ב"כהן הלפרין", שהיא המאפיה הראשונה בארץ של מצות מכונה לפסח, ניצלו את המעבר מן המאפיה הישנה בשכונת כנסת בירושלים, אל המאפיה החדשה באיזור התעשיה עטרות בירושלים — לא רק כדי להגדיל את שטח המאפיה ולהרחיב את אפשרויות הייצור — אלא קודם כל כדי לשפר ולשכלל עוד יותר את הידורי הכשרות, להחליף את הציוד הישן בציוד חדש יותר המאפשר פירוק וניקוי יסודי מהיר.

לכך כאשר לקראת פסח תשמ"ח הושלם המעבר ל"עטרות" המאפיה החדשה פועלת במלוא הקצב לספק את צורכי הציבור במצות שמורה והמצות מיוחדות יכולים ב"כהן הלפרין" להשתבח כי הגיעו לשיא הכשרות וההידור באפיית מצות.

שמונים וחמש שנה ברציפות גדולי ישראל אופים את מצותיהם ב"כהן הלפרין"

אין עוד מאפיית מצות לפסח שזכתה לברכתם ולתמיכתם של גדולי ישראל כ"כהן הלפרין" בירושלים. לפני יותר משמונים וחמש שנה הוקמה המאפיה, ומאז ועד היום כל גדולי ישראל האופים ואוכלים מצות מכונה — קשורים עם המאפיה הזאת ושומרים על כל הידוריה ודקדוקיה.

משנים קדמונות ראוי להזכיר את ראש הבד"צ הרב פנחס אפשטיין זצ"ל, את הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל ואת הרב צבי פסח פרנק זצ"ל אשר סמכו את ידם על מסורת "כהן הלפרין" באפיית מצות לפסח.

המאפיה היחידה האופה מצות רק לפסח

במה זכתה "כהן הלפרין" במעמד מיוחד זה?

התשובה לכך מפורטת ומורכבת מאד.

בראש ובראשונה המסורת ארוכת הימים ההשענות בכל שלב בהתפתחותה של המאפיה על ימים הראשונים לפסקי ההלכה וההכרעות של גדולי ישראל.

ענין שני הוא היותה של "כהן הלפרין" המאפיה היחידה למצות לפסח, האופה רק לפסח ואינה אופה מצות חמץ. בדרך זאת מובטח שכל מהותה של המאפיה תהיה אחידה בדיני הפסח וההידורים. וכל השנה מייד לאחר הפסח מתחילים ראשי המאפיה בהכנות לפסח הבא, והם שואלים עצמם במה אפשר לשפר עוד את האפיה הבאה עלינו לטובה.

ענין שלישי הוא הדקדוק המוחלט על כל הלכה ומנהג והרצון להוציא מן המאפיה את המצות הכשרות והמהודרות ביותר.

כך למשל כהן הלפרין היא מאפית המכונה היחידה שהשנה אופים בה את כל כמות השמורה רק מקמח של השנה הששית. כדי להענות לדרישות המחמירים בענין שביעית של נכרים.

תהליכים מיוחדים של טחינה ואפיה

קמח השמורה המיוחד המגיע לכהן הלפרין, נטחן בטחנה מיוחדת, ובמיוחד עבורה, תוך פיקוח מתמיד של רבנים ואנשי הבד"צ. אבל ההידור התחיל עוד קודם לכן, בקצירה המיוחדת. החיטה נקצרת בשעות השמש ובזמן מיעוט לחות. החיטה המיוחדת נבדקת ונבררת לפני הטחינה, אם אינה סדוקה ואם היא יבשה מספיק. הטחינה נעשית בשתי מערכות נפרדות של אבני ריחים כדי למנוע את חימום הקמח. הקמח נארז בשקים חדשים והוא מאוחסן רק לאחר שניתן לו להתקרר במשך 24 שעות ושימושו לא לפני ב' ימים מעת לעת מטחינתו. הקמח מועבר לכהן הלפרין תוך פיקוח הדוק.

שיטת האפיה של כהן הלפרין מבוססת, ובזאת ייחודה, מבחינה טכנית, על ייצור בכמויות קטנות. לכן המיקסרים קטנים וניתנים לפירוק ולניקוי מיידים וכן יתר פריטי הייצור והאפיה. בכהן הלפרין ניפוי הקמח נעשה בגפה סגורה. ציוד הלישה והאפיה הוא החדיש ביותר שקיים בעולם הניתן להתפרק ולהתנקות. הסיסמא היא: כל החלקים מתפרקים. התנור המיוחד הוא תנור משולב. בחלקו הראשון יש תנור של גז המכוון את האש הגלויה לעבר המצות למן השניה הראשונה, ובכך מבטיח אפיה מושלמת וכשרה בדרגה שאין למעלה ממנה. התנור ואגף האפיה מופרדים בצורה מוחלטת מאגף הלישה והבצק ולכן נמנעת התחממות הקמח והבצק בטרם אפיה.

המאפיה היחידה הפתוחה לציבור

כהן הלפרין היא מאפית מצות מכונה היחידה הפתוחה לציבור. כל הליכי האפיה נעשים בה בגלוי ולעיני הכל. היא מעודדת אפיה בחבורות של משפחות והרבנות. חבריה באים לסייע לאנשי המאפיה בניקוי המכונות. בציקת המים (מים שלנו ומי־מעיין) לדודי הקמח ובציצרת האוירה המיוחדת של ערב פסח ואפיית מצות. כמובן שבכל ח"י רגעים עורכים הפסקה ממושכת, לפחות 10 דקות וככל שהזמן דורש לנקות את המכונות והכלים. השיקול היחיד הקיים גם כאן הוא הבטחת הכשרות ולא הבטחת רציפות האפיה.

עוד מחידושי כהן הלפרין במפעלו החדש בעטרות, הפרדה מוחלטת במאפיה בין אגפי הייצור לאגפי השרותים. חדרי הפועלים, השירותים השונים, כל אלה מצויים בקומה אחרת ואין סכנה של ערבוב.

סיכומו של דבר מצות כהן הלפרין השלימו השנה את מעברם לעטרות — תוך שהם מעמיקים עוד יותר את כל הידורי הכשרות.

ב"כהן הלפרין" יתחילו לאחר פסח תשמ"ח בהכנות להבטיח את שיפור המאפיה והידורה לקראת פסח תשמ"ט שיבוא עלינו, בע"ה, לטובה.

הלוואה לשיפוצים

חדש

אם ביתך לפני שיפוץ, עכשיו יש לך הזדמנות יוצאת מן הכלל לסמן שיפוץ זה,
בנק טפחות מאפשר לך לקבל הלוואה בסכומים של 4,000 ש"ח עד 55,000 ש"ח
לתקופה של עד 10 שנים ובתנאים נוחים במיוחד. בסכומים אלה תוכל לבצע כל עבודת שיפוץ הדרושה לך,
שינויים בדירה, סגירת מרפסת, תוספות, שיפוץ חדר אמבטיה, שיפוץ מטבח או כל שינוי או הרחבה הדרושים לך.
לפרטים פנה לסניף הקרוב של טפחות.

בנק טפחות

רשימת סניפים ומשרדים: ירושלים: הלל המלכה 9, 02-219111 ■ גאולה, רח' יחזקאל 11, 02-2851456 ■ רמת אשכול, רח' פארן 5, 02-815090 ■ תל-אביב: רח' החשמונאים 123, 03-5614081/9 ■ חיפה: רח' פל-ים 9, בית ציון 04-681177 ■ ...

יעקב ב. פרידמן

אידיאולוגיות מהדלת האחורית

גם מי שסדרי הלמוד דוחים אצלו את כל תעלולי האקטואליה, אינו יכול להשאר אדיש באלו הימים למאורעות ההופכים את קערת הישוב על פיה. המאורעות בשטחים מבליטים מן הזוית העגומה שלהם, את הבסיס המופרך עליו מתנודד השלטון בארץ ישראל.

בעמנואל הקרובה אל החלל, מטאטא הנושא הזה גם את הדמיונות הקבועים על היום בו תשוב ותהפך עיר שהיא בית. אויר רווי הומר דליק. שכן חוזר מן הדרך עם זגוגיות מנופצות במכוניתו. ילד שב מהחדר, משפר לאין ערוך את מצבו החברתי לאחר שבקבוק מולוטוב שהושלך אל האוטובוס בו נסע, נפל לרגליו בי"א ושלם (הבקבוק). לזכוכית בכלל יש צליל משלה בימים האלו. שמחת ד בירכות בעיית, המתותן, אורח ירושלמי נשוא פנים, קם לשאת דברים, והוא לוקט מקנו שברי זכוכית — שיירי קבלת הפנים בקלקיליה. הוא מדבר, מכה הזכוכיות, בפאתוס והתרגשות ורגש על מסירות נפש של ישוב א"י. הצבור קצת נבוך. הבטוי הזה מסירות נפש — אף הוא אורח ירושלמי

— ללא שטנה
חייל כופת צעיר מתפרע.

— קצת צדים על רקע וילות הפאר שממול.

האויר כאמור, דליק. את תבות הדאר צריך לזקק באורח שוטף יותר. כרוזים נרעשים של מועצת יש"ע; כרוזים דבי־אחריות של גורמי בס־חוץ; בקשות נלבבות קוראות לאפיית קוגל ועוגות עבור החיילים המשרתים בקלקיליה. להפגנה ב"מלכי ישראל" מצפים כמו לתחונה. התכונות האנושיות כובשות להם בטוי גם סביב הרגעים היגעים, והאדם המצוי מהלך בהרגשת יהודה: הנה הוא ניצב כלב לבו של הר־געש פעיל מאד. על פתחם של רגעים הר־גורל לישוב היהודי בארץ ישראל.

* *
*

חצי שעה — דווחה התקשורת הבינלאומית — ניצבו חיילים הכו. הכו בזימה שפוכה, פרי מתוחים ותסכולים של ימי טרור. מליוני בני־אדם בתבל הזדעזעו למראה התמונות. ליד המקווה בעמנואל, נחלקו הדעות, היו שהאשימו במרירות את אנ.בי.סי. על שצילמה מה שצילמה. היו שהאשימו את המכים על שלא דאגו להרחיק את בעלי המצלמות ממגרש ההלקאה... ויש שהתרגזו על מליוני הצופים בעולם, שלמדו את התמונות באור מעוות, חד סטרי. מי שקונה טלויזיה צריך לדעת להשתמש בה... מישהוא, יודע ספר המליץ על פסוק: "אשרי שיאחז ונפץ את עולליך אל הסלע"...

הימים הסוערים הללו מחריפים תסמונת ההולכת ומתאוררת במתנו. אנו נוטים להקל ראש בנושאים כלליים, שאינם עצם מעצמיה של הקהלה החרדית. יוצרים את הרושם, שהיהדות אומרת את דברה בסוגיות השייכות לחושן משפט ויורה דעה. בשאלת ההתייחסות לכלל העולם, לנכרים, שלום או מלחמה, ערבי הארץ — יש ימין ויש שמאל. ואנו שואבים את השקפותנו ומושגנו מאחד האגפים הללו. בדרך המקורה השי־ליכה אותנו שנאת־הפתנים ליהדות של האגף השמאלני — למגרש הלאומני השכן. משם אנו בולעים בלהיטות כל מסר קיצוני. אנו לומדים להתלהט בדרכם שלהם, לשאת ברוב רגש, ולהסכים בלב שלם למחזה של ילד ערבי מוכה עד אבדן הכרה.

"תקופת הזהר" של מלחמת לבנון פגשה את מרבית בני הישיבות להוטים לקראת הייעוד של קדבר עמים ותחתנו. זעמו על עצם הזכרת מספר של חללים. התאכזבו מרות כאשר הצבא המנצח נעצר על סף האזור המיושב של לבנון. התוצאה האיומה של לחימה בשטח בנוי לא נתפסה — כאשר על ספנו המתינה לשוא, תהלת עולם.

בימים בהם סערה הארץ סביב הסערה של הארכי־רוצח דמיאניוק, נקלעתי ליד שלחן נתוחים של בני ישיבה. הנושא הזה, בהעדר סוגיות פולי־טיות בוערות — אף הוא כשר לתענוג של הבעת דעות נחרצות, ופסקי־דין בעקימת שפתים.

"המשפט — הצגה תקשורתית!" אמר מישהוא בידענות. "האדם הזה, דימיאניוק, כבר הרוג..." הסכמה כללית.

— "ואם יתבורר"... משמיע אחד הרוחר אפ־קורסי...

— "הרוסים, בידם הזכות חותכת! יש רק בעיה של גישה לחומר..."

— "אה! הרוסים!

(צחוק כללי).

כאן הביע מישהוא, כלאחר יד, דעה שהתקבלה על דעת כמה מן הנוכחים. גם אם דימאניוק אינו חלילה, זה שמיחסים לו, לא יזיק לו לעולם גוי אחד פחות...

בהתבטאות הזו אין כל גלוי של רוע. הוא בטוי אפייני של קלות דעת, של הפקר בתפיסת עולם. נכון יותר: העדר תפיסת עולם. זהו בטוי של מי שמרגיש, ששטח מסויים במגרש־החיים שלו, פנוי להובלת כל אתגר. פנוי לשעשוע בנטיות־נפש דמיוניות.

יש לנו תורה שלמה משמים. היא איננה ימנית, והיא איננה שמאלנית. היא נוצרה תתקע"ד דורות לפני שהמושגים הללו התגבשו. והתורה הזו מש־תרעת על כל תחומי החיים. אינה מותירה שטח ריק. יש לה דעה גם אודות מרדפי פורעים במבואות טול־כרם. היא מלמדת כיצד להתייחס לערבי משליך אבן, ולערבי שאינו משליך אבן.

שומה עלינו ללמוד לקרא עתון. ללמד לקלוט ארועים, וללמוד לפרש אותם עם הלך־רוח תורתי. עם מלא כבד־הראש ושקול הדעת של בן תורה.

"מנהג ההמון, להתייחס אל כל דבר בעולם בחיוב מוחלט, או בשלילה מוחלטת... המחייב — מתעלם מכל חסרון או פגם. והשולל — מבטל כל מעלה. לא כך תלמיד־חכם. הוא אינו בז לכל אדם, ואינו מפליג לכל דבר. והוא ישפוט בצדק: את הטוב שבו יחייב, ואת הרע שבו יבקר וישלול...

"...יש וההלכה מחייבת ריחוק, כגון ביחס אל נכרים, אסורי חלב עכו"ם, סתם יינם, וכו'. אסורי חותן. אסור לספר בשבחם, ואפי' לומר כמה נאה עכו"ם זה... ועם כל זה אין לבטל נכרי לומר שאין לו מקום בעולם...

"זוהי גישתו היסודית של תלמיד חכם אל העולם. הוא מעריך כל דבר בדייקנות, ומציב כל דבר שבעולם על מקומו הנכון! (הגה"צ רבי שלמה וולבה שליט"א — עלי שור ח"א — כלל העולם).

* *
*

נזדמן לי ביום מן הימים, לעסוק בחקר דמותו של מרן רבי נחום זאב מקלם, גאון חכמת הנפש. את החכמה הזו למד בבית־מדרשה המפואר של חכמת הנפש: מעתו של אביו, ה"סבא" זי"ע.

מכל הפרטים שהצטברו תחת ידי, הטיל עלי רושם עז, פרט שולי, שאף לא מצא את מקומו במסגרת מאמר שפרסמתי אודותיו. רבי נחום זאב, כך מסופר, נתקל פעם בנכרי שנהג לעשות דרכו קפנדריא דרך חצרו (של ר' נחום), בן משפחה בקש לגעור בו. אך רבי נחום, שכחו היה במתניו ניגש אל הנכרי וללא אומר ודברים, תפס בערפו והשליך אותו מגרם המדרגות...

לאחר מכן באר. מדוע לא נסה לבא עם הנכרי בדברים.

"אבא לימד אותנו" — אמר — "כי לכל אדם שפתו שלו. תהא זאת איוולת להתווכח עם סיני בשפה הצרפתית... חוזתו של הערל מעידה עליו כי בתקדר שלו לא שנגו שפה אחרת... אין להשחית לריק דבורי לע"ז.

עד כמה הצדיקה הגישה הזו את עצמה, לימד הנכרי הנזכר בעצמו. מאותו יום הפך מעריץ נלהב של רבי נחום ו... ורעועתיו החסונות. לפני הזדעזעות הללו היה מקדים להסיר את כובעו...

אין צל של ספק, כי ריב לנו עם כאלו ששפת־האם שלהם היא חבטות ואלות. שפה אחרת לא תהיה אבד־זמן, כי אם אבד עצמי לדעת. אין ספק גם, שלשפת מלחמה הכללים שלה, ואם כלי הזיין המתאימים, כאשר מכים ילד שהשליך אבן, מכילים המכות, בצדק, גם תמורה של ארבעה חודשי סיוט וטרור. המכות מכיעות גם את החשש הגדול מן העתיד ההולך ומתערפל. כל מלחמות ישראל — אמר מישהוא חכם — לא הציבו את העם על פרשת־דרכים כמו מלחמת־האבנים שאנו ידעים היום.

אך הגישה הזאת גם היא, חייבת להיות טעונה באחריות ושקול דעת. קיים מרחק מכריע בין מי שמצדד בהכאה רצחנית כהגנה, כרפואה־מונעת, במדה ומסורה, לבין מי שמשחרר על הנושא הזה את בולמוס היצרים שלו. — שבכל נושא אחר כופה עליהם היהדות, רסנים. קיים גם הבדל מכריע בין מי שאמצעי־ההתגוננות נתפסים אצלו באספ־קלריה תורתית, לבין מי שמוצא כאן הזדמנות להכביס אידאולוגיות־נכר בעד הדלת האחורית.

לא תהא תורה שלמה שלנו, כשיחזה בטלה שלהם. מסורתנו, ארחותנו, וייעודנו מלאים מזן אל זן משמעת רגשית עמוקה. השרש ההלכתי והמוסרי גם יחד כולל סעיפים שבהם איסתכל קודשא־בריך־הוא וברא עלמא. אינו זקוקים להטפיח את רגשותינו מן האש הזרה של אלו שהלאומיות היא להם לאלוקים. אלו שהדגל וההילולא סביבו משמשים להם שעשוע, אידיליה, ספוק יצרים, ופורקן פסיכולוגי כולל.

א. מרגלית

אחינו, הנתונים בצרה ובשביה

הידיעה, כשהיא ודאית, חולפת בתודעתנו כמו בחצר חד: נפילתם של יהודים בשבי מסיטה בבת אחת את כל שימות הלב הצידה, אל שולי השוליים. כל ההתרשות בודדות על נפשן ומפנות את מקומן אל זו התחושה המהממת, הצודבת כמו ברזל מלובן: יהודים בשבי.

ושבי, כידוע, קשה מכולם. דמיוננו דוהר אז אל בקתה או מרתף אי־שם במרחבים צופני־האימה של לבנון או סוריה או עירק. כמה נפשות מישראל: שרויות שם במצוקה, המדורגת ע"י חכמינו כנוראה מכל. מסביב סוגרים עליהם הבד־ידות והאין אונים, גדרי תיל וסורגים ומורה חוצצים מכל עבר. רק אל השמים קרוע המרחב, רק משם בוקעת קרן תקוה, המתריסה נגד המציאות.

יהודים בשבי — הכל מתגמד לנוכח הידיעה המזעזעת הזו. מנוחת הנפש מתכנפת בפינה. תודעתנו תפוסה כולה, מקיר אל קיר, בהשתת־פות, בכאב, בתחינה, בזעקה האילמת.

אבל אט־אט דוהה התמונה בתודעתנו. לחיים דינמיות משלהם והסרט נע קדימה. חדשות טריות כובשות את מסך התודעה. אי־שם נותר הכאב העמום, מאיים לזנק בהינתן האות, ואולם זכרוננו מלא חגורי סלע, הצופנים את תחושות בעבר במסתריהם, ובינתיים ממלא אותנו ההווה בתחושות העכשו. גורלם של יושבי השבי, יושבי חושך וצלמות, הופך להיות לזכרון עמום, נחלת העבר.

* * *

ואולם יש כאלה שאינם מניחים מאיסת המאורע, הם שרויים בתוכה, מבלי יכולת להזד־לק: הוא לחמם בימים ובלילות; הוא נופם מאופק עד אופק. הם נושמים אותו עם האויר. הוא הפרנס של הרהוריהם, של תחושותיהם. מאז אסון השבי של יקיריהם נעצר הזמן לעומתם. מה שבשבילנו זכרון כאב — אצלם כאומל בבשר החי. הדאגה שלהם אינה מתקהה, אינה מתנמכת, היא שרידה במלוא חריפותה. יש עתים שהיא עוד מתעצמת (אם יש אין־גבול לדאגה): כאשר קורה משהו, שעלול להעלות את חמתם של השובים, מיד קופצת כספית החששות אל שיאים חדשים, על־גבוליים.

הם, בני משפחות השבויים, לכאורה, פה עמנו, אבל הם באמת שם, איתם. בדרת הגשם הם "שרויים" בבקתה עלובה ומצמררת, ובתוך בתיהם המוסקים שיניהם נקשות מקרה; ברעום הרעם ובהבזק הברק הם סחופי אימה. על משכבם, בלילות, הם חוצים ביעף גבולות, גומאים מרחקים — חולמים א ו ת ם; כאשר מדווחים לנו על פעולה של חיל האויר בקרב בסיסי הארגונים העוינים או על הטבעת ספינת מחבלים — פעימות הלב של ה ם מואצות. אב־ליהם הם בין חנקים. יש להם סלם התחושות שלהם, שהוא מכוון על ידי סייסמוגרף נעלם של רעידות יקיריהם אי־שם. התפילות שלהם, התחנונים שלהם, החלומות שלהם עוברים דרך שם. מעגליהם חגים ברדיוס מוצרי, שנקודת המרכז שלו היא כבלי שבי ובאוניהם מצטלצל ללא הפסק קול שיקשוק האזיקים.

* * *

אחינו בני ישראל שרויים בצרה ובשביה, חייהם תלויים להם מנגד. הספק מענה אותם בימים ובלילות. נפשם חצויה בין האינטרסים הכלל ישראליים שלהם לבין עניינם האישי, הסובייקטיבי. הניגוד החריף בין האינטרסים האלה הוא טרגדיה נוספת על הסך־הכל האר־מתי, שכן כל בשורה טובה לַכְּלל צופנת איזון חמור לגביהם.

הם יעדי הנקמה בטווח הקרוב ביותר, בני ערובה התפוסים בכף, ששום חוק אנושי אינו יכול לחלצם מצביטתה: מצב רוחם הצבור של שוביהם מהלך עליהם אימים ומצב רוחם המ־רומם משרה עליהם בעתה; השרויים באי הידי־עה המענה, השתברות, שוביהם שוקדים להשאיר אותם בואקום מוחלט, באופן שאידיעי הכלל הפרט הם לשביהם מסתורין ממושך ומורט עצבים.

וכך עוברים עליהם, כבדים כעופרת, הרגעים, השעות, הימים, הירחים, השנים...

כמה אבסורדית, כמה בלתי מתקבלת על הדעת, היא, לנוכח אלה, שגרת יומנו! איך נוכל להרשות לעצמנו, בנושא הזה, את מותרות השיכחה? — כלום לא מן הדין הוא, שבעניינם של שבויי ישראל, נקרע את המחיצות שבין קרובי הבשר ובין כלל ישראל, ונחוש כולנו קרובים, נוגעים בעַצָּה, נקוים ממגע הכאב?

כלום לא מן הראוי היה, שנשחזר אותה תחושת כאב חדה, שחשנו בשעה, שאירע השבי, תוציא אותה מתגזי זכרוננו אל בשרנו החי, אל ההווה המתמשך שלנו? שהדבר, פשוט, לא יתן לנו מנוח, לא יתן לנו מנוס; שהכאב ירדוף אותנו בכל אשר נלך ובכל אשר נעשה — כאב אחינו השבויים בידי פראי אדם, הנתונים למ־שיסה בידי שגיונותיהם ורעצת רוחם!

* * *

הבה נעלה אותם כל יום בזכרוננו. לא ניתן מנוחה לעצמנו מענותם, ממצוקתם. הבה נעשה למענם את הדבר היחידי שניתן לעשותו: להתפלל עליהם! הבה נא נשפוך שיח למענם. הן הצוהר היחידי הפתוח כלפיהם הוא צוהר השמים, הרי אין שום מחשבה דחוקה שתגסה אפילו לשער דרך הצלה אחרת, לא ניסית, בשבילם.

התפילה — היא מסלול הישע היחיד. הבה, אפוא, נתפלל למענם בכל יום. תעמוד לפני עינינו ענותם המוחשית, כדי שתפילתנו עליהם תהיה מכוונת יותר, משודעת יותר, מצעקת יותר.

בתוך תחינתנו על פדות הנפש הפרטית שלנו, הבה ונישא תחינה עליהם, הנמקים בבור השבי. אל נתן דמי לענותם, ותעקתם האילמת מפחד השובים תצטעק מכל גרונותינו המשוועים לפ־דותם.

ומן השמים, בודאי, ירחמו.

הרב מנחם פרוש

וכי נפש דוחה נפש?

מנהג יפה הוא יום הבריאות העולמי כדי לייחד יום לסקור, להסביר, להעלות רעיונות לשמירת הבריאות. מי מאיתנו אינו רגיש לשמירת הבריאות? אומרים בדרך צחות על "בראשית ברא" הדבר הראשון הוא הבריאות, והתורה מצווה אותנו "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם". ידוע שעל ספק פי־קוח נפש מחללים אף את השבת.

אנו יכולים להיות מעודדים מאוד מקידום הרפואה. אם־אנו־משולים מה שקידום הרפואה הביא להארכת ימיהם ושנותיהם של האוכלוסיה, ברור שעלינו להודות לה' שחנן דעת לאנושות לקידום המדע.

ארשה לי במשפט אחד לומר מה שמעיק עלי ומה שמדאיג אותי ואני רוצה להגיד זאת באופן ברור. יש לפעמים שהמחקר והרצון לקדם את המדע גוברים על המ־שימה העיקרית לרפא את החולה, וזה קורה. נכון, מטרת קידום מדע הרפואה היא לרפא חולים, אולם קורה לא פעם שבתהליך הדינמי לקידום המדע מעמידים את הפצ־יינט הספציפי שסובל בשעת מעשה שאינו נלקח באותה חשי־בות בחשבון אם וכאשר יש משימה להגיע לקידום המדע.

בהלכה ובתודעה היהודית מקובל שאין דוחים נפש מפני נפש. ייתכן שאמרתי יותר מדי וייתכן שאמרתי פחות מדי בנושא כאוב זה, אבל רצוי וחשוב ואף הכרחי שהערה זו תישמע במלוא הבהירות.

ועתה לדיון על תקציב משרד הבריאות, או ליתר דיוק על נושא הבריאות במדינת ישראל. ראשית, חייב אני לומר לשרת הבריאות מרת שושנה ארבלי־אלמוזלינו, איני חושב שמישהו אחר היה מסוגל לפעול יותר ממה שאת עשית, וזאת מפני שאת מכירה את מערכת הבריאות ורגישה לנושאי הבריאות.

משום כך השיבושים הכאובים מאוד מאוד במערכת הבריאות, ההשבתה הממושכת, הסנקציות הפוגעות קשה מאוד בחולים המסכנים שנופלים קרבן לשביתות ולסנקציות הבלתי־פוסקות.

כשנתמניתי בשעתו לתפקיד יושב־ראש ועדת העבודה והרווחה עברתי פעמיים ושלוש פעמים על החוברת, או ליתר דיוק אקרא לזה הספר שבו סקרת מה שהשגת ועל מה נלחמת כיושבת־ראש ועדת העבודה והרווחה. למדתי ממנו רבות והוא היה לעיני ועדת הע־בודה והרווחה בדיוניה בנושאים השונים.

הכרחי שיוגש לנבחרי הציבור, לחברי הכנסת ולשרי הממשלה במרוכז, וביחוד לשר האוצר, מכלול הבעיות מערכת הבריאות ומקורות החרפה שבגללם סובלת מערכת הבריאות. אני חושב שאת היא המוכשרת אשר יכולה להציג את הבעיה ביסודה.

אני נמנה על האחרונים אשר לא יעריכו את היקף עצמת המ־שימות המוטלות על קופת חולים של ההסתדרות ואשר יתר הקופות מתאמצות לפעול בדרך זו של קופת חולים של ההסתדרות. אבל כלל זה אינו משנה את העובדה שיש לעשות תיקונים יסודיים במבנה ארגונם של בתי החולים, במבנה שכרם של הרופאים, במבנה המיוחד של שעות העבודה של רופאים ואחיות שעובדים ברציפות מתשת אשר מי יודע — אני מרגיש: מי יודע, אבל אנחנו יודעים — אם ההתשה, העייפות, אינה גורעת בתיפקוד, ותיפקודם של הרופאים והאחיות משמעותם חיי אדם.

זמני מצומצם כדי שאפרט את הנושאים. אני רק מעלה כותרות אלה הקרובים למערכת הבריאות, ואת במיוחד, שרת הבריאות, יודעת למה דברי מכוונים; ואם אני מגלה טפח מהבעיות, נשארו עוד טפחיים מכוסים וד"ל.

למרות שרק לפני שבועיים העליתי במליאת הכנסת את נושא האפליה ביחס לבית החולים "ביקור חולים" בירושלים, וכן לפני כשבוע בפני ועדת הכספים של הכנסת, לא אהיה שלם עם עצמי אם לא אעלה אותו שוב. כל עוד הנושא לא הוסדר, קשה־קשה עד מאוד לא לעמוד על חומרת ההפליה שנבעת ממדיניות תמ־והה ביותר.

ואני חוזר: זו מדיניות תמוהה ביותר של הפליה. בעוד אחוז התפוסה ב"ביקור חולים" הוא 20% מהאוכלוסיה בירושלים, הוא מקבל מהתמיכה הניתנת למערכת הבריאות בירושלים רק 1%. זאת, בעוד בית חולים אחר, ברמת "ביקור חולים", שהתפוסה בו 23%, מקבל 10% מהתמיכה הניתנת לירושלים, ובית חולים שהתפוסה בו 58%, מקבל כ־89% מהתמיכה. זה בזמן ש"ביקור חו־לים" — כולם יודעים כולם מודים ואת יודעת — הוא בית חולים מתקדם, שהכניס את המכשורים המודרניים ביותר. בשום אופן לא נוכל להשלים, אם רוצים לנמק את ההפליה בגלל הרמה ובגלל זה שלתפוסה אין משמעות לגבי רמת התמיכה.

הגורם שגרם למצב הקשה של "ביקור חולים" זו הצטברות הקיפוח של כל השנים שעברו. את לא אשמה בזה, אבל זוהי מציאות. בגלל ההפליה הזאת הצטבר כל מה שהצטבר מהחוב הגדול הרובץ והחוב אשר מגיע למס הכנסה.

שרת הבריאות — אני פונה אליך, אני מדבר עכשיו על המשך קיומו של בית החולים — לא ייתכן להמשיך קיפוח והפליה זו. אני פונה אליך לתקן זאת. לתקן, אני מתכוון, את הסכום שניתן ל"ביקור חולים", שהוא פחות ממה שהיה צריך לקבל. אני בטוח שברגע שוועדת הכספים תסיק מסקנותיה ביחס לחוב שהצטבר בגלל הקי־פוח, תצילי קיומו של בית החולים, שמביא כבוד ועזר גדול בשרותו לירושלים ולמערכת הבריאות. אני מבקש ממך לקחת דברי במלוא הרצינות כי את, אני יודע, רוצה לתקן את המצב, ודוראי שלא ימכר לך, מה שקוראים אמתל־אות, למה ומדוע הגענו לפרדוכס כזה, שבעוד שהתפוסה היא 20% מקבל בית החולים רק 1%.

בסיום דברי אני רוצה להעלות נושא שהשארתי לסיום נאומי כדי שיישאר בתודעת שרת הבריאות בהתרשמות מיוחדת. אני מתכוון לנושא ההפלות הבלתי חוקיות.

את, שרת הבריאות, בהיותך בוועדת העבודה והרווחה תרמת הרבה מאוד לבלימת ההפקרות בביצוע הפלות בלתי חוקיות וב־קבעו אז תקנות הסדרים. אני שואל, ואני שואל אותך ישירות: למה ומדוע זה לא מבוצע? ומשזה לא מבוצע ההפקרות משתוללת. אני לא צריך לומר לך כמה וכמה מאות ואלפי עוברים נרצחים על ידי ההפלות הבלתי חוקיות.

איני פונה כעת אליך לתקן תקנות כפי שאני מבין, כפי שאני העליתי אז בשעתו בוועדת הע־בודה והרווחה. הלואי ויכולתי. אני פונה בבקשתי אליך, שאת בוועדת העבודה והרווחה תרמת לתקן את התקנות האלה, אני פונה אליך ומבקש ממך ביצוע התקנות. תמני מישהו מיוחד לבצע את התקנות שתוקנו אז בשעתו בוע־דת העבודה והרווחה. אני פונה אליך בידעי רגישותך לחיי נפש, לחיי נפשות, לנשמות המשמודות, לצערנו, לבשתנו, בהפלות הבלתי חוקיות. אנא, לבצע את התקנות שהתקנו. גדולה תהיה זכותך. וזהו הצלת נפשות, ואני מבקש ממך לקחת את זה במלוא הרצינות ולמנות בן־אדם מיוחד אשר יעקוב אחר ביצוע התקנות שוועדת הע־בודה והרווחה של הכנסת התקינה. עוד לא נגיע למה שהיינו צריכים להגיע כפי שההלכה דורשת, אבל לפחות לפתוח אותן התקנות אשר הותקנו בוועדת העבודה והרווחה. גדולה תהיה זכותך אם תעשי זאת.

(דברים בכנסת)

הרב אברהם יוסף שפירא

פתרון לבעיית הדיור אין

גם 40 שנה לאחר הקמת המדינה

בעיית הדיור בישראל היא נגע ממאיר, לא עלינו, בחברה היש־ראלית. במשך 40 שנות המדינה לא הצליחו לפתור את הבעיה. זו בעייה הטומנת בחובה חומר נפץ חברתי. מצב שבו אין אפשרות לזוגות צעירים להסתדר בדיור מביא לירידה. הצעה זו לסדר היום אינה באה כדי לצאת ידי חובה. "ארבעים שנה אקוט בדור ואומר עם תועי לבב הם, והם לא ידעו דרכי". בכל הסכם קואליציוני ובכל הרכבת ממשלה יש סעיף האומר, שיש לפתור את הבעיה על ידי דיור להשכרה, אבל אוכיח אבסורדים שזוג צעיר שמתחתן ומחייבים אותו להיכנס לדירה עם משכנתא, עוד הנינים שלו ישלמו את המשכנתא הזאת.

אתן דוגמא. לקחתי לדוגמא זוגות צעירים חיילים משוחררים. זוג קיבל הלוואה בקיץ 1985 בגובה 19,500 שקלים, שהיו אז 15,000 דולר. עד היום הוא החזיר 140 שקלים לחודש. בחורף 1988 הגיעה ההלוואה שלו ל־43,000 שקלים — שימו לב, במקום 19,500 — ובדולרים זה 27,500. כלומר, מ־1985 עד 1988 הזוג שילם 140 שקלים מדי חודש, וכשהוא לקח את ההלוואה היא הסתכמה ב־15,000 דולר, ואחרי שהוא שילם 140 שקלים מדי חודש, ב־1985, ב־1986, ב־1987 ועד חורף 1988, הוא חייב 43,000 שקלים, ובדולרים 27,500. זה דבר בלתי אפשרי, זו בושה לעצמנו.

מאז כניסתי לכנסת אני מדבר על נושא זה, והיום אני מרגיש כאן מצויין, כי אם אני מדבר על שבת קודש, או אם אני מדבר, לא עלינו, על בעיית המרכז המורמוני — ועד היום לא גמרו את ההסכם עם המינהל — יהודים אומרים: שלחו אותו; אבל הפעם אני מדבר על משהו הנוגע לכלל ישראל. זה לא ייתכן. אנשים אינם מסוגלים לשאת בנטל הזה. כל אחד הופך להיות ממורמר. כשאני פוגש אותו בלוס־אנג'לס הוא אומר: בארץ אני משועבד כל החיים. אני משלם, משלם ומשלם ואני חייב כסף. זו דוגמא קלאסית. בבקשה, יבדוק משרד השיכון: אדם לקח הלוואה. ביום ההלוואה הוא היה חייב 15,000 דולר ואחרי שהוא שילם במשך ארבע שנים הוא חייב 27,500 דולר.

ראשית, צריכים לפתור את הבעיה. באוקטובר עשה משרד האוצר מבצע שכל מי ששילם עד סוף דצמבר 1987 יקבל הנחה של 40%, אבל המבצע כלל רק חלק מן הלווים. מן הדין שהאוצר יקיים את המבצע פעם נוספת. אני מציע לכנסת — זה כבר לא ענין של שמיר ופרס, זה לא ענין של שולץ — בואו נתאחד כולנו ונו־ריד מהתקציב 10% למען הזוגות הצעירים בארץ כדי שיוכלו לה־סתדר, כדי לבנות להם דירות להשכרה, אבל לא כך שאם אדם מרוויח 600 שקל הוא יידרש לשלם 300 שקל לשכר דירה. אם לוקחים ממנו סכום כזה, הוא אינו יכול להתקיים.

מאז כניסתי לכנסת איני זוכר חודש שבו לא עסקתי בנושא הדיור להשכרה — במקום בג'וד כהלכה עסקתי בדיוק להשכרה. דבר לא זז, דבר לא מתבצע. נטל המשכנתאות המוטל על הזוגות הצעירים הוא לא רק בלתי נסבל, הוא לא בר־ביצוע. משפחות כורעות תחת המעמסה הזאת.

אינני מכיר מדינה בעולם שנוהגים בה כמו במדינת ישראל. מדינה שהיא כה עניה ושכר הע־בודה די עלוב, אנוסים בכוח — זוג צעיר לקנות דירה ומחייבים את ההורים, שאין להם כסף, להיכנס לעול ההלוואות והחובות.

המדינה מציינת עתה ארבעים שנה ליסודה. אנחנו יכולים לש־אול: מה ניתן לעם הזה? — מרמונים, חילול שבת, סמים לא עלינו. כמה אנשים צורכים סמים? עשרות אלפי איש? הבה נגיע של־קראת ארבעים שנה למדינה ימצא פתרון בעיית הדיור לזוגות הצעי־רים.

(דברים בכנסת)

חוגים מדיניים

דוד אבן

רייגן ושולץ הציעו לשמיר כוס קפה ("קופי") והוא ביקש ריכוך ("סופטי")

סיכום שיחותיו של ראש הממשלה בארה"ב מלמד, כי אבן השיג את יעדו העיקרי: הסרת הדרישה לתשובה ישראלית מיידית, עוד לפני תשובה ירדנית ★ האמריקנים לא מוכנים לשום שינוי בתכנית השלום שלהם, אבל מבינים, שאי אפשר לכנס ועידה בינלאומית לפני הבחירות

שירת הלימוזינות השחורות שהודרה ברחובות וושינגטון, הביאה את ראש הממשלה, יצחק שמיר, אל המדשאה שלפני ה' בית הלבן. שומרי הראש היש־ראלים והאמריקנים היו דרוכים, בדיוק כמו בכל רגע בעת ביקורו של מר שמיר בארצות־הברית.

ממול, ליד הגדר הצפופה, אפשר היה להבחין בהפגנה מעו־רבת משתתפים וקולנית: מוסלמים קנאים ואמריקנים יוצאי ערב, שהפגינו נגד "הריאקציה הציו־נית". לא הרחק מהם עוד הפגנה, אף היא מעטה במספר משתתפיה: הפגנתם של אנשי "שלום עכ־שיו"...

טקס קבלת הפנים לראש המ־משלה, שירד מהמכונית השחורה ועטורת דגלי ישראל וארה"ב, היה ממלכתי ומפואר. הוא סקר מסדר של חיילי מארינס בתלבושותיהם ההדורות, כשהם נושאים את דגלי כל זרועות הצבא האמריקני. אט־אט הובל מר שמיר לעבר המדרגות שליד הבית הלבן, שם חיכה לו, במלוא גובה קומתו, הנשיא רונלד רייגן.

ביחדר הסגלגל" שבמזרח הבית הלבן התיישבו שני האישים מול האח הבוערת, המפורסמת משידורי התקשורת של נשיא ארה"ב לעמו, והניחו לצלמים הר־בים להנציח את הרגע כאוות נפשם. חיוכים רחבים התחלפו ומילות ברכה הדדיות נשמעו, כשהנשיא וראש הממשלה מאירים פניהם.

"האם נוכל לכבד אותך בקפה ("קופי" — באנגלית)"? — שאל הנשיא את אורחו, והלה, בחיוך מסויים, ענה: "כן, בהחלט, אבל גם עם קצת ריכוך ("סופטי" — באנגלית)", כשהוא קוצר צחוק רועם של העוזרים, העתונאים והצלמים, ומפיג מעט את האוירה הרצינית.

● חילוקי דעות באוירה ידידותית

כאשר נציגי התקשורת והעוז־רים יצאו והנשיא רייגן ומר שמיר נותרו לבדם, לא היה קשה לנחש, כי חילוקי דעות עמוקים שוררים ביניהם בתחום המדיני. הנשיא תומך ומעודד בכל כוחו את יוזמת שר החוץ שלו, ג'ורג' שולץ, במטרה לכנס את הצדדים במזרח התיכון לועידה תוך חודש, ואילו ראש הממשלה מתנגד לעצם קיומה של הועידה בצורה מחול־טת.

בטבע הדברים, החלה השיחה בנימה פייסנית וידידותית. רייגן ביקש להפחית מה"איומים" של כלי התקשורת, כאילו שורר כעס במימשל על שמיר ועמדות הלי־כוד: "אני רוצה שיהיה ברור, כי ארצות הברית תמשיך גם להבא, בכל מקרה, לשמור את האינטרסים של ישראל, בה אנו רואים בת־ברית וידידה גדולה, ישראל חזקה ויציבה היא אינטרס אמריקני מובהק" — אמר הנשיא, כשהוא פותח בנימה מרגיעה.

ראש הממשלה "הרים את הכפפה" וענה מיד: "אני שמח מאוד שזוהי עמדתך ועמדת המימשל. אכן, כך צריכה מעצמה גדולה לנהוג בבעלות בריתה. חי־לוקי דעות מדיניים, עמוקים ככל שיהיו, אינם חייבים לשבש את הברית והידידות שבינינו. אפשר לפתור את המחלוקת או לדחותה, אך לא צריך לריב בגלל זה.

ראש הממשלה הפסיק לרגע, כדי להגיע לנקודה העיקרית שב־דבריו: "אני רוצה להביע את דעתי, אדוני הנשיא, כי דוקא משום שהדְּנֻשָּׁה, שישראל חזקה היא אינטרס אמריקני מובהק, אי אפשר להסכים לכינוס ועידה בי־נלאומית, כפי שמוצע בתכנית השלום האמריקנית. כינוס כזה משמעותו — דיונים בצל המ־עצמות. כל ההחלטות יתקבלו במגעים המוקדמים עמן ולא במו"מ ישיר, שהרי נציגיהן יי־שארו במקום ולא יסתלקו הביתה אחרי טקס הפתיחה. במצב כזה אנו מפסידים את האפשרות של משא ומתן ישיר.

אך גרוע מזה: ישראל תעמוד במצב שבו תאלץ לותר על שט־חים, לסגת ולתת כל כך הרבה תמורת כל כך מעט, בכלל. אתה בודאי מסכים עמי, שנסיגה יש־ראלית רק מחלישה אותנו ולא להיפך. ובכן, זה עומד בניגוד מוחלט דוקא לאינטרס האמריקני.

● תכנית שהיא מקשה אחת

נשיא ארה"ב הבחין בנסיון של שמיר להוציא את נושא הועידה הבינלאומית ממכלול הפרטים של יוזמת שולץ והוא אמר: "למרות הכל, אי אפשר לפרוט את התכנית לפרוטות. זוהי מקשה אחת וכך צריכה להחשב והיא יכולה לסמוך

(המשך בעמוד ט')

סנו קליר
פתרון רב תכליתי לנקיון והבהקה. בעזרת ההתזה תחדר חומר הניקוי לכל סדק ומאפשר נקיון ללא פשרות. מצויין לתריסים, חרסינות, קרמיקה, פורמייקה, פלסטיק, זכוכית, משטחים של מכשירי חשמל ועוד.

סנו עמילן ספריי
כמה נחת יש לך כשאת רואה את בני המשפחה מסבים לסדר, בחולצות צחות כשלג, כבני מלכים. בריסוס קל תוכלי לעמלן את הקפתים והצווארונים סמוך לגיהוץ, והחולצה עצבה תישאר רכה ונעימה.

רדידי אלומיניום
נייר אלומיניום לפסח נוח לשימוש במטבח ובבית לאיחסון מזון, בישול, אפיה. ניתן להשיג בגדלים שונים. חסכוני, עבה, חזק ושימושי.

עמילן פלסטי
נשים רבות אוהבות לעמלן: קיטל, חולצות, סדינים, וילונות מפות, ב"עמילן פלסטי" זה קל נוח. בהשריה קלה של הכביסה במים עם עמילן פלסטי, או בתוספת עמילן פלסטי לתוך מכונת הכביסה, לפני השטיפה האחרונה.

סנו X
קוורץ אינו סתם חול שמנקה הכל. הוא גם מכיל חומרי ניקוי, חיטוי והלבנה פעילים במיוחד בשפשוף קל הוא מסיר כל לכלוך ומנקה: כיורים, חרסינה, שיש, מחבתות, סירים, תבניות ועוד.

סנו תנורים
במלאכת הנקיון, לפני שאת מכשירה את התנור והכיריים, "סנו תנורים" בא לעזרתך. רססי ב"סנו תנורים" את המשטחים התבניות והרשתות, המתיני חמש דקות ואז נגבי במטלית. הריסוס כשהתנור עדיין חם, מקל עליך את המלאכה וחוסך ממך עמל וטרחה. ואנחנו יודעים כמה זה חשוב לפני פסח.

טיק אויל
מחזיר את המראה הרענן לרהיטי טיק ושאר משטחי עץ טבעיים. לא לפוליטורה.

סנו אינסטלטור
"סנו אינסטלטור" תורם את חלקו במאמץ של "בל יראה ובל ימצא". הוא מונע סתימות וריחות רעים בכיורי המטבח והאמבטיה. מחטא את הצנרת ומונע הצטברויות מיותרות. "סנו אינסטלטור" מכיל חומרים ממיסים השימוש בו פשוט ביותר: שופכים כף או שתיים אל פתח הכיור, מוסיפים ½ כוס מים וממתינים כחצי שעה.

סנו פוליויקס
מנקה ומבריק הרצפה בפעולה אחת. כשאת משתמשת ב"פוליויקס" אינך צריכה להוסיף לדלי חומרי ניקוי אחרים. הוא מכיל חומרי ניקוי "פעילי שטח" ויש בו וקס מיוחד, המוסיף לרצפה שכבת מגן מבריקה ונעימה לעין.

סנו־דהיט
סנו־דהיט פועל פעולה כפולה: חומרי ניקוי פעילים מסירים את הלכלוך וחומרי וקס מיוחדים מבריקים את העץ ודוחים מים כתמים ואבק. מחדש ומבריק את הרהיטים.

סנו חלונות
"סנו חלונות" משוגע על חלונות נקיים. הוא מכיל תערובת מיוחדת של ממיסים המבטיחים ניקוי מהיר, יעיל וקל של חלונות, ויטרינות, מראות וכלי זכוכית. (כעת אפשר לגלות עקרות בית טיפוסיות לנו שהן משתמשות ב"סנו חלונות" גם להבריקת הברזים בבית).

פוליסול
פוליסול לרהיטים בשיטת "עשה זאת בעצמך" מחדש את הרהיטים הישנים והכהים, מונע יבוש חלקי העץ. עם פוליסול, כל אחד הוא פוליטורצ'יק. יש למרוח בצמר גפן ולצחצח במטלית רכה ויבשה.

סנו סופג ריחות
המקרר מלא כל טוב לכבוד החג. כדי שלקמידלאך לא יהיה ריח של הרינג ולחרוסת ריח שלגים, מכניסים למקרר את "סנו סופג ריחות" הוא עושה שם סדר. זוהי קופסה פלסטית קטנה ואסטטית שאינה תופסת מקום במקרר, אבל את הריחות שמסתובבים בו, תופסת גם תופסת.

סנו. כשר לפסח.

כובעי פסח
במוצש"ק פ' ויקרא
החנות בבני ברק
רח' ירושלים 33,
טלפון 704951
יהא פתוח משעה 8.15
בימי חול משעות
הבוקר עד הערב
בתל־אביב,
רח' נחלת בנימין 48
טלפון 660459
פתוח מ־9 עד 2 אחה"צ
חג שמח

"אוה"
השם שאומר
הכל

صكنا من الاهل

האדמו"ר הקדוש מסקווירא רבי יעקב יוסף טברסקי זצוק"ל

במלאות 20 שנה להסתלקותו: ב' ניסן תשכ"ח

מאת: אהרן סורסקי

אור זרוע לצדיק

האדמו"ר הקדוש מסקווירא זצוק"ל, שהאיר ליהודים בהאי עלמא עד לפני עשרים שנה, אור זרוע בבכי הנפש של רבבות אלפי ישראל, קרובים ורחוקים, תושבי העיירה החסידית "ניו סקוויר" בארה"ב והמתגודדים מחוץ לתחומיה. האור שנזרע על־ידו בחיים חיותו, נבט והצמיח אחרי הסתלקותו דורות חדשים, ברוכי שמים, אשר גדלו במציאות החדשה שיצר הרבי, ב"מובלעת" של קדושה ורוממות, אשר הקים ויסד בארץ של ציה ותחתית. זוהי מציאות, שתכליתה לרתק את שלשלת הקדושה מני דורות, ולהבטיח את רצף קיומה בלא להיסחף עם זרמי התקופה.

הוא זצוק"ל החדיר עטרות לישנן: חסידות כבתחילתה, הווי קדום של העיירה היהודית מלפני דורות במקורו, והשיב לבבות לאב הרחום שבשמים.

מספרים, כי בשבת "פרשת שקלים" האחרונה לחייו, כאשר הגיד לפניו איש מקורב, כי מן הראוי שהרבי ימשיך וישפיע קצת שקלים בעד קהלו, השיבו הצדיק מלופף ביסורין: בעיקר צריכים להמשיך ולהשפיע את "אור פניך"... חזיון פלא קרם בשר וגידים בחצר־הקודש של סקווירא. הבה נעקוב מעט אחרי צמיחתו החל משרשיו.

חוטר גזע אראלים

האדמו"ר מסקווירא רבי יעקב יוסף זצוק"ל, שנולד ביום ט"ו תמוז שנת תרנ"ט, היה בנו של האדמו"ר רבי דוד זצוק"ל מסקווירא, במדינת רוסיה, בנו של האדמו"ר הראשון מסקווירא הרה"ק רבי יצחק זצוק"ל, אחד משמונת בניו של המגיד מטשרנוביל הרה"ק רבי מרדכי זצוק"ל בנו של ה"מאור עינים" הרה"ק רבי נחום זצוק"ל תלמיד הבעש"ט.

מלבד יחוסו העצמי, שימש האדמו"ר רבי יעקב יוסף חוליה בשרשרת ארוכה־ארוכה של צדיקים וקדושים שהתארכה כדי 36 דורות רצופים כולם בעלי רוח־הקודש. היה דור חמישי לצאצאי הבעש"ט, אמו של אביו (הרה"ק רבי דוד זצוק"ל) היתה בתו של הרה"ק רבי נפתלי צבי מסקווירא זצוק"ל בנו של הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זצוק"ל נכד רבינו הבעש"ט זצ"ל, ואמו שלו הצדקת צפורה ע"ה היתה בתו של הרה"ק רבי יעקב יוסף זצ"ל מאוסטראה נכד הרה"ק בעל "רב ייבי". אביו הקדוש קראו עוד בילדותו "מיין צדיקל" וגם כל העדה החסידית הביטה עליו ככה. כשהיה בגיל שמונה, נהג כבר ללמוד בכל שבוע את הסדרה חומש עם "אור החיים", ובגיל י"א שנה ידע את הלכות שבת בע"פ.

אף הוא סיפר מילדותו: שנה אחת חל חג שמחת־תורה (בחו"ל) ביום השישי, ובין מנחה לקבלת־שבת עדיין רקדו החסידים בסקווירא ריקודי הקפות, אבל אותי קרא אבא ז"ל לחדרו וישאלני: האם למדת כבר "מאור עינים" פרשת בראשית? השבתי בשלילה והוא עיכבני אצלו ולמד אתי, וכשהגיע למלים "נמצא בכל דבר הוא חיות הקב"ה..." הטעים כל תיבה בדגש חזק, עד שהרגשתי בחוש כי בכל דבר נמצאת חיותו יתברך — ועד היום לא נמחה רושם זה מלבי.

ילד חוכים, פרש מכל שעשועי גיל העלומים, ושקד בעוז על דלתות תורה ועבודה. גדל והתעלה ברוחו מיום ליום. בהיותו ילד בן ארבע, סיפר באחד הימים, רציתי להפוך את קסת־הדיו של אבא ולשפוך הכל אך לא הניחני. שלח ידו וישם אותה במקום גבוה. אולם אנכי, ינוקא, העמדתי כסא אחד על־גבי חברו, עד שהצלחתי לשפוך את הדיו. עמד אז אבא זכור לטוב והאציל עלי ברכה: "שתצליח תמיד להגשים כל משימה שתקבל על עצמך" ואכן היה מבורך כל הימים ברצון־חלמיש אשר באמצעותו פרץ חומות וסלל נתיבים בכל המרובים. גם את הצלחתו בקימום העיירה "ניו סקוויר" זוקף היה על חשבון ברכת אבא.

כשמלאו לו ט"ו שנה, בא רבי יעקב יוסף זצוק"ל בברית־האירוסין עם בתו של הרה"ק רבי פנחס מאוסטילה זצ"ל, חתנו של האדמו"ר מבלז רבי יששכר דוב זצוק"ל. אולם זמן קצר אחרי אירוסין פרצה מלחמת־העולם־א', ונשתבשו הדרכים בנסיעות, עד שניתק הקשר בין רוסיה וגאליציה ולא יכלו לערוך הנישואין.

אח"כ באו ימי המהפכה הבולשביסטית שהחריבה כמעט לחלוטין את בית סקווירא. בעוד האדמו"ר מבלז זצוק"ל גולה ומיטלטל בארץ־נוד, במרחבי גאליציה והמדינות השכנות, נמלט האדמו"ר רבי דוד מסקווירא זצוק"ל עם בני משפחתו לקיוב, בירת אוקראינא. יום אחד כשהגיעה אליו בשורת־איוב על הרג כשלושת אלפי יהודים בעיר פלונית, ורובם מאנשי שלומו, קרא בהמית לבו "אינני יכול לשאת עוד את צרותיהם של ישראל" ואחרי ימים מעטים החזיר נשמתו לבוראה ביום ט"ו כסלו שנת תר"ף. גם יתר בני המשפחה, קרוב למאה נפשות, גוועו ברעב ובמגיפות שפגעו בהם בצוק העתים, ויוותרו רק רבי יעקב יוסף זצוק"ל, ואחיו הבכור האדמו"ר רבי יצחק זצ"ל, אשר נמלטו לרומניה והשתקעו בעיר קישינוב, שמה הקימו מחדש את החצר הסקוויראית.

רבי יעקב יוסף זצוק"ל עודנו בחור, בנסיבות השעה נבצר ממנו להקים ביתו, אולם חסידי סקווירא — שנמצאו בסביבה הזאת במספר גדול — ראו אותו כרבם המובהק, בידעם שאביו הקדוש עוד בחייו הסמיך אותו למלא את מקומו, וביחד עם אחיו ניהל את השולחנות ועמד בראש העדה.

אחרי נשואיו, שהתקיימו ביום ב' אדר שנת תרפ"ה, ישב כשתי שנים בחצר הבלזאית, סמוך אל שולחן חותנו־זקנו האדמו"ר מהרי"ד זצוק"ל שחיבבו עד לאחת. סגור ומסוגר ישב על התורה ועל העבודה, מבלי שהאנשים מסביב יעמדו על טיבו. וסיפר האדמו"ר מבלז רבי אהרן זצוק"ל: "קרוב לשנתיים נמצא אתנו ולא נזדמן לי להיפגש עמו... רק פעם אחת לפני פסח כשניקו את חדרו, בא לבקרני... רק אז התוודענו מעט... הוא יהודי שכולו רז... ער איז אַ סוד פון אַ איד".

אחרי הסתלקות האדמו"ר מהרי"ד זצוק"ל, כ"ז חשון תרפ"ו, ביקשה קהילת אוסטילא להכתירו בתורת מרא דאתרא, מכיון שחמיו הרה"ק רבי פנחס זצ"ל עזב את כסא הרבנות והשתקע בפשמישל. אולם רבי יעקב יוסף זצוק"ל סרב להצעה, באמרו, שלא ישנה מדרך אבותיו הקדושים שהשתמטו מרבנות. "זוכר, אגב, שעוד בימי עלומיו נשאל יום אחד ע"י חסיד ישיש בסקווירא, אם יאבה לשמש ברבנות כשיגדל, והשיב בשלילה מוחלטת: "חז"ל הזהירו לרב כשיהיו בעלי הדין עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים"... ואי־אפשי שיהא מצטייר יהודי בעיני כרשע אף לרגע...

רבן של חסידים

על־פי בקשת חסידי סקווירא, חזר והשתקע אז ברומניה, בעיר קולוראשי, וחידש את המלוכה. שוב נעשה בית סקווירא מרכז חסידי גדול, כמו בימי־זוהר של אביו הקדוש, והמוני יהודים נהרו אליו, בתוכם שורה שלמה של רבנים וגדולי תורה מפורסמים, כדוגמת: הגאון מנייאמץ רבי חיים מרדכי רולר זצ"ל, האדמו"ר מסקולען רבי אליעזר זושא פורטוגל זצ"ל, האדמו"ר מרימיניץ רבי חיים ואנביל אברמוביץ שליט"א ואחרים. הוא עצמו, כשהזכיר את הימים ההם, היה מונה והולך יותר ממאה חסידים "בקיאים בש"ס ופוסקים" שישבו בשולחנו ומוסיף באנחה: "אוך, ס'איז געווען אַ שיין חדר".

קרוב לי"ג שנה ישב בקולוראשי. כבר אז, בשנים של שלוה יחסית, הפליא בקירבה שקירב לכל יהודי. אהבת ישראל שלו, מסירותו לכל נפש יהודית בלא־אבחנה, לרבות אנשים פשוטים ופחותי־ערך, השפיעו על רבים לשנות אורח־חיים ולהתקרב לא רק ליהדות סתם כי גם לחסידות בדרגה גבוהה. הוא עצמו חי בפרישות, מדקדק עם עצמו בחומרות יתרות, במובן של "קדש עצמך במותר לך" — וגם את חסידיו חינך להתנהג ככה; אבל באהבתו הגדולה לישראל, ייחד בלבו מקום לכל יהודי ממש, גם למי שהיה רחוק ממדרגות. רק אחרי שהתקרבו אליו מצאו רבים, אכן, את הדרך להתאקלמות שלמה בהווי החסידי השלם.

שביליו היו במים רבים. עקבותיו לא נודעו. בהתאם לנוסח אבותיו, לא התפלל ברבים לפני התיבה, ולא השמיע דברי תורה בשולחנות. למרות ש"כל רז לא אניס ליה" בנגלה ובנסתר. מרגלא בפומיה משם שאמר הרה"ק רבי וועלוועלי זצ"ל מזבריז-טריסק: "קול ה' יחיל מדבר", מי ששומע את קול השם מתירא ("יחיל") לדבר, "יחיל ה' מדבר קדש", אדם שהוא ירא"ש כל דיבור שמוציא מפיו קודש הוא. אעפ"כ באין אומר ודברים כבש את הלבבות.

עד היכן היכתה שורש אמונתם בכוחו, תעיד העובדה, כי בעת שהפציצו את עירו עם תחילת המלחמה הגרמנית־סובייטית בזמן השואה, התאספו כל יהודי המקום במעונו, בהיותם בטוחים כי ביתו של הצדיק לא יפגע. הדוחק בבית היה כ"כ גדול, עד שבעד הרבי זצ"ל עצמו נאלצו לחפור מקום־מיסתור מתחת למדרגות שעולים בהן אל הדירה. האדמו"ר זצ"ל היה מספר מאורע זה בסיפוק ובשמחה: "ברוך השם איש לא ניזוק".

בעמק הבכא

ימי הזעם עברו על הרבי מסקווירא זצוק"ל, ברובם, בעיר יאס. כאן השתוללו חליפות הגרמנים והאוקראינים שהתאכזרו ליהודים והפליאו מכותיהם. הרבי זצ"ל טעם הרבה מנחת־זדעם ועבר שבעה מדורי גיהנום. פעם נתפס כשניהל שולחנו עם חסידים, והאשימו אותו בריגול לטובת רוסיה, תידון למיתה, אך בחמלת ה' ניצל מגזרתו. כאשר ניגש אליו סרדיוט נאצי להשחית זקנו, תפס הרבי זצוק"ל ב"ארבע כנפות" שלו, והצורר חשב כי הציצית חשובים לו יותר — מיהר, איפוא, להשחיתם והרפה מזקנו. כאשר נדחס הרבי זצ"ל, ביחד עם אלפי יהודים, בקרון של "רכבת מות" שהסיעתם ככיכול למחנה־ריכוז "במשך שלושה יממות ורעב וצמא רצופות — ורוב הנוסעים מתו בדרך, סיפר אח"כ שהאמין בה' בכל רגע ורגע כי הנה יבוא משיח, ורק בכח אמונה זו נשאר בחיים. ועד סוף ימיו התמרמר ועשה תשובה על שבצאתו מ"קרון המות" והאנשים החיים שכבו את צמאונם במים שתה גם הוא כוס מלאה אחת, ועוד כוס, ומי יודע אם אכן צריך היה אז לכוס שניה...)

בגיא ההריגה נטבחו לעיניו עשרות אלפים יהודים, כפסע היה ביני ובין המות, בני משפחתו כבר התחילו לנהוג אבלות בסברם שאינו יותר בין החיים, אך ההשגחה העליונה מילטתו ושרד לפליטה.

עם תבוסת הנאצים ימ"ש, כשנסתיימה מלחמת העולם ב', השתקע רבי יעקב יוסף זצוק"ל בבוקרשט עיר־הבירה ועשה את ביתו מעון לאורחים, מאות פליטים, שחזרו בימים ההם ממחנות ההרג והעינויים בלא למצוא עוד את ביתם וקנם המשפחתי שעבר באנדרלמוסיה הנוראה. הרבי זצוק"ל לא הסתפק בכך, שקלט את כל מי שהתדפק על פתח ביתו, אלא שיגר יומיום אל תחנת הרכבת בעיר את שליחיו שיחפשו ויבלשו אחרי כל מי שחזותו יהודית ויביאו אותו "הביתה" אל הרבי, מקום שסעדו אותו וניחמו, ותמכו בידו להתחיל מחדש בחיים אנושיים יהודיים. רבים מן הפליטים הצעירים, יתומים אשר הוריהם נטבחו באכזריות בימי השואה, נשארו בביתו למשך חודשים רבים.

סיפר אחד מהם: נשארתי חי בנס, הייתי באושביץ... עם השחרור התגלגלתי לרכבת בכיוון לבוקרשט, מבלי לדעת מה ואיפה העתיד שלי... כשירדתי בתחנה ניגש אלי אדם בלתי־מוכר והושיט לי ידו בסבר־פנים ידידותי מאד: "שלום עליכם... האדמו"ר מקולוראשי שלחני לקרוא אחריך... הא לך את הכתובת שלו..." ואני לא ידעתי את הרבי מעולם, אבל שום כתובת אחרת לא היתה עמדי, ולכן הלכתי... ובבואי אליו צהל לקראתי כאילו היה אבא שלי. והוליכני מיד אל המטבח ואמר ליתן לי אוכל ומשקה, כשהוא מפליט אלי דרך־אגב שאני יכול להשאר פה כל זמן שארצה...

רק אחרי שחלפו ימים רבים, האדמו"ר זצוק"ל הרגיש, כי ציבור הפליטים מסתודד קמצא וקמצא, מי שהיגר לא"י ומי לאמריקה, וכיוצא; ובאותו זמן ראה וידע בבירור, כי לא יוכלו לחיות הלאה ברומניה, תחת משטר קומוניסטי, חיים יהודיים מלאים — אז התחיל לתת דעתו על ההגירה. הוא הפיל "גורל" ועל־פי תוצאות הגורל החליט לשים פעמיו לאמריקה.

תל תלפיות

כאן, באמריקה, החלה תקופת השיא של חסידות סקווירא. הרבי זצ"ל, בבואו, היה שכול ממרבית אנשיו מלפני השואה. אולם הלבבות נמשכו אליו באופן פלאי, ותעשה אבן־שואבת להמוני יהודים "רעבי טובך צמאי חסדיך תאבי ישעך", למרות שרובם לא ידעו מקודם אפילו את שמו ויחוסו. הוא שהה מתחילה זמן קצר בבורו־פארק. משם עבר לוויליאמסבורג, המרכז החסידי בימים ההם, ואם כי הוא לא שינה מדרכו המיוחדת, מצניע לכת, כל מדרגותיו באיתכסיא, נהרו אליו חסידים מכח הרגשה אינטואיטיבית בבחינת "ישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם". יותר משביקשו לשמוע מפיו עצה והדרכה ביקשו את קירבתו. נתקיימו בו דברי האדמו"ר הזקן מסקווירא זצ"ל שפירש: "ובערת הרע מקרבך", אם יהודי טוב מזכך עצמו ומשרש בקרבו אפילו שמץ של רע, הרי "וכל ישראל ישמעו ויראו", הכל שומעים במחיצתו את קול ה' ומתמלאים יראת שמים.

אחד הדברים שמשך את הלבבות לסקווירא היה, בודאי, הצורה והאופן שבו התייחס הרבי לכל אדם מישראל, במיוחד ליהודי כאוב, מר נפש. ים של אהבה שטף מלבו. דיבורו היה מלא רוך וחמלה, ידידות ותום נפשי, ושופע פיוסין, צרי לכל מזוה. כאשר שאלו בעצתו והתענין בפרטים, הרגישו בפועל איך הוא מזדהה עם הזולת בכל הוויותיו, ומתעמק בצרכיו כאילו מדובר בבן־יחיד שלו. כותב השורות נוכח פעם אחת כשקרא "קוויטל", יהודי בצרה, וכאשר הגיע לשורה המפרטת את הכאב התכווץ גופו ונשך בשפתיו כמי שנכווה ברותחין. וכך העיד בו המחנך הדגול הגה"ח רבי צבי יוסף מיסקי ע"ה (בעל "שערי הלכה") ממקורביו: "את יסוריו האישיים התניק בקרבו לבל ירגיש מישהו זר אפילו ברמז. לעומת זאת צערו של הזולת, צל של צער, שהדר הגיע לאוזניו, הכאיב לו כקריעת אלפי מחטים... שנים ארוכות זכר את כאבו של פלוני, את החתך של ניתוח רפואי בבנו, אפילו כאשר החתך מזמן התאחה והעלה ארוכה. החתך בלבו לא התאחה. הפצע נשאר בעינו "כפין "שריירי", כל גופו ונפשו פצועים היו מצרות ישראל..."

כגודל שתיקתו תמיד, כמי שידע את סוד צמצום הדיבור אפילו בדברי תורה וחסידות, השיב במלים הספורות והבהירות כשנשאל עצה. השיב בכל נושא, שופע פיקחות עילאה, חכם עדיף מנביא, מבלי להסתייע כחוט־השערה, והשיב במשקל ראשון דווקא. קרה, שמישהו חסיד, למשמע תשובתו, ניסה להצביע על אפשרות אחרת, ואז הרבי אמר לו בכנות: "קבלה בידינו מסבא זכרונו לברכה, הדיבור הראשון הוא אמת, אחר־כך אתה ואני שוחים..."

קהילת קודש "צמח דוד"

משנה לשנה גדל מספר חסידי סקווירא שדבקו בו. העדה הקדושה היתה משוש חייו. אולם הרבי זצוק"ל הרגיש כי אוירת המקום, אמריקה התזזיתית, עומדת על דרכו לרומם את אנשיו למדרגות גבוהות. השטן אורב בעיר לכל נשמה יהודית באלף עינים. "ישיבת כרכים" מצד עצמה היא נגועה בזיהומים ארסיים של טומאה מגושמת, קל וחומר באמריקה, איפה אם לא כאן חייבים למלא אחרי פסק הרמב"ם שהאדם מחויב לנטוש חברה שמנהגים שלה לא־טובים ולילך לגור אפילו במדבריות. החליט, איפוא, הרבי זצ"ל לילך עם חסידיו בארץ לא־זרועה ולהקים עיירה חסידית הרחק מכל המהומות והנסיונות של העיר הגדולה. עיירה שיוכלו לגדל בה דורות כשרים, בקדושה ובטהרה, בארחות צדיקים בפועל.

הדבר היה בשנת תשי"ז, בפרוס חג הפסח. הרבי זצוק"ל יסד אז את הקהילה "צמח דוד" הנושאת שמו של אביו הקדוש, והקים למענה בקירבת ספרינג־וואלי את העיירה המפורסמת כיום "ניו סקווירי", שעלתה לו בדמים מרובים תרתי משמע. בשלב ראשון הצטרפו אליו ששים משפחות בלבד. היתה זו יזמה חלוצית היחידאית במושבים של אמריקה. כיום יש בה יותר מ־600 משפחות עם קרוב ל־3,000 נפשות בן ירכם. כיום זהו מופת חי לערים ואמהות בישראל. זה סיפור הצלחה של נסיון מקורי להעתיק את הקדושה האצילית של החיים היהודיים מלפני שניים ושלושה דורות על אדמה הנכרית מאד בלתי מתאימה ליעד כזה. כיום "ניו סקווירי", המבורכת במפעלי חינוך ומוסדות תורה, היא עיירה נשמת קדושה ורוויה עסיס יהודי מקורי בכל רגב אדמתה.

קשה לתאר במלים יבשות אוירה של "ניו סקוויר" אפילו בימות החול, קל־וחומר בשבתות וימים טובים. כבר יש האידנא ב"ניו סקוויר" שלושה דורות. יהודים שבאו לכאן עם ילדיהם הקטנים, גילו בינתיים וכבר הקימו בעצמם משפחות חדשות, עם זאטוטי־חמד שכל רואיהם יכירו כי הם זרע ברך השם. החיים פה הם אידיליה בבחינת "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו".

ועל הכל חופפת רוחו של הרבי זצוק"ל ששקד בעיקר לטפח כאן את הפנימיות, האיכות, ולרומם את ההשגות הרוחניות. מרות הקשיים שנערמו על דרכו, במהלך בנין העיירה, התמתקה כדבש בעת שעלה באזניו קול הגריים תשב"ר המעמידים את העולם בהבל פיהם. מירב תשומת לבו הקדיש למען בני־הנעורים. פעם אחת, בחולשתו, לא הניחו להיכנס אל שולחנו רק מתי־מעט חסידים באים בימים, אך הוא שאל: איפה הצעירים? וכשהסבירו לו, כי בגלל חולשתו נעשה הדבר, הוסיף ותמה: "נניח שיכניסו מעטים בלבד, מנין לכם שהצעירים בחוץ והזקנים בפנים, אולי להיפך?!"

יותר מ־10 שנים הספיק הרבי זצ"ל להאציל מהודו על העיירה שנהפכה למטרופולין של חסידות באה"ב. מיום ליום הוסיף תורה וקדושה, היכך עצמו כשרף עלי אדמות, מתוך סיגופים ופרישות מעניני עוה"ז בדרגה עילאית. לעצמו הקפיד והידר בכל מיני חומרות ודקדוקים, כשנזקק לחולין היה זה על טהרת הקודש, ומד' אמותיו תימר ניחוח של טוהר שמימי.

באותו זמן התייחס בהבנה ובסלחנות לאחרים, ונזהר מלהטיף מוסר לזולתו, אם לא במקרים שידע כי דבריו יהיו נשמעים. במיוחד נזהר לא לדבר סרה ביהודים ח"ו. הוא השתתף אישית במצעד־המחאה שהתקיים בניו־יורק, בשעתו, נגד המזימה של גיוס נשים בא"י, אבל גם אז אף מלה של התלהטות לא יצאה מפיו. הוא קיבל את כל יהודי שבא אליו בסבר פנים יפות, הידידות קרנה מהדרת פניו, עד שעצם יחוסו זה הדליק זיק של קדושה בהרבה לבבות והחזירם למוטב.

נמליכו וניחדו

מקורביו סיפרו נפלאות מגודל־רוחו בכל התחומים. סח מקורבו החסיד הישיש איש פלא רבי משה חיים ע"ה ("ר' משה בסלך"), שיצק מים על ידיו במשך שנים מרובות, כי פ"א שאל את האדמו"ר זצ"ל פשר חילוק הדעות בין רש"י ותוס' בדף פלוני ממסכת חולין, שלכאורה דבריהם שווים, והעמיק הרבי זצ"ל באותו ענין והסביר לו במשך שש שעות רצופות את הפלוגתא וההבדלים הדקים בין הדעות עד שהיו הדברים מאירים ושמחים. בחג שמחת תורה כשערך השולחן, וציוה לזמר את תורתי תקיקט "שישו ושמחו בשמחת תורה", כיון שהגיעו למלים "כי עמך מקור חיים" לא יכול היה לעצור ברוחו וקפץ ממקום־מושבו, והיה טופח בידיו הקדושות זו לזו באש מתלקחת, אשרי עין ראתהו.

אפילו באחרית ימיו, כשהיה גופו משותק לא עלינו, והוא מתאמץ בשארית־כוחותיו לנהל השולחנות הקדושים, כיון שהגיע (בסעודה שלישית של שבת) לזמר "ברוך אלקינו שבראנו לכבודו..." עד למלים "בכל לב ובכל נפש ובכל מאודו נמליכו וניחדו" ראו החסידים בחוש כשהוא מייחד יחודים ומוסר נפשו עד כלות הנפש בדביקות נפלאה.

כאשר שאל אותו האדמו"ר מקופיטשניץ רבי אברהם יהושע השל זצוק"ל, מדוע הוא מייסר את גופו ומסתגף כל־כך, השיבו הרבי זצוק"ל: "אינני מציק לו, אני רק לא מוותר ולא נענה לדרישותיו ממני"...

ובחליו האחרון, כשהכביד, נדהמו מקורביו מגודל גבורתו הרוחנית. המחלה הממארת כרסמה בשדרתו, החוליות התפוררו, הגוף המעונה השלים כבר את תיפקודו, אולם הרבי לא וויתר אפילו במצב כזה על טבילה במקוה. בימיו האחרונים ממש, כשדיבר רק בלשון הקודש, הוסיף והתחנן: "רק טבילה אחת... זה החיות שלי... בנן של קדושים אני..." וכאשר הבהירו לו שהדבר בלתי אפשרי, בשום פנים, התאזר וקרא: "ביה אנא רחיץ" והטעים וכפל את המלה "ביה" הרבה פעמים.

תולדות יעקב יוסף

לפני עשרים שנה הגיעה ידיעת חייו של הרבי זצוק"ל אל קיצה ביום ב' ניסן שנת תשכ"ח לפ"ק. הסתלקותו הרעידה את עולם החסידות מקצה ועד קצה. אולם, בחסד שמים, לא שבת גואל למורשתו הרוחנית. הש"ית הקים תחתיו את בנו יחידו הרה"צ רבי דוד שליט"א, אשר אביו אהבו כנפשו והכשירו לקראת התפקיד המרומם שמצפה עליו, העיד בו שמחונן בכח מיוחד להכיר תכונת נפשו של אדם בהבטה בעלמא, וביקש ממנו למלא את מקומו בהנהגת העדה ומוסדות התורה ב"ניו סקוויר".

מיום שעלה על כסא אביו, התגלה האדמו"ר רבי דוד שליט"א במלוא הדרו, שאר רוחו, כרועה נאמן לחסידים. בהנהגתו גדלו והתרחבו מסגרותיה של חסידות סקווירא. נתרבו ספסלים בבתי מדרשותיה, ב"ניו סקוויר" גופא ובריכוזי החסידים במקומות שונים בעולם, לרבות בארצנו הקדושה, בירושלים ובעוד מקומות. נתחנכו מעגלי אנ"ש וחניכי המוסדות, המסתופפים בצלו, והולך וגואה זרם האנשים מתוך לשורות חסידי סקווירא הפוקדים את בעתו להיפקד בישועה ורחמים ולבקש עצה ותושיה. הרבי שליט"א הנהו רב פעלים מקבציאל. פוסע באמונות בנתיב שסלל אביו הקדוש כהמשך רצוף לדרך הכבושה מני אבות השושלתא, וכוחם מסייעתו לילך מחיל אל חיל.

האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל, בעל הרגשה רוחנית דקה מן הדקה, היטיב להבחין בחיידקים הרוחניים אשר תקופתנו התזזיתית נגפה בהם ואדמת אמריקה בזוהר. בשיחה עם הגה"ח ר' דוד ויינברג יבלח"ט, בן זקוניו של הרה"ק מהורו"א מסלונים זצוק"ל בעל "ברכת אברהם" והוא גיסו של כ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א, התבטא: "לולא ידעתי מראש כאד משמע אמריקה לא הייתי בא הנה. ואם תאמר, למה אינני עוזב את המקום? דע לך שה"שארותי גופא היא גם־כן השפעת אמריקה!" אפס קורא הדורות מראש העידו להוציא יקר מזולל, מתוך מפו, וליצור בתוככי המערבולת הרוחנית האמריקאית אי של קדושה מזוקקת, מובלעת של אויר־פיסגות משמי שמי קדם המצמיח את הטיפוס המעודן ביותר של אברכים עמוסים בתורה ובירא"ש אשר בהם ישראל יתפאר. חפץ ה' הצליח בידו. נחלתו כרסיפה לחרוש גם אחרי הסתלקותו. הזרעים שזרע באדמת "ניו סקוויר" נבטו והצמיחו פירות הלולים. קמה ונהייתה מציאות חדשה, כצמח השכים לטוהר. שקתי־השפעתה מפוזרים הרחק מעבר לתחומי העיירה. בני האדמו"ר שליט"א ונושאי כליו משיאין משואותיו בכל הקיבוצים הגדולים של שלומי אמוני ישראל.

האדמו"ר זצ"ל.

כקשי"ת האדמו"ר זצ"ל עם בנו יבלחט"א האדמו"ר שליט"א בדרכם לחופה בשיכון ויזניץ בבני ברק.

רחוב בשיכון סקווירא.

בית החינוך לבנות בשיכון סקווירא.

ביהמ"ד והישיבה בשכונת סקווירא נ"י יורק.

משה יהושע הגר
בהרב מוויזניץ שליט"א
אב"ד ור"מ שכון ויזניץ
בני־ברק

[illegible]

כ"ק אדמו"ר מוויזניץ שליט"א קורא להתפלל אצל ציון רשב"י במירון לרפואת מחותנו האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל בימי חליו האחרונים לפני עשרים שנה — המכתב מיועד לרבה של מירון הגר"מ שטרן שליט"א.

מוסדות חסידי סטראפקוב בארה"ק
שיכון ירושלים * שערי ירושלים * בני ברק

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

בשעת יבא מזל טוב וברכה ליום הארוסין הננו מגישים ברגשי שמחה של קדושה של מלא ברכות אל מול פני המנורה הטהורה עטרת תפארת ראשינו האי סבא קדישא

כ"ק מרן אדמו"ר מסטראפקוב שליט"א
ולמרת הרבנית הצדקת וכל המשפחה המפוארת שיחיו
לכבוד השמחה הכפולה ארושי צאצאי צאצאיהם בשעטומ"צ

*****

הנכד החתן המצוין כמר חיים יחיאל מיכל נ"י מבחירי ישיבת טשעבין - בן בנו הגדול
הרב הגאון רבי אשי"ש דוב ליפשיץ הלברשטאם שליט"א
אב"ד ור"מ דק"ק "שערי ירושלים" ת"ו
עב"ג הכלה המהוללה אסתר תחי' בת הגאון המפורסם החסיד ופרי"א
מוהר"ר נפתלי פרנקל שליט"א
דומ"ץ בעדה החרדית ורב שכונת תל ארזה
חתן הגאון האדיר רבי יששכר דוב גולדשטיין שליט"א
רבה של חוג חתם סופר וראש הישיבה דכוללי "שומרי החומות"

*****

הנכדה הכלה המהוללה בילא גיטל תחי' בת חתנא דבי נשיאה
הרב הגאון רבי יעקב יצחק מושקוביץ שליט"א
ר"מ ישיבת "קדושת ציון" קרית באבוב בת ים
עב"ג החתן המצוין כמר ישראל מנחם מענדל נ"י מבחירי ישיבת וויזניץ
בן הרב החסיד הנגיד המפואר לשם ולתהלה
מוהר"ר יצחק ברבי נחום זצ"ל הכהן ברעכר שליט"א
חתן החסיד המפורסם פאר היוחס רבי שמעלקא דאכנער זצ"ל

*****

כסא דברכתא, ומזאני אסא, לארוס וארוסא, בשושילתא דיחוסא!
ויזכו לראות רב תענוג ונחת בבריות גופא ונהורא מעליא ולהשפיע ישועות טובות עליהן ועל כ"י
ההנהלה המוסדות וחסידי סטראפקוב בארץ ובתפוצות

ישיבת מאור אליהו קרית טלזסטון
נותר מספר מצומצם של מקומות
לנופש פסח בהרי יהודה
זו השנה האחת עשרה ברציפות
כשר למהדרין * לא שרויה * שמירת שמיטה כהלכה
* חדרים מרווחים * מדשאות
* גני משחקים * שעורים ותכניות לשעות הפנאי
* אויר הרים ונוף מקסים * אווירה חרדית חגיגית
פרטים והרשמה:
טלפון: בשעות הבוקר 02-341814
בשעות הערב: (7-9) 02-341577

אסם
לרשותך השנה שפע של מוצרי אסם
כשרים לפסח
גם לאלה שאינם אוכלים קטניות
ללא חשש טבל ערלה ושביעית
מרקים בטעם ביתי
• מרק עוף זך (נמס בקביות) • מרק בשר (בקר) • מרק עוף זך • מרק ירקות • מרק פטריות • מרק עדיף טעם עוף (פרווה)
• מרק עוף עם נטופי ביצים • מרק פטריות אירופי • מרק ירקות כפרי • מרק תפו"א עם ירקות
• אינסטנט פודינג וניל ושוקולד • גלי בזק בטעמים: פטל, תות־שדה, תפוח • אבקת רוטב צלי • לביבות תפו"א (לטקס)
כשר לפסח
כל המוצרים הנ"ל בהשגחת הרב משה י.ל. לנדא, אב"ד רבני ברק.
שוקומן בטעם שוקולד
כשר לפסח (פרווה) עם סימון מיוחד על גבי האריזה: בהשגחת הרב יצחק מאיר הרל"פ, ישראל.
• מיונז אמיתי בטעם ביתי
• חומץ בן־יין
• קטשופ בבקבוק זכוכית ובבקבוק לחיץ העומד על הראש
כשר לפסח פרווה גם ללא אוכלי קטניות
• תרכיזים להכנת משקאות קלים מכיסות
עם סימון מיוחד על גבי האריזה
בהשגחת הרב יצחק מאיר הרל"פ ישראל
• מיץ לימון משומר
כשר לפסח לאוכלי קטניות
ללא חשש טבל ערלה ושביעית
קומיקס • במבה
חטיפים בטעמי פירות
כשר לפסח (פרווה) למהדרין לאוכלי קטניות עם סימון מיוחד על גבי האריזה
בהשגחת הרב יצחק מאיר הרל"פ ישראל
כשר לפסח
פרסום ריליש
מועדים לשמחה אסם

סוף סוף יש!
מיץ ענבים טבעי ואמתי ב־100%
מתוצרת יקבי שמשון ירושלים
מיץ ענבים טבעי טעים ומעולה כשר למהדרין
המיוצר בציוד חדיש ומשוכלל
מענבים משובחים המיובאים מאיטליה ללא שום תוספות
כך שאין בו שום חשש שביעית טבל וערלה
הכמות מוגבלת
פסח כשר ושמח עם מיץ ענבים טבעי של "שמשון".
***
שמשון יקבים ויצרני משקאות חריפים בע"מ
אזור התעשיה עטרות ירושלים, טל. 02-854875
בפקוח אישי של הרב לוי ביסטריצקי שליט"א מצפת

אוצר בי"ד דקוממיות - מרים קרן מצוות השביעית

שביעית בשמינית - המעשה כהלכה

אכילת פירות שביעית מצווה בפני עצמה מחדירה קדושה לנפש האדם ומצוות עזוב תעזוב בצידה בשותפות לגיבורי כח. היום חצי שנה לאחר סיום שנת השביעית עדיין מלאכתה לא נסתיימה, את השדות מעבדים אמנם, ירקות חדשים אינם באיסור ספיחין אך שליחי "אוצר בית דין" ידיהם עמוסות בעבודה ★ השבוע מילאו בבית החרושת "שי" קופסאות הזיתים מפרדסי אוצר בית דין יבול מוצלח ומפתיע. מחסני אוצר בית דין בריכוזי הציבור החרדי יפעלו עוד זמן מה ★ המבחן שלהם עדיין מהם והלאה ★ בזאת תבחנו — אומרים בקוממיות — אם יישארו פירות הדר על העצים בפרדסים של גיבורי כוח או שהללו ייקלטו על ידי הציבור שיקיים בהם מצווה כפולה ★ שיטתו של החזון איש היתה לברר הדברים המותרים בדרכי שמירת שביעית כדי להרבות שומרים ובעיקר למנוע היזדקקות ל"היתר המכירה"

מאת יוסף דרוק

שלשים לא מצאנו בשדות הנגב. נזכרנו בסיור קודם שערכנו במהלך שנת השביעית בישובים שבמסגרת המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית כאשר אחד מן המשתתפים, אורח מחו"ל, הציע להציב שלטים על כל שדה של שומר שביעית וכך להגביר את המודעות ואת קידוש ה'. השבוע לא היה שייך הדבר הזה, כי הרי אנו כבר במחצית השמינית, כמובן שגם שדות צהובים ובודים לא מצאנו כפי שמצאנו בשנה שעברה. אך הפעם היתה לנו הפתעה אחרת. תודעת שמירת השביעית, אם כי לא לקיום עצמי, הגיעה גם לתוככי הקיבוץ הדתי.

הפתעה אמרנו, משום שלא זו היתה המשימה ולא זה המסר שמצאנו זו הערת אגב בלבד. המשימה שלנו היתה לעמוד על אופי פעילותו של אוצר בי"ד שכפי ששמענו עדיין נמצא בשיא עבודתו בתקופתו זו, למרות הזמן הרב שעבר מאז סיום שנת השמיטה.

מה מטריד את בי"ד דקוממיות?

חוסר המודעות של הציבור החרדי שברגיל מקפיד להחמיר ולדקדק בכשרות

בעצם זו לא הבעיה שלו, זו הסיבה להקמתו ולפעולתו הנפרדת. שורה של נושאים שעליהם מקפיד אוצר בי"ד של קוממיות מפורטים במסמך שחיבר ביה"ד ואשר היה לנגד עיני.

לדוגמא: איסורים של נעבד, שלא ייעשו במטעים ובכרמים עבודות שונות שיש בהן חשש ו"מקור היתרם אינו ברור" משומר, הפקר מלא תוך השמטת כל סימני בעלות, הקפדה מחמירה על נושא של סחורה הדברים המתלוים לנושא זה ואשר לעתים הופכים את החקלאי ל"חשוד על השביעית", וכן בנושא של סחורה הקפדה מדוקדקת להתרחק מכל סוג של מסחר בפרות שביעית.

ההתקשרות בין החקלאי לאוצר בי"ד נעשית בדרך חוזית מפורטת וכל ההתחשבות נעשית רק בדרך של מעביד ושכיר, כאשר בעל השדה הופך להיות שכיר חוקי של האוצר. אין חישובים של כמויות ואין התייחסות למחירי שוק וכדומה, הכל נעשה בשיווק בשמו או ישירות ע"י אוצר בי"ד והוא גם האחראי על קביעת דרכי התשלום וגובהו.

בקוממיות לשם הגענו בראשונה שמענו על ניהולו של אוצר בי"ד בדרך של לכתחילה. כפי שמדגישים בפנינו, על פי הוראות מרן בעל החזו"א זצ"ל, כפי ששמעו זאת אנשי קוממיות עוד בחייו.

שלא תירש שפחה גבירתה

יש מקום שגם הציבור הרחב יבין אל נכון את מהותו של אוצר בית דין, דמותו וצביונו, במיוחד לאור הדיון שהחלו בו לאחרונה תלמידי חכמים ורבנים.

בקבוצת יבנה שבדרום הקדישו את השבוע לאוצר בית דין של קוממיות, ששכר את שירותיו של בית החרושת "שי" לייצור שימורים שכבש וארז את הזיתים שנאספו מן הפרדסים של שומרי שביעית בכל רחבי הארץ ע"י בי"ד לעניני שמיטה דקוממיות והועבדו לכבישה ואריזה ע"י שלוחי הבי"ד.

במפעל בקיבוץ יבנה.

יצאנו לראות את הזיתים, אך מצאנו את השמן. לא רק את השמן זית שיוצר מהם עבור אוצר בי"ד, אלא שמן בדמותו של שמן ששון, שיעור מעמיק בנושא אוצר בית דין בעיותיו ומורכבותיו, ועל הכל את דרכי פעולתו המיוחדות של אוצר בית דין דקוממיות. אשר, שלא כשאלתו של אחד הרבנים, "אוצר בית דין — הערמה או מציאות" הרי אוצר בית דין דקוממיות הוא מציאות קיימת ממשית הממלא את תפקידו המלא, ללא שום צל של הערמה. בודאי, אך עוד יותר מכל מה שניתן לשער, שהרי שלא כמו, "אוצר בית דין" במקורו ההלכתי אנשי אוצר בית דין כאן, קיימו וקיבלו על עצמם להפיץ את תורת השמיטה, להרחיב שדרות מקיימיה ולחזק בדיקה של מצוה זו שיקיימו כהלכתה וכפשוטה. כל זאת כפי שמדגישים בקוממיות — ברוחו של מייסד הישוב הגה"ח רבי בנימין מנדלסון זצ"ל שכידוע היה חלוץ של הרחבת גבולות שומרי שביעית בדרך של לכתחילה.

לא רק בזיתים עסקו השבוע בשליחות אוצר בית דין דקוממיות. ואנשי אוצר הבי"ד ששמם נישא בפיהם של כל שומרי שביעית, אשר הסבו עימם היו עסוקים למעלה ראש בתשובות לטלפונים. כאשר הבעיות התקופתיות בימים אלה נוגעים בעיקר לפרי הדר ולתפוחים. בינו לביני התפנו להסביר לנו ולהדריכנו בבעיות המעשיות שנובעות משאלות עקרוניות.

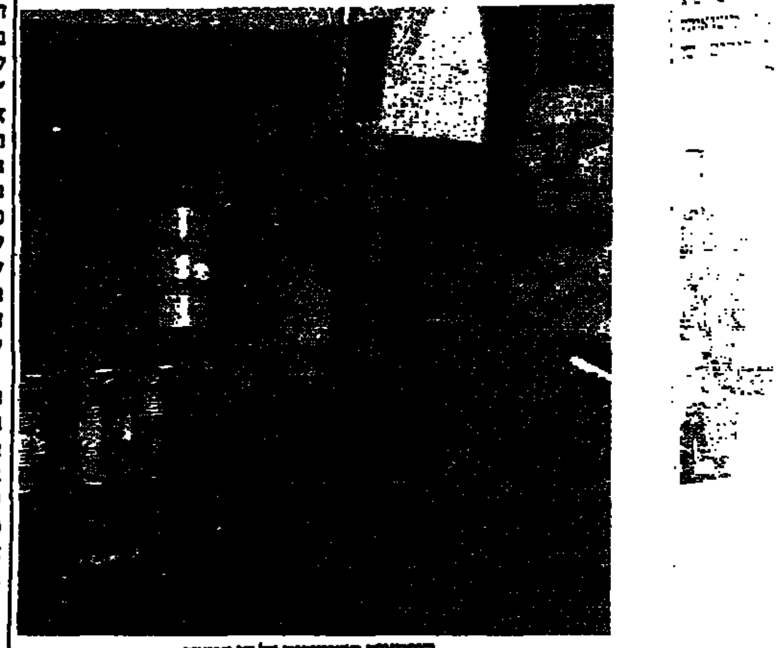
קופסאות השימורים על קו הייצור

מהו אוצר בית דין?

קשה להם לאנשי אוצר בית דין בימים אלה בעיר. כאן כשדה הם מובנים יותר, כאן כשדה הנושאים הם מוחשיים יותר וניתנים להסברה בקלות, גם כאשר ההסבר מוקק(?) לספר הלכתי, גם כשהמובאות הן מתוך ספרי ראשונים כמו הרמב"ם וכדו', גם כאשר המראות הן בתוך ספרות השמיטה העניפה הוותיקה וזאת שיצאה לאור בשנה שחלפה.

דבר ראשון מסבירים לנו בקוממיות רצוי שנדע, כולנו, מהו "בסיסו החוקי", הבסיס ההלכתי של אוצר בית דין. האוצר מתבסס על הפסיקה של התוספתא שביעית, ששלוחי בי"ד מחרימים כל מי שמביא פירות שביעית העירה ומעבירים אותו לאוצר. והבי"ד ממנים שלוחים, גם, לאסוף את התאנים והענבים והזיתים בשדה ומחלקים מהם לכל אחד ואחד כפי ביתו. מתוך התוספתא ומתוך הרמב"ן שמוסיף על כך נפסק פשוט שאוצר בי"ד יכול לאסוף את הפירות כרגיל וכן מותר לו, שלא כמו לבע"ב, או לאיש פרטי הזוכה מפירות המופקרים, לדרוך את הענבים ולמסוק את הזיתים כרגיל. ההבדל הוא, מסבירים לנו ראשי אוצר בית דין דקוממיות, כי האיסור של העיסוק בפירות שביעית הוא משום הצורך של הפקרת השדה ומה שאסור הוא מעשה של בעלות וכל מעשה של בעלות כמו דריכת ענבים בגת, מסיקת הזיתים בצורתם הרגילה — להבדיל מעבודה בהיקף ביתי שהן מותרות גם לכל הלוקט מפירות שביעית — אסורה. לעומת זאת, כאשר הדבר נעשה על ידי שליחי אוצר בי"ד ועל ידו, הרי מעשה הבעלות נעלם מכאן.

ההידוש של התקופה האחרונה, וזה התחיל מימיו של הגרי"ח ברלין זצ"ל בשנת השמיטה תרי"ע, הוא שבי"ד ממנה את בעל הפרדסים לעבוד בשדות כשלחיו הוא. ומחולק ע"י שליחי בי"ד.

הערכת גדולי הדור

לאמיתו של דבר אין פנינו במאמר זה לגבי השאלות והבירורים ההלכתיים שנתעוררו והעסיקו בשעתו את גדולי ירושלים. אך יש לדעת כי כבר לפני עשרות שנים היו שלא הבינו ההבדל בין המושג של אוצר בי"ד ובין המושג של "היתר המכירה".

בשעתו יצאו גדולי ירושלים ובראשם הגרי"ח ברלין בכרוז שבו מודגש ענין זה. ובו נאמר בין היתר:

"יוזאת למודעי לרבים השואלים למה לא יצאו הגאונים נוחי נפש בשנות שבע הקודמות במחאה גלויה נגד מכירת היין מראשון לציון? הנה מלבד שבשנה זו, נעשה ענין המכירה באופן גרוע יותר מבשנים הקודמות, הנה נתקבל עדות לפני הבד"צ במעמד בני המושבות, שבשנת השבע הקודמת לא הביאו בפעה"ק מראל"צ יין בענבי שביעית, כאשר ידעו כי גאוני ירושלים הקפידו לעשות כתורה וכמצוה שלא לעשות סחורה בפירות שביעית ואין כל חדש תחת השמש, ורק פריצי דורנו לבשו פנים חדשות בחוצפה יתירה, שלא היתה כזאת מעולם".

ועוד שם בכרוז ביטויים חריפים ביותר והוא מסיים "וכל בית ישראל ישמעו לקול דברי הגאונים שהחליטו בשנה שעברה כדבר שהמציא הרב קוק שהוא בטל מעיקרו".

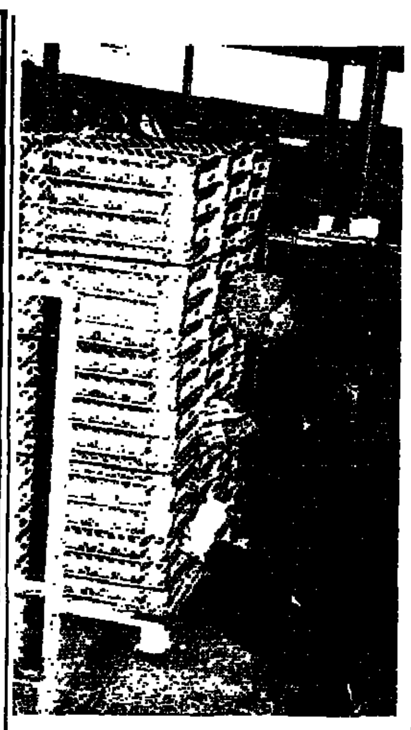
המפעלים בבית האריזה.

ובספר שיצא לאור לקראת שנת השביעית שחלפה "ושבתה הארץ" הוא מביא באריכות בנושא זה ועומד על החשש שהדבר עשוי ליהפך למכשיר של קולות הנושא אופי של הערמה ולעג, כפי שגם התריע בזמנו הרידב"ז וכפי שעמד על כן החזו"א, שחייבים להשתדל שלא יראה ח"ו כפי שנעשה בה סחורה כדרך שאר שנים.

מה שמפליא ביותר בנושא זה של אוצר בי"ד בשנת השביעית הנוכחית היא, שהרבנות הראשית שנלחמה בצורה שלא היה בשמיטות קודמות בשצף קצף בעד השלטת היתר המכירה, כפי שזכור מפרשת החיטה, היא בצד שני הקימה אוצר בי"ד, ומה חזינו דתקיף אוצר בי"ד שלהם מן היתר המכירה שלהם, שכבר התירו דברים ששום אחד מן הרבנים שהגו את היתר המכירה בזמנו וביניהם גם הרב קוק, לא העלו על דעתם, ולהיפך, בשעתו אף יצאו כנגד האיסור שחקלאים התירו לעצמם עיבוד שדות על ידי יהודים. (ראה בספר פאת השולחן).

יחודו של אוצר בי"ד דקוממיות

לעיניו של אוצר בי"ד דקוממיות עומד העקרון לנהל את האוצר בי"ד מבלי לחשוש כלל לנושאים של משומר, נעבד, סחורה, ואף לא לקיחה מחשודים על סחורה. לא לחינם מתבלט אוצר בי"ד דקוממיות שהרי הם קיבלו על עצמם עקרונות אלו במלואם שיהיה ניכר בכל פרט שבי"ד עושה לטובת הציבור ובכך ממלא יעודו. לסיפוקם של פוסקי הדור וציבור המדקדקים בשביעית. באופן שאין החקלאי מרגיש שום בעלות על שדהו בשנת השביעית ולא על פירות השביעית הקדושים בקדושתם. משום כך קיבל על עצמו אוצר בי"ד לדאוג לעצמו ובכוחותיו הוא את שיווק הפירות. לשם כך גם הוקם מפעל האריזה הגדול בקוממיות, משום כך הוא מקיים מערכת חלוקה ישירה לצרכן, תמנע מכל דבר שריח של סחורה לו. כך אינו משווק תוצרתו למפעלי תעשיה המשווקים זאת כמו בכל שאר השנים. ולאחר כל זאת הוא רואה חובה לעצמו וגם מצד הצרכנים לשווק את התוצרת במחירים הנמוכים — אולי לא הרבה — במחירי השוק.

מכאן אנו באים לבעיה הקשה של אוצר בי"ד דקוממיות בשנת השמיטה הנוכחית, הבעיה היא כי בשנה זו יותר מבשנות שמיטה קודמות הרבו ב"ה מספרם של שומרי שביעית וכמות הפירות בקדושת שביעית בפרדסיהם, הם יותר מן הקליטה הרגילה של השוק החרדי. אך הבעיה חמורה עוד יותר נוכח הרגלי הקניה של רבים מן התושבים החרדים המעדיפים, מתוך נוחות, או מתוך חיפוש אחר טיב הסחורה, רכישת פירות של נכרים, במיוחד בירושלים, שם לא שומרים על קדושת השביעית בפירות נכרים.

בקוממיות מבקשים להסביר עוד דבר שרבים אינם מבחינים בו והוא ההבדל הגדול שאוצר בי"ד דקוממיות כל פרותיו מיועדים לחלוקה רק בהתנהגות הכיהודית גם אינם מעבירים להתעשיית וכו', בצורה הרגילה של כל שנה וכו' בי"ד של קוממיות אינו מסתפק כי אם רק בשומרי שביעית בשלימות.

בעיה אחרת היא ענין איכות הפירות, אנשי אוצר בי"ד מדגישים: בגלל ההגבלות והאיסורים על עבודות הקרקע בשביעית הרי פרדסים של שומרי שביעית לא הניבו אותם פירות בעלי טיב או מראה מעולה. דבר המשפיע כמובן על עקרת הבית וגם על המחיר שהיא מוכנה לשלם עבור דם. הנושא הכספי לקוי מעוד צד. כאשר הטיפולים נעשו כפי הגבלות הלכות שביעית הרי יבול השדות והפרדסים היה לרוב גם נמוך יותר לכל דונם ומכאן שההוצאה על כל דונם אינה מתכסה בכמות הפרי. אוצר בי"ד מצידו ברצונו לעודד שמירת שביעית — דבר שרק אוצר בי"ד דקוממיות עוסק בכך — ורצה שלא להתחשב בעבודה זו ולהבטיח את סכום ההוצאות ושכר עבודתו של החקלאי בתור שליח בי"ד. וקשה בכל הצדדים.

שלוחי אוצר בית דין בבית הבד.

בדרך של לכתחילה

כאמור, ההרבו בעלי פרדסים שומרי שביעית ובעקבות זאת קיימים עדיין פרדסים רבים שפירותיהם לא נקטפו. לאור מצב קליטת ההדרים בשוק החרדי. עד היום, יש חשש גדול — אומרים לנו בקוממיות — שישארו פרדסים רבים שפירותיהם יישארו על העצים. שזו היא הדרך הפשוטה, כמוס הלכות שביעית, כאן קיים החשש גדול ביותר, מדגישים. כי ח"ו שלא יעורר הדבר רפיון אצל רבים כאותם גיבורי כח, ביישובים השונים, שלא יוכלו לעמוד בנטל הכספי ובנטל הפסיכולוגי בצד שני. כאשר שכניהם הסמוכים שיראו את מה שקרה להם יזלזלו בהם ויאכזרו להם. הנה תראו מה עלתה לכם שמירת שביעית, במיוחד כאשר ידוע כי האלטרנטיבה היא רכישת פירות — אף אם הם יפים יותר ואולי טעימים יותר — מפרדסים של ערבים.

בקוממיות גם מצביעים על המובא בספרים שאכילת פירות שביעית בקרקע שבה נשמרה שביעית משפיעה קדושה על האוכלים ואף בעלי חיים הנזונים מתבואות קרקע כזו משפיעה הקדושה על האוכל את בעל החי.

בידינו הדבר. אין כדובר כאן בפרדסים של קוממיות בלבד. אם החרדים לדבר ה' לא יקלטו פירות השמיטה האחרונות עליהם גדולה. מלבד השותפות עם שומרי השביעית בידיה. הזכות לקיים ש"ס. מדובר במאות דונמים של פרדסים בכל רחבי הארץ. שפירותיהם משווקים ע"י אוצר בי"ד דקוממיות. כתוך רצון להפגין שמירת שביעית ללא תנאי. כתוך כוונה של קידוש ש"ש וקירוב הגאולה.

"הצרכן החרדי צריך שירצה לשלם על ק"ג זיתים מאוצר בי"ד יותר ממחירי השוק..."

לא נפלנו על הראש. אם תערכו את החישוב הנכון, ואם לב האבן שלכם נמס בשכן... הרי הייתם צריכים לגלות נכונות מלאה ואמיתית לשלם עבור כל ק"ג זיתים כבושים שתרכשו באמצעות שלוחי אוצר בית דין, יותר כסף מאשר על כל ק"ג הנמכר בשוק.

אין כאן שום תמיהה. החשבון הוא פשוט, ואם תרצו הרי בא יוצא מן הכלל הזה ללמדנו על כל הכלל כולו. מה היא העלות של יצור או שיווק פירות באמצעות אוצר בית דין ומה היא ההוצאה של אוצר בית דין בענין זה ומדוע באמת, היהודי החרדי הזוכה לקיים מצווה קדושה זו ולקדש את אר"י בפירותיה בשנת השביעית, מדוע שגם לא ינצל אותו זמן כדי להשתתף בקיום המצווה ולממן בעצמו את אמצעי קיומם של שומרי שביעית.

אין כאן כל גוזמא. הכנסתו של החקלאי על כל ק"ג זיתים שהוא משווק, והכוונה לחקלאי רגיל, זה שאינו שומר שביעית, או בכל שנה. על כל ק"ג זיתים הוא מקבל 30 אג' הכנסה נטו. צא חשוב. אם קופסת זיתים שמשקלה מגיע ל־800 גר' נמכרת בשוק ב־3 או 3.50 ש"ח. מה היא העלות של הייצור השיווק דמי התיווך ורווח של הקמעונאי. ובעיקר, אומרים אנשי אוצר בי"ד, כיכבר התנסו בכך, הרי הוצאות הייצור של שימורים הם גדולים. וכאן עומדת לפניהם בימים אלה בעיה קשה. צא חשוב שכרם של שליחי אוצר בית דין, הוצאות שינוע ואחסנה וכו' הרי בהכרח אתה מגיע לסכומים העולים על אלו של מחירי מוצר דומה בשוק. ולמרבה התמיהה עומדים שלוחי אוצר בית דין, אם אלו האחראים על הייצור והאיסוף מן השדה ואם אלו השליחים בתחנות החלוקה. ופניהם נחמצים לנוכח שאלותיה של עקרת הבית החרדית: כמה? הרי זה "לא לסחורה"? ועל כן חייבים אנשי אוצר בית דין לקבוע מחירים נמוכים, שהם לרוב נמוכים מן העלות ולרוב אינם מכסים אולי בקושי את הוצאות השיווק הישירות.

ואם מדובר בזיתים. יש מקום להרחיב את הדיבור גם בענין זה שגם הוא סימפטומטי לכל המערכת של ייצור שימורים או מיצים מפירות שבקדושת שביעית. וכאן עלינו להביא סיפור לו היינו עדים באותו בוקר בתחילת שבוע זה, עת שהיינו במשרד אוצר בי"ד דקוממיות. מצ־לצלת תושבת אחד היישובים במרכז הארץ. יהודיה דתית שומרת שביעית כהלכתה. בעלת פרדס הדרים שהושבת בשביעית, ובפיה בקשה לשווק את פרי הפרדס שלה באמצעות קוממיות, היא רצתה שבפרותיה יקיימו מצוות שביעית בדרך של לכתחילה. האשה לא חפצה לשווק את ההדרים שלה בדרך שהיא משווקת בכל שנה משום מה הבינה את הדבר הזה רק לאחרונה. אנשי קוממיות החלו מתלבטים בבעיתה שלה. ומקווים שלאחר הבירור יוכלו לעזור לה.

אך נחזור לנושא, והוא בעיית הייצור, נושא ייצור הזית החל בתחילת החורף כאשר נאספו הזיתים מן השדות. חלק קטן הועבר לייצור שמן זית טבעי בבית בד פרטי. וחלקם האחר הועברו לקיבוץ יבנה, שלו מפעל שימורים מפותח לכבישה. גם בבית הבד וגם בביה"ח "שי" ביבנה לא היו מעוניינים להתעסק עם הנושא הזה וכך גם בכל מפעל אחר. עד שאנשי אוצר בי"ד כמעט וכבר נמלכו על כל הענין הזה, אך ההתחייבות כלפי קיום מצוות שביעית וכלפי רצון החקלאים שלא להכשל באיסורי סחורה לא הרשתה להם לוותר. הסיבות הן פשוטות, כל מפעלי המזון, מכל מיני סיבות, שאין כאן המקום לפרט אותן, אינם מוכנים כי אם לרכוש ולמכור תוצרת מוגמרת. יש כי שיהיה מוכן לייצר עבור מישהו אחר, אך בהחלט רק בתנאי של מכירה מיצרן לקונה. והיינו שביהח"ר רוכש את הסחורה מן החקלאי עוסק בייצור ומוכר אותו למעונין. הם לא מוכנים לקבל פירות של מישהו אחר ולייצר עבורו ולכן לא היה מוכן אוצר בי"ד דקוממיות לוותר. עד שהצליח להשפיע על בעל בית הבד ועל מנהלי ביהח"ר ביבנה. אך בכך לא נגמר הענין. לפני תחילת הייצור נדרשה הכשרה קפדנית של כל מערכת הייצור. דבר שהיה לו השלכות כספיות, עול וטורח שאינם קיימים במחירים הרגילים של שימורים בשוק. יותר מכך עם הבאת הזיתים למפעל דרש הפיקוח של בי"ד דקוממיות בשל בעיות כשרות ותערובות של דברים חריפים שהזיתים של שביעית יאוחסנו בכיכלים חדשים. הללו נרכשו ע"י אוצר בי"ד בעצמו במימון עצמי, דבר ששוב מייקר את הוצאות הייצור. הוצאות שאינן קיימות בייצור של שימורים בשנה רגילה.

אותו סיפור חוזר על עצמו בייצור של מיצים בוואריציה כזו או אחרת.

רייגן ושולץ הציעו

(המשך מעמוד ה')

צריכה לחשוש והיא יכולה לסמוך על ידידותה של ארה"ב".

ראש הממשלה שמע את הטון הקשה מעט של רייגן, אך חש שמימד הדחיפות של התשובה הישראלית אינו עומד עוד מול העיניים כחרב מתהפכת. 10 הימים ששולץ קצב מלכתחילה לתשובת הצדדים — חלפו עברו. סוריה ואש"פ דחו את התכנית, חוסין "יושב על הגדר" ואין מבירה עד בית אחת לשניה. מדוע שישראל תהיה הראשונה להשיב?

הוא החליט להמשיך לפרוט דוקא על נימת האינטרסים האמריקנים: "מילא אם היתה זו ועידה בחסות מעצמות העל, משהו שיכול להתקיים במסגרת הפיסגה שלך ושל עמיתך, מר גורבצ'וב במוסקבה — ניחא. אז הכוחות שקולים. אבל כאשר גם בריטניה, צרפת, וסין מצטרפות — אין עוד איזון וברור שהרוב נוטה לרעת ישראל. במקרה כזה לא תהיה לנו ברירה, אלא להסכים לויתורים ושוב יביא הדבר להחלשתנו ולפגיעה במה שדוקא אתם, האמריקנים רואים כאינטרס חשוב במזרח התיכון".

הפעם היה זה רייגן שיהרים את הכפפה: "יונגיה כדבריך, האם אתה מוכן להסכים לעקרון של שלום תמורת שטחים? האם אני יכול להבין, שבמשא ומתן ישיר, בחסות ארה"ב והבריה"מ בלבד, תסכים לכך ישראל בלי בעיות"?

שמיר הוכיח שהוא "אגוז" לא קל לפיצוח: "מדוע צריך לדבר על מה שיהיה? ראשית — הרי התחייבנו כבר למשא ומתן ישיר על מעמד הקבע של השטחים בשלב השני של השיחות, בהתאם למתכונת קמפ־דייויד, ומדוע צריך להתחייב מעבר לזה? שנית — איך אפשר לנהל משא ומתן ישיר, כאשר מנסים להציב תנאים מראש? הרי ברור, שעמדתנו תשתנה בהתאם למהלך השיחות".

הנשיא עדיין לא ויתר: "בכל אופן, האם אני יכול להבין ממך, שתסכים לועידה בינלאומית אם תתקיים בחסותי ובחסות גורבאציב, אפילו במוסקבה, כאשר יתר המעצמות יהיו רק ברקע"?

● שמיר: אשמח לבקר במוסקבה...

שמיר חייך ואמר: "מעודי לא ביקרתי במוסקבה ואשמח לעשות זאת, אבל בהחלט רק לשיחות בלי יתר המעצמות. גם החסות של מעצמות העל היא מעל ומעבר בשבילנו. אבל אם אתה כל כך מתעקש על ועידה בינלאומית, משום שהמלך הירדני, חוסיין, רוצה בה — הרי נוכל בשמחה לכנס ועידה בינלאומית, עם כל המעצמות שירצו ליטול בה חלק, כדי לדון בנושאים אחרים: למשל, ועידה שתעסוק בשיקום הפליטים הערבים"...

השיחה קלחה במשך שעתים ובכל הידוע, נשארו שני הצדדים בעמדותיהם, אם כי, כאמור, אין ארה"ב עומדת עוד על הדחיפות במתן התשובה לתכנית.

שיחה דומה התנהלה גם בפגישות שקיים שמיר עם שולץ. שר החוץ האמריקני קיבל אף הוא את ראש הממשלה עם כוס קפה מהביל בביתו, וכמובן שמר שמיר ביקש את הגפילטע(?) המפורסם... הוא הדגיש את רצונה של ישראל בשלום, אבל בהחלט בלי מו"מ עם אש"פ, בלי ועידה בינלאומית ובלי החלטה מיידית.

כאשר רייגן, ושולץ לא דחו את תשובתו ולא כעסו, יכול היה שמיר לסכם עם עוזריו: החלטה תתקבל רק בממשלה, או בקבינט, כאשר ישוב לישראל. אם הדבר יגרום להקדמת הבחירות או לא — בכל מקרה, ועידה בינלאומית לא תכנס לפניהן.

האנציקלופדיה התלמודית

לפניך 18 ערכים לחג הפסח שנדפסו ב־18 הכרכים שהופיעו עד כה

חמץ ומצה
חמץ
בל יראה ובל ימצא
בדיקת חמץ
בטול חמץ
ביעור חמץ
חמץ נוקשה
חמץ שעבר עליו הפסח
אורז; דגן; דוחן

סדר ליל פסח
ארבע כוסות
הסבה
הגדה של פסח
הלל
חרוסת
אכילת מצה
אכילת מרור
אפיקומן

חתום עכשיו על אוצר התורה הגדול ביותר בכל הדורות

במחיר מוזל של 624 ש"ח ב־12 תשלומין
עם התשלום הראשון תקבל מייד כל 19 הכרכים
(כרכים א - יח וכרך המפתח)

אנציקלופדיה תלמודית, בית וגן, ת.ד. 16066, ירושלים
הפצה ראשית לא"י: גיסלה, רח' בילו 4 תל־אביב

صكنا من الاصل

صكنا من الاهل

נתן קוטלר

שתי שיטות בקירוב רחוקים

רחקנו אותו אל הקיר. לחצנו חזק, שיאמר מה בדיוק קסם לו ביהדות, איזה מוטיב הכריעו לכף תשובה, איזה נושא קרן לו, הדליק בו את השלהבת הזאת שהעבירתו אחת ולתמיד מעברו האחד של המיתרס לעברו השני.

והוא אמר משהו ניסה להסביר בכל כחו, דיבר על גיל 10 כשה־מורה שלו — הביאה אותו עם הכיתה לבית כנסת והראתה לו ספר תורה — אני חושב שזה היה הניצוץ הראשון...

— אבל משהו רציונלי — התרסנו — איזה תהליך פסיכולוגי שעליו אתה יכול להצביע. והוא האינטלקטואל ־האירופאי בעל תואר B.A. להיסטוריה לפתע דיבר במקוטע, גיבב עוד ועוד, עד שלבסוף נעצר קמעא ובהחלטיות אמר: אתה רוצה לדעת את האמת, אבל את האמת, משהו (בהתבוננו לגורם שמימי) אחזני בכתפי: כבה (תוך משיכת בכרית כתף המעיל) ובאמצעו החוזה לי: שם תלך, שם האמת, שם הבית — — —

היה זה ברב־שיח עם בעלי תשובה ומנהלי מוסדות שעוסקים בהכוונתם ובפעילות דומה. מנהלה הדגול של "מכון לב יהודה" הרב עמרם דייטש טען בלהט, כי דרכה של היהדות המקורית התמימה והפשוטה והבלתי מתחכמת כל עיקר, הוכיחה את עצמה יותר מדרך אחרות בקירוב רחוקים. עובדה היא כי בסופו של דבר רב בעלי התשובה מוצאים את מקומם בסביבה החסידית וכדומה. אף הניצוץ הראשון נדלק גם ברוב המקרים לא מהוכחה מדעית או הבהרה פילוסופית, אלא מתוך מגע עם יהודים יראים ושלמים בלבד. מנסיונו האישי הוא למד לדעת, כי אין כמו הצגת היהדות התמימה והנלהבת, גורם משכנע וסוחף אנשים מן החוץ, פנימה, אל הקודש.

ר' עמרם אינו משתמש בביטוי "אנשים מן החוץ" הוא מתנגד נמרץ ליצירת חייץ כלשהו בין יהודי אחד למשנהו וקופץ מעורר כאשר מזכירים בפניו את המתח "תנועת התשובה" — "זה מעורר שינאה, זה יוצר התגדרות חילונית אגרסיבית... לנו אסור להשתמש גם במונח 'בעל תשובה'; אמור נא לי: אתה אינך חילוני בפרט מסויים ותחזור בתשובה בפרט אחר? גם אלו הם יהודים שנמצ־אים בשלב מסויים שכזה; הם אינם חילונים ואתה אינך דתי; כל יהודי חפץ בקירבת אלוקים, רוצה להיות טוב, אך אינו יודע איך; הראה לו רק את השלחן ערוך, ספר חסידי, אימרה טובה של הקי־דושת לוי זה 'רוצה אני' שבקרבו יתעורר (לפי הרמב"ם גרושין פ"ב, כ)".

מנהל ישיבה אחרת, הרב מ. ברמץ, מחרה־מחזיק אחריו, והוא מזכיר לנו כי בעצם, דברים אלה מקופלים ברעיון מפורסם ביותר של הבעל שם טוב הקדוש על דברי חכמינו: "בכל יום ויום בת־קול יוצאת מהר־חורב ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעל־בונה של תורה!" שואל אדר שבעת הימים הבעש"ט זצוקלל: אם יוצאת, למה אין שומעין אותה ואם אין שומעין אותה למה יוצאת ומכר־זת? הוא משיב לה והוא מפרק לה: בכל יום ויום, לכל יהודי ויהודי באשר הוא, מתעורר בו הרהור תשובה. וזוהי הבת־קול הנשמעת היטב לכל איש מישראל — — —.

אי־מי מחזיק כאן תחת שחיו ספר "דובר צדק" והוא מקריא לפנינו "הרשע הכי גדול בעולם, לא יתכן שלא יעבור עליו במשך ימי חייו רגעי חרטה" ולפתע מזכ־רים כאן כל המשתתפים שבעצם את זה עשה הבעש"ט, פרט על הנימה היהודית הנותרת — "דאס פינטעלע ייד" — נדד מעיר לעיר ומכפר לכפר והבעיר את אותו ניצוץ, בפשטות, בחום, ציוץ ניצוץ לניצוץ, עד שהדליק משואות שהפכו עד מהרה לתבערות גדו־לות.

כך זה התחיל

היו שם טונים גבוהים עם ר־כוחים נוקבים, אישיות המייצגת את האסכולה הדוגלת בקירוב רחוקים דרך המדע וההוכחות הפילוסופיות, שהוא עצמו בעל תשובה, עמד בתוקף על דעתו שרק אטרקציות כמו סימפוזיון, סימינריון, או נאום של פרופסור או "כוכב" אחר עשויות לסחוף קהל חילוני ליהדות. היו שם בעלי תשובה שטענו לכאן ולכאן, ר' ראובן בן־זקן בוגר טכניון וקצין חיל־אויר, טען, כי הוא עצמו חזר בתשובה לא רק מתוך קריאה מה־נשמה אלא בעיקר מתוך הקשבה רבה להוכחות מדעיות. ציטטנו בפניו קטע מספרו של הרב אורי זוהר, הקורא לחילונים לגמור אומר בנפשם שבאם תיווכח בפ־ניהם הדת מבחינה הגיונית, ית־מסרו לה כליל ואורו עיניו — כך מתמסרים לרעיון, כאשר משת־כנעים בסבירותו המוחלטת!

לצידו ישב ר' א. פסטר חוזר בתשובה מגרמניה, רציני ביותר, חברותו הקבועה של נכדו המצוין של הגאון רבי אלקנה ויסנשטרן זצ"ל ומשך בכתפיו — לא זה מביא ליהדות, רק תחושה עמוקה ביותר שאיננה ניתנת להסבר במילים, תחושה האומרת לך כי זוהי האמת ועם הלימודים זה מתאושש ומתאשר יותר ויותר.

בן זקן מודה שמבלי אותה תחושה אין כל ערך לשיכנוע ההגיוני, אבל אינו מוכן להסכים ולוותר על מופעים אטרקטיביים במתנסי"ים של איזה חוזר בתשו־בה, כדורסלן מפורסם, או טייס בהופעה בפני חיילים בצבא.

היה שם גם ר' יצחק הנר, חוזר בתשובה וותיק שהשמחה איננה משה מפניו העדינות, שאלנוהו לדעתו והוא אמר: אספר לכם את סיפורי האישי, עוד בהיותי רחוק מקיום מצוות — אם כי אף פעם לא מנותק מהוי דתי — כשנתיים לפני חזרתי בתשובה גמלה בלבי ההחלטה כי אין טוב לאדם כי אם לשמוח בחייו, אבל באיזו דרך ישכון אור, איפה נמצאת השמחה האמיתית, זאת לא ידעתי. כאשר זכיתי להכיר יהודים יראי ה' היה זה הדבר העיקרי שהפליאני ביותר, השמחה הכנה, השמחה הנמשכת גם לאחר המפגש עם החברים השמחה מתבייתת וכל כך שכינת האמיתית"...

"פושקאות" בשבת...

לפני כעשרים שלושים שנה, יצאו קבוצת חסידים ואנשי מעשה מירושלים למושבים ולעיירות פיתוח כדי להחזיר בתשובה את המוני בית ישראל, ביניהם: האד־מו"ר מסטרופקוב שליט"א; הרב־נים הגאונים והצדיקים רבי יהודה דייטש זצ"ל; יבלח"ט רבי בנימין זאב חשין; רבי שבתי יודלביץ; רבי משה ובר; רבי זלמן בריזל ועוד יהודים ירושלמיים טיפוסיים שאינם אמונים כלל על עריכת מופעים והפעלת תעמולה מודר־ניסטית, רובם גם בקושי ידעו לדבר עברית. לא היה גם ביניהם איש שבא להוכיח הוכחות מדעיות או להכין נאום פילוסופי, הם באו להציג את היהדות כפי שהיא למעשה, ללא כחל ושרק.

נעמד לו אחד מחשובי הרבנים בככר העיירה וההתלהבות עצומה פתח בנאום נלהב ביותר על קדו־שת השבת, כשכל הנוכחים עומ־דים מרעידים מול הקולות והבר־קים וההתרגשות היהודית המקורית המרטיטה שהתייחסה לשבת קודש. ומה שמעו מפיו? לא ידע אותו נואם אלא את יחוסו הוא לשבת וכלל לא נתן ליחוס החילוניות לשבת; כך מצא לנכון כבר בראשית דרשתו להזהיר מפני... פתיחת "פושקאות" (קר־פסאות) בשבת, משום עשיית כלי...

ושמא תאמרו, לצנו לו — היתה זו אמנם תקופה שלצנו לכל הטוב והיקר ביהדות, המדינה וצה"ל, כלכלת 'כחול לבן' ועבודה עברית היווה האידיאליזם, תוך דחיה מוחלטת של תורה ומצוות, אבל כאן נעמד הקהל דום, הוא ראה לפניו לבת־אש, התייחסות רצינית לשבת ולקדשי ישראל ולויתור לא היה צריך.

כך חזרו אנשים רבים רבים אל המקורות!

הזרם החסידי של ההחזרה בתשובה מייצג איפוא את ממשי־כיה של השיטה האינסטינקטיבית הזאת — טוען מנהל ישיבה אחרת לבעלי תשובה — תמימות יהודית משקלה רב אלפי מונים מאשר כל הוכחה מדעית.

לעומתו טוען ר' יצחק הנר ברב־השיח "תלוי, תלוי, אין כלל בזה, כל בן אדם, זה בן אדם אחר. יש לו אישיות אחרת, יש לו חיים אחרים, יש לו מחשבה אחרת; לכל אחד מתאימה דרך — יש מי שחייב לקבל הסברים מב־מיקים ויש מי שצריך רק לראות את היהדות בתפארתה.

המהלת ישיבת לב יהודה סבר־רה, כי אין לתת רשמיות לחילו־נות. את זאת ניתן לעשות בהנמכת הפרופיל התעמולתי של החזרה בתשובה והעברת כובד המשקל ממופעים פומביים וויכוחים אידיאולוגים — להקמת שיעורי תורה בכל נקודת ישוב, תוך טיפול אינדבידואלי באובייקטים הפר־סונאליים. לדעתו אין לקיים מסגרות מיוחדות לבעלי תשובה, אלא למרבה, ישיבה מעורבת, שבה חובה על כל אברך שאינו בע"ת ללמוד עם חברותא בע"ת כפי שנעשה אמנם בלב יהודה מזה שנים רבות. ה"כיתה הסיפר־לית", לדעת ההנהלה, מטביעה את חותם הפיגור על התלמיד, ואילו הכיתה המעורבת מעניקה את התחושה החשובה ביותר להתפתחות, התחושה השוויונית.

שאלנו את ר' אבי מלול, גם הוא מחיל האויר, שישב והקפיד להקשיב, האם הוא סבור שהיה חוזר בתשובה שלא דרך השיטה של לב יהודה. אלא בדרך של השתתפות בסימינריון למשל, והוא ענה: אני אמנם לא התנסתי בדרך שנה, ואני חזרתי בתשובה ע"י השתתפות בשיעור תורה ודיבורי חיזוק יומיומים מפי הרה"ג ר' פנחס לייבוש הרצל שליט"א מגידי השיעור הוותיקים והחו־שובים ביותר של "לב יהודה" הפועל זה שנים רבות בקרב הנוער בשכונת מוסררה בירושלים. אבל עובדה היא — אומר אבי — שישנם אנשים גדולים "כוהמים" שחזרו בתשובה ע"י השיטה האחרת.

שאלנו את ההיסטוריון האי־רופאי שלנו אם היה מתקרב ליה־דות על ידי הצגתה לאור המדע. ופניו התעוותו, כאומר, לא זה מה שמחולל את אותו שינוי עצום. והוא מדגים: בטרם חזרתי בת־שובה קראתי פעם את ספרו של ליאו בק שר"י הרפורמי, לא הבנתי לאן חותרים דבריו ויצאתי מבולבל מאד במחשבת היהדות. סיפרתי זאת ליהודי גליצאי והוא אמר לי, קח קיצור שלחן ערוך רגיל וקרא. עשיתי כדבריו ואורו עיני, ראיתי את היהדות כמו שהיא — — —.

בלב יהודה לומד דוקטור ידוע חוזר בתשובה וותיק, שהוא כנראה הרופא היחיד בעולם החובש כובע ירושלמי. לאחותו המשכילה ביותר היו נסיונות רבים של חזרה בתשובה, אך לאחר הכל היא טוענת כי איננה מסוגלת לשנות את דרכה. למרות מה שאחיה הי־חיד והנערץ עליה כל כך עשה זאת; למרות השתתפותה בסימ־נריונים ובתכניות של ישיבת לב יהודה "אני לא יכולה" וחסל. הרי — טוען המנהל — שבנוסף לכל חומר למחשבה על היהדות, ואולי עוד לפני הכל, צריך את הזכות, את הקריאה מן הנשמה, מן הש־מים. קיימת איפוא דרך אחת — לנסות ולהדליק את הניצוץ ובאם חלילה אין הניצוץ נדלק, ספק אם יועילו שיכנועים והוכחות רציונ־ליות.

נזרקה שאלה לחלל אם יש לבעלי תשובה צורך בלימוד ספרי מוסר וחסידות בנוסף לגמרא ושלחן ערוך והופתענו לראות את בעלי התשובה שנכחו במקום מנענעים בראשם להסכמה לדבריו של האחד שאמר כי כבר בראשית הדרך ראה בשיחה קירוב בדרכי נועם ללא כפיית הדעת.

ואת יהודה שלח לפניו...

אולי לא רבים יודעים, אבל אחד מן הראשונים, ממש, שזרע את גרעין תנועת התשובה, ובעצם — המון המון גרעינים במושבים וכפרים וערים בישראל, על ידי ייסוד שיעורי תורה בכל אתר ואתר — היה ר' יודל. הלא הוא הרה"צ רבי יהודה אריה דייטש זצ"ל איש ירושלים, שהרהיב עוז בנפשו באותם ימים קשים והקים רשת של שיעורי תורה בכל חלקי הארץ כשהוא מרכז סביבו מגידי שיעו־רים רבים מכל העדות.

היה זה ה"מרכז לשיעורי תורה לנוער ולמבוגרים" שהקים במו ידיו, תוך תפוצה ומצוף רב. זכות ראשונים. הוא ערך מסעות לכל נקודת ישוב בארץ וחירף את נפשו להקמת שיעורי תורה בכל אתר ואתר. הזעיק את מיטב הכוחות לפריצת דרך בים הכפירה ובמים עזים נתיבה.

הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן רבה הדגול של מגדל העמק; הג־און רבי ראובן אלבז מגדולי מח־זירי התשובה; הגאון רבי שבתי אטון ראש ישיבת ראשית חכמה; הגאון רבי יוסף עדס ר"מ ישיבת פורת יוסף; הגה"ח רבי אליעזר קניג ראש מוסדות נמ"ח בצפת, ועוד רבים נוספים המקיימים עוד היום מוסדות חינוך ומרכזי פעילות רוחנית, היו לא אחרת מאשר מגידי שיעורים במרכז לשיעורי תורה של הרב דייטש זצ"ל בירושלים ובגוש דן, בצפון ובדרום.

תבלח"ט הרבנית דייטש המ־ספרת בפאתוס רב על פעילות בעלה זצ"ל: פעם בערב חג הפסח מופיע אדם שנבהלתי ממראהו בלבד, אדם בעל שפם ענק נקש בחוזקה בדלת: כאן גר הרב דיי־טש? כן, מה רצונך? אני צריך אותו. הוא יבוא בעוד חצי שנה. התברר כי לאותו אדם מאויים לב יהודי חם ומתגורר במושב סמוך לראש העין. בנו שהשתתף בשיעור שהוקם ע"י ר' יודל במושבה התימנית משכה את תשומת לבו הוא דורש מאביו בית כשר לפסח. האב הנבוך בא איפוא לבקש הדרכה בהכשרת הבית, אבל בפיו טענה: מדוע אינכם מייסדים גם במושב שלנו הסמוך לראש העין, שיעור תורה?...

כיום, בעל השפם הינו מבחירי התשובה הנודעים.

בשולי הויכוח

אחד מבעלי התשובה שנכחו ברב השיח מספר על מסורת אבות ממרוקו. בכל עיר ואם במרוקו היתה אמונת צדיקים נטועה בלבבות ישראל, לא עשו צעד כלשהו מבלי להזכיר את שמו וזכותו של אותו צדיק רב המחוז או העיירה. והיה אם מאן דהוא מעיר אחת בא אל עיר אחרת ומבלי משים הרים משא כבד על כתפו תוך הזכרת שמו של הצדיק "שלו" ידעו מאיזו עיר בא. היו אנשים תשים רבים במרוקו — אומר איש שיחנו — שעל כל מדריגה ומדריגה שפסעו במעלה הבית הזכירו את זכותו של רבי שמעון בן יוחאי ועוד צדיקים. היה כאן מי שהוסיף, שיהודי מרוקו היו ידועים בהתלהבותם בעבודת ה', בקרב עדות המזרח, כיהודי גאליציה בקרב עדות אשכנז.

פנינו לכולל "מגלה עמוקות — קראקא" שע"י מוסדות לב יהודה והופתענו מן הקולות הבוקעים מן הפתח, משא ומתן ער קולני בהלכות ציצית התפתח בין האברכים המצויינים בעקבות שיעורו של ראש הכולל הרה"צ ר' מתתיהו דייטש. ראינו שם את המובחרים שבאברכי ירושלים, בצד כמה מבעלי התשובה שכבר הצליחו להגיע לאותה רמה.

חטפנו שיחה קצרה עם ראש הכולל על הנושא שדובר ברב־השיח הוא סיפר לנו את הסיפור הבא: לפני מספר שנים התגיירה אשה גרמניה — בעלת השכלה גבוהה במיוחד ובנוסף עשירה מופלגת — בבית דין צדק אי שם באירופה כדת וכדין, כשעמדה להנשא ליהודי כשר, דרש בעלה לעתיד כי תבצע גיור נוסף בארץ וכך עשתה, היא פנתה לאחד מבתי הדין הרשמיים של הרבנות הראשית באחת מערי ישראל הג־דולות וחסל. החלו ההכנות לני־שואין.

כשבוע לפני החתונה, דורש החתן כי תחזור על הגיור בבית דינה של העדה החרדית בירוש־לים. ומדוע לא, האשה הכשרה עשתה כרצון בעלה המיועד ועברה את כל הליכי הגיור מחדש. אך יצאה מבית הדין פרצה בבכי קורע לב. שאל אותה האיש, שליווה את כל הליכי הגיור שלה מראשיתם, לפשר בכיה המרטיט. התנשפה קמעא והסבירה: עברתי שני הליכי גיור קודמים, הופעתי בבתי דין בחוץ לארץ ובארץ, מה אומר — הכל נראה שם כבית משפט אזרחי כמעט ומתנהל לפי כל כללי הטכס המשפטי. אבל כאן חשתי וראיתי משהו שונה בתכלית, בית דין יהודי עם כל הסממנים, רבנים יהודיים ללא כחל ושרק, לגיור שכזה קיויתי וכמה מאושרת אני שזכיתי לכך — הפטירה כשהיא מוחה דמעותיה.

התורה כשלעצמה — אומר רבי מתתיהו — עוד הלכה ועוד הלכה "עושה" את הבעל־תשובה. בתורה יש אור — מובא ב"דגל מחנה אפרים" בשם זקנו הבעש"ט זיע"א — שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו". רואה אני בעלי תשובה שבקושי יודעים לקרוא כתב רש"י ועם ההתקדמות בלימוד התורה הם הופכים לאנ־שים אחרים. סיפור מעניין שמעתי מחמי הגאון רבי משה הלברשטם; פעם הופיע בצוותא הוא עם עוד גדולי תורה וצדיקים בפני הגאון האדיר רבי אהרן קוטלר זצ"ל לדון בפניו בבעיה מסובכת שהתעוררה ועלתה על הפרק, הרהר רבי אהרן דקות ארוכות, ולאחר מכן השיב כי עליו ללמוד תורה לפחות חמש שעות ברציפות כדי שהדבר אשר יעלה מיד לאחר מכן במחשבתו יהא אמיתי "וכך דרכי תמיד — הפטיר הגאון זצ"ל — על כל שאלה ועניין הטעונים שיקול דעת, צריך אני לכמה שעות לימוד כדי להכריע את ההכרעה הנכונה — — —

מישהו פתח כאן מסכת מנחות הפנה את תשומת לבנו למאמר חז"ל מתמיה ומפליא כאחד: "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" — אומר הפסוק — ועל כך אומרים חכמינו: "בה' בראם" — העולם נברא באות הא. מדוע נבחרה אות זו דוקא, כדי שמי שירצה לצאת לתרבות רעה יצא דרך תחתית האות הפ־רוצה. ומדוע לא צמודה הרגל השמאלית של האות לגגה, שכל הרוצה לחזור בתשובה יכנס דרך אותו ריווח קטן. ומדוע לא יכנס באותו פתח רחב שלמטה — שואלת הגמרא ומשיבה — החוזר בתשובה זקוק לפתח מיוחד...

הרי — הפטיר הלה לפי טעמו — שלא ניתן להשתמש באותם אמצעים מודרניסטים וסוגי מופ־עים בהם משתמשים לשם תרבות רעה; אותו פתח רחב, אותה תע־מולה רעשנית, משמשים רק למסורת יציאה מן היהדות חיו ואינם יכולים לשמש לפתח כניסה. ישנו פתח אחר, צנוע, ומצד אחר, עוקף — — —

בלב יהודה דוגלים בשיטת הקמת שיעורים בכל מוקד שכונתי ועירוני, פעילות מבית לבית וכ־דומה. הרב דייטש מצביע על נער שבא לפני יותר מעשור שנים לשיעור שנפתח במוסררה וכיום חולש על 8 תלמודי תורה והינו אב למספר דומה של בנין התינוק רבנן. בעיקר מתמקדים פעילי לב יהודה בעזרה רוחנית שוטפת לחוזרים בתשובה. וכאן באמת קורה הפלא, תוך זמן קצר במיוחד הופכים חילונים לשעבר ללמדנים ממדריגה ראשונה, בתוצאות מבחנים שבדקנו במשרד, צד את עינינו טופס מבחן בכתב של בעל תשובה שבשוליו הערת הבוחן: "הפידוס ראוי לשבח" כשהתוצאה היא 94 (!).

שת הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא ראש ישיבת חברון (בתמונה נואם): "הלכתי פעם עם אבי זצ"ל באנכה, חצר שטרויס המהוללה (ברקע התמונה) ולפנינו מחזה מוזר — ר' הרש ויספיש, מהמיוחדים שביושבי החצר ומגדולי התה"ת בעיר, מאמץ את ראייתו הקצרה ומעיין במודעת רחוב... ליל ריקודים לאור הירח... מגש אבי זצ"ל ושאלו לפשר הדבר; נענה אותו צדיק: מעיין אני בשעות ההתחלה והגמר של יצר הרע והילולותיו, כדי שבאותן שעות אהיה ער ולומד תורה, זה לעומת זה — — — בהוסיפו, כי תדיר כאשר יצר הרע משחק בעיר, הדיוהו הגה בתורה ובתפילה באותה עת".
כאלה היו בני העליה מחצר שטראוס בה ערכנו את רב השיח.
בעקבות סיפורו של ראש הישיבה שליט"א הלכנו לתחקר את האשה הצדקנית מרת ח.ד. שכטר תחי' השרידה האחרונה אולי של "החצר הקדושה" כפי שהיא מכנה זאת, הידועה למסור פרטים מדוייקים מהחצר מלפני 68 שנה הזוכרת עדיין היטב את זוגתו של האדם הגדול בענקים ר' איצלה מפטרבורג (פונבייזר) זצ"ל שהתגורר שם.
לדבריה התגוררו שם כתריסר משפחות משופרי דשופרי של חכמי וצדיקי ירושלים, כולם יושבים והוגים בתורה, קמים לערוך תיקון חצות מדי לילה ומתפללים כותיקין. ביניהם: ר' לייב סודרסקי (לוין); ר' שמואל הפלינסקי; ר' מאיר ידלר; ר' אליהו ברוך פרלמן; ר' דוד קובנר; ר' בנימין כהן ומשפחת ברוידא המכובדה — 3 דורות, סב בן ונכד (הגרש"ז דוד ברוידא); ולא לאחרונה, ר' צבי בייר לעמיל ולטפלי זצ"ל שהיה כולו לה' ... הגה בתורה ללא הרף היות אשתו הצדקנית מרת מילכה נושאת ונותנת בכל צרכי השכנים והשכנות ודואגת לכלם כאם רחמניה.
והעיקר — איזו אחדות בין הדיירים, איזו שמחה אחד עם השני — את זה לא תשכח מרת שכטר. על פטירתו של ר' הרש היא מוסרת, כי כאשר חש כי סופו קרב מיהר בתפילתו כדי להספיק ולהשלים את התפילה בטרם צאת נשמתו הקדושה ומן הלויה היא זוכרת שאמר מישהו: הלא הסידור היה חברו!....

הרב דייטש זצ"ל נואם לפני ילדים במגדל העמק.

א. י. ברנשטיין

הגאון והצדיק רבי חיים מרדכילע רחנבלט זצוק"ל מח"ס "הדרת מרדכי"

שהיה אב"ד אשמינא וסלונים, נודע כבעל מופת וכ"צדיק פועל ישועות רבות" נפטר כ"ח אדר א' תרע"ו

רבי מרדכילע נולד בכ' אייר שנת תקצ"ג באנטיפוליה לאביו ר' מנדל שהיה טוחן חיטים (ומכאן השם חיצל — גרעין חיטה). אביו היה ידוע כבעל תפלה בעיירה, וכאיש יודע ספר. כשהיה מרדכי־לע עדיין ילד היה ידוע כמתמיד, והיה תלמידו של רב העיירה הרה"צ רבי יצחק הירש זצ"ל. ובגיל ארבע עשרה כבר הסמיכו הרב הנ"ל בסמיכת חכמים. כשה־גיע לגיל "האיש נושא" נשא לאשה את בתו של אחד מנכבדי העיירה ר' שמעון הלול. והוהגו התחייב במזונותיו, וכך ישב רבי מרדכי הגה בתורה לילות כימים, וכדי שלא תחטפנו שינה היה מכ־ניס את רגליו לתוך דלי מים קרים, ממעט היה באכילה ושתיה. והי' סתפק בפת במשורה ומים לחק.

כשנוסדה הישיבה הגדולה בפינסק ע"י האב"ד דפינסק המ־קובל רבי מרדכי זקהיים זצ"ל ורבי אביגדור תוספאה רבה של קולין זצ"ל גלה רבי מרדכי ונסע לפינסק להתחמם לאורם של שני גאונים ענקים אלו, ולאחר שהוסמך ע"י שני ראשי הישיבה חזר לעיירה אנטיפוליה ונתקבל שם לדיין העיירה.

רבי מרדכי לא הסתפק בכך שי־שב בד' אמות של הלכה ודן דיני תו־רה, אלא נקט בידו את הכלל "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא", והוא ראה את המצב ב"עת לעשות לה' הפרו תורתך"! והיה עוזב את בית המדרש ומבוסס עצמו בביצות ובשלגים, והולך ומאסף מיבות עבור העניים. מלביש ומעודד, ומחיה נפשות העניים והמסכנים.

בשנת תרכ"ד נתמנה הרה"צ המפורסם רבי פנחס מיכאל זצ"ל כרבה של העיירה (גם הוא הת־פרסם כצדיק פועל ישועות רבות), ומאז נתקשרו שני הגאונים הצ־דיקים בלב ונפש. ולא זזה ידו של רבי מרדכי מתוך ידו של רבי פנחס מיכאל. ושניהם ישבו ולמדו יחדיו. ודאגו לכלל ולפרט, ובפרט דאגו לרפאות את הפצעים הגשמיים והרוחניים של התושבים, קהלות רבות פנו אל רבי מרדכי והציעו לפניו את כסא הרבנות, אולם תושבי קהילת אנטיפוליה לא נתנו לו לעזבם, בשנת תר"ל כשהציעו בפניו את כסא הרבנות של קהלת ביטן (פלך גרודנא) באות לקבל ההצעה, ובאחד הלילות באישון ליל עזב את העיר (או כפי שכינו זאת תושבי אנטיפוליה: הם "גנב בהור"). ובא לרשת את מקומו של הצדיק רבי שלמהלי ז"ל, (גם עליו מתהלכות אגדות רבות) בקהלה הקטנה והעניה בביטן, ואכן זה היה מקום מתאים עבור הצדיק שהצניע לכת בדרכי ה', מדת ההסתפקות היתה נר לנתיבו, תם ממשכורתו הדלה הפריש לעניים. מלבושו היה בפשטות. ועל הכל אהב את ההסתר והכיסוי, שנא את הכבוד והפרסום וברח מהם. אולם בכ"ז נתפרסם בשם: "הצדיק מביטן". ביידיש: דער ביטענער צדיק. ואלפי יהודים החלו לנהור אליו לעצות וברכות. בע"כ, ואף רבנים ואדמו"רים גדולים שלחו אליו את המונים לברכות ועצות, וכשהיו פונים אל רבי פנחס מיכאל (הרב באנטיפו־ליה) היה אומר: אם יש חכם וצדיק כמו רבי מרדכילי למה תפנו אלי? פנו אליו! וכך עשו.

בביטן הקים רבי מרדכילי ישיבה לבחורים, ועשרות רבות של תלמידים באו לשמוע שיעורים מפיו, עד כמה שאפשר היה נמנע מפלפולים, אולם אגב אורחא היה מתבל דבריו במילתא דבדיחותא ומעניני העולם, גם צרכי הישיבה תפסו אצלו שעות רבות. ולמענם ולמען עניי הקהילה ייסד את החברה "מלביש ערומים" ו"יד־כנסת אורחים", להלביש לתלמי־דים העניים, ולתקן להם מקום לינה. צרת הכלל והפרט היו מנת חלקו ביום ובלילה. ולהב הקריש את חלבו ודמו, והשתדל להדריך ולהושיט עזרה לכל הבאים. חייו היו חיי עוני והסתפקות. וכאן גם נתאלמן מאשתו הראשונה ונשאר מטופל עם ילדיו, אולם כחייל נאמן עמד על משמרתו, ועודד את כל הבאים, בברכות ועצות. חי"י שנים כיהן כאב"ד ביטן. ובשנים אלו פרוזה הקהלה ונעשתה לתל־פיות. וכשעזב רבי אליהו ברוך קמאי (מי שהיה לאחר שנים ראש הישיבה במיר) את קהילת קורלין (פלך מינסק) בסוף שנת תרמ"ז, עזב רבי מרדכי את קהילת ביטן ובא לקהלת קורלין לרשת את כסא הרבנות.

לא עבר זמן רב וקהל המונים החל לנהור לקורלין. ומיד נתפר־סם שמו כבעל מופת שמתקיימים ברכותיו, מרחוק ומקרוב, בני ברית ושאינם בני ברית מי לשם ברכה ועצה טובה, ומי לשם רפואה, נהרו אליו, גם כאן יסד רבי מרד־כילי ישיבה ובחורים נהרו לשמוע שיעור מפיו הקדוש. רבי מרדכי עצמו היה גם השמש בבית המד־רש, בלילה כשכולם נמו את שנתם היה מסדר את הגמרות ואת הספ־רים הפזורים, פעם לאחר חצות פגש בנער בן י"ג שנם את שנתו בבית המדרש, נגש אליו רבי מרדכי והפציר בו לחוס על גופו ולישון בביתו במטה שהציע עבו־רו, ולא עזבו עד שהוליכו לביתו והשכיבו על מטתו.

ארבע שנים ישב על כסא הרב־נות בקורלין, ומשם נקרא לשמש ברבנות העיירה אשמינא (פלך וילנא), כאן ביקש לישב בשלוה ולהתמסר רק בתורה ובעניני הק־הילה ולא עלתה בידו, כי גם לכאן נסעו הדורשים מזור למכאובם, וכמובן שרבי מרדכי לא יאטום אזנו וישמע את צער גורלם, הר־שים ברכותיו ועצותיו, תמיד מצא איזה פסוק (מהתורה או מנ"ך) עבור כל פונה, וברכותיו נתקיימו.

רבי מרדכילי התנהג כאב רחמן עבור בני הקהילה ועבור כל הפונים אליו. וללא גינונים ומשמשים, בפשטות ובמלבושים פשוטים, נכנסו ונתברכו, ולא היה חס על כבודו בכדי לעזור ליהודי. כאן נשא לאשה בשנית את בתו של הנגיד ר' אברהם גרינברג מסלונים, ורק תנאי התנה שאשתו תדאג לגדל את ילדיו (מאשתו הראשו־נה), והוא לעצמו מסתפק במועט שבמועט, טעם בשר אין הוא טועם רק בשבתות וימים טובים, ומ־משכורתו מפריש הוא חלק נכבד לעניים.

תחנתו האחרונה היתה כסא הרבנות בעיר סלונים, ובו בזמן שהוא הרב בסלונים אשר כל גדולי ישראל פונים אליו בשו"ת בדבר הלכה, והוא פוסק הלכות והנהגות, מתרקמות סביבו אגדות רבות, ואלפים שוחרים לפתחו בבקשת עצה וישועה, רבי מרדכילי (או כפי שכינוהו המוכרים "היהודי הטוב") מתגלה כאחד מל"ו צדי־קים בדור, ברכותיו מתקיימות, לרפאות חולים ולפקוד עקרות, והוא מחזיר בתשובה בעלי עבי־רות. גם נוכרים ופריצים נדחקים בין האלפים, והוא בסבלנות ללא כעס אינו משיב פנים ריקן. כאב את כאב העניים ודואג לרווחתם ושלוותם, גם את השבויים בידי פריצים פודה הוא בדמים מרובים.

מסופר עליו כי נצרך פעם לס־כום כסף גדול לפדיון שבויים בידי פריצים, והנה בין הבאים אליו גם אשת אחד הפריצים שבאה אליו בבקשת ישועה עבור בנה החרש, מייד ענה לה רבי מרדכילי כי אם תתן לו את הסכום שנקב הפריץ לפדיון שבויים יתפלל בעד בנה, ומייד נתנה את כל הסכום הנקוב, ואז הרים רבי מרדכי ידיו בתפלה ואמר: יש כ"כ הרבה גויים היודעים לפטפט, יהיה עוד אחד עמהם, ובנה נושע. (הצדיק הירושלמי הקשיש שהיה פועל ישועות, רבי חיים אליעזר זצ"ל כשהיו פונים אליו בבקשות של ריפוי חרשים היה מספר סיפור זה, ואומר וכי יש עוד רבי מרדכי־לי בדורנו שהי' יכול להפך בבקשותיו את סדר הטבע?!)

ר' אליעזר לדזיינובסקי (מיא־גוסטוב) היו בניו נפטרים בעודם פעוטים, נסע אף הוא אל רבי מרדכילי, רבי מרדכי החל לחקור בעברו וגילה כי ביטל קשר של "תנאים" בלא לפייס את מי שהי־תה ארוסתו, ייעץ לו רבי מרדכי לנסוע אל ארוסתו הקודמת ולבקש ממנה את סליחתה, ר' אליעזר הנ"ל עשה כמצוותו, ומששב אל רבי מרדכילי ברכהו הרבי בבנים, ודבריו נתקיימו.

רבי מרדכילי לא נהג לקחת דמי פדיונות (מלבד מקרים ספורים כשהיה נזקק לזה), אולם בראותו לעניים הנצרכים חתם על חוזה שותפות עם הנגיד רבי אפרים ליפשיץ בשותפות לשכר העוה"ב, (ראה תמונה) בעד הכסף שקיבל לסעד הנצרכים.

רבן של כל בני הגולה מרן החפץ חיים זיע"א היה מכבד ומחבב מאד את רבי מרדכילי. והיה אומר אודותיו: יהודי לוהט הוא זה המכניס עצמו בסכנה כמה פעמים כדי להעמיד את הדת על כנה.

והיה מספר מרן החפץ חיים, כי בשיחה עם רבי מרדכילה התבטא רבי מרדכי בפניו על שהוא מתעסק במתן סגולות עצות וברכות לנשים, ובפניו היו שופכות כל שיחן, וגילה לו: כי בשוחחו עם הנשים נודעים לו כמה עבירות וקלקולים וכדו'. והרי הוא דואג להחזירן בתשובה. (עפ"י הס' "החפץ חיים" לרמ.מ. ישר).

כן מסופר אודותיו כי פעם באה בפניו אשה וקבלה בפניו על ירידתו והתדרדרותו הרוחנית של בעלה, וביקשה את עצתו אם לה־תגרש ממנו, רבי מרדכילה התעניין בכל התנהגותם בעניני טהרה וכשרות, וכשספרה לו שבעלה אף מקפיד על נטילת ידים בשחרית, הבטיח לה בנים כשרים וישרים ממנו, והבטחתו התקיימה.

בהקדמה לס' "לב אליהו" (ח"ב) מסופר מפי הצדיק רבי חיים פילעצקי ז"ל, (תלמיד מרן ר' יהודה לייב חסמן ז"ל): שמורו ורבו הגר"ל חסמן יסד ישיבה בעיירה סטוצ'ין בה שימש ברב־נות, ולמדו שם כשלש מאות תל־מידים, והנה אירע שם מקרה נורא בב' אחים שבאו ממרחקים ללמוד בישיבה. ואחד האחים הלך לטייל ונפל על אבן אחת ומת, האח השני לא רצה לצער את הוריו בבשורה המרה והמשיך לכתוב מכתבים להוריו בשם אחיו, אולם ההורים החלו לחשוד כי קרה דבר מה שלא כשורה, והאם החליטה לנסוע לסטוצ'ין, בדרכה לסטוצ'ין נכנסה האם אל רבי מרדכילי' סלונימר. זה שהיו נוסעים אליו אלפים. ואמרו עליו שהוא מל"ו צדיקים, וכשהחלה לספר לו כל העניין שיש לה ב' בנים בישיבה. הפסיקה בדיבורה ואמר לה שהוא רואה שם רק בן אחד. וביקש ממנה רבי מרדכילי למסור מכתב ממנו אל ראש הישיבה, הגר"ל ז"ל, ובמכתב נאמר לו לראש הי־שיבה, כי הוא רבי מרדכילע מצוה על ראש הישיבה אחר המקרה הרע הנ"ל לסגור את הישיבה ולשלוח התלמידים לבתיהם. כי לא פשוט הענין הזה שקרה. אולם ראש הישיבה סרב ואמר כבטחה בהה"ל: רבי מרדכילע הרב בסלו־נים ואני הרב בסטוצ'ין. כשם שאני לא מתערב בעניניו, כן שלא יתערב בעניניים שלי, ע"כ הסיפור שסיפר רבי חיים פילעצקי ז"ל. שנה ברוך רבי אליהו לופיאן זצ"ל אל המספר ושאלו: האם לא אירע כל הענין

(המשך בעמוד י"א)

מתורתו של רבי מרדכי

שני אופני תשובה

בספר "הדרת מרדכי" חידושים ותורתו של הצדיק רבי מרדכילע מסלונים זצ"ל הרחיב בדבריו אודות ענין התשובה כי יש שני אופני תשובה, א' — התשובה שנבראה קודם בריאת העולם, (עיין גמ' פסחים, ומכילתא), והיא התשובה הבאה ע"י התעוררות המסייע המחזיקו לשוב, ולא ע"י התעוררות עצמו, ואם לא היתה נבראת תשובה זו קודם בריאת העולם לא היה הקב"ה בורא את העולם, מפני שהאדם מעולל חטאים רבים בגלל פיתוי היצה"ר, ומי הוא היכול ומסוגל לשוב בתשובה שלימה ע"י התעוררות עצמו, וכידוע שהמ־לאכים היו מקטרגים ואמרו אל יברא וכו', משום הכי ברא הקב"ה קודם בריאת העולם את התשובה הבאה ע"י התעוררות מסייעת, והיקל להם הקב"ה אף שאינו שב ע"י התעוררות מעצמו בכדי שיהא קל לבני אדם לעשות תשובה [illegible].

ב' תשובה הבאה ע"י התעוררות מעצמו, והיא תשובה המעולה מהראשונה מאוד, אשר הוא חטא לפני ממ"ה הקב"ה שהוא מלך גדול רם ונשא, וביכול ליתן שכר ולענוש, ועי"ז נכנע לפניו ומתחרט על חטאיו ושב בתשובה שלימה.

ותשובה זו מבוארת בתורה כמ"ש "ושבת עד ה' אלוקיך" וגו', ר"ל "תשובי" וגו', והיינו: שאתה בעצמך בלא שום סיוע מאחרים, תשוב בתשובה. ועפ"י דין צריך האדם לשוב בתשובה המעולה בלא סיוע מאחרים, רק הקב"ה בטוב רחמיו ברא תשובה כזו הבאה ע"י סיוע מאחרים.

והתרגום יונתן עה"פ "אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקך ומשם יקחך" הוא מתרגם כי יבא אליהו הנביא כהנא רבה ויקבצנו עפ"י מימר ה', וההתקרבות שלנו לעבודת ה' הוא ע"י משיח צדקנו, ו"יקחך" הוא לשון קדושין, שיהא לו ליקוחין בנו. והנה ידוע כי יום אחד קודם שיבא משיח צדקנו יבא אליהו לקבצנו (כדאיתא בעירובין) ולמחרת יבא משיח צדקנו ויקרבנו, ועי"ז נאמר (ילקוט האזינו) עתידה כנסת ישראל שתאמר הרי כתוב לאמר "הן ישלח איש את אשתו והיתה לאיש אחר השוב אליה עוד"?! כי אחרי אשר הוטמאה על אדמת נכר והתשובה שלנו ע"י סיוע מהקב"ה, הרי התשובה אינו מהדין וכו', ועי"ז עונה הקב"ה (ילקוט שם) הלא א"ל אנכי ולא איש, וכי גירושין אתם לי בנ"י? ע"כ.

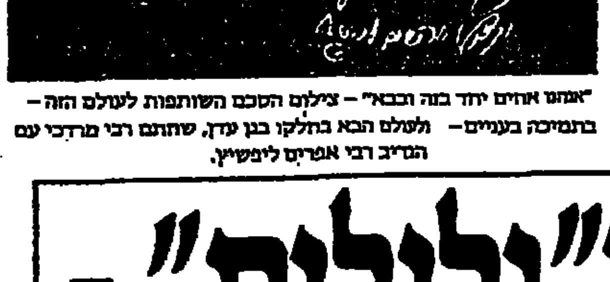

"אנחנו אחים יחד בזה ובבא" – צילום הסכם השותפות לעולם הזה — בתמיכה בעניים — ולעולם הבא בחלקו בגן עדן, שחתם רבי מרדכי עם הנגיד רבי אפרים ליפשיץ.

"מגשית" ו"גלילית" -
פתרון מוצלח לפסח כשר
חוגלה עוזרת לך בהכנות לפסח.
לנוחותך מוצרים שיקלו עליך את הכשרת המטבח ויחסכו לך עבודה:
לאפיה, לחימום, להגשה ולהקפאה,
קווי "מגשית", תבניות אלומיניום חד-פעמיות במבחר גדלים, החוסכות הגעלת כלים. לכיסוי ועטיפת משטחים במטבח השתמשי ברדיד אלומיניום "גלילית".
מוצרי "מגשית" ו"גלילית" כשרים לפסח, באישור בד"ץ.

חוגלה הדרך הקלה.

סלע
חברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח ובלי ריח.
ללקוחות ללא הוצאות כלים
מחלקה לפוליש ולניקיון
03-473271 03-484836

פאת איכות
זו
"אוה"

סוויטה מפוארת במחיר של חדר במלון
שריישראל
מלון השוויצות-ירושלים 02-380490; 380585

אמיתי שולמן

במערכות הכשרות (ו)

100 טון שמן זית הובאו לפסח ממפעל בספרד המייצר בכל השנה רק שמן זית

בעקבות היתר היבוא המיוחד שניתן למועצת הכשרות שע״י בד״ץ אגודת ישראל ★ שר החקלאות נענה לפניית ח״כ הרב מנחם פרוש, יו״ר אגודת ישראל בירושלים, בהעדר יבול זיתים שלא משנת השמיטה ★ גם גופי כשרות נוספים קיבלו היתר כתוצאה מפעילות זו ★ תהליך הייצור נעשה בפיקוח צוות משגיחים מיוחד של מועצת הכשרות

ממעמקי הבור הענקי, האמור לאכסן כמויות אדירות של שמן זית, במפעל הגדול לייצור שמן זית בברצלונה, ספרד, נשמע קולו של המשגיח מטעם מועצת הכשרות של אגודת ישראל.

כשהוא ״תלוי״ על חבל עבה ומחזיק בידו פנס רב־עוצמה, החדה המשגיח לפועלים להקפיד כמיר־חד על נקיון הבור. בעוד מספר שעות עתידות להגיע לכאן המיכליות, שיפרקו את שמן הזית בכמות של יותר מ־100 טון.

כמול נראתה אלומת אור נוס־פת. משגיח נוסף מצוות המשגי־חים של מועצת הכשרות שע״י בד״ץ אגודת ישראל בירושלים, אשר נשלחו לספרד לקראת ייצור שמן הזית המיוחד לפסח, נתן הוראות לכמה פועלים שעמדו לידו ממעמקי הבור. ״הכל צריך להבריק לפני שיוכנס לכאן שמן הזית״ — הסביר לפועלים.

העבודה נמשכה מספר שעות. קשה היה להכיר את האברכים הירושלמיים בבגדים המיוחדים שלבשו בבור העמוק. הד קולם התגלגל אנה ואנה, כאשר ההקפ־דה על הנקיון היא מושלמת. הפועלים הספרדים, למרות שאינם מבינים ולא כלום בעניני כשרות השמן, ידעו רק דבר אחד: הבור חייב להיות נקי לחלוטין.

לא היה צריך להסביר להם הרבה, שכן ההסברים ניתנו עוד ״למעלה״, בקומת הייצור של המפעל, כאשר עסקו בימים הקודמים בביקור מערכת הייצור, בית הבד ובית הזיקוק.

● קבלת ההיתר ליבוא שמן הזית

נקיון מערכת הייצור והבורות במפעל שמן הזית בברצלונה, ספרד, היה אחד השיאים בפעי־לות המיוחדת שריכז ויזם הרב צבי גנבר, מנהל מועצת הכשרות של אגודת ישראל, לקראת יבוא כמות של 100 טון שמן זית לי־שראל ממפעל המייצר בכל ימות השנה אך ורק שמן זית.

כידוע, שנת השמיטה הסתיימה זה מכבר לגבי צריכת ירקות, אך לגבי פירות עדיין היא בתוקפה, שכן יבול הפירות בשוק נקטף משנת השביעית. יחד עם זאת, פי־רות נשירים, כמו אפרסק, מתחילים להגיע בימים אלו לשווקים מיבול שנה שמינית. גם תעשיית המזון, כולל הזיתים, מושתתת על יבולים מחודשי הקיץ וכל המוצרים בשוק הם מיבול שנת השמיטה.

לקראת חג הפסח הבעל״ס, נוצרה בעיה חמורה של אספקת שמן זית לרבבות ציבור שומרי הכשרות, המקפידים על שימוש בשמן זה בלבד ולא בשום שמן אחר. כיצד אפשר לספק שמן זית, אם המוצר הקיים בשוק הוא ממ־סיק הזיתים של שנת השמיטה?

ראשי מועצת הכשרות פנו בדחיפות למשרד המסחר והתע־שיה ולמשרד החקלאות, במטרה לבדוק את האפשרות ליבוא כמות של שמן זית לארץ. התברר, שק־יימת רגישות מיוחדת כלפי מגדלי הזיתים בישראל ואמנם מועצת הזית שליד משרד החקלאות הת־נגדה בתוקף לאפשר את היבוא.

כאן, כאשר היתה סכנה שהציבור המקפיד בנושאי כשרות יישאר ללא שמן זית לפסח השתא, פנה ח״כ הרב מנחם פרוש, יו״ר אגודת ישראל בירושלים, אל שר החקלאות, אריק נחמקין, והסביר לו את חשיבות הנושא עבור מאות אלפי בני עדות אשכנז שומרי השמיטה והמקפידים על הכשרות המיוחדת. הרב פרוש הזכיר, כי למרות שפירות רבים לא יכולים להיכנס לבתיהם של המקפידים על איסור שביעית, לא נעשה כל יבוא עד כה, מתוך התחשבות והבנה להתנגדות הכללית של הממשלה ליבוא. אולם, במקרה זה, אין אפשרות לוותר ויש להענות לפניה הצודקת.

שר החקלאות השתכנע ונתן הוראה לאפשר יבוא מיידי של הכמות המבוקשת על ידי מועצת הכשרות. במקביל נתן השר אפשרות גם לגופי כשרות נוספים — שבקשותיהם עד כה נענו בסירוב מוחלט — לייבא את כמות השמן שביקשו ״מבחינה זו, אגודת ישראל זיכתה את כל הציבור״ — אמר השר.

● מערכת ״משומנת״ — תרתי משמע

מיד עם קבלת היתר היבוא באה מועצת הכשרות שע״י בד״ץ אגודת ישראל בדברים עם יבוא־נים, כדי לקבוע את התנאים של היבוא, יציאת צוות המשגיחים, ההכשרה וכד׳.

התנאי העיקרי שהוצב מכלת־חילה היה: שהמפעל ממנו ייבאו את שמן הזית יהיה כזה העוסק אך ורק בייצור שמן הזית כל השנה, הן בבית הבד, הן בקו הייצור והן בבית הזיקוק, ולא בשום שמן אחר, אפילו לא שמן צמחי.

במשך מספר ימים הופעל ״קו חם״ בין משרדי אגודת ישראל בירושלים, היבואנים (קינסר בע״מ, רמת השרון) ומפעלי השמן באירופה. מכונות הטלקס והפק־סימיליה העבירו פרטים, נתונים ומסמכים, עד שהדברים סוכמו במלואם: שמן הזית ייובא ממפעל בברצלונה, ספרד, אחד הגדולים בעולם מסוגו, העוסק בייצור שמן זית בכל ימות השנה.

תוך שעות אחדות אורגן צוות המשגיחים המיוחד, שהודרך והוכשר למשימה על ידי הרבנים הגאונים חברי בד״ץ אגודת ישר־אל, הגאונים רבי יצחק פלקסר, רבי אהרון ברנשטיין ורבי יצחק אייזיק פראג שליט״א. מצוידים בכל הפרטים וההלכות הדרושות, יצאו לדרך הארוכה ולמבצע הראשון מסוגו בתחום זה.

על דרך עבודת הצוות עמדנו מעט כבר בראשית הדברים, אך מן הראוי לציין, כי המשגיחים עבדו ימים כלילות, תוך חילופי משמרות, כדי לעמוד בקצב הייצור ובכמות שהוזמנה: 100 טון שמן זית.

לאחר ניקוי והכשרת קו הייצור, בית הבד, בורות האיכסון ובית הזיקוק — החל הייצור עצמו. מכונות הענק של המפעל פעלו בדייקנות, כאשר המערכת כולה ״משומנת״ היטב, תרתי משמע.

לאחר הפקת השמן מהזיתים, זוקק שמן הזית בבית הזיקוק שבמפעל. הזיקוק נעשה גם כדי לזכך את השמן וגם כדי להוריד את שיעור החמיצות שבו. התקן מאפשר חמיצות בשיעור של אחוז אחד, אולם יש מטעים שאחוז החמיצות בהם מגיע ל־3 עד 4 אחוזים ויש לווסת את החמיצות לפי התקן.

עם זיקוק שמן הזית — נחסך הצורך בהבאת השמן זית כחומר גלם ולזקקו בבתי הזיקוק בישראל וגם בכך מיוחד שמן הזית שבהשגחת בד״ץ אגודת ישראל.

כאמור, כמות השמן היא 100 טון, מחולקים באריזות של 1 ליטר.

כמו בכל יתר המוצרים שתחת השגחת בית דין צדק של אגודת ישראל, נמכר שמן הזית במחירים סבירים, כדי שכל מי שירצה יוכל לרכוש לעצמו שמן זית מהודר לפסח.

המטרה היא למנוע הפקעת מחירים בשוק, כפי שהוכחה הצלחת מועצת הכשרות של אגודת ישראל במשך כל שנת השמיטה, כאשר עמדה על חלוקת תוצרת חקלאית בלא הפקעת מחירים ובכך הוזילה את מחירי השוק למען רבבות־רבבות בני הציבור המקפידים על שמירת השמיטה ושביעית.

חשיבות מיוחדת יש לקביעת מחיר מוזל לשמן הזית, כדי שגם משפחות ברוכות ילדים ומשפחות נזקקות, יוכלו ליהנות בחג הפסח הבעל״ס משמן זית מהודר ומיוחד בכשרותו.

ספרד - יצרנית שמן זית מהגדולות בעולם

ספרד נחשבת לאחת מיצרניות הגדולות בעולם לשמן זית. היא מייצאת כמיליון טון שמן זית בשנה.

אם לוקחים בחשבון, שתפוקת השמן היא רק 20 אחוזים מהמשקל הגולמי של הזיתים, אפשר להסיק שמדובר ביבול זיתים שנתי של 5 מיליון טון.

מעניין להדגיש, כי מסיק הזיתים בספרד, כמו במדינות אחרות בדרום אירופה, מתקיים בחודשים ינואר־פברואר, חודשיים אחרי המסיק בישראל, המתקיים בחודשי אוקטובר־נובמבר.

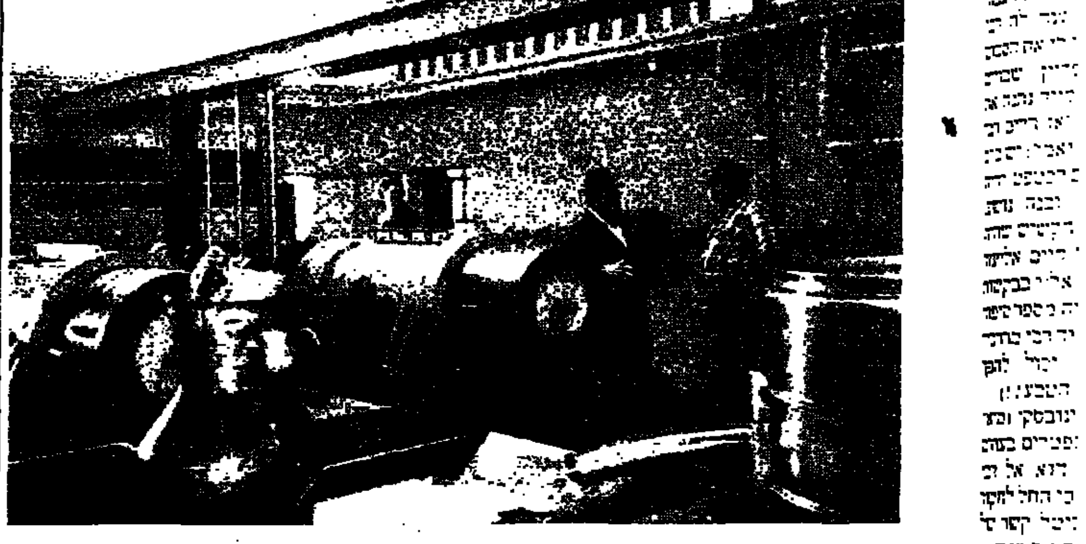

הזית יוצא מן המיכל בספרד — הכל ללא מגע יד.

התהליך בייצור אריזות הסוכר. הכל ממוחשב וללא מגע יד אדם. בתמונה: המשגיחים של הבד״ץ.

3000 טון סוכר לפסח הובאו לארץ ע״י מועצת הכשרות של בד״ץ אגודת ישראל

יבוא מיוחד של 3,000 טון סוכר הובא לישראל מאנגליה על ידי מועצת הכשרות שע״י בד״ץ אגודת ישראל לקראת חג הפסח הבעל״ס.

ראשי מועצת הכשרות מסרו, כי צרכנים רבים פנו וביקשו לדאוג לאספקת סוכר סדירה לפסח לכל מי שירצה בכך, מבלי שהדבר יבוא על חשבון הפקעת מחירים. היה ברור מאליו, כי לא יתכן למנוע אספקת סוכר נאותה, שכן הוא מהווה מרכיב יסודי בצרכי הבית לקראת פסח.

לצורך זה נוצר הקשר המתאים עם מפעל ״בריטיש שוגר״, שהוא אחד היצרנים הגדולים לסוכר באירופה. כדי להמחיש את גודלו של המפעל, די אם נציין, כי מערכות הייצור שלו קולטות כמיליון טון סלק סוכר בשנה.

אחת הסיבות שהרבנים הגאונים חברי בד״ץ אגודת ישראל שליט״א, החליטו לבחור במפעל זה ולעמוד עמו בקשר לקראת פסח מידי שנה, היא האוטומציה המלאה בו. הייצור כולו מתקיים כאן ללא מגע יד אדם, החל מהרגע שבו עובר הסלק מהשדות לקומביין הקוצר אותו, דרך מערכות הייצור ועד כאשר הצרכן קונה את חבילת הסוכר במכולת או ברשת השיווק הסמוכה לביתו.

כל חומרי העזר של הייצור נבדקו בהקפדה מיוחדת על ידי צוות משגיחים מיוחד שיצא למפעל כולל החומר ״אנטי־פום״, כדי לוודא שאין שום חשש כשרות עליהם.

צוות המשגיחים עקב אחר תהליך הייצור, עד למערכת הכילוד האוטומטית, כאשר הסוכר נכנס למסועי ענק, מתקרב לגלילים גדולים ההופכים לשקיות קטנות, כאשר במקביל מתבצעת שקילה אלקטרונית. בזה אחר זה יוצאות ממערכת הייצור — הכל ללא מגע יד אדם — האריזות הסגורות של הסוכר, נצרמות יחד במשטחים לקראת הובלתן לארץ.

היבואן של הסוכר הוא ״המשביר המרכזי״, אשר ישווק את הסוכר לכל רשתות השיווק וחנויות המזון ברחבי הארץ, במחיר הרגיל וללא שום תוספת.

אריזות הסוכר השונות ללא מגע יד.

רבי חיים מרדכילע

(המשך מעמוד י׳)

סמוך לתחילת מלחמת העולם הראשונה? וענה המספר בהתרג־שות, כן כן! בימים כתקנם אחר כן פרצה המלחמה והבחורים ברחו כולם לביתם, ענה כהן רבי אליהו ז״ל: זאת אכן היתה כוונת הצדיק.

בשנות ההפיכה הקומוניסטית (תרע״ה) בעת מהומות הקומוניס־טים בתחום רוסיה, נהרג בסלונים איש משטרה, הבחורים שבצעו זאת כבר עברו את הגבול תמלטו, ובמקומם נתפסו שני בחורים אח־רים חפים מפשע, ובמשפט נגזר דינם לתליה. אז הופיע רבי מרד־כילע לבית המשפט, ונשבע כי הבחורים העומדים למשפט חפים מפשע, והשופטים קבלו את שבועתו כשבועת אמת של איש צדיק שאינו נשבע לשקר ח״ו, והבחורים שוחררו ושבו לביתם כ״חפים מפשע״.

אחר פטירתו של גאון הדור רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ״ל נעולם לומדי התורה חש יתמות עקב העדרו של מנהיג ופוסק הדור, הוקם קהל ע״י גדולי הדור בנהל ע״י הגה״צ רבי אליעזר שולבוין זצ״ל לארגן כנס מיוחד של גדולי הדור באותו זמן ולספק פרנסתם בכבוד. לשחרר כינוס הרבנות למען יוכלו להקדיש כל כוחם לטובת הכלל, ולמלא את החלל הריק שנוצר. בין הגדולים שנבחרו להכנות היה כמובן רבי מרדכילע הקדיש עצמו ואף כוכן להכניס נפשו בסכנה כדי להצטייד את הדה על מכונה. ובסיבות שד־נות לא עבדה ההוכנית בפועל.

רבי מרדכילע נפטר בסלונים בכ״ה אדר א׳ תרצ״ו. ואלפים זכו ללוותו למקום מנוחתו בציר סלו־נים. עד היום חיים וקיימים אנשים שבילדותם נושעו בזכות תפילותיו וברכותיו וזכרו יקר מאד בעינם.

בית אבות קרית צאנז
טל. 053-616116 053-617453 ★ רח׳ ר׳ עקיבא
קרית צאנז, נתניה. 42150
★ חדרים עם שירותים צמודים לזוגות ולבודדים.
★ אוירה דתית שקטה בקרבת ים נתניה.
★ פיקוח רפואי, אחות במקום.
★ מטבח כשר למהדרין מן המהדרין.
★ אולם אוכל חדיש וממוזג.
★ בית כנסת פרטי לדיירים.

בית מרקחת אליסון
שחת אדיב מבצעים מתנות לחג
PHARMACY
פתוח בחול המועד כרגיל
ELISON
רפואה שלימה פסח כשר ושמח
רח׳ ישעיהו 10 YESHAYAHU STR. 10
טל. TEL. 383753
פתוח: יום ו׳ 8.30־14.00 OPEN FRI.
כל יום 8.30־19.30 רצוף EVERY DAY

המודיע הצעיר

פרשת ויקרא
גליון 109

בינים

לפעמים יש לי הרגשה שאני כמעט מתחרשת. למה? פשוט מאד: אני יורדת למכלת, כלם צועקים. ״עכשיו תורי!״ ״הי, יצחק, כמה זה עולה?״ ״אחמד, תוריד את הארגזים!״ בדרך מן המכלת נשמעות כל הזמן קריאות בקול רם מדי. ״חני, חכי לי רגע!״ ״ילד, זה נפל לך!״ ״אמא, תזרקי לי סודר!״ בתחנת האוטובוס שוב צעקות. ״רגע!״ ״מגיע לתחנה מרפזית?״ אני פותחת את דלת הבית ומיד מכה באזני רעם חדש של קריאות קולניות: ״אמא, נאבד לי העפרון!״ ״מה השעה?״ ״שולי לקחה לי הכל״. אני יורדת במדרגות לבית הספר, ושוב מזדעזע עור התף שלי. ״מוכנים?״ ״כן!״ ממש בצוחה. ״המורה חני באה!״ בקול שהולך מקצה העיר ועד לקצה השני. ובליל של רעשים צורמים, צעקות וצווחות.

מה זה ועל מה זה? האמנם, אנו כה כבדי שמיעה, שעלינו לצעק כל כך בכל מקום? קול נמוך ושקט מגביר את הסבלנות ותורם לשלוה פנימית. אנשים עדינים אינם צועקים, הם מדברים בטון רגוע, שנעים לשמע אותו.

בואו ונתחיל במבצע משתף: להוריד את הטונים!

עד כאן בינתים, חני.

ערבין זה לזה

לחני!
הייתי רוצה מאד־מאד ליצור קשר חזק עם בת כלשהי מכיתתי, אך אינני מוצאת את הדרך הנכונה. יש עצה?
ש.צ.

עצות ומלח

לחני שלום רב!
נכנסתי לכיתה אחרי שאר בנות כיתתי, לרוב הבנות יש חברה טובה, ואני עדיין לא מצאתי. יש בת שגם היא מחפשת. כיצד אוכל ליצור איתה קשרים של חברה טובה?
תלמידה בבי״ס ויז׳ניץ ב״ב.

למחפשות הידידות!

אלו רק שתי דוגמאות מתוך כל המכתבים באותו נושא: איך משיגים ידיד טוב? ראשית: אין הכרח בחברה טובה. אפשר ואפשר גם עם ידידות כללית. והלאה: אין מרשם לידידות. אינני יכולה ליעץ: עשי כך וכך, ותשיגי חברה טובה. הדבר תלוי תמיד באופי שלכם, באופי של הידידים המבוקשים, בהווי ובאוירה שאתם נמצאים בה, ועוד.

ובכל זאת, יש משהו שאפשר לומר: חז״ל לימדו אותנו ״וקנה לך חבר״. בחברות צריך להשקיע. ככל שתשקיעו יותר, כך תהיו שבעי רצון מן התוצאות. התחילו בידידות ובחום מצידכם: שוחחנה הרבה עם החברה, הזמנה אותה לביתכן, עזורנה לה בלימודים או בדברים אחרים, שתפנה אותה בענינים אישיים שלכן. חשובנה כל הזמן ״איך ומה אני יכולה לעשות לה?״ ולא — ״איך אגרום שהיא תעשה לי?״. סוד הידידות הוא הנתינה והאהבה. אם תתנה, תשקענה, תהיינה ידידות אמת — גם תקבלנה. אין צורך להכריז על קשר של חברה טובה. הקשר יצמח ויתבסס בלי הכרזות.

קראתי אמרה מקסימה בשם החפץ חיים: ״כל ישראל ערבין זה לזה״, ערבין — גם מלשון טעימים, מתוקים. בני ישראל מתוקים זה לזה. הייתה ערבות, ויערבו גם לכן!

בברכה,
חני.

לא רק שחור לבן

״בקר טוב, ילדים״, אמר המלמד ר׳ מאיר. הוא העיף מבט על פני כל התלמידים. ״הוציאו את הגמרות שלכם״, בקש. אחרי פחות מחמש דקות היינו כבר שקועים בעולמה של הסוגיה.

אבל אני — בקשי פתחתי את הגמרא. לא הצלחתי להתרכז בלמוד, לגמרי לא. כל הזמן הסתכלתי על שרוליק שישב מכרבן בכסאו, חור מעט, ופניו מאכזבות. שרוליק היה ילד חולני. לעתים קרובות חלה בדלקת ראות, ונאלץ לשכב תקופות ממשכות. הנה, רק היום בא לחדר אחרי מחלה של שבועים ימים. בבקר אמר לי בשמחה: ״ר׳ מאיר ודאי יאמר שאין זה נורא שאינני יודע. ואז אפתיע אותו, ואראה לו שלמדתי כל ערב עם אבא, ואני יודע מצין את כל הדפים שלמדו כשהייתי חסר״. והנה, ר׳ מאיר בכלל לא שם לב ששרוליק כבר נמצא! לא שאל לשלומו, לא התענין אם הוא יודע או לא. אולי בכלל לא שם לב שהוא היה חסר? פניו המאכזבות של שרוליק גרמו לי צער.

איך זה יכול להיות? הרי ר׳ מאיר הוא מלמד כל כך טוב וחביב? חוץ לא הפעם הראשונה ששמתי לב לכך, שר׳ מאיר אינו מתיחס לילדים חולים כאשר הם מחלימים. זה קרה כבר כמה וכמה פעמים.

קולו הנעים של ר׳ מאיר נשמע בכתה. היתה לו ערבות מיחדת בלמוד, הוא ידע להטעים כל סגיה ממש במתיקות. התלמידים עקבו אחריו ופזמו יחד עמו את הנגון הטהור והמתק. שלא ברצוני נסחפתי גם אני, ושקעתי בדיון שהתנהל בכתה. פטור או חיב, פטור או חיב? — שאלתי את עצמי.

בדרך הביתה לא ידעתי מה לחשב. אז מה, ר׳ מאיר הוא מלמד טוב או רע? מה קורה פה? אני מרצה ממנו. או לא? אוהב אותו, או לא? הוא מלמד נפלא, מחנך בחסד, ואיננו מתיחס יפה לילדים מחלימים — אז איך אפשר לקבע עליו דעה?

כשנכנסתי הביתה קדם את פני בלגן לא קטן. אמא עמדה על הסלם והושיטה לרבקי כלי זכוכית. למטה עמדו קפסאות אריזה. כן, נזכרתי. אנו עומדים לעבר דירה בעוד שלשה שבועות, וכדי לא להשאיר הכל לרגע האחרון, התחילה אמא לארז כל מה שאפשר לא להשתמש בו עד אז. הצעתי את עזרתי, ובעוד אני מרוקן את המדפים העליונים של המטבח, התגנבה ללבי תחושה כבדה. ״על מה אתה חושב?״ שאלה רבקי. ״על זה שעוד מעט יתמלאו המדפים הללו בכלים של משפחה אחרת, ואנו לא נשב בפנה החמה הזו לאכל ארוחת ערב, ולא נקלף את הצבע שמתקלף בלאו הכי, ולא נתבונן בתקרה הכל כך גבוהה...״ ״נכון״, אמרה רבקי. ״כל כך הרבה זכרונות ושעות יפות יש לנו מן הדירה הזו״. ״אז מה, זה עצוב לעבר דירה?״ — שאלתי. ״חס וחלילה!״ התערבה אמא. ״ברוך השם שהיתה לנו האפשרות לקנות דירה גדולה ומרוחת, זו שמחה גדולה ולא עצב״. נכון, היא צודקת. הרי כל כך חכיתי כבר לדירה החדשה, לחדר הבנים שיהיה נפרד מן התינוק, למרפסת שיוכלו לשחק בה. נו, אז מה עכשיו? אני שמח או עצוב? טוב או לא טוב לעבר דירה? אני רוצה להשאר בדירה זו, או לעבר לחדשה? צפוף לי כאן, או נעים וחם?

״תגש לחנות של שלום, ותקנה חבל קשירה, שנוכל לסגר את הקופסאות הללו״, בקשה אמא וקטעה את הרהורי. נגשתי לקחת כסף, ובדרך הבחנתי בספר חדש ״הרב שהציל״. דפדפתי בו ואחזו התלהבות. ״נו, אתה הולך?״ ״כן״- ענתי, ולקחתי את הספר לדרך. כמה אני, לא מסגל להפרד מספר לפני שאני גומר לקרא בו. הלכתי לחנות כשאני שקוע בקריאה, בלי לחשב על איך נראה הדבר בעיני האחרים. אולי בכלל לא שמתי לב למה שאני עושה. היה לי ספר, וקראתי. זה הכל...

פתאם נסגר הספר בחבטה אדירה. ״מה?! ללכת ברחוב ולקרא?!״ שמעתי את קולו של אבא. ״עד כדי כך אינך יכול לעצור בעצמך? איפה קצת אפוק, קצת שליטה עצמית?!״ גער בי אבא.

אחרי שהתאוששתי נסיתי לענות. ״אבל, אבא. אתה בעצמך הסברת אתמול לרבקי כמה טוב להרבות בקריאה. אמרת לה שתראה כמה זה הרחיב לי את הידע. פתח את החשיבה. שפר את השפה״. אבא לא הבין: ״הכל נכון. אז מה? לכן צריך ללכת ברחוב ולקרא?״.

פתאם הרגשתי שדעתי מבלבלת עלי לגמרי. לכל הארץ. ״אבא, אני לא יודע. נהייתי כמו תינוק שלא יודע מה הוא רוצה״. ספרתי לו את כל המעשיות וסיכמתי בטון לא מבין: ״אני לא יודע אם ר׳ מאיר טוב או רע. אינני יודע אם צפוף או נעים לי בדירה. אינני יודע אם זה מועיל או לא מועיל לקרא הרבה. מה קורה לי, מה זה?!״

אבא חיך. ״לא, לא נהיית תינוק. אתה רק מתבגר. העולם אינו בנוי רק בשחור ולבן. יש הרבה אפר ואפרפר, מתכהה ושחרחר, מתבהר ובינוני. ר׳ מאיר הוא מלמד מצין, ולמרות זאת יש לו בעיה ביחס לילדים מחלימים. הדירה הישנה צפופה לך, וגם נעימה וחמה. זה מועיל מאד לקרא, אך אסור להיות מכורים לשום דבר, גם לא לספר״.

״איך יכול להיות הכל ביחד?״ התפלאתי.

״יכול ויכול״, ענה אבא. ״וככל שתגדל תבחין בזה יותר. כל כך הרבה דברים תפגש שאינם לגמרי טובים או לגמרי רעים, אלא יש בהם כזה וכזה. ותלמד לשמח ולכאב בעת ובעונה אחת, להתרחק ולהתקרב לידיד. לרצות ולא לרצות, לחוש עצב כתוך, להאנח ולהגיד... העולם אינו בנוי בשחור־לבן״.

״אבל אתה אבא לגמרי נהדר״. להשתי לאבא. כשחשתי הקלה גדולה... אבא נתן לי צביטה הגונה בלחי, ואמר: ״נו. זה כואב וגם מהנה, נכון?״

מה בפרשה?

ויקרא

— ״מדוע התחבפת למורה?״ — ״בלי כונה, סתם יצא לי מהפה״ — עונה פנצי. ״למה דברת לשון הרע?״ — ״לא שמתי לב למה שאני אומרת״, משיבה חיה. ״אתה ממין, אסור בשבת!״ — ״הוי, נכון, שכחתי״, מסביר משה.

האמנם אפשר להתנצל ולהצטדק בשכחות ובאי שימת לב? התורה מלמדת שקרבן מביאים גם כש״נפש כי תחטא בשגגה.״ גם על חטא בשגגה מביאים קרבן. למרות שהחטא נעשה שלא ברצון ובלי כונה לחטא. מדוע, בעצם? הלא לכאורה איננו אשמים, רק שגגנו, למה עלינו להביא קרבן?

התורה ממשיכה ואומרת ״מכל מצוות ד׳ אשר לא תעשינה, ועשה מאחת מהנה״. הפרוש הפשוט של המלים הוא, אדם שעבר על מצות לא תעשה. אך אפשר להסביר אותן בעוד צורה: כי שד׳ זמן לו לחטא בשוגג, זה משום שקדם לכן עבר על אחת המצוות ד׳. ועשה אחת מהנה במזיד.

ה׳ אינו מביא תקלה לצדיקים! אם איננו שמים לב, סימן שלבנו אינו טהור מספיק. ומה שיוצא מן הפה, הרי היה קדם לכן בפה, והשאלה היא למה היה. ולא למה יצא. כל חטא בשוגג מעיד שמשהו בנפש טעון תיקון ושפור, אחרת לא היינו נכשלים גם בשגגות.

״גם בלי דעת״, גם חטא שנעשה בלי ידיעה. ״נפש לא טוב״ — אומר שמשהו בנפש אינו טוב.

נתן קוטלר

שתי שיטות בקירוב רחוקים

דחקנו אותו אל הקיר. לחצנו חזק, שיאמר מה בדיוק קסם לו ביהדות, איזה מוטיב הכריעו לכף תשובה, איזה נושא קרץ לו, הדליק בו את השלהבת הזאת שהעבירתהו אחת ולתמיד מעברו האחד של המיתרס לעברו השני.

והוא אמר משהו ניסה להסביר בכל כחו, דיבר על גיל 10 כשה־מורה שלו — הביאה אותו עם הכיתה לבית כנסת והראתה לו ספר תורה — אני חושב שזה היה הניצוץ הראשון...

— אבל משהו רציונלי — התרסנו — איזה תהליך פסיכולוגי שעליו אתה יכול להצביע. והוא האינטלקטואל האירופאי בעל תואר B.A. להיסטוריה לפתע דיבר במקוטע, גיבב עוד ועוד, עד שלבסוף נעצר קמעא והחלטיות אמר: אתה רוצה לדעת את האמת, אבל את האמת, מישהו (בהתכוונו לגורם שמימי) אחזני בכתפי: ככה (ותוך משיכת בבריח כתף המעיל) ובאמצעו ההווה לי: שם תלך, שם האמת, שם הבית— — —

היה זה ברב־שיח עם בעלי תשובה ומנהלי מוסדות שעוסקים בהכוונתם ובפעילות דומה. מנהלה הדגול של "מכון לב יהודה" הרב עמרם דייטש טען בלהט, כי דרכה של היהדות המקורית התמימה והפשוטה והבלתי מתחכמת כל עיקר, הוכיחה את עצמה יותר מדרך אחרת בקירוב רחוקים. עובדה היא כי בסופו של דבר רב בעלי התשובה מוצאים את מקומם בסביבה החסידית וכדומה. אף הניצוץ הראשון נדלק גם ברוב המקרים לא מהוכחה מדעית או הבהרה פילוסופית, אלא מתוך מגע עם יהודים יראים ושלמים בלבד. מנסיונו האישי הוא למד לדעת, כי אין כמו הצגת היהדות התמימה והנלהבת, גורם משכנע וסוחף אנשים מן החוץ, פנימה, אל הקודש.

ר' עמרם אינו משתמש בביטוי "אנשים מן החוץ" הוא מתנגד נמרץ ליצירת חייץ כלשהו בין יהודי אחד למשנהו וקופץ מעורו כאשר מזכירים בפניו את המונח "תנועת התשובה" — "זה מעורר שינאה, זה יוצר התגודדות חילונית אגרסיבית... לנו אסור להשתמש גם במונח 'בעל תשובה'; אמור נא לי: אתה אינך חילוני בפרט מסויים ותחזור בתשובה בפרט אחר? גם אלו הם יהודים שנמצ־אים בשלב מסויים שכזה; הם אינם חילונים ואתה אינך דתי; כל יהודי חפץ בקירבת אלוקים, רוצה להיות טוב. אך אינו יודע איך; הראה לו רק את השלחן ערוך, ספר חסידי, אימרה טובה של הק־דושת לוי והרוצה אני שבקרבו יתעורר (לפי הרמב"ם גירושין פ"ב, כ)".

מנהל ישיבה אחרת, הרב מ. ברמן, מהורה־מחזיק אחריו, והוא מזכיר לנו כי בעצם, דברים אלה מקופלים ברעיון מפורסם ביותר של הבעל שם טוב הקדוש על דברי חכמינו: "בכל יום ויום בת־קול יוצאת מהר־חורב ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעל־בונה של תורה!" שואל אור שבעת הימים הבעש"ט זצוק"ל: אם יוצאת, למה אין שומעין אותה ואם אין שומעין אותה למה יוצאת ומכר־זת? הוא מותיב לה והוא מפרק לה: בכל יום ויום, לכל יהודי ויהודי באשר הוא, מתעורר בו הרהור תשובה. וזהי הבת־קול הנשמעת היטב לכל איש מישראל— — —.

אי־מי מחזיק כאן תחת שחיו ספר "ידבר צדק" והוא מקריא לפנינו "הרשע הכי גדול בעולם, לא יתכן שלא יעבור עליו במשך ימי חייו רגעי חרטה" ולפתע נזכ־רים כאן כל המשתתפים שבעצם את זה עשה הבעש"ט, פרט על הנימה היהודית הנעותרת — "דאס פינטעלע יידי" — נדד מעיר לעיר מכפר לכפר והבעיר את אותו ניצוץ. בפשטות, בחום, צירף ניצוץ לניצוץ, עד שהדליק משואות שהפכו עד מהרה לתבערות גדו־לות.

כך זה התנהל

היו שם טונים גבוהים עם ר־כוחים נוקבים. אישיות המייצגת את האסכולה הדוגלת בקירוב רחוקים דרך המדע וההוכחות הפילוסופיות, שהוא עצמו בעל תשובה, עמד בתוקף על דעתו שרק אטרקציות כמו סימפוזיון, סימינריון, או נאום של פרופסור או "כוכב" אחר עשויות לסחוף קהל חילוני ליהדות. היו שם בעלי תשובה שטענו לכאן ולכאן. ר' ראובן בן־זקן בוגר טכניון וקצין חיל־אויר. טען, כי הוא עצמו חזר בתשובה לא רק מתוך קריאה מה־נשמה אלא בעיקר מתוך הקשבה רבה להוכחות מדעיות. ציטטנו בפניו קטע מספרו של הרב אורי זוהר, הקורא לחילונים לגמור אומר בנפשם שבאם תיווכח כפ־ניהם הדת מבחינה הגיונית, ית־מסרו לה כליל ואורו עיניו — כך מתמסרים לרעיון. כאשר משת־כנעים בסבירותו המוחלטת!

לצידו ישב ר' א. פסטר חוזר בתשובה מגרמניה, רציני ביותר, חברותו הקבועה של נכדו המצוין של הגאון רבי אלקנה ויסנשטרן זצ"ל ומשך בכתפיו — לא זה מביא ליהדות, רק תחושה עמוקה ביותר שאינה ניתנת להסבר במילים, תחושה האומרת לך כי זוהי האמת ועם הלימודים זה מתאושש ומתאשר יותר ויותר.

בן זקן מודה שמבלי אותה תחושה אין כל ערך לשיכנוע ההגיוני, אבל אינו מוכן להסכים ולוותר על מופעים אטרקטיביים במתנסי"ם של איזה חוזר בתשו־בה, כדורסלן מפורסם, או טייס בהופעה בפני חיילים בצבא.

היה שם גם ר' יצחק חנר, חוזר בתשובה ותיק שהשמחה אינה משה מפניו העדינות, שאלנוהו לדעתו והוא אמר: אספר לכם את סיפורי האישי, עוד בהיותי רחוק מקיום מצוות — אם כי אף פעם לא מנותק מהוי דתי — כשנתיים לפני חזרתי בתשובה גמלה בלבי ההחלטה כי אין טוב לאדם כי אם לשמוח בחייו, אבל באיזו דרך ישכון אור, איפה נמצאת השמחה האמיתית, זאת לא ידעתי, כאשר זכיתי להכיר יהודים יראי ה' היה זה הדבר העיקרי שהפליאני ביותר, השמחה הכנה, השמחה הנמשכת גם לאחר המפגש עם החברים השמחה מתבייתת וכל כך טבעית ואמיתית"...

"פושקאות" בשבת...

לפני כעשרים שלושים שנה, יצאו קבוצת חסידים ואנשי מעשה מירושלים למושבים ולעיירות פיתוח כדי להחזיר בתשובה את המוני בית ישראל, ביניהם: האד־מו"ר מסטרופקוב שליט"א; הרב־נים הגאונים והצדיקים רבי יהודה דייטש זצ"ל; יבלח"ט רבי בנימין זאב חשין; רבי שבתי יודלביץ; רבי משה ובר; רבי זלמן ברזיל ועוד יהודים ירושלמיים טיפוסיים שאינם אמונים כלל על עריכת מופעים והפעלת תעמולה מודר־ניסטית, רובם גם בקושי ידעו לדבר עברית, לא היה גם ביניהם איש שבא להוכיח הוכחות מדעיות או להכין נאום פילוסופי, הם באו להציג את היהדות כפי שהיא למעשה, ללא כחל ושרק.

נעמד לו אחד מחשובי הרבנים בכבר העיירה ובהתלהבות עצומה פתח בנאום נלהב ביותר על קדו־שת השבת, כשכל הנוכחים עומ־דים מרעידים מול הקולות והבר־קים וההתרגשות היהודית המקורית הטרטיטה שהתייחסה לשבת קודש. ומה שמעו מפיו? לא ידע אותו נואם אלא את יחסו הוא לשבת וכלל לא נחת ליחס החילוניות לשבת; כך מצא לנכון כבר בראשית דרשתו להזהיר כפני... פתיחות "פושקאות" (קו־פסאות) בשבת, משום עשיית כלי...

ושמא תאמרו, לענו לו — היתה זו אמנם תקופה שלענו לכל הטוב והיקר ביהדות. המדינה וצה"ל. כלכלת 'כחול לבן' ועבודה עברית היווה האידיאליזם, תוך דחיה מוחלטת של תורה ומצוות, אבל כאן נעמד הקהל דום. הוא ראה לפניו לבת־אש, התייחסות רצינית לשבת ולקדשי ישראל וליותר לא היה צריך.

כך חזרו אנשים רבים ורבים אל המקורות!

הזרם החסידי של ההחזרה בתשובה מייצג איפוא את ממשי־כיה של השיטה האינסטינקטיבית הזאת — טוען מנהל ישיבה אחרת לבעלי תשובה, — תמימות יהודית משקלה רב אלפי מונים מאשר כל הוכחה מדעית.

לעומתו טוען ר' יצחק חנר ברב־השיח "תלוי, תלוי, אין כלל בזה, כל בן אדם, זה בן אדם אחר, יש לו אישיות אחרת, יש לו חיים אחרים, יש לו מחשבה אחרת; לכל אחד מתאימה דרך [illegible] יש מי שחייב לקבל הסבר. יש מע־מיקים ויש מי שצריך רק לראות את היהדות בתפארתה.

הנהלת ישיבת לב יהודה סבר־רה, כי אין לתת רישמיות לחילו־נות. את זאת ניתן לעשות בהנמכת הפרופיל התנועתי של החזרה בתשובה והעברת כובד המשקל ממופעים פומביים ווכחים אידאולוגים — להקמת שיעורי תורה בכל נקודת ישוב, תוך טיפול אינדיבידואלי באובייקטים הפו־טנציאליים. לדעתה אין לקיים מסגרות מיוחדות לבעלי תשובה, אלא למרבה, ישיבה מעורבת, שבה חובה על כל אברך שאינו בע"ת ללמוד עם חברותא בע"ת כפי שנעשה אמנם בלב יהודה מזה שנים רבות. ה"כיתה הסיפר־לית", לדעת ההנהלה, מטביעה את חותם הפיגור על התלמיד, ואילו הכיתה המעורבת מעניקה את התחושה החשובה ביותר להתפתחות, התחושה השוויונית.

שאלנו את ר' אבי מלול, גם הוא מחיל האויר, שישב והעריך להקשיב, האם הוא סבור שהיה חוזר בתשובה שלא דרך השיטה של לב יהודה, אלא בדרך של השתתפות בסימינריון למשל. והוא ענה: אני אמנם לא התנסתי בדרך שונה, ואני חזרתי בתשובה ע"י השתתפות בשיעור תורה ודברי חיזוק יומיומים מפי הרה"ג ר' פנחס לייבוש הרצל שליט"א המגידי השיעור הותיקים והחו־שובים ביותר של "לב יהודה" הפועל זה שנים רבות בקרב הנוער בשכונת מוסררה בירושלים. אבל עובדה היא — אומר אבי — שישנם אנשים גדולים "בהמים" שחזרו בתשובה ע"י השיטה האחרת.

שאלנו את ההיסטוריון האי־רופאי שלנו אם היה מתקרב ליה־דות על ידי הצגתה לאור המדע. ופניו התעוותו, כאומר, לא זה מה שמחולל את אותו שינוי עצום. והוא מדגים: בטרם חזרתי בת־שובה קראתי פעם את ספרו של ליאו בק שר"י הרפורמי, לא הבנתי לאן חותרים דבריו ויצאתי מבולבל מאד במחשבת היהדות. סיפרתי זאת ליהודי גליצאי והוא אמר לי, קח קיצור שלחן ערוך רגיל וקרא. עשיתי כדבריו ואורו עיני, ראיתי את היהדות כמו שהיא — — —.

בלב יהודה לומד דוקטור ידוע חוזר בתשובה ותיק, שהוא כנראה הרופא היחיד בעולם החובש כובע ירושלמי. לאחותו המשכילה ביותר היו נסיונות רבים של חזרה בתשובה. אך לאחר הכל היא טוענת כי איננה מסוגלת לשנות את דרכה. למרות כה שאחיה הי־חיד והנערץ עליה כל כך עשה זאת; למרות השתתפותה בסימ־נריונים ובתכניות של ישיבת לב יהודה "אני לא יכולה" וחסל. הרי — טוען המנהל — שבנוסף לכל חומר למחשבה על היהדות, ואולי עוד לפני הכל, צריך את הזכות, את הקריאה מן הנשמה, מן הש־מים. קיימת איפוא דרך אחת — לנסות ולהדליק את הניצוץ ובאם חלילה אין הניצוץ נדלק, ספק אם יועילו שיכנועים והוכחות רציונ־ליות.

נזרקה שאלה לחלל אם יש לבעלי תשובה צורך בלימוד ספרי מוסר וחסידות בנוסף לגמרא ושלחן ערוך והופתענו לראות את בעלי התשובה שנכחו במקום מנענעים בראשם להסכמה לדבריו של האחד שאמר כי כבר בראשית הדרך ראה בשיחה קירוב בדרכי נועם ללא כפיית הדעת.

ואת יהודה שלח לפניו...

אולי לא רבים יודעים, אבל אחד מן הראשונים, ממש, שזרע את גרעין תנועת התשובה, ובעצם — המון המון גרעינים במושבים רבים וערים בישראל, על ידי ייסוד שיעורי תורה בכל אתר ואתר — היה ר' יודל, הלא הוא הרה"צ רבי יהודה אריה דייטש זצ"ל איש ירושלים, שהרהיב עוז בנפשו באותם ימים קשים והקים רשת של שיעורי תורה בכל חלקי הארץ כשהוא מרכז סביבו מגידי שיעו־רים רבים מכל העדות.

היה זה ה"מרכז לשיעורי תורה לנוער ולמבוגרים" שהקים במו ידיו, תוך תפוזה ומצוק רב. זכות ראשונים. הוא ערך מסעות לכל נקודת ישוב בארץ חיזוק נפשו להקמת שיעורי תורה בכל אתר ואתר. הזעיק את מיטב הכוחות לפריצת דרך בים הכפירה ובמים עזים נתיבה.

הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן רבה הדגול של מגדל העמק; הג־און רבי ראובן אלבז מגדולי מח־זירי התשובה; הגאון רבי שבתי אטון ראש ישיבת ראשית חכמה; הגאון רבי יוסף עדס ר"ים ישיבת פורת יוסף; הגה"ח רבי אליעזר קניג ראש מוסדות נגמ"ח בצפת, ועוד רבים נוספים המקיימים עוד היום מוסדות חינוך ומרכזי פעילות רוחנית, היו לא אחרות מאשר מגידי שיעורים במרכז לשיעורי תורה של הרב דייטש זצ"ל בירושלים ובנגב דן, בצפון ובדרום.

תבלח"ט הרבנית דייטש המ־ספרת בפאתוס־רב על פעילות בעלה זצ"ל: פעם בערב חג הפסח מופיע אדם שנבהלתי ממראהו כלבד, אדם בעל שפם ענק נוקש בחוזקה בדלת: כאן גר הרב דיי־טש? כן, מה רצונך? אני צריך אותו. הוא יבוא בעוד חצי שעה. התברר כי לאותו אדם מאויים לב יהודי חם ומתעורר במושב סמוך לראש העין. בנו שהשתתף בשיעור שהוקם ע"י ר' יודל במושבה התימנית משכה את תשומת לבו והוא דורש מאביו בית כשר לפסח. האב הנבוך בא איפוא לבקש הדרכה בהכשרת הבית, אבל בפיו טענה: מדוע אינכם מייסדים גם במושב שלנו הסמוך לראש העין, שיעור תורה?...

כיום, בעל השפם הינו ממחזירי התשובה הנודעים.

בשולי הויכוח

אחד מבעלי התשובה שנכחו ברב השיח מספר על מסורת אבות ממרוקו. בכל עיר ואם במרוקו היתה אמונת צדיקים נטועה בלבבות ישראל, לא עשו צעד כלשהו מבלי להזכיר את שמו וזכותו של אותו צדיק רב המחוז או העיירה. והיה אם מאן דהוא מעיר אחת בא אל עיר אחרת ומבלי משים הרים משא כבד על כתפו תוך הזכרת שמו של הצדיק "שלו" ידעו מאיזו עיר בא. היו אנשים תשים רבים במרוקו — אומר איש שיחנו — שעל כל מדריגה ומדריגה שפסעו במעלה הבית הזכירו את זכותו של רבי שמעון בן יוחאי ועוד צדיקים. היה כאן מי שהוסיף, שיהודי מרוקו היו ידועים בהתלהבותם בעבודת ה', בקרב עדות המזרח, כיהודי גאליציה בקרב עדות אשכנז.

פנינו לכולל "מגלה עמוקות — קראקא" שע"י מוסדות לב יהודה והופתענו מן הקולות הבוקעים מן הפתח, משא ומתן ער קולני בהלכות ציצית התפתח בין האברכים המצויינים בעקבות שיעורו של ראש הכולל הרה"ג ר' מתתיהו דייטש. ראינו שם את המובחרים שבאברכי ירושלים, בצד כמה מבעלי התשובה שכבר הצליחו להגיע לאותה רמה.

חטפנו שיחה קצרה עם ראש הכולל על הנושא שדובר ברב השיח והוא סיפר לנו את הסיפור הבא: לפני מספר שנים התגיירה אשה גרמניה — בעלת השכלה גבוהה במיוחד ובנוסף עשירה מופלגת — בבית דין צדק אי שם באירופה כדת וכדין, כשעמדה להנשא ליהודי כשר, דרש בעלה לעתיד כי תבצע גיור נוסף בארץ וכך עשתה, היא פנתה לאחד מבתי הדין הרשמיים של הרבנות הראשית באחת מערי ישראל הג־דולות וחסל. החלו ההכנות לני־שואין.

כשבוע לפני החתונה, דורש החתן כי תחזור על הגיור בבית דינה של העדה החרדית בירוש־לים. ומדוע לא, האשה הכשרה עשתה כרצון בעלה המיועד ועברה את כל הליכי הגיור מחדש. אך יצאה מבית הדין פרצה בבכי קורע לב. שאל אותה האיש, שליוה את כל הליכי הגיור שלה מראשיתם, לפשר בכיה המרטיט. התנשפה קמעא והסבירה: עברתי שני הליכי גיור קודמים, הופעתי בבתי דין בחוץ לארץ ובארץ, מה אומר — הכל נראה שם כבית משפט אזרחי כמעט ומתנהל לפי כל כללי הטכס המשפטי. אבל כאן חשתי וראיתי משהו שונה בתכלית, בית דין יהודי עם כל הסממנים, ורבנים יהודיים ללא כחל ושרק, לגיור שכזה קויתי וכמה מאושרת אני שזכיתי לכך — הפטירה כשהיא מוחה דמעותיה.

התורה כשלעצמה — אומר רבי מתתיהו — עוד הלכה ועוד הלכה "עושה" את הבעל־תשובה. בתורה יש אור — מובא בידגל מחנה אפרים" בשם זקנו הבעש"ט זי"א — שיכולין להסתכל בו מסוף העולם ועד סופו". רואה אני בבעלי תשובה שבקושי יודעים לקרוא כתב רש"י ועם ההתקדמות בלימוד התורה הם הופכים לאנ־שים אחרים. סיפור מעניין שמעתי מחמי הגאון רבי משה הלברשטם; פעם הופיע בצוותא חדא עם עוד גדולי תורה וצדיקים בפני הגאון האדיר רבי אהרן קוטלר זצ"ל לדון בפניו בבעיה מסובכת שהתעוררה ועלתה על הפרק, הרהר רבי אהרן דקות ארוכות, ולאחר מכן השיב כי עליו ללמוד תורה לפחות חמש שעות ברציפות כדי שהדבר אשר יעלה מיד לאחר מכן במחשבתו יהא אמיתי "וכך דרכי תמיד" — הפטיר הגאון זצ"ל — על כל שאלה וענין הטעונים שיקול דעת, צריך אני לכמה שעות לימוד כדי להכריע את ההכרעה הנכונה— — —

מישהו פתח כאן מסכת מנחות והפנה את תשומת לבנו למאמר חז"ל מתמיה ומפליא כאחד: "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" — אומר הפסוק — ועל כך אומרים חכמינו: "בה' בראם" — העולם נברא באות הא. מדוע נבחרה אות זו דוקא, כדי שמי שירצה לצאת לתרבות רעה יצא דרך תחתית האות הפ־רוצה. ומדוע לא צמודה הרגל השמאלית של האות לגגה, שכל הרוצה לחזור בתשובה יכנס דרך אותו ריווח קטן. ומדוע לא יכנס באותו פתח רחב שלמטה — שואלת הגמרא ומשיבה — החוזר בתשובה זקוק לפתח מיוחד...

הרי — הפטיר הלה לפי טעמו — שלא ניתן להשתמש באותם אמצעים מודרניסטיים וסוגי מופ־עים בהם משתמשים לשם תרבות רעה; אותו פתח רחב, אותה תע־מולה רעשנית, משמשים רק למסורת יציאה מן היהדות ח"ו ואינם יכולים לשמש לפתח כניסה. ישנו פתח אחר, צנוע, ומצד אחר, עוקף— — —

בלב יהודה דוגלים בשיטת הקמת שיעורים בכל מוקד שכונתי ועירוני, פעילות מבית לבית וכ־דומה. הרב דייטש מצביע על נער שבא לפני יותר מעשור שנים לשיעור שנפתח במוסררה וכיום חולש על 8 תלמודי תורה והינו אב למספר דומה של בנין תתנין רבנן. בעיקר מתמקדים פעילי לב יהודה בעזרה רוחנית שוטפת לחוזרים בתשובה. וכאן באמת קורה הפלא, תוך זמן קצר במיוחד הופכים חילונים לשעבר ללמדנים ממדריגה ראשונה, בתוצאות מבחנים שבדקנו במשרד, צד את עינינו טופס מבחן בכתב של בעל תשובה שבשוליו הערת הבוחן: "הפיזוט ראוי לשבח" כשהתוצאה היא 94 (!).

שה הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא ראש ישיבת חברון (בתמונה נואם): "הלכתי פעם עם אבי זצ"ל באוכה, חצר שטראוס המהוללה (ברקע התמונה) ולפנינו מחזה מוזר — ר' הרש ויספיש, מהמיוחדים שביושבי החצר ומגדולי הת"ח בעיר, מאמץ את ראייתו הקצרה ומעיין במודעת רחוב... ליל ריקודים לאור הירח... ניגש אבי זצ"ל ושאלו לפשר הדבר; נענה אותו צדיק: מעיין אני בשעות ההתוועדות והגמר של יצר הרע וחילותיו, כדי שבאותן שעות אהיה ער ולומד תורה, זה לעומת זה— — — בהוסיפו, כי תדיר כאשר יצר הרע משתק בעיר, הריהו הוגה בתורה ובתפילה באותה עת".
כאלה היו בני העליה מחצר שטראוס בה ערכנו את רב השיח.
בעקבות סיפורו של ראש הישיבה שליט"א הלכנו לתחקר את האשה הצדקנית מרת ח.ד. שכטר תחי' השרידה האחרונה אולי של "החצר הקדושה" כפי שהיא מכנה זאת, היודעת למסור פרטים מדוייקים מהחצר מלפני 68 שנה וזוכרת עדיין היטב את זוגתו של האדם הגדול בענקים ר' איצלה מפטרבורג (מוגביזיר) זצ"ל שהתגורר שם.
לדבריה התגוררו שם כתריסר משפחות משופרי דשופרי של חכמי וצדיקי ירושלים, כולם יושבים והוגים בתורה, קמים לערוך תיקון חצות מדי לילה ומתפללים כותיקין. ביניהם: ר' לייב סודרסיס (לוין); ר' שמואל הפילינסקי; ר' מאיר יודלר; ר' אליהו ברוך פרלמן; ר' דוד קובנר; ר' בנימין כהן ומכובן משפחת ברוידא הנכבדה — 3 דורות, סב בן ונכד (הגרש"ז דור ב ביניי); ולא לאחרונה, ר' צבי ב"ר לעמיל ויספיש זצ"ל שהיה כולו לה' ואשר ביתו היווה מרכז עניני החצר ובשעה שהוא ישב בביתו והגה בתורה ללא הרף היתה אשתו הצדקנית מרת מילכה נושאת ונותנת בכל צרכי השכנים והשכונה ודואגת לכלל כאם רחמניה.
— ובעיקר — איזו אחדות בין הדיירים, איזו שמחה אחד עם השני — את זה לא תשכח מרת שכטר. על פטירתו של ר' הירש היא מוסרת, כי כאשר חש כי סופו קרב מיהר בתפילתו כדי להפסיק ולהשלים את התפילה בטרם צאת נשמתו הקדושה ומן הלויה היא זוכרת שאמר מישהו: הלא הסידור'ל היה חברו!...

הרב דייטש זצ"ל נואם לפני ילדים במגדל העמק.

א. י. ברנשטיין

הגאון והצדיק רבי חיים מרדכילע רוזנבלט זצוק"ל מח"ס "הדרת מרדכי"

שהיה אב"ד אשמינא וסלונים, ונודע כבעל מופת וכ"צדיק פועל ישועות רבות" נפטר כ"ח אדר א' תרע"ו

רבי מרדכילע נולד בב' אייר שנת תקצ"ג באנטיפוליה לאביו ר' מגדל שהיה טוחן חיטים (ומכאן השם הוא ויצל — גרעין חיטה). אביו היה ידוע כבעל תפלה בעיירה, וכאיש ידוע ספר. כשהיה מרדכי־לע עודנו ילד היה ידוע כמתמיד, והיה תלמידו של רב העיירה הרה"צ רבי יצחק הירש זצ"ל. ובגיל ארבע עשרה כבר הסמיכו הרב הנ"ל בסמיכת חכמים. כשה־גיע לגיל "האיש נשאי" נשא לאשה את בתו של אחד מנכבדי העיירה ר' שמעון וולול. וחותנו התחייב במזונותיו, וכך ישב רבי מרדכי והגה בתורה לילות כימים, וכדי שלא תתפסו שינה היה מכ־ניס את רגליו לתוך דלי מים קרים, ממעט היה באכילה ושתיה. הה־סתפק בפת במשורה ומים לחוץ.

כשנוסדה הישיבה הגדולה בפינסק ע"י האב"ד דפינסק המ־קובל רבי מרדכי זקהיים זצ"ל ורבי אביגדור תוספאה רבה של קורלין זצ"ל גלה רבי מרדכי ונסע לפינסק להתחמם לאורם של שני באותים עצקים אלו, ולאחר שהוסמך ע"י שני ראשי הישיבה חזר לעיירה אנטיפוליה ונתקבל שם לדיין העיירה.

רבי מרדכי לא הסתפק בכך שי־שב בד' אמות של הלכה ודן דיני תו־רה, אלא נקט בידו את הכלל "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא", והוא ראה את המצב ב"עת לעשות לה' הפרו תורתך"! והיה עוזב את בית המדרש ומבוסס עצמו בביצות ובשלגים, והולך ומאסף נדבות עבור העניים. מלבישם ומעודדם, ומחיה נפשות העניים והמסכנים.

בשנת תרכ"ד נתמנה הרה"צ המפורסם רבי פנחס מיכאל זצ"ל כרבה של העיירה (גם הוא הת־פרסם כצדיק פועל ישועות רבות), ומאז נתקשרו שני הגאונים הצ־דיקים בלב ונפש. ולא זזה ידו של רבי מרדכי מתוך ידו של רבי פנחס מיכאל. ושניהם ישבו ולמדו יחדיו. ודאגו לכלל ולפרט, ובפרט דאגו לרפאות את הפצעים הגשמיים והרוחניים של הנזקקים, קהלות רבות פנו אל רבי מרדכי והציעו לפניו את כסא רבנותן. אולם תושבי קהילת אנטיפוליה לא נתנו לו לעזבם, בשנת תר"ל כשהציעו בפניו את כסא הרבנות של קהלת ביסן (פלך גרודנא) נאות לקבל ההצעה, ובאחד הלילות באישון ליל עזב את העיר (או כפי שכינו זאת תושבי אנטיפוליה: הם "גנ־בוהו"). ובא לרשת את מקומו של הצדיק רבי שלמהלי ז"ל, (גם עליו מתהלכות אגדות רבות) בקהלה הקטנה והעניה בביסן, ואכן זה היה מקום מתאים עבור הצדיק שהצניע לכת בדרכי ה', מדת ההסתפקות היתה נר לנתיבו, וגם ממשכורתו הדלה הפריש לעניים. מלבושו היה בפשטות. ועל הכל אהב את ההסתר והכיסוי, שנא את הכבוד הפרסום וברח מהם. אולם בכ"ז נתפרסם בשם: "הצדיק מביסק". ביידיש: דער ביסקער צדיק. ואלפי יהודים החלו לנהור אליו לעצות וברכות. בע"כ, ואף רבים האדמו"רים גדולים שלחו אליו את המתנים לברכות ועצות, וכשהזיז פונים אל רבי פנחס מיכאל (הרב באנטיפו־ליה) היה אומר: אם יש חכם וצדיק כמו רבי מרדכילי למה הפנו אלי? סעו אליו! וכך עשו.

בביסן הקים רבי מרדכילי ישיבה לבחורים, ועשרות רבות של תלמידים באו לשמוע שיעורים מפיו, עד כמה שאפשר היה נמנע מפלפולים, אולם אגב אורחא היה מתבל דבריו במילתא דבדיחותא ומעניני העולם, גם צרכי הישיבה תפסו אצלו שעות רבות. ולמענם ולמען עניי הקהילה ייסד את החברה "מלביש ערומים" ו"הכ־נסת אורחים", להלביש לתלמי־דים העניים, ולתקן להם מקום לינה. צרת הכלל והפרט היו מנת חלקו ביום ובלילה. ולהם הקדיש את חלבו ודמו, והשתדל להדריך ולהושיט עזרה לכל הבאים. חייו היו חיי עוני והסתפקות. וכאן גם נתאלמן מאשתו הראשונה תשאר מטופל עם ילדיו, אולם כחייל נאמן עמד על משמרתו, ועודד את כל הבאים, בברכות ועצות, חי־שנים כיהן כאב"ד ביסק. ובשנים אלו פרחה הקהלה ונעשתה לתל־פיות, וכשעזב רבי אליהו ברוך קמאי (מי שהיה לאחר שנים ראש הישיבה במיר) את קהילת קורלין (פלך מינסק) בסוף שנת תרמ"ז, עזב רבי מרדכי את קהילת ביסן ובא לקהלת קורלין לרשת את כסא הרבנות.

לא עבר זמן רב וקהל המונים החל לנהור לקורלין. ומיד נתפר־סם שמו כבעל מופת שמתקיימים ברכותיו, מרחוק ומקרוב, בני ברית ושאינם בני ברית מי לשם ברכה ועצה טובה, ומי לשם רפואה, נהרו אליו, גם כאן יסד רבי מרד־כילי ישיבה והבחורים נהרו לשמוע שיעור מפיו הקדוש. רבי מרדכי עצמו היה גם השמש בבית המד־רש, בלילה כשכולם נמו את שנתם היה מסדר את הגמרות ואת הספ־רים הפזורים, פעם לאחר חצות פגש בנער בן י"ג שנם את שנתו בבית המדרש, נגש אליו רבי מרדכי והפציר בו לחוס על גופו ולישון בביתו במטה שהציע עבו־רו, ולא עזבו עד שהוליכו לביתו והשכיבו על מטתו.

ארבע שנים ישב על כסא הרב־נות בקורלין, ומשם נקרא לשמש ברבנות העיירה אשמינא (פלך וילנא), כאן ביקש לישב בשלוה ולהתמסר רק בתורה ובעניני הק־הילה ולא עלתה בידו, כי גם לכאן נסעו הדורשים מזור למכאובם, וכמובן שרבי מרדכי לא יאטום אזנו וישמע את צער גדולם, והר־שיט ברכותיו ועצותיו. תמיד מצא איזה פסוק (מהתורה או מנ"ך) עבור כל פונה, וברכותיו נתקיימו.

רבי מרדכילי התנהג כאב רחמן עבור בני הקהלה ועבור כל הפונים אליו. וללא גינונים ומשמשים, בפשטות ובמלבושים פשוטים, נכנסו ונתברכו, ולא היה חס על כבודו בכדי לעזור ליהודי. כאן נשא לאשה בשנית את בתו של הנגיד ר' אברהם גרינברג מסלונים, ורק תנאי התנה שאשתו תדאג לגדל את ילדיו (מאשתו הראשו־נה), והוא לעצמו מסתפק במועט שבמעט, טעם בשר אין הוא טועם רק בשבתות וימים טובים, ומ־משכורתו מפריש הוא חלק נכבד לעניים.

תחנתו האחרונה היתה כסא הרבנות בעיר סלונים, ובו בזמן שהוא הרב בסלונים אשר כל גדולי ישראל פונים אליו בשו"ת בדבר הלכה, והוא פוסק הלכות והנהגות, מתרקמות סביבו אגדות רבות, ואלפים שוחרים לפתחו בבקשת עצה וישועה, רבי מרדכילי (או כפי שכינוהו הנוכרים "היהודי הטוב") מתגלה כאחד מל"ו צדי־קים בדור, ברכותיו מתקיימות, לרפאות חולים ולפקוד עקרות, והוא מחזיר בתשובה בעלי עב־רות. גם נוכרים ופריצים נדחקים בין האלפים, והוא בסבלנות ללא כעס אינו משיב פנים ריקן. כזאב את כאב העניים ודואג לרווחתם ושלוותם, גם את השבויים בידי פריצים פודה הוא בדמים מרובים.

מסופר עליו כי נצרך פעם לס־כום כסף גדול לפדיון שבויים בידי פריצים, והנה בין הבאים אליו גם אשת אחד הפריצים שבאה אליו בבקשת ישועה עבור בנה החרש, מייד ענה לה רבי מרדכילי כי אם תתן לו את הסכום שנקבע לפדיון שבויים יתפלל בעד בנה, ומייד נתנה את כל הסכום הנקוב, ואז הרים רבי מרדכי ידיו בתפלה ואמר: יש כ"כ הרבה גויים הידועים לפסטפס, יהיה עוד אחד עמהם, ובנה נושע. (הצדיק הירושלמי הקשיש שהיה פועל ישועות, רבי חיים אליעזר זצ"ל כשהיו פונים אליו בבקשות של ריפוי חרשים היה כספר סיפור זה, ואומר וכי יש עוד רבי מרדכי־לי בדורנו שהי' יכול להפך בבקשותיו את סדר הטבע?!)

ר' אליעזר לחדרינובסקי (סאר־גוסטוב) היו בניו נפטרים בעודם פעוטים, נסע אף הוא אל רבי מרדכילי, רבי מרדכי החל לחקור בעברו וגילה כי ביטל קשר של "תנאים" בלא לפייס את מי שהי־תה ארוסתו. ייעץ לו רבי מרדכי לנסוע אל ארוסתו הקודמת ולבקש ממנה את סליחתה, ר' אליעזר הנ"ל עשה כמצוותו, ומשנשב אל רבי מרדכילי ברכהו הרבי בבנות, ודבריו נתקיימו.

רבי מרדכילי לא נהג לקחת דמי פדיונות (מלבד מקרים ספורים כשהיה נזקק לזה), אולם בדאגתו לעניים הצריכים חתם על חוזה שותפות עם הנגיד רבי אפרים ליפשיץ כשותפות לשכר העוה"ב, (ראה תמונה) בעד הכסף שקיבל למען הנצרכים.

רבן של כל בני הגולה מרן החפץ חיים זיע"א היה מכבד ומחבב מאוד את רבי מרדכילי, והיה אומר אודותיו: יהודי לוהט הוא זה המכניס עצמו בסכנה כמה פעמים כדי להעמיד את הדת על מכונה.

והיה מספר מרן החפץ חיים, כי בשיחה עם רבי מרדכילה התנצל רבי מרדכי בפניו על שהוא מתעסק במתן סגולות עצות וברכ־כות לנשים, ובפניו היו שופכות כל שיחן, וגילה לו: כי בשיחתו עם הנשים נודעים לו כמה עבירות וקלקולים וכדו', והרי הוא דואג להחזירן בתשובה. (עפ"י הס' "החפץ חיים" לרמ.ב. ישר).

כן מסופר אודותיו כי פעם באה בפניו אשה וקבלה בפניו על ירידתו והתדרדרותו הרוחנית של בעלה, וביקשה את עצתו אם לה־תגרש ממנו. רבי מרדכילה התעניין בכל התנהגותם בעניני טהרה וכשרות, וכשספרה לו שבעלה אף מקפיד על נטילת ידים בשחרית, הבטיח לה בנים כשרים וישרים ממנו. והבטחתו התקיימה.

בהקדמה לס' "לב אליהו" (ח"ב) מסופר מפי הצדיק רבי חיים מילצצקי ז"ל, (תלמיד מרן ר' יהודה לייב חסמן ז"ל): שמורו ורבו הגרי"ל חסמן יסד ישיבה בעיירה סטוצ'ין בה שימש ברב־נות, ולמדו שם כשלש מאות תל־מידים, והנה אירע שם מקרה נורא בבני אחים שבאו ממרחקים ללמוד בישיבה. ואחד האחים הלך לטייל ונפל על אבן אחת ומת. האח השני לא רצה לצער את הוריו בבשורה המרה והמשיך לכתוב מכתבים להוריו בשם אחיו, אולם ההורים החלו לחשוד כי קרה דבר מה שלא כשורה, והאם החליטה לנסוע לסטוצ'ין, בדרכה לסטוצ'ין נכנסה האם אל רבי מרדכילי־ סלונימר, זה שהיו נוסעים אליו אלפים, ואמרו עליו שהוא מל"ו צדיקים, וכשהחלה לספר לו כל הענין שיש לה ב' בנים בישיבה, הפסיקה בדיבורה ואמר לה שהוא רואה שם רק בן אחד. וביקש סכנה רבי מרדכילי למסור מכתב ממנו אל ראש הישיבה, הגרי"ל ז"ל, ובמכתב נאמר לו לראש הי־שיבה, כי הוא רבי מרדכילע מצוה על ראש הישיבה אחר המקרה הרע הנ"ל לסגור את הישיבה ולשלוח התלמידים לבתיהם, כי לא פשוט הענין הזה שקרה. אולם ראש הישיבה סרב ואמר בבטחה בוהי"ל: רבי מרדכילע הרב בסלו־נים ואני הרב בסטוצ'ין, כשם שאני לא מתערב בעניניו, כן שלא יתערב בעניני שלי, עכ"ל הסיפור שסיפר רבי חיים מילצקי ז"ל. פנה מרן רבי אליהו לופיאן זצ"ל אל המספר ושאלו: האם לא אירע כל הענין

(המשך בעמוד י"א)

מתורתו של רבי מרדכי

שני אופני תשובה

בספר "הדרת מרדכי" חידושים ותורתו של הצדיק רבי מרדכילע מסלונים זצ"ל הרחיב בדבריו אודות ענין התשובה כי יש שני אופני תשובה, א' — התשובה שנבראה קודם בריאת העולם, (עיין גמ' פסחים, ומכילתא), והיא התשובה הבאה ע"י התעוררות המסייעו המחזיקו לשוב, ולא ע"י התעוררות עצמו, ואם לא היתה נבראת תשובה זו קודם בריאת העולם לא היה הקב"ה בורא את העולם, מפני שהאדם מעולל חטאים רבים בגלל פיתוי היצה"ר, ומי הוא היכול ומסוגל לשוב בתשובה שלימה ע"י התעוררות עצמו, וכידוע שהמל־אכים היו מקטרגים ואמרו אל יברא וכו', משום הכי ברא הקב"ה קודם בריאת העולם את התשובה הבאה ע"י התעוררות מסייעת, הה"ל להם הקב"ה אף שאינו שב ע"י התעוררות מעצמו בכדי שיהא [illegible]

כי תשובה הבאה ע"י התעוררות מעצמו, היא תשובה המעולה מהראשונה מאוד, אשר הוא חטא לפני ממ"ה הקב"ה שהוא מלך גדול רם ונשא, וביודו ליתן שכר ולענוש, ועי"ז נכנע לפניו ומתחרט על חטאיו ושב בתשובה שלימה.

ותשובה זו מבוארת בתורה כמ"ש "ושבת עד ה' אלוקיך וגו', ו"כי תשוב" וגו', והיינו: שאתה בעצמך בלא שום סיוע מאחרים, תשוב בתשובה. ועפ"י דין צריך האדם לשוב בתשובה המעולה בלא סיוע מאחרים, רק הקב"ה ברוב רחמיו ברא תשובה כזו הבאה ע"י סיוע מאחרים.

ובתרגום יונתן עה"פ "אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך" הוא מתרגם כי יבא אליהו הנביא כהנא רבה ויקבצנו עפ"י מימר ה', וההתקרבות שלנו לעבודת ה' הוא ע"י משיח צדקנו, ו"יקחך" הוא לשון קדושין, שיהא לו ליקחהן בגו. והנה ידוע כי יום אחד קודם שיבא משיח צדקנו יבא אליהו לקבצנו (כדאיתא בעירובין) ולמחרת יבא משיח צדקנו ויקרבנו, ועי"ז נאמר (ילקוט האזינו) עתידה כנסת ישראל שתאמר הרי כתוב לאמר "הן ישלח איש את אשתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד"?! כי אחרי אשר הוטמאה על אדמת נכר התשובה שלנו ע"י סיוע מהקב"ה, הרי התשובה אינו מהדין וכו'. ועי"ז עונה הקב"ה (ילקוט שם) הלא א"ל אנכי ולא איש, וכי גירושין אתם לי בני? ע"כ.

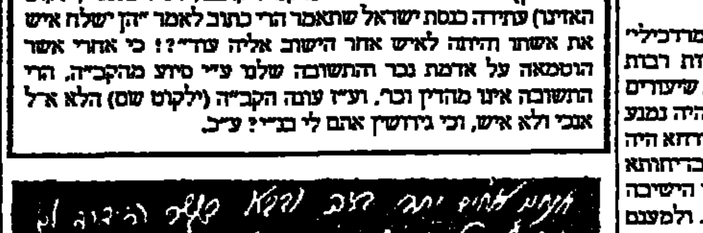

"אשתו אחים יחד בזה ובבא" – צילום הסכם השותפות לעולם הזה – בתמיכה בעניים – ולשלם הבא בחלקו בגן עדן, שחתם רבי מרדכי עם הגה"צ רבי אפרים ליפשיץ.

"מגשית" ו"גלילית" -
פתרון מוצלח לפסח כשר

חוגלה עוזרת לך בהכנות לפסח.
לנוחותך מוצרים שיקלו עליך את הכשרת המטבח ויחסכו לך עבודה:
לאפיה, לחימום, להגשה ולהקפאה, קחי "מגשית", תבניות אלומיניום חד-פעמיות במבחר גדלים, החוסכות הגעלת כלים. לכיסוי ועטיפת משטחים במטבח השתמשי ברדיד אלומיניום "גלילית".

מוצרי "מגשית" ו"גלילית" כשרים לפסח, באישור בד"ץ.

חוגלה הדרך הקלה.

סלע
הדברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 187
עם ריח ובלי ריח.
ללקוחות ללא הוצאת כלים
מתלקה לפליש ולקיון
03-473271 03-494936

פאת איכות
זו
"אוה"

סוויטה מפוארת
במחיר של חדר במלון
שרי ישראל
מלון הסוויטות - ירושלים
02-380490; 380585

הבית שלנו

פסח פסח, נקיון, נעמוד בנסיון.

מאת נועה בארי

פסח פסח
נקיון
היכן מונח הכשרון?
שתי ידיים
שתי רגליים
והמרץ אי־בנתיים?
מתחבא בעצלתיים
להתחיל: רות ושתיים?
מגרות וארונות כסאות ושולחנות
גם חלונות?
גם תקרות?
כח כח לרגליים
סבלנות ועצלנות
אי אפשר לחבור בשתיים,
החמץ צא מהר!
ברח מכאן אל תסתתר!
אך בל נשכח להתפלל
שהכעס לא ישבות
והפה לא יכשיל
והיצר לא יפיל
ומהמצוה הזאת
לא תבואנה מכשלות
ועם החמץ נשמיד
את החטא הממעיד־
אני פסח — נקיון
נעמוד בנסיון!

שיר חביב שכתבתי אותו בכל הכוונת והרצון הטוב, במיוחד כדי לעודד את עצמי ולרענן את הזכרון החולש משהו, מהן ההלכות בעצם...

אך שיר לחוד ורצון טוב לחוד. המציאות טופחת על פני, בוקר צהריים וערב, בעיקר ערב.

★

— "תזהר אתה מלא חמץ!"...
— "אני לא חמץ!" נעלב הקטן.
— "לא אתה, הסודר", אני מסבירה בחוסר סבלנות.
— "אני לא חמץ, את חמץ" — פורץ הקטן בבכי נעלב.

כל הסברי לשוא. אהרלה לא חמץ!

★

"מירי הביסקויט שלך! כמה פעמים הסברתי לך — לחדר הזה בלי ביסקויטים!"

"מיאו אוי או או" ניבהלה הגב־רת הקטנה כנראה צעקתי לפתע חזק מדי. מה אעשה וגם אני נב־הלתי...

זה הערב, והבוקר?
פורץ הבוקר.

אינני יודעת מה עושות כל נשות ישראל הכשרות שלהן חבורת פעוטות שובבה עוד לפני שגדלו הבנות ולו רק להחזיק צרתנים על הידיים.

בכל אופן קראתי על רשימות. רשימות יש לי די והותר, אלא שחרץ ממני אין מי שימתוק בהן...

יש לי רשימה על המקרר ור־שימה במגרה, רשימה גם בפינקס, בקיצור רשימות לא חסר, רק עוד זוג ידיים.

יש כמובן העזר שכנגד שמזכיר חדשות לבקרים עד כמה חשוב יותר להזהר בין אדם לחברו מאשר לחפש חומרות (באבק על גבי שלבי התריסים) וכמובן יש מי שמשנן לי את ההלכות כפשוטן, ברורות ונחרצות, אבל ליצר הרע דרכים משלו. לצורך זה צריך כנראה בגרות ובשלות מסוימת.

השיפור ניכר משנה לשנה. כבר אינני מנקה את המזרן שלש שעות עם מברשת שיניים...

פעם שמעתי יהודי חשוב אומר "אתה צדיק בהחלט וזהי ההלכה... אבל הַעֲרֶן הָעֲרֶן... (העצבים, העצבים).

הבה נחשוב.

למה שלילדנו ישאר טעם חמוץ של הכנות לחג?

יש הרבה שמחה בנקיון הזה. אפשר להשקיע כוונה כנה ואמ־יתית, שככה יזרק החמץ מן הלבבות, שככה נחפש בחורין ובסדקין, להביא לידי נקיות, נקיות ריבונו של עולם. לקחת מטלית לחה ולשפשף את הלב חזור ושפשף גם עם מברשת שיניים... כואב?

★

אני זוכרת ידידה עם ילדים קטנים ובמצב בריאותי לא תקין. לפני ט"ו בשבט החלה לשפשף כפיות, חודשיים בילו הילדים בחדר־המדרגות ו...אצל השכנים, המרירות והתסכול... מדוע את משפשפת את הנקודות הכהות הבלתי נראות כמעט שעל הכפיות, שאלתי בלתי מבינה, את הרי לא מגעילה אותן לפסח?

דבר לא עזר — "והגיסות שלי מה יגידו?" ענתה תשובה תסתמר טענותי. נו, מה יגידו הגיסות?

כל אחת הדוגמאות שלה, על אותו המשקל.

ברצוני לציין בהדגשה. שלי־עיזים מרוב חומרות מגיעים למצב של פיקוח נפש, ולראיה האמבול־נס בשכונתנו העובד שעות נוס־פות בערב פסח ודי לחכימא בר־מיזא.

אינני מזלזלת חלילה, חלילה, במנהג אבות, אך הזמני שמן הראוי לכולנו לרענן את הזכרון מדי שנה בשמיעת שעור הלכות לקראת החג.

לסיד קירות אפשר גם לפני ראש השנה כנ"ל לגבי כביסת וי־לונות תיקוי אהילים. אבק איננו חמץ.

כמובן באם אשה יש לה כח ויכולת (מכל הבחינות!) — תבורך. אך באתי להתריע על נשים חלשות שאינן מרגישות טוב. השמרנה לכן, ויש דברים שפשוט אסור לכן לעשות. בכל מצב ובכל מקרה.

ומדוע לקחתי לידי עט תיד בימים דחוסים אלה?

יהודי יקר שנכנס לביתנו ועול ביתו וילדיו מוטל, לא עלינו, על כתפיו. כשראה את הלחץ הנפשי שבו נתונים ידידיו, שכניו ומכריו מכל עבר, נגש אלי ואמר:

דעו לכם, לפני שנה נגשתי לרב, ספרתי לו, הרב אמר: "קח מטאטא בידך וטאטא היטב היטב את הבית. כפי יכלתך... זה מה שעשיתי ולדאבוני זה מה שאעשה גם השנה...

התבישתי ונזכרתי. צריך אזון לפעמים. צריך לזכור וצריך מי שיזכיר.

ועוד משהו: להגזים אפשר גם בביזון שנה לחלוטין. והוא — לעבוד ולהרעיש בשעות המנוחה, בשעות הלילה, כל כך שמח כשהטיפ בדקע...

...ומהמצוה זאת
לא תבואנה מכשלות...
אוי פסח, נקיון
נעמוד בנסיון!

בבקשה, כתבי על זה...

או: ניקוי יסודי של שלחן המערכת לקראת פסח

מאת: שו"ש

לגל הצורך הדחוף לרוקן את המגירות לקראת חג הפסח המ־קרב אלינו בצעדי ענק, הרי לפ־ני כן, בקצור נמרץ אבל לעניין, כל הבקשות המיוחדות, חלקן מוצד־קות חלקן מפלות חוזן שנתבקשתי לכתוב עליהן, בעל פה ובכתב במשך השנה שנתיים האחרונות.

ביתי הוא מבצרי

בשאת(ה) נכנס(ת) לשכן(ה) מבקש(ת) לשאול או ללוות משהו, אנא, (מבקש מכתב אחד) אל תעקבו אחריו עד לארון בו נמצא החפץ וגם לא עד למקרר, למטבח, או מרפסת, כדי להראות בדיוק למה אתם זקוקים ולהראות... אכן אינני מסוגל להשאיל... אולי הוא מתקמצן, הרי ראיתם... עד שתי שקיות חלב. אל תתחבו את חוטמכם לקופסא, למדף או למגירה, ששם, כידוע... מתנות משאת נפשכם. אלא... פשוט עמדו בדלת. כן, עמדו יפה... פתח וחכו. רוב המשאילים ומלוים עושים זאת בנפש חפיצה... לי שום תירוצים.

★ ★ ★

הקצב של זמירות השבת שלכם לא מעניין את השכן מלמטה

בדיוק כך: בפרט אם אתם, בלי עין הרע, מסבים לשלחן שבת... משתתפים עליזים ומלאי מרץ, ושכן(ה) מאוד שמח(ה) ונהנה(ית) משירי השבת שלכם, אבל רא־שו(ה) מתפוצץ מדפיקות הקצב שלכם. בבקשה, אל תדפקו ברג־לים את הקצב על הרצפה והתקרה. ... על השלחן בידים, וגם לא ב... רת הסכו"ם. גם אם זה מצחיק אתכם, כאב הראש של השכנה רציני.

★ ★ ★

ועת ההשכבה הנראה

עוד לא נמצא הפתרון לסידו־רים דחופים בשעת ההשכבה כלומר, אפשר לדחות אותם לאחר־כך. אבל עוד לא מצאו פתרון לאנשים שאצלם שעה 5־6־7 היא השעה הנוחה לדפוק על דלת ביתה של השכנה שמשכיבה עכשו יל־דים והמהומה רבה. אז בבקשה התחשבות, אצלה — כל יום פו־רים (ברוך השם).

★ ★ ★

בקשה למטפלות הבני ברקיות

והרי היא כבתבה וכלשונה:

באתי בזאת לעורר על רעה חולה שפשתה בבני־ברק והיא המחיר המופרז שדורשות המטפ־לות. כוונתי היא הן לנשים המטפ־לות בשעות הבוקר והן לבנות שבשעות הערב. מי שמע שבחורה צעירה היושבת ולא עושה כלום תרויח 3 שקלים לשעה?! ומי שמע שמטפלת תקבל 75% מהס־כום שמורה מקבלת לשעה?!

זוהי שערוריה כשלעצמה אך במיוחד בולטת כאשר אנו משוות את המחירים הללו לאלו הנהוגים בירושלים ומגיעים למסקנה שזהו ניצול של הנשים העובדות המ־פרנסות משפחות שלהן.

יש להוריד מיד את המחירים, כדי לתת למורות לפחות להרויח את לחמן בכבוד.

אחת המורות בב"ב

מה דעתכן? נעלבתי מהעובדה ששמרטפות פרושה לשבת ולא לעשות כלום. אז אולי באמת תשאיר אותה מורה בני ברקית את ילדיה לבדם בערבים בלי הבחורות הללו שיושבות ולא עושות כלום? לשם מה היא זקוקה להן בכלל.

★ ★ ★

כשהטלפון לא שלך

את מרגישה נח לשמוע שיחה בין שנים כשאינך מוזמנת לה־שתתף? בכלל לא, יש הרגשה חזקה של חדירה לא מוזמנת לר־שות הפרט. גם בטלפון, המצב דומה. אם אין לך, לכם טלפון אנא השתמשו בטלפון של השכן רק להודעות קצרות וסדור ענינים. שיחות אישיות אחסני בליבך עד לרגע המיוחל, כשהצב המלכותי של "בזק" יגיע אליך עם מתנה על גבו. אתולי הלבביים.

★ ★ ★

דלתות פתוחות זו מול זו

פלונית מבקשת "לכתוב על זה" דחוף: אל תשאירנה דלתות פתוחות בחדרי מדרגות, בפרט אם אתן אוהדות, גיסות או חברות בלב ונפש עוד מהפעוטון, ובכלל לא מפריע לכן שבעצם מחובר כאן בשתי דירות נפרדות עם מעבר ציבורי באמצע, שהמשתמשים בו בהחלט מעונינים לא לחדור לר־שות היחיד שלכן. אז דחוף דחוף, למנוע דלתות פתוחות שפונות לשטחים צבוריים לטובת אלה שלא נעים להם לעבור באמצע.

★ ★ ★

לתת שם - זכותו של הזוג הצ־עיר

ושוב מכתב כבתבו וכלשונו:

רציתי להעיר בזה להורים המבוגרים על הנוהל הפסול שכמה פעמים הייתי לו עד, והוא שכשר־נולד לזוג צעיר ילד, מיד מנסים ההורים לדבר עם הזוג הצעיר (או עם אי מהם שישכנע את השני) וללחוץ עליהם בדבר "הכיבודים" ו"השם" וכדו', ויש בזה כמה רעות: א. שבמקום שמן הראוי הי' להשתתף ולהרבות בשמחת הזוג הצעיר, עוד מביאים להם עג"נ ומתחים נפשיים, ועי"ז גם קשה להם להתכונן לברית ולשמוח בשמחה של מצוה כראוי וכיאות, ב. שאמרו חז"ל "מאן דעלך סני לחברך לא תעביד", וכמו שההורים המבוגרים לא רו־צים שיתערבו בעניניהם ויאמרו להם מה לעשות, כן אסור להם לעשות לזוג הצעיר. ג. שעי"ז גורמים לריב ולמחלוקת בין הזוג הצעיר, בזמן שהשי"ת הסכים שימחה שמו כדי להשכין שלום בין איש לאשתו. ד. וע"ל כולם "חמירא סכנתא מאיסורא" שזהו סכנה ליולדת (שדינה כחולה) שעי"ז כועסת ומתרגזת וזה יכול להזיק לבריאותה ח"ו. ואפי' אם ההורים המבוגרים מתכוונים בזה כדי לכבד את הוריהם הזקנים וכדו', הרי זהו "מצוה הבאה בע־בירה" וכ"ל, ומוטב שיסבירו להוריהם הזקנים שהם אינם רוצים להתערב בעניניהם של הזוג הצעיר — וחז"ל התירו אפי' לשנות מפני דרכי שלום.

הניחו לזוג הצעיר להחליט ולהסתדר בינם לבין עצמם — בלי לערב לעג"נ ולחצים נפשיים — כדי שיוכלו לשמוח בשמחתם בלי שום מפריעים.

— השם שמור במערכת —

★ ★ ★

"השמרתם לשערותיכם מאוד"

דחוף: שערות נוהגות להכרך, בלי רשות, על איברים בולטים בגוף בעיקר אצבעות. לא אצלכם כמובן, אלא אצל תינוקות רכים. הן נכרכות באופן כה הדוק, עד לזיהום, מוגלה ונמק. קוראה מר־חובות מבקשת מכן לבדוק יום יום אם הנדנוד של התינוק לא נגע מאצבע או אבר אחר שהכ־חיל בגלל שערה מהודקת, לאחר שקרה מקרה רציני מאד אצל ילדה הפעוט.

★ ★ ★

עד מתי נחשה!!!

ושוב, ככתבו וכלשונו:

"גדולה לגימה" עם... השכנה

בקר.

הילדים טרם יצאו לגן ולבית הספר.

דפיקה בדלת. בפתח — השכנה ממול המבקשת להשאיל לה שקית סוכר — שכן נתורה בלי טיפה מהמתוק־מתוק הזה, שימתיק לילדיה את שתית הבקר.

★ ★

המשכו של אותו בוקר.

הילדים כבר יצאו מן הבית.

ושוב — דפיקה בדלת: השכנה באה להחזיר ספר שילדי שכחו אצלה אתמול — ובעת שסדרה את הבית — מצאה ובאה להחזירו.

★ ★

"אמצע" הבקר.

השכנה מתנצלת על בקורה השלישי — אולם היא פשוט שכוזה להתיעץ עימי בענין העוכי המציק לה ושודד את מחשבותיה — ובקשה לשוחח כבדבר עם אדם נוסף. אנו פותחות בדיון בסוגיה החינוכית מצלות סברות לכאן ולכאן — והדיון גולש ומתרחב לפסים נוספים. ובינתיים... הזמן עובר לאיטו — הדיון ממשיך בכל עוצמתו.

והנה נוכחתי כי אנו משוחחות זה כשעה — וכל זאת כאשר שתינו עומדות בפתח המסדרון — כי הרי לא נתכוונו אלא... אלא לדיון קצר. אחר היא הולכת לדרכה.

ולפתע עולה ברעתי הרהור: מדוע בעצם לא הזמנתי אותה לשבת — והצעתי לה דבר־מה לשתות?

הלא חבה היא אם תבוא לבקרני — בוודאי שכך אנהג. ומדוע — מדוע נתורה מקופחת השכנה אשר מתגוררת בדלת ממול? מדוע?

האם משום שרגילה אני לחשוב — שהכל בהישג ידה — הרי במרחק של כמה פסיעות מצרי ביתה — וחיש קל היא מכינה לעצמה את שתיתה כרצונה.

אולם — חשבתי בלבי — לו הייתי אני המוזמנה — היתה שתית הבקר שונה.

קודם כל — היה מישהו המגיש לה את כוס הקפה.

כל הימים טורחת היא להגיש לכל בני ביתה — והנה — יום אחד — מישהו אחר טורח להגיש לה.

שנית — כשהיא שותה בביתה — בנה הקטן מנדנד ובוכה לידה — ואינו מניח לה לשתות בשקט. ואילו כאן משחק מרישליה בנה עם בני הקטן — השניים שקועים במשחקם — ואנו פנויות לשתות בשקט.

שלישית — כשאנו לוגמות כל אחת בביתה — המבט משוטט לו — ורואה את הכתם שנשאר על הרצפה, את המשחקים שנותרו מפוזרים — ומזווית העין מציצה ערימת הכלים.

ומחשבותינו נודדות אחר כל מה שצריך לעשות — והנהו פרוס לפנינו מחכה ומצפה שנסדר, שננקה, ש...

ובכלל — הרי כמילא הזמן עבר בשיחה — אם כך היינו מרוויחות גם כמה דקות של רגיעה תחת עבור השכנה...

וכבר אמרו חז"ל — "גדולה לגימה המקרבת את הלבבות" — וכך היינו משיגות גם את זאת.

וכל זאת —

בהזמנה קטנה לכוס קפה — ואפילו שדלתה של המוזמנת אינו אלא — כמה פסיעות מדלתנו.

ע. בת שמעון

הדואר שלנו ושלכן

מי צריך ללמד לכתוב כראוי שעורי בית?

שלום!

קראתי את המכתב של הגב' אוסטר מיום ששי כ"ד שבט. לא יכולתי להאמין שמורה היא זו שכותבת אותו! האומנם הנצגו שצריך "חוג" ללמד בנות איך לכתוב תשובות לשיעורי בית?! הרי חשבתי שזה תפקיד המורה. אם צריך לשלוח בנות ולשלם כסף לחוג כזה אזי בודאי בקרוב יתחילו להיות חוגים להורה, נביא, דינים, דקדוק וכו'.

בברכה י. אביר

ספר חדש

"הדרך אל המלך"

ספר חדש, ביחוד בכינו, שכדאי להוסיף למדף הספריה שלנו הוא "הדרך אל המלך" מאת אורית גולד־מרטין. שיצא בהוצאת "עולם הספר התורני".

"הדרך אל המלך" הוא קובץ סיפורים שהם מעין כשלים מאיר־עינים בנושאי אהבת ה' הדרך עבודת המידות, הכתוצגים בצורה מקורית ושובת לב. הסיפורים בעלי המסר העמוק, מיועדים לבני נוער אך גם מבוגרים יותר יוכלו להנות מהרהורים והמשכינויות המסתתרים כאחורי דיברות המלך והעבד שיצא לחפשו בדרך תחתיות.

לכאורה, מדובר כאן בדמויות מן האגדה הפועלות על רקע אר־מונות, אוצרות כלכים וכפרים הטבולים בנופים מרהיבים. אך כל אחד כאיתנו יכול לכצא את עצמו ואת נסיונות החיים היום־יומיים המתוארים כאן על דרך משל.

הספר מלווה באיורים יפים מעשי ידי המחברת אורית גולד־מרטין, המוכרת לנו מכבר מן הספרים הצבעוניים — "הבריאה" "ריחלומו של הנער האתיופי" אותם כתבה וציירה, ומספרים רבים אחרים כ"מודה אני", "הפתעה שכזאת", "הילד שניצל" וכו' אותם איירה.

מובטחת לכם שעה כרתקת, נעימה ומחכימה בקריאת ספר זה המומלץ לקטנים וגם לגדולים.

ל.צ.

בנק חלב אם - הצלת חיים

למרות שפע התחליפים המ־תוחכם לחלב אם מתוצרת הארץ ומתוצרת חוץ גם יחד, צריך יש מקרים, בודדים אמנם, של תנוקות שאינם מעכלים מאומה פרט לחלב אם. מצבם הוא נורא, תנוקות שאמורים לעלות במשקלם 20 30 גרם ליום לא רק שאינם עולים במשקלם אלא יורדים במשקל באופן מחריד תוך שלשולים בלתי פוסקים והקאות של כאבי בטן.

לפעמים התגובות אפילו חרי־פות יותר, עד לצורך להתאשפז בטיפול נמרץ. ומה הפתרון?

פשוט מאוד, אך קשה להשגה — חלב אם.

ולשם כך הוקם "בנק חלב אם" באמצעותו אוספים, גרם לגרם, מבתי היולדות, בתי חולים וגם מתנדבות בביתן, את נוזל החיים היקר שאין לו תחליף.

כדאי לשמוע את ספורה של רוחלי, שם בדוי כמובן, ששכבה חסרת אונים בבית החולים לאחר שנותחה בלי הצלחה באיזומיל, נוטרמיגן ופורגסטומיל. תגובת מערכת העכול היתה — שלשו־לים, בלתי פוסקים, עד עשרים יציאות ליום, וכאבי בטן נוראים. הילדה שכבה רעבה בגלל החלשת כאבי הבטן ותוך ימים מספר למדה לשתות דרך בקבוק. כאשר החלה לעלות במשקל, שוחררה מבית החולים ומאז ועד לגיל חצי שנה — ניזונה מחלב אם.

אין הספור הזה בא אלא במקום טפיחה על השכם ומלות תודה עד בלי די לכל הנשים התורמות שמ־קיימות מתן בסתר כפשוטו ובמא־מץ ניכר.

כרגע רשומים "בבנק חלב אם" ששה ילדים שאין ביכולתם לעכל אלא רק את נוזל החיים הזה וכ־מובן שיש את המצרך היקר הזה מאוד בצמצום. בנק חלב אם בקשתו שטוחה לכל יולדת ומינקת לתרום, ואפילו מעט שבמעט לבנק החלב שבשכונתם, הן הקבלנה מיד משאבה וכוסות סטריליות. מן הצבור הרחב מתבקשת תרומה נכבדה לקנית משאבות חשמליות משוכללות, מחיר משאבה 120 דולר ויש צורך בכמה עשרות כאן. "כאמן הוא בעל מלאכתו" ישלם לך שכר" בירושלים הטלפון לברורים הוא 02־382102 — ובבני ברק 03־707719 ורחובות 08־492328.

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדיכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות גנטיות ח"ו פנו לאגודת דור ישרים הפועלת בברכתם של גדולי הדור באה"ק ובאוה"ב וביניהם
הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"ש קרליץ שליט"א
טל: 02־431972, 02־864274, 03־792352, 03־705436
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

שעון רצית -
בואי ל"יפית"
★ שעוני היוקרה "לפייט" "מרוויך" "שבליה" "פררי"
במחיר הזול ביותר בעיר
בתשלומים ללא ריבית
בואי ותווכחי
★ לבחירתך מערכת איפור או בקבוק בושם יוקרתי
כשי מתנה בקנותך שעון
מבצעי אביב יפים - ב"יפית"
מוצרי הלנה רובינשטיין כשרים לפסח
בהכשר הרב גרוסמן
מוצרי רבלון כשרים לפסח "מהדרין"
בהכשר הרב שיינין, הוג חתם סופר, והרב נ. קרליץ
שי ינתן על קניית מוצרים כשרים לפסח
בואי ותבחרי מתנות יפות
בברכת פסח כשר ושמח
"תמרוקיה יפית"
בני ברק רח' ר' עקיבא 91

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP
"פרינצס" — מלכת הפאות
הפופולרית בארץ ובעולם — מציגה דגמים מיוחדים לצעירות: "קריסטל", "זונדי לונג", "שיק פייס" ועוד...
מעולם לא היתה לך פאה מלכותית כזאת ובמבחר כה גדול של גוונים ודגמים, קלה, גמישה ומאריכת ימים. נסי ותווכחי בהבדל
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן: "חוט השערה"
רשת סלוני הפאות היוקרתיים.
ירושלים: רח' שטראוס 20 סניף חדש: רח' סורוצקין 39
בני ברק: רח' ירושלים 16
PRINCESS — מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

צרכניית זידניץ "חסד ליעקב"
רח' צפניה פינת רח' בר־אילן טל. 02־826644
הצרכנייה לפסח —
בהכשרים הטובים ביותר
הצרכניה המיוחדת לצרכי פסח
תהיה השנה ברח' כי טוב תל־ארזה
(מכבסת ברבור לשעבר)
ע"י סוכנות "הדר"
אולם מכירות גדול - חנייה בשפע
משלוחים הביתה בטלפון: 02־820454
שעות פתיחה 8.00־20.00 רצוף

הגיע שוב תכשיר רפואי
למניעת וטיפול בבעיות הזעה
"סיבלין"
המפיצים הבלעדיים ת.ד. 257
גבעתיים
טל. 03־5790861 03־323295
בהכשר מיוחד

האם אתה מפחד מ...
★ נסיעה ברכב או באוטובוס
★ יציאות מחוץ לבית
★ להישאר לבד
★ טפולים רפואיים
★ התקפי בהלה
★ ועוד
הבעיה מוכרת לנו
המרכז לטיפול
בהפרעות חרדה
טל' בימי א', ד', ה' 424048
814430 בערב

א. אלחדיף ובניו
רח' מאה שערים 21 ים, טל. 286983
פסח בפתח...
החלטתם לקנות רהיטים?
לסלון, חדר שינה, חדר ילדים
או ארון ספרים. ארון קיר
ואולי להוסיף קישוט לארון קיר
שקיים בחריטת זהב.
או להוסיף ארגז מצעים
במיטה קיימת בפתיחה נוחה
ומבצע מזרונים
שיפוצים? בניה אינסטלציה
ארונות מטבח
עבודות אלומיניום
כל עבודות המסגרות
לפרטיים ולמוסדות
אנו המקצוענים לכך באיכות ויופי
אנו הכתובת — באיכות ושירות
"יעוץ מקצועי"
ללא התחייבות מצידכם

חן HEN
ספר לנשים
נפתחה
חנות חדשה
לאביזרי תפירה ותיקוני בגדים בשיחות מהיר,
להצניות, אוברלוק
לולאות, ברודה ועוד...
רח' ר' עקיבא 143 פינת אלישע
טל: 5793420 בני־ברק

מכירה לקראת החג
הגיעו דגמים חדשים
לנשים ולנערות
חדיש ואופנתי
תוצרת חו"ל
ביום א' פ"פ בערב
ברח' סמטת סוקולוב 9 ב'
בני ברק

מכירה מיוחדת וחד פעמית
של מיטב תוצרת הארץ
שמלות נשים תוצ"ח עד 120 ש"ח שמלות לילדות מ־30 ש"ח
כותנות לילה קיציות מוזלות לנשים חצאיות לנערות
חלוקים, שקי שינה, כותנות לגברים
בגדי תינוקות ועוד ועוד
כדאי לך
במוצש"ק וביום א' וב' א' ב' ג' ניסן 10.00־8.00 בערב
אופירה 7 ירושלים (סמטה מרח' שאול המלך)
להתראות

ב"מחשבת"
10% הנחה להנהת"ש,
כתבנות ותמלילנות
בני־ברק עקיבא 92 03־5793666
ירושלים צפניה 41 02־823625 אחה"צ

"מה נשתנה" בנקיון?
יותר ויותר נשים עוברות כיום ל"קיטורית" - הפור ספרינט, למה ומדוע? באיטליה המציאו את המכשיר המהפכני החוסך כוח אדם, חומרי ניקוי ובעצם מה לא. גודלו של המכשיר כגודל מטאטא רגיל והוא מצליח להכנס לכל המקומות והחורים, בקיצור ה"קיטורית" עושה לך את הפסח!
המכשיר עובד על חשמל ומייצר קיטור והוא מנקה רוחץ מקרצף ואין ליכלוך או עקשן אחד המצליח לעמוד בפניו, חדר שלם תוכלי לנקות בתוך כמה דקות בלבד בלי להתכופף בלי דלי מים ובלי סחיטת סחבות וכד'.
צבירת החשמל שלו נמוכה ביותר וככל שמתרגלים אליו יותר רואים במכשיר ה"קיטורית" כיד ימין של עקרת הבית.
ה"קיטורית" מנקה שטיחים ריפוד, מקרדים, תנורי בישול ואפיה. חרסינה וקרמיקה, ארונות מטבח, בקיצור אין דבר העומד בפני ה"קיטורית"
המכשיר עבר בדיקה קפדנית של מכון התקנים הישראלי. וקיבל את אישורו לשיווק בארץ. ה"קיטורית" נמצאת כיום באלפי בתי־אב בישראל. לכן השנה גם את תראי ותרגישי מה נשתנה פסח זה מפסח של שנה שעברה.
את הקיטורית ניתן להשיג
בסוכנות הראשית ברמת־גן ברח' המיתר 14 טל' 03־781533
ובאזור בני־ברק ב"יריד המזרח התיכון" רח' חזון־איש 2,
ובירושלים "שיר" רח' הלל 23
בבאר־שבע שד' ירושלים 52 בטל 424291, 057־417850
מחיר המכשיר יחסי זול ולא יקר בפרט לגבי התועלת המופקת ממנו
370 ש"ח בלבד
עקרת הבית!
נסי את ה"קיטורית" - לא תתחרטי

רהיטי פז פ"ת
★ פינות אוכל המתאימות לשבת בכל הגדלים
★ מזנונים וספריות לספרי קודש
★ מערכות סלון בד ועוד
★ חדרי שינה
★ הכל לפי הזמנת הלקוח
רח' הרצל 27–29 פתח תקוה טל' 913766

Georgie
הפאה המובילה בעולם
TUXEDO 88
בארץ!
בסלונים המובחרים
בני ברק: "ציפי"
רח' ר' טרפון 14
טל. 704253, 797928
באר שבע: פיאות "יונה"
רח' קויפמן 44 טל. 057־422626
נתניה: "ציפי־יורדית"
רח' שטמפר 15 (פסג')
טל. 053־617188

[illegible] من الاصل

صكذا من الاعمل

המודיע

הרב לוין בויכוח על תקציב משרד החנוך:

הברירה היא - חנוך יהודי מקורי או התבוללות והפקרות

ירושלים יום ד' — (מאת סופרנו בכנסת) — בקריאה נרגשת לכל חלקי העם לשוב לערכי הדת והמסורת היהודיים ולעזוב את הדרך המסוכנת העשויה להוביל להתדרדרות מחלטת — יצא הערב הרב י.מ. לוין בכנסת, במסגרת הויכוח על תקציב משרד החינוך והתרבות.

כן יצא בתביעה שהממשלה תגדיל את התמיכה בחינוך העצמאי, והביע תקוה כי לאור הנכונות שהוכיחו חוגי הממשלה לאחרונה — תועלה התמיכה לכדי השתתפות מלאה עד 100 אחוז.

בתחילת דבריו ציין הרב לוין בסיפוק את הגדלת התמיכה לכדי ממוצע של 75 אחוז אולם הזכיר גם את העובדה שקיימות עדיין אפליות בשאלת המורים ובשאלת השרותים והמבנים.

להלן תקף בחריפות את דוברי הצהכ"ל ו"חרות" אשר מצאו לנחוץ להשמיץ את החינוך העצמאי, וציין כי החינוך העצמאי מחנך את תלמידיו לתורה ויראת שמים, ואין בו שום מגמה מפלגתית. כן הביע תמיהתו על כך שמר אוצא (הפוהמ"ז) מצא לנכון לפגוע בחינוך העצמאי דוקא מעל במת הכנסת.

כן ביקר חריפות את ההקצבה הזעומה של חצי מיליון ל"י בלבד לישיבות, בעוד שמוסדות החנוך הגבוה האחרים במדינה נהנים מתמיכה הרבה יותר גדולה. להלן תבע חיסול הקיפוח של אגו"י כלפי המחלקה לתרבות תורנית במשרד החינוך, שם אין לה דריסת רגל.

לאחר מכן עבר הרב לוין לבעית החינוך הכללית במדינה, תוך מתיחת ביקורת על התוכן הרחוק מלהיות יהודי שבו.

אשר לשאלת ה"התודעה היהודית", אמר הרב לוין כי אינה עשויה להוות פתרון לריקנות הקיימת, אולם מאידך, היא מהוה צעד ראשון לשיבה למקור ישראל, כי רעיון ה"תודעה" נובע מן ההכרה כי המצב הנוכחי אינו יכול להימשך יותר.

בסיום דבריו אמר הרב לוין שחייבים להגיע להכרה שאנו עם ד', ואין אנו יכולים ללמוד מעמי הגויים, ועשויה הכרה זו להשתרש בלב העם כולו.

הרב לורנץ תובע פעולה נמרצת להצלת ילדים מהמיסיון

ירושלים יום ב' (מאת סופרנו בכנסת), — אני רואה חובה לעצמי להפסיק את מסך השתיקה מסביב לענין הכאוב של ציד נפשות יהודיות לרשת המיסיון — קרא הערב בכנסת הרב ש. לורנץ בויכוח על תקציב משרד הסעד.

לאחר שקרא להגדיל את התמיכה במשפחות נזקקות בציינו כי על הכנסת לעכב יציאתה לפגרה ולמנוע קיום "כל דיכפין" — יצא בחריפות נגד ניצול הכספים המיועדים להצלת ילדים מרשת המיסיון להקמת מועדונים שמטרתם בכיוון זה היא מפוקפקת ביותר.

הרב לורנץ הבהיר כי לאחר שהכנסת דחתה בשעתו את הצעתו לדון בחקיקת חוק נגד פעולות המיסיון התלכדו כל הגורמים ונחלצו לפעולה מבורכת נגד הפעולות ההרסניות הללו והוקמה "קרן ילדינו" אשר הצליחה להוציא מאות ילדים ולהעבירם לחיק חינוך יהודי.

הרב לורנץ גילה שבנהריה מוקם עתה מועדון ע"י קרן ילדינו בסכום של 30 אלף ל"י, בזמן שאין להעלות על הדעת שנהריה תיהפך למרכז אנטי־מיסיונרי. הנואם האשים את משרד הסעד, משרד הדתות ושאר הגורמים, המשתתפים בתקציב "קרן ילדינו" — בהקצבת הכספים למטרה זו בעוד שאין למצוא 700 ל"י הדרושות להצלת ילד אחד מתוך המיסיון.

כנס פעילי עדות המזרח באגו"י

תל אביב יום ד' — (מאת סופרנו) בהחלטה נחושה להגביר פעלים בשטח החנוך והדת בין עדות המזרח בארץ, ננעל הערב כנס מזכירי ופעילי עדות המזרח של אגודת ישראל שנערך באולמי מרכז אגו"י בת"א בהשתתפות ראשי התנועה ועשרות נציגים מישובים שונים.

הכנס נפתח ע"י ר' יעקב מורחי, מנהל המחלקה לעדות המזרח שקדם בברכה את הנציגים, והוא מסר דו"ח מפורט על התפתחותה ופעולותיה החשובות של המחלקה.

הרב ש. שצדרוביצקי סגן יו"ר המרכז הביא ברכת מרכז אגו"י לאחר מכן התפתח ויכוח ער בו נטלו חלק כל הנוכחים אשר עמדו על הבעיות המעסיקות אותם במקומות מגוריהם ותבעו הגברת עזרתה של המחלקה לפתרון הבעיות.

בין המתוכחים: הרב יוסף אחורק הרב שלמה עזני, מר שלמה דהבש (ראש העין) הרב יחיא מחבוב ומר יעקב מורחי (כפר שלם), מר מורחי יחיא נסים ומר שלום חדד ומר גיאזוב (ת"א), מר מגורי כהן (בת ים) מר יחיא חניגא (גדרה) הרב שלום כהן (מושב אחיעזר) מר עזרא כלפר (שבות עם) מר יעקב תמם (מושב דורה) מר נסים בדעני ומר שושן לוי (מושב מרשה) מר שמואל חדד ברוך (שכון פג'ה) מר מתניה יעקב (נס ציונה) הרב יליז ברוך מלכה (טבריה) מר שאול שרם (צפת) הרב בנימין אדרעי (חיפה) מר אברהם לוי ומר מנחם שטרויספוגל (מחנה ישראל) מר סעדיה סעדי (כפר גבירול) מר דוד גלודי (מעברת רחובות) מר חי גרבי (פרדס כץ) ומר אליעזר דויטש (פ"ת).

ענו למתוכחים: ח"כ הרב ש. לורנץ הרב ח.ב. וידניק ממחלקת הארגון, מר ש. י. גרוס ומר יעקב מורחי.

הגאון רבי ראובן גרוזובסקי זצ"ל

ניו יורק יום א' (מאת סופרנו) — ביום ו' ערב שבת נפטר הגאון ר' ראובן גרוזובסקי זצוק"ל ונקבר למנוחות. המנוח מגדולי ראשי הישיבות בדורנו, וממנהיגיה של אגודת ישראל העולמית.

עשרות בשנים עמד על משמרתו והרביץ תורה לרבים בראשות ישיבת קמניץ וכן נמנה על מנהיגיה של אגו"י העולמית והשתתף בפעולותיה.

בחדשים האחרונים נפל למשכב ובכל זאת לא חדל מהתענינותו בעניני הצבור ובמיוחד התענין בפעולות התנועה בארץ.

בערב שבת פ' ויק"פ כ"ב אדר נצחו אראלים את המצוקים ונשמתו עלתה לגנזי מרומים. בהלויתו שהתקיימה בו ביום השתתפו אלפים בראשות כל גדולי התורה ראשי הישיבות, אלפי בני ישיבות ומנהיגי אגודת ישראל בארה"ב.

ספדו לו הגאונים וראשי הישיבות: ר' משה פיינשטיין, ר' גדליה שור, גיסו הרב יצחק סורוץ וחתנו הרב אונגרישר.

נולד בעיר מינסק וקיבל תורה מפי חותנו הגאון ר' ברוך בער ליבוביץ ר"מ ישיבת קמניץ, ומפי הגאון רמ"מ עפשטיין ר"מ ישיבת סלובודקה ומפי הגאון ר' אלי' ברוך קאמאי ר"מ ישיבת מיר.

מיד אחר נשואיו הוכנס ע"י חותנו לעבודת הקודש, כאחד מראשי ישיבת קמניץ והודות להתמסרותו גדלה הישיבה והתרחבה ובתקופה מסוימת למדו בה כשלש מאות תלמידים.

עם השואה באירופה נמלט יחד עם שרידי ישיבתו ליפאן ומשם לארה"ב, וקולה של ישיבת קאמניץ לא נדם אף לשעה קלה.

מיד עם השתקעותו בארה"ב, לאחר מלחמת העולם השניה, חזר לשדה פעולה של הרבצת תורה לרבים כראש הישיבה המפוארה "תורה ודעת", ועודד במיוחד את כולל האברכים שבו לומדים בוגרי ישיבה זו.

אף כאן, כמו בליטא לא הפסיק מפעילות צבורית מסועפת, נטל חלק בכל פעולותיה של אגודת ישראל בארה"ב וכן השתתף בכינוסיה ובועידותיה. כיהן כיו"ר מועצת גדולי התורה באגוה"ב והטיל את חותמו על הדיונים. הוא נמנה על אחד מנאמני תנועת אגו"י ומסור לרעיונה בלב ובנפש, וכן נמנה על קוראיו הקבועים והמסורים של "המודיע".

הרב צבי ברונשטיין שליחה המיוחד של אגודת ישראל לפולין:

הממשלה הפולנית אינה מפריעה להתפתחות המחודשת של חיי הדת ביהדות פולין

תל אביב יום ג' (מאת סופרנו) — "מרבית יהודי פולין, ובמיוחד מבין השבים מרוסיה לפולניה כמהים ליהדות, הממשלה הפולנית אינה מפריעה התפתחות חיי הדת של יהודי פולין ושליחותי בפולין נתקבלה באהדה על ידי גורמים רשמיים בארץ זו" — מסר היום הרב צבי ברונשטיין חבר הועה"פ של אגודת ישראל בארצות הברית ושליחה המיוחד של אגודת ישראל לפתרון בעית הילדים היהודיים הבלתי נמולים, במסיבת עתונאים שנערכה היום בבית סוקולוב בתל אביב.

הרב ברונשטיין המשמש גם חבר הועה"פ של אגוד הרבנים באמריקה, שוגר ע"י אגודת ישראל לפולין להסדיר בעיית הילדים היהודים שלא נימולו מסיבות שונות מאז מלחמת העולם השניה ועד היום, בעקבות ביקורו של מר אלימלך טורס, מנהלה האדמיניסטרטיבי של אגודת ישראל בארה"ב, בפולין בדרכו חזרה מישיבת הועה"פ העולמי של אגו"י שהתקיימה בירושלים. לארה"ב, באותו ביקור העמידוהו רבני פולין על המצב החמור בשטח זה ותבעו פעולה נמרצת מצד אגודת ישראל.

בשובו לארה"ב הוטל מיד על הרב ברונשטיין, הידוע כמומחה ראשי ומרצה לעניני מילה באוניברסיטאות בארה"ב, לצאת לפולין ולפעול בכיוון זה. הרב ברונשטיין שהה שם משך 3 שבועות והספיק למול בעצמו 141 ילדים יהודים בגיל שמשנה אחת ועד 18 שנים, מהם בעיר ליגניצא בלבד 81 ילדים.

חילולי שבת המוניים באילת

ירושלים מוצ"ש — אוטובוס נוסעים של "אגד" יצא אתמול בשעה 5 אחה"צ מתחנת אגד בירושלים בדרכו לת"א, כלומר שהאוטובוס הגיע לתל אביב, כשעה ומעלה לאחר כניסת השבת.

התנגדויותיהם של הרב א.ב. בפני מנהלי אגד לא לבצע חילול שבת לא הועילו.

כן נמסר על אוטובוסים גדושים נוסעים שהגיעו לירושלים בליל שבת בשעה מאוחרת.

אף היום בשעה 2.30 בצהרים נראה אוטובוס אגד, מלא נוסעים שנכנס ברח' גלי לרח' יפו בירושלים.

חברת אגד נדרשת לנקוט האמצעים הדרושים להפסקת חילולי השבת, הפוגעים קשות בלב כל יהודי נאמן.

חילולי שבת המוניים באילת

פגיעה קשה בשבת ברצפה ע"י מועצת פועלי תל אביב, שארגנה "יום ספורט" באילת והסיעה בעצם יום השבת מאות מחבריה מת"א לאילת.

באילת עצמה חוללה השבת באופן פומבי, ע"י תחרויות וכו', לדאבון לבם של היהודים הדתיים באילת.

פרשת ויקרא — צו ב'־ז' ניסן

יום החודש	יום השבוע	ניסן	עלות השחר	עטיפת טלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש למג"א	סו"ז ק"ש לתניא והגר"א	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה לתניא והגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
א	ז	ויקרא	4.12	4.50	5.42	7.59	8.44	9.14	9.44	11.46	12.16	3.17	4.35	5.52
ב	א	[illegible]	4.11	4.49	5.41	7.58	8.42	9.12	9.42	11.45	12.16	3.18	4.36	5.52
ג	ב		4.09	4.47	5.40	7.57	8.41	9.12	9.42	11.45	12.16	3.18	4.36	5.53
ד	ג		4.08	4.46	5.38	7.57	8.41	9.11	9.42	11.45	12.16	3.18	4.37	5.54
ה	ד		4.07	4.45	5.37	7.56	8.39	9.10	9.40	11.44	12.15	3.18	4.37	5.54
ו	ה		4.05	4.43	5.36	7.55	8.39	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.55
ז	ו		4.04	4.42	5.34	7.54	8.38	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.56

לפי אופק ירושלים — שבת פרשת החודש (ראש חודש ניסן) — מתוך לוח דבר יום ביומו

רשות לרופא

חוסר תאבון

מאת: פרופ' ישראל תמיר מנהל מחלקת ילדים הדסה ע"כ

אחת התלונות השכיחות ביותר המובאות לרופא הילדים היא על התנוק אשר, ללא סבה ברורה, "הפסיק לאכול". לעתים קרובות כאשר מבררים היטב את התלונה מתברר כי הכונה למעשה לירידה משמעותית בכמות האכל אשר התנוק אוכל בהשואה לכמות אשר אכל קודם לכן.

יש להדגיש כבר עתה כי אין המדובר בילד אשר מראה סמני מחלה אחרים כגון: חום, שלשול, או כל הפרעה אחרת. הספור אותו מספרת האם הוא בדרך כלל על תינוק במחצית השנה השניה לחייו אשר עד עתה אכל יפה, חמש־שש ארוחות ליום וכעת, ללא כל סבה נראית לעין גם הוריד את מספר הארוחות אותו הוא מוכן לאכול וכן הפחית ולעתים במדה נכרת, את כמות המזון שהוא אוכל בכל ארוחה. פרט לחוסר הרצון לאכול נראה ומתנהג התנוק כבריא.

כאמור, בהרבה מאוד אמהות מביא מצב זה לחרדה עמוקה. ראשית החושש שמא, למרות חזותו הבריאה של התנוק בכל אופן מסתתרת מחלה כל שהיא כסבה לירידת התאבון, ושנית שמא כמות המזון ה"בלתי מספקת" (לדעת האם) עלולה מצדה להביא לנזק לתנוק.

ברור כי כל תנוק שמשנה בצורה ברורה את הרגלי אכילתו מן הראוי שייבדק על ידי רופא הילדים וזאת על מנת למצוא את אותם תנוקות (בודדים!!) אצלם קיים רקע של מחלה להתנהגותו זו. ברב רבם המכריע של התנוקות לא ימצא כל ממצא חולני. מה אם כן סבת התנהגותו זו של התנוק הבריא?

שנוי הרגלי האכילה בגיל זה הנה תופעה נורמלית לחלוטין בהרבה מאד תנוקות. רב האמהות לא מודעות לעובדה כי ככל שהתינוק גדל הוא זקוק, יחסית, לפחות אוכל. אל נשכח כי גם מהירות הגדילה של התנוק פוחתת ותוספת המשקל מדי חודש הולכת וקטנה ביחס לתוספת בחודשי החיים הראשונים. ולכן התנוק הבריא מוסת את כמות המזון ומפחית את כמותו ביחס לדרישותיו. נזכור גם כי אין לנו כל מידע, ואין גם כל אפשרות לדעת, מה הם צרכיו התזונתיים המדויקים של כל תינוק. ההבדל בין תנוקות ביחס לכמות המזון לו הם זקוקים הוא עצום, ורק התנוק עצמו "יודע" לכמה מזון הוא זקוק. הצרכים האלה גם משתנים, כנראה, מיום אחד למשנהו ומתקופה אחת לתקופה שאחריה ולכן יש שינוי, לפעמים מהותי, בכמות המזון שהתנוק ייצרך בתקופה או ביום מסוים.

השאלה כמובן היא כיצד לנהוג במקרה כזה? כבר אמרנו בראשית הדברים כי רצוי מאד שתנוק אשר לפתע מפחית בכמות המזון שהוא אוכל ייבדק על ידי רופא ילדים. משלא נמצאה כל מחלה, חייבים להענות לדרישותיו של התנוק. במלים אחרות בשום פנים ואופן אסור לנסות ו"להשפיע" על התנוק שיאכל יותר, לא על ידי משחקים ולא על ידי האכלה בכח. התנהגות זו רק תחמיר את המצב ותביא להתרצות התנגדות התנוק למושג האכילה (שחייב להיות מעמד חיובי מבחינת התנוק) ובעקר תועלתו תהיה מועטת ביותר. מה עוד, שהקטנת כמות האכל, באופן עצמוני על ידי תנוק בריא, לא תביא בעקבותיה לכל פגיעה שהיא. התנוק ימשיך ויהיה בריא, יתנהג בהתאם למצופה וקרוב לודאי שימשיך גם לעלות במשקל.

ולכן נשאר לנו רק להרגיע את האם (ולעיתים קרובות בעקר הסבתא!) — שום דבר חמור לא קורה עם ילדך, תני לו להתנהג כבקשתו, קחי אותו מפעם לפעם לבדיקה על ידי רופא הילדים (דבר שבלאו הכי חייבים לעשות) ותופעה זו של "חסר תאבון" תחלוף מאליה כשם שהופיעה.

(מוגש ע"י ארגון רפא"ה ארצית ירושלים)

תינוק המשנה לפתע את הרגלי האכילה אינו בהכרח לוקה במחלה — אם כי בגלל מיעוט המקרים רצוי לקחת כל תינוק בזה לבדיקה אצל הרופא - אולוץ התינוק להמשיך לאכול כמויות האוכל המקובלות על הסבתא יגרום יותר נזק משיועיל לבריאותו — אין מקום לדאגה ברוב המקרים

פסח
בישיבת "חפץ חיים" - בירושלים
כשר למהדרין - לא שרויה
שמירת שמיטה כהילכתה
מקבלים הזמנות לחג הפסח הבעל"ט
שנה תשיעית ברציפות
לרשות אורחינו דירות מסודרות ומרוהטות
אידיאלי למשפחות
קיטנה לילדים
שרותי קיטרינג ואוכל מוכן הביתה
הכנת הגשת האוכל רק ע"י ת"ח
רחוב ים סוף, סנהדריה המורחבת ירושלים
טל' 810240, 02-863253

מי היה מאמין?!
מעכשיו תוכל לרכוש את
שעוני היוקרה של:
"שבליה" ★ פררי ★ לפויט
השעון שהוא תכשיט
בדגמים החדישים ביותר
משובצים אבנים מרהיבים ביופיים
פאר תוצרת שוויץ
עד 5 תשלומים
הפאלן עקיבא 145

סיפרה: שולמית

"ערב פסח!" — זעק פח האשפה העמוס.

"כן, כן, ערב פסח!" — עונה לעומתו סבון צהוב, שזה עתה הגיח ממעמקי האדמה. כך זה אצלנו בשכונה, ואיך אצלכם?

החופש התחיל. השנה אנחנו כבר נקראות גדולות, והחופשה איננה ממש חופשה — אנחנו כבר עוזרות! זו הרגשה נהדרת לגמור לנקות פינה, אפילו קטנטנת. אני מתכוונת לגמור לגמרי, כך שאף אחד לא ינקה אחרי, ולא יאמר: "בעצם, העזרה הכי טובה זה שתרדי עם הילדים..."

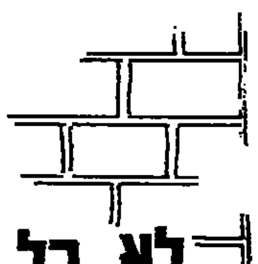

לא כל כך קל ופשוט

"את אחראית לכך שהמדף הזה נקי מחמץ", אומרת אמא. ואצלה זה כל כך פשוט.

החופשה האמיתית מתחילה בשעה שהשמש האביבית והטובה שוקעת. בבת אחת פורצים החוצה העצורים והעצורות של כל הבתים — יוצאים לשחק! רק רגע, בעצם לא כולם. לי, למשל, יש בעיה.

"אמא, אני לא יוצאת לשחק. תני לי עוד משהו לעשות". אמא התפלאה מאד.

— "כולם בחוץ, שולי, תצאי גם את", ביקשה.

— "אני לא יוצאת!" אמרתי בפסקנות. מן המרפסת יכולתי לראות את כולן: גיטי וציפי, חוה, שתי הרותיות, ועוד ילדות לא לגמרי חדשות. (בחופשה הגדולה הן סיפרו שהן נכדות של גברת הרשקוביץ מהבנין הירוק. מן הסתם הן כשאר הנכדות שלה...)

התקרבתי לקצה המרפסת, כדי להיטיב לראות במה משחקים. שבעה מקלות. רותי מניחה את המקלות בעדינות ויוצאת לחפש. ציפי התגלתה! אבל הנה מגיחה רותי השניה ממחבואה, מפזרת את המקלות ו... ציפי כבר איננה, חזרה למחבוא. איזה יופי של משחק!

הרגשתי שאינני יכולה להמשיך ולהסתפק בצְפִיָה מבעד לחלון. החלטתי בכל זאת לרדת.

איך הן תקבלנה אותי? — חששתי. שוב תאמרנה "תינוקת"? אך לא. קיבלו אותי למשחק בזרועות פתוחות. כנראה שהמצפון הציק לחברותי בכל זאת. אני מוכרחה להודות שלא היה לי נעים בהתחלה, אבל התגברתי ולאט לאט הפשיר הקרח. הברוגז הבלתי רשמי נעלם כלא היה, ואת מקומו תפסה הרגשת אחוה גדולה. שוב היינו ילדות בשכונה המבלות בצוותא. ואם גם אתם רבים לפעמים, אתם בודאי מכירים את המתיקות המיוחדת שב"צוותא" אחרי מריבה. כולם נחמדים, מתוקים, והירים...

"התגעגענו אליך", אמרה פתאם ציפי בתום לב, בלי שמץ של תנפנות. האמנתי לה. המשחק היה הפעם יפה מתמיד. אף אחת לא העיזה להפריע אותו בויכוח, בריב, או בהתעקשות מטופשת. כולן ויתרו לכולן, המשחק נמשך ונמשך.

היתה זו אמא של חוה שהפסיקה אותו:

— "חוה, גם מחר יש יום".

— "מה השעה?" שאלה חוה.

— "תשע!" היתה התשובה.

— "מה??"

כולנו היינו המומות. מסתבר ששיחקנו המון זמן מבלי להרגיש.

כשעליתי הביתה אמרה אמא: הלואי שהמבוגרים היו משלימים באותה קלות ופשטות שאתן משלימות בה.

מנין היא יודעת? הרי לא סיפרתי לה על הברוגז! שוב החוש האמהי, כנראה. אבל דבר אחד לא ידעה אמא: שזה לא היה כל כך קל ופשוט להשלים, זה עלה כדי הרבה כחות...

שמואל קוזק

הַשְּׁמַעְתֶּם עַל הַקּוֹזָקִים?

הַקּוֹזָקִים הָיוּ חַיָּלִים רַשָּׁעִים. גִּבּוֹרִים וּקְשֵׁי לֵב הָיוּ, הִבְטִיחוּ בְּאַכְזְרִיּוּתָם. שׁוּם דָּבָר לֹא הִצְלִיחַ לְרַכֵּךְ אֶת לִבָּם. הָיוּ שֶׁאָמְרוּ שֶׁאוּלַי אֵין לָהֶם בִּכְלָל לֵב...

פַּעַם אַחַת נָסַע הַצַּדִּיק ר' חַיִּים מִצַּאנְז. הַדֶּרֶךְ הִתְאָרְכָה, וּזְמַן תְּפִלַּת מִנְחָה הִגִּיעַ. יָרַד ר' חַיִּים מִן הָעֲגָלָה, וְעָמַד לְהִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה תְּפִלַּת מִנְחָה. וְהַתְּפִלָּה — כְּמוֹ הַתְּפִלּוֹת תָּמִיד שֶׁל ר' חַיִּים. כָּל מִלָּה מַבִּיעָה גַּעְגּוּעִים וְכִסּוּפִים לְקֵל חַי. רִגְשׁוֹת הַלֵּב עוֹטְפִים אֶת מִלּוֹת הַתְּפִלָּה, גּוּפוֹ שֶׁל ר' חַיִּים מִתְנוֹעֵעַ בִּדְבֵקוּת, וְכָל קוֹלוֹ אוֹמֵר אַהֲבָה לַבּוֹרֵא. ר' חַיִּים אֵינוֹ מַרְפֶּה מֵעַצְמוֹ. הוּא עֲדַיִן אֵינוֹ עוֹבֵד אֶת ד' כְּפִי שֶׁצָּרִיךְ. דְּמָעוֹת רוֹתְחוֹת זוֹלְגוֹת מֵעֵינָיו. אָנָּא, קָרְבֵנִי ה' לַעֲבוֹדָתְךָ, הוּא מִתְחַנֵּן.

וּפִתְאֹם, מִי בַּשָּׂדֶה. קוֹזָקִים! פְּלֻגַּת קוֹזָקִים חוֹצָה בִּמְהִירוּת וּבְגַסּוּת אֶת הַשָּׂדֶה. אֶחָד מִן הַחַיָּלִים שָׂם לֵב פִּתְאֹם לִצְלִילִים עֲרֵבִים הַמְרַחֲפִים בַּחֲלַל הַשָּׂדֶה. הִסְתַּכֵּל בָּהּ רֶגַע, וְהִבְחִין בְּר' חַיִּים. נִגַּשׁ אֵלָיו הַקּוֹזָק בְּהַבָּעָה מְאַיֶּמֶת, אַךְ כְּשֶׁהִתְקָרֵב — נֶעֱמַד דּוֹם. עָמַד דּוֹם וְהִבִּיט בַּצַּדִּיק, בִּתְפִלָּתוֹ. שָׁמַע אֶת הַתְּפִלָּה וְרָאָה מַה שֶּׁמֵּאֲחוֹרֵי הַמִּלִּים, וּלְפֶתַע — בָּכָה! כֵּן, הַקּוֹזָק הַנֻּקְשֶׁה וְהָאַכְזָר, לֹא הִצְלִיחַ לְהִשָּׁאֵר אָדִישׁ לְמִשְׁמַע הַתְּפִלָּה הַזֹּאת. הוּא כְּלָל לֹא יָדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּמָעוֹת, וְהִנֵּה הוּא בּוֹכֶה כְּתִינוֹק.

כְּשֶׁשָּׁמַע עַל כָּךְ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי אֱמוּנָה, שְׁמוּאֵל שְׁמוֹ, נַעֲשָׂה לְחָסִיד שֶׁל ר' חַיִּים, כִּי כָּךְ אָמַר בְּלִבּוֹ: אִם קוֹזָק שָׁמַע מַשֶּׁהוּ בַּתְּפִלָּה הַזֹּאת — אֵיךְ לֹא אֶשְׁמַע אֲנִי? וּמֵאָז נִקְרָא בְּפִי כֻּלָּם "שְׁמוּאֵל קוֹזָק".

המודיע הצעיר

גילתה: שולמית

הספור שמאחורי בקבוקי התבערה

אלי גר בקרית־ארבע. הייתם שם פעם? כן, זה ישוב יהודי שסמוך למערת המכפלה. אלי לומד בירושלים, ונוסע כל בוקר וכל ערב מביתו לבית הספר וחזרה. אבל בזמן האחרון יש לו בעיה חמורה: הדרכים לקרית ארבע וממנה מסוכנות. הערבים מתפרעים, מפגינים, זורקים אבנים ובקבוקי תבערה. (בקבוקים עם חומר נפץ, שמתפרצצים עם השלכתם וגורמים לשרפה ולפציעה.)

למה, למה הם מתפרעים הערבים?

לפני ארבעים שנה היתה בארץ שלנו מלחמת השחרור. היתה זו המלחמה שכל צבאות מדינות ערב הכריזו על המדינה היהודית הקטנה עם הקמתה. הם היו משוכנעים שיוכלו בקלות להתגבר בקלות על היהודים ו"לזרוק אותם לים". אך בניסי ניסים לא כך קרה. היהודים המעטים הצליחו בעזרת ד' להדוף את כחות האויב. כשראו הערבים שגרו בארץ, ב"פלשתין" כפי שקראו לה, שהגלגל מתהפך ויד היהודים על העליונה, הם עזבו את בתיהם שבלב האזורים היהודיים. מעצמם עשו זאת, איש לא הכריח אותם לעזוב. דרשו מהם רק להכנע, והבטיחו שכל רע לא יאונה למי שלא ינסה לפגוע. אך הם פחדו וברחו. כך עשו, למשל, הערבים שגרו בקטמון ובליפתא. הערבים שגרו בכפרים בפרוזדור ירושלים, ערביי יפו, חיפה ועוד. הם ברחו לשטחים שהיו באותו זמן תחת חסותה של ירדן. אבל בשטחים הללו היה צפוף מאד, גרו שם הרבה משפחות ערביות גדולות. לכן הם שוכנו במחנות פליטים. (פליט — מי שנפלט, שניצל) מחנות הפליטים שלהם פזורים במרחבי יהודה ושומרון; תנאי החיים במחנות קשים מאד, כמעט בלתי נסבלים. אך אף מדינה ערבית לא הגישה להם עזרה, ולא ניסתה לשכן אותם בתחומה.

לפני תשע עשרה שנים היתה מלחמת ששת הימים. בששת הימים הללו נכבשו הרבה שטחים שקודם לכן לא היו שייכים למדינת ישראל, וביניהם השטחים המכונים "יהודה ושומרון". זו הרצועה הארוכה המשתרעת במזרחה של הארץ. מעמק יזרעאל בצפון, ועד לחברון שבדרום. לשטח הזה מצטרפת העיר עזה וסביבותיה שבדרום, וירושלים המזרחית. ("העיר העתיקה") בכל המקומות הללו גרים ערבים, שלפתע הפכו להיות תחת שלטון ישראל.

זה לגמרי לא מוצא חן בעיניהם. הם רוצים מדינה משלהם, הם רוצים להשמיד, חלילה, את מדינת ישראל. ואת מי הם מאשימים בתנאי החיים הקשים שלהם? את ישראל.

המדינה סיפקה להם מים וחשמל, פתחה להם בתי ספר ואוניברסיטאות, שיפרה בהרבה את תנאי הניקיון וההברואה, ולמרות כל זאת הם מלאים בשנאה ליהודים. ממלחמת ששת הימים הם מנסים לפגוע במדינה. מניחים מטעני חבלה, מוקשים, ועוד כל מיני צרות צרורות.

אך לאחרונה קרה דבר חמור: הערבים פתחו בפעילות ממושכת מאד. הם חוסמים כבישים חשובים, פוגעים שוב ושוב בחיילים ובשוטרים, ואינם מגיעים למקומות העבודה שלהם בישראל. הצבא צריך לפזר את ההפגנות וההמהומות. נשים וילדים מצטרפים למידי האבנים, ואז נוצרת בעיה קשה: איך יכול חייל להעניש אשה או ילד? ואיך הוא יכול שלא להעניש? החיילים נמצאים במצוקה. אם הם אינם מגיבים כראוי — הם נפגעים ונפצעים. אם הם מגיבים בחומרה — קולטות אותם עדשות מצלמות הטלביזיה והעיתונות, ואחר כך טוענים: החיילים אלימים! הם מכים באכזריות!

המצב הקשה הזה נמשך כבר יותר משלושה חודשים. קשה לראות את הפתרון הצפוי לבעיה העמוקה הזו.

עוזרנו מעם ד'!

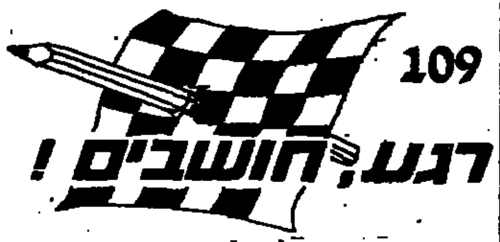

חשבו, פתרו, ושלחו למערכת "המודיע" רחוב יהודה המכבי, 5 ת.ד. 1306, לציין על המעטפה עבור "רגע חושבים" בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים

(1) קרבנות

מצאו בתפזורת חמישה שמות של קרבנות המצוינים בפרשה. אפשר לצעוד בכל כוון, אך לא באלכסון.

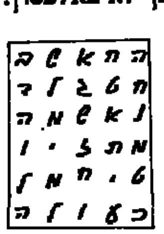

(2) להמשיך!

התבוננו בציורים, חשבו על התאריך, והמשיכו את הסדרה בציור נוסף. הבנתם?

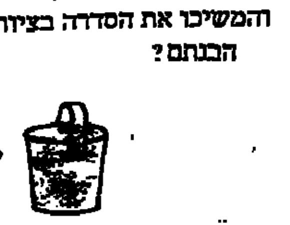

(3) מזג אוויר

לפניכם תשבצון ובו רק אות אחת. אם תשבצו בטור הימני מזג אוויר קייצי, תקבלו בתוספת האות שכבר נמצאת משהו שיש לבער בימים אלה. אם תשבצו בטור השמאלי מזג אוויר חרפי, תקבלו בתוספת האות שכבר נמצאת מילה שפרושה: רָמָז. ובכן, נא למלא!

פתרונות לרגע חושבים 105

"שיך" גמישה, "שיך" סקרנית, "שיך" בריאטה, "שיך" עצלנית, "שיך" גנדרנית.

זוכים לרגע חושבים 105

פרס ראשון: צירה דרקסלר ת.ד. 498 ד.נ. שומרון עמנואל 44854, **משחק מג'ימיקסר.**

פרס שני: אברהם מרדכי ארליך אבן האזל 11 ירושלים, **פנקס צבעוני.**

פרס שלישי: ליכטנשטיין קריה חסידית חצור הגלילית, **מחקים צבעוניים.**

ב־5 כינוסים ארציים ובהשתתפות תלמידות בית יעקב ברחבי הארץ:

כינוסי יום הזכרון של שרה שנירר שולבו ב"אירועי שלהב"ת" של החה"ע

בדרום ובצפון, בירושלים ובאיזור המרכז השתתפו אלפי תלמידות של בתי הספר בית יעקב בכינוסים המוניים לקראת יום הזכרון של מייסדת תנועת בית יעקב ששולב הפעם באירועי שנת הל"ה לייסוד מרכז החינוך העצמאי בארץ ישראל. הכינוסים שנערכו השבוע בבואה לגידולו והתפתחותו של החינוך העצמאי על מוסדותיו השונים

מאת משה מיכאל צורן

שולחן הנשיאות בכנס המרשים של החינוך העצמאי לזכרה של הגב' שרה שנירר ע"ה בירושלים.
מימין לשמאל הרב אברהם יוסף לייזרזון, הגר"י צדקה (נואם), הגרי"ש גרוסברד, הרב שמואל ויינברג, הרב הלל ליברמן והרב אלכסנדר מילר.

כמה צדק מנכ"ל החינוך העצמאי, הגרי"ש גרוסברד באמרו לפני מאות התלמידות בכנס בירושלים: "הקב"ה עושה את שליחותו ע"י הכל, גם באמצעות הדומם, החי והצומח. ברור שלא כל אחד זכאי להיות זה שיגלגלו על ידו את הזכות. ואם כך ביחס לזכות שהתרחשותה והשפעתיה הן רק בתקופה מסויימת, על אחת כמה וכמה כשהמדובר הוא בתנועה נצחית, בזכות לעולם ולעולמי עולמים, שלא כל אחד זוכה לכגון דא".

זכות עצומה זו, שלא נחלשה ולא פגה בתחלופות הזמן ובמהמורות הימים, נפלה בחלקה של מייסדת בית יעקב, זו האשה הצדקנית שתיזכר לעד בתולדות העם היהודי, הגב' שרה שנירר ע"ה. התנועה אותה הקימה במו ידיה ובעשר אצבעותיה מתוך מס"נ גדולה, נתעצמה ונתחזקה, חלפה ודילגה על כל המשברים, הכשלונות ואימי־התקופות. זכות זו שלא נכבתה ללוחצים מכל סוג שהוא, בוודאי שנפלה בחלקה של זכאית שנשאה על כתפיה זכויות עצומות.

במשך כל השנים מקיימת הנהלת החינוך העצמאי כנסי־התעוררות מיוחדים ביום הזכרון של הגב' שרה שנירר, כנסים המתקיימים באופן מרכזי לצד כינוסים מקומיים של בתי הספר של בית יעקב בכל רחבי הארץ. בכנסים אלה עומדים המרצים והנואמים על דמותה של שרה שנירר ע"ה והשתקפותה בראי־דורנו, כיצד נוכל גם אנו, בדור יתום שכזה, לקבל שמינית־שבשמינית של אותה ירא"ש שפיעמה במייסדת תנועת בית יעקב.

● קידוש שם שמים

השנה, יש לכנסים אלה משמעות מיוחדת ורבת־חשיבות. הנהלת החינוך העצמאי החליטה לשלב בתכניות הכינוסים את את שנת הל"ה (35) של גדול המפעלים שהקימה היהדות הנאמנה בדור האחרון, הלא הוא החינוך העצמאי. אירועי שלהב"ת, כך הוא ה"קוד" של אירועי השנה, נערכו וייערכו בהזדמנויות רבות במהלך שנת תשמ"ח ובהם יבוא לידי ביטוי ההתפתחות וההתרחבות שחלה בכל מוסדותיו של החינוך העצמאי בכל רחבי הארץ וכל זאת לצד ההתחייבויות הכספיות העצומות והנטל הכבד שהנהלת החינוך העצמאי נושאת על כתפיה.

שילוב זה של שנת הל"ה לחינוך העצמאי ביום הזכרון של שרה שנירר, אילץ את ההנהלה בירושלים לקיים כינוסים רחבים יותר, מרכזיים והמונים יותר. 2 המסרים הללו וכל אחד מהם לחוד, דורשים מהתלמידות לשמוע ולהאזין ליותר הרצאות שתוכנן יתמקד בשילוב פעלה של המייסדת הדגולה בצד הכרת הטוב שחייבות התלמידות למרכז החינוך העצמאי בא"י וגדולי הדור וצדיקיו שעמדו תמיד בראש המפעל ופתחו את דלתותיהם בפני ראשיו ובכירי פעיליו וסייעו בעת שבאו להוועץ בדעת תורה כיצד לפתור כל בעיה ובעיה.

5 כינוסים מרכזיים נערכו השבוע בכל רחבי הארץ. ראשון הכינוסים נערך באודיטוריום של "אור החיים" בבני ברק להכתיר תלמידות בית יעקב באיזור המרכז ובכנס זה השתתפו תלמידות ביע"ק של החינוך העצמאי בבני ברק, תל אביב, באר יעקב, רמלה, לוד, ראש העין, ראשון לציון, פתח תקוה, עמנואל, פרדס חנה, יבנה, הרצליה, חדרה, רמת השרון ורעננה. בכנס השתתפו מאות רבות של תלמידות שהופיעו בתלבושת כחול־לבן והיוו בעצם התכנסותן ההמונית כעמוד של קידוש שם שמים עצום. ביום שלישי נערך כינוס דומה בירושלים לתלמידות ביע"ק בבירה, ועל כנס זה נרחיב מעט את הדיבור להלן. ביום רביעי נערכו הכינוסים במחוזות הצפון הדרום וכנס נוסף באיזור המרכז.

במחוז הדרום נערך הכנס בכפר הנוער "חזון יחזקאל" בהשתתפות תלמידות בתיה"ס באופקים, אשקלון, בת ים, באר שבע, דימונה, חזון יחזקאל, ירוחם, נתיבות, תפרח ומעלה עמוס. במחוז הצפון התכנסו התלמידות באולמי סמינר "אור חדש" ברכסים בהשתתפות תלמידות כל בתיה"ס של ביע"ק באיזור הצפון. הכינוס הנוסף באיזור המרכז שנערך כאמור ביום רביעי, כלל את תלמידות בתיה"ס מבני ברק, בת ים, חולון, יהוד, ישמח משה, מגדיאל, נתניה, רמת גן, רחובות ותל אביב.

לאחר ההרצאות שנשמעו מפי רבנים וגדולי תורה וראשי החינוך העצמאי שולבו בתוכנית אמירת פרקי תהילים ותפילה לשלום עם ישראל ולבסוף התקיימו הופעות בתיה"ס בנושא "שלהבת" בתנך פה.

● סקירת מלחמותיו העקשות של החינהע"צ בחינוך החילוני

הכינוס בירושלים שנערך ביום שלישי השבוע, באולמי ויינגרטן, שיקף והיווה פרופיל מדויק לכל הכינוסים ברחבי הארץ. כשנכנסנו לתוכם האולם שהיה כולו כפה אל פה בבנות בית יעקב מכל רחבי ירושלים, לא היינו זקוקים לעדות נוספת על הצלחת מפעלה ושאיפותיה של הגב' שרה שנירר ע"ה מחד, ולא היינו זקוקים לבהלה נוספת על הגשמת־שאיפותיו והשגת־יעדיו של מפעל החינוך העצמאי, מאידך.

800 הבנות שנתכנסו באולם, משקפות נאמנה את בבואת התלמידים והתלמידות ביותר בתיה"ס של החינוך העצמאי ברחבי הארץ. לפני תחילת ההצגה, הצליחו מאות הבנות, שישבו כל אחת וספר תהילים בידה, לכבוש את עצמן ולישב בשקט גמור במשך שעתיים רצופות. בהן נשמעו נאומיהם של הגאון רבי יהודה צדקה, הרב הלל ליברמן וראשי החינוך העצמאי, המנכ"ל הגרי"ש גרוסברד, המשנה למנכ"ל הרב שמואל ויינברג, הסמנכ"ל הרב אברהם יוסף לייזרזון, בהנחיית מזכ"ל החינוך העצמאי הרב אלכסנדר מילר, שהינחה את הכינוס.

הרב אלכסנדר מילר פתח את הכינוס בדברי ברכה נלהבים ותיאר את מאבקיו של החינוך העצמאי בגורמי החינוך החילוני החל מקום המדינה.

הנואם הראשון היה הרב הלל ליברמן, מראשוני מייסדי של מרכז בית יעקב בארץ ישראל שבנאום רב־תוכן תיאר את דמותה של שרה שנירר "שראתה את פרצות הדור וידעה שאלה לא יתוקנו עד שאנחנו נקיים את הילך כנוסי וכך אספה את בנות פולין. אחת לאחת, במסירות נפש גדולה". ציין הרב ליברמן.

בהתייחסו להחינוך העצמאי סקר הרב ליברמן את מלחמותיו העקשות של מפעל זה עוד בתקופת החינוך הזרמי ולאחר מכן בחינוך הממלכתי. בסיום דבריו משבח הנואם את הנהלת החינוך העצמאי שהתארגנה לקיום הכינוסים הללו ברוב־עם.

● יראת ה' טהורה היא העומדת לעד

הגאון ר' שרגא גרוסברד, מנכ"ל החינוך העצמאי, פתח את דבריו, כפי שכבר הזכרנו בתחילת הרשימה, בתיאור זכותה העצומה של שרה שנירר בכך שזכתה לעמוד בראש המייסדים והפעילים למען תנועה קדושה זו. הגרי"ש גרוסברד הוסיף וציין ש"אם רוצים לידע אל נכון מדוע זכתה הגב' שנירר לדבר זה, הרי שהתשובה לכך נעוצה בפסוק יראת ה' טהורה עומדת לעד, בזכות יראת השמים הגדולה שהיתה לה זכתה אותה צדקת שתעמוד לה גם זכותה לעד.

הנואם מאריך בציטטות ממגילת אסתר שקראנו לפני כן בפורים ובה מסופר על אסתר ש"לא ביקשה דבר" ורק "את מאמר מרדכי אסתר עושה", דהיינו הציות לגדולי התורה ולחכמי הדור. ופונה בסיום דבריו אל־מאות הכתבנות: "אין לכן מושג באיזה סופרהרקט 'מלא' בשבים אתן נמצאות! באיזה בתי"ס על טהרת הקודש אתן רוכשות את חכמתן ובינתכן".

● חובת הכרת הטוב

המנחה, הרב מילר, מזמין את ראש ישיבת פורת יוסף, הגאון רבי יהודה צדקה, לשאת את דבריו. הגר"י צדקה, כך מציין המנחה, מלווה את תנועת בית יעקב ומשתתף בכינוסיה מזה עשרות שנים ואין בוגרת אחת שלא שמעה אותו מספר פעמים בכינוסים הב־עצרות פומביות.

בנאום נלהב וכדרכו קודש ראש הישיבה כתרי־זהב למפעל החינוך העצמאי בארץ ישראל שהקים רשת מוסדות צנועה בכל רחבי הארץ והוא מציין את דברי חז"ל שאסתר זכתה לשלוט על 127 מדינות בזכות שרה אמנו שחייתה 127 שנים, וביאור הדברים, הסביר הגר"י צדקה, בזכות צדקות דרך את השנים של שרה אמנו שהיתה בת 20 כבת 7 ליופי ולירא"ש.

המשנה למנכ"ל, הרב שמואל וינברג, מאריך גם הוא בדבריו על פעלה האדיר של הגב' שנירר ופונה למאות התלמידות באמרו שהדרך הטובה ביותר לכיבוד שאיפותיה של המייסדת הדגולה והערובה להמשך ההצלחה תלויה בקיום הצו של "ויגבה לבו בדרכי השם", לרומם ולהאדיר את יראת השמים שבלב כל אחת ואחת מבנות ישראל. הנואם כדרכו, בהביאו דוגמאות לכך מדברי חז"ל. שהדמעות שהחילה הגב' שרה שנירר עבור הצלחת מפעלה. פעולות עד היום את פעולתן ובסייעתן בידינו להמשיך ולממש את מה שהיא התחילה ויסדה.

הנואם האחרון, הוא הסמנכ"ל הרב אברהם יוסף לייזרזון, הב־תמקד בדבריו על חובת הכרת הטוב שחייבות כל התלמידות להוקיר לשרה שנירר ע"ה ולמרכז החינוך העצמאי על כל מה שעשה, עושה ויעשה למענן ולהצלחת דרכן הרוחנית בחיים. "המסורה בכנסים אלה. ציין הרב לייזרזון, היא להביא את כלכן תחת קורת גג אחת כדי לומר ברכת־תודה בכל הלב, לגדולי וצדיקי הדור, מייסדי החה"ע שפתחו לנו את הדלת כדי שאתן, ורבבות תלמידים ותלמידות נוספים בכל רחבי הארץ, יוכלו להסתופף בחצרות בית ה'".

להלן ציין הרב לייזרזון ש"לא יתכן כיום ליטול את רשות הדיבור בלי להזכיר את מאורעות תקופה הרת־עולם בה אנו נמצאים כאשר החרב המתהפכת ושונאינו ירימו ראש. "אתן צריכות להחדיר במוחכן את מאמר חז"ל על הסייף־והספר שירדו כרוכין בזה בזה והקב"ה הבטיח אם תעשו מה שכתוב בספר לא ישלוט בכם הסייף"...

סמנכ"ל החינוך העצמאי מציין את זכותן הגדולה של מארגנות הכינוסים הארציים בראשות מחלקת הפיקוח והרווחה של החינוך העצמאי. המפקחת הרת אלתר והגב' קופשיץ שעשתה ימים ולילות להצלחת הכינוסים הארציים.

בתום הנאומים נטלה המפקחת הגב' רות אלתר את המקרופון ותיהלה את חלקו השני של הכנס שבמהלכו הציגו התלמידות בהופעה מרשימה בנושא 'כך הוצתה השלהבת'.

קלטת חינוכית — "המוות והחיים ביד הלשון"

בהקדמה לספריו מדגיש החפץ חיים פעמים רבות את החיוב המוטל על ההורים לחנך את ילדיהם עוד מקטנותם שישמרו את לשונם מדבר רע כי החינוך המוענק בתקופת הילדות כוחו עד זקנה ושיבה, וילד המורגל מילדותו לנצור את לשונו לא יקשה עליו גם לאחר מכן כיון שההרגל ייעשה אצלו טבע שני.

הרבה הורים מחמיצים את התקופה המכרעת הזאת בחיי הילד ובכך מטילים אותו למלחמה קשה שיצטרך לישא על גבו במהלך החיים. וחבל, חבל מאוד.

הרב שמואל ברסלוער, מחנך חרדי משכבר הימים, מנסה לתרום את חלקו במלחמה קשה זו של שמירת הלשון. הרב ברסלוער צבר לעצמו נסיון עצום מתקופות כהונתו כמחנך: בקלטת המוצלחת שהוציא לאור בשם "המוות והחיים ביד הלשון" הוא מנסה להשחיל את המסר החשוב של שמירת הלשון. בקלטת הוא מביא את הסיפור המפורסם מהגמרא על חלב הלביאה המסופר כאן ברוב טעם ודעת.

הרב ברסלוער הוציא גם חוברת בשם "הקניית הקריאה לפעוטים" שהינה אוסף של רעיונות ועצות מעשיות אשר יסייעו בידי המלמדים בהוראת צורת האותיות והתנועות הנלוות אליהן. במקביל להוצאת הקלטות הוציא הרב שמואל ברסלוער גם את סדרת הספרים "החינוך הטהור" שבתוכם מובא הסיפור מהקלטת עצמה בתוספת ציורים ואיורים מושכים את העין.

משה מיכאל צורן

הבית שלנו

ההפתעה או ההלם?

שני ספרי ילדים שונים מהקצה אל הקצה

מזמן לא נזדמן לי להחזיק בידי ספר ילדים שידון בבעיית חזרות לצערינו — יתמות בגיל צעיר, באופן כל כך לא שגרתי.

מה כתבתי שגרתי? צריך לרחם עליהם, ולהתחשב בהם, ביתומים, ולוותר להם, ומתביישים לבקר אצלם, כי אין שם בית כמו שלנו ואולי נתבטא לא בזהירות, בקצור התיחסות של מלמעלה למטה, כאלו משפחה חד־הורית, חז מציה לצערינו בכל פינה כמעט, היא משהו שמוכרח להיות מסכן.

ספרה הקטן של מנוחה בקרמן, מחברת סדרת "ילדי ש"י" ועוד המיועד לגילאים צעירים ממש (לספור ולקריאה) מספר לנו על יפלה, ילדה שלא הכירה את אביה שנפטר ואשר אמה עובדת קשה ומפרנסת את עצמה ואת ילדתה בכבוד, הספר מתאר בלשון פשוטה את כמיהתה של יפלה לאב, שיקדש ושיבדיל, ושירקוד בשמחת תורה, ושיבנה סוכה, למרות שלא חסר לה מבחינה חומרית דבר ואין מה לרחם עליה חסרה לה בכל אופן השלמות המשפחתית. וכשהיא מדברת על כך עם אמה, גלויות, עונה לה האם בפשטות: "התפללי יפלה, ובקשי מה שחסר לך מרבונו של עולם".

ההפתעה הגדולה, המתוארת באופן חם ולבבי כל כך בספר הקטן היא בניתה של משפחה חדשה. ליפלה יש בסופו של הסיפור אב וגם אח קטן, פתחיה והתהלכותה מתוארים ברב חן, ומה שחשוב, מסופרים באופן הגלוי והטבעי ביותר.

סופר לי כי מורה בכתה נבוכה הקריאה את הספרון הנ"ל לבנות כתתה, והנה קמה אחת מהם וספרה לכל הכתה כי גם לה אין אב בבית וכי אמה גם תביא לה בקרוב אבא חדש. תגובת הכיתה היתה ספונטנית — מזל טוב לכם!

זוהי גישה לא מקובלת כל כך. אבל אולי כדאי שנחשוב? מבין אמצנו לנו את הגישה השניה, הנוראה, כי אב ואם תורגים הם, חלילה, מלכתחילה, בודאי מסוג ב'.

מדוע לא הגישה הפתוחה והישירה הרואה באב ובאם המוכנים לאהוב גם ילדים לא להם — אנשי חסד של ממש. בגופם, בלבם, בממונם, ובמה לא, בעצם?!

הספר "ההפתעה הגדולה של

(המשך בעמוד י"ח)

שאלה של טעם!
למה לשלם הרבה יותר על אותו הדבר בדיוק?
צילה מחכה לך בדגמי אביב חדישים
אחה"צ 16.00-20.00 ובמוצ"ש עד 22.00
הטעם שלי אפנת עילית לנשים · ארזי הבירה 45, טל' 820862

מכירה חד פעמית
של בגדי ילדים
פירמות ידועות ביותר
דמשק אליעזר 45 ב"ב
ימים א-ב-ג
בשעות הערב

אופנת פאר
רח' ר' עקיבא 115 ב"ב
אצלנו כל השנה מבצע!
הגיע מבחר גדול של דגמי אביב,
שמלות חליפות ועוד,
המבחר הגדול ביותר בעיר של
שמלות וחליפות הריון,
פתוח גם במוצאי שבת בשעות 7-10
מחירים נוחים ביותר

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בטיב, ביופי ובעיצוב
לפני עלית המחירים!
נותנת עדיין 20 דגמים
יפים ומיוחדים במחיר של
90 ו־100 ש"ח
35 דגמים מיוחדים וחדשים
במחיר 120 ש"ח
להשיג בכל הסלונים בארץ
סלון "הפאה"
שרות ללא תור והמתנה
פתוח רצוף כל שעות היום 9-19
רח' ר' עקיבא 65 בני ברק 788710, 03-790089

כולל אברכים מצוינים
ק. הרי"מ לוין תל־אביב
ברכות חמות לידידינו העומד לימין מוסדינו
הרה"ח אברהם יהושע העשל לבני (ליברמן)
לרגל הרחבת החנות לכלי כסף
ותשמישי קדושה ומוצרי יודאיקה
"הגביע"
יהי רצון שתשרה ברכה במעשה ידיו מתוך נחת והרחבה
המברכים
ההנהלה הרמי"ם והאברכים

בני משה לינצ'בסקי בע"מ
החנות הגדולה בפ"ת לכלי בית מטבח ומתנות
אישור
הנני בזה לאשר כי בחצר החנות של בני משה לינצ'בסקי לכלים הוקמה מקוה לטבילת כלים שהוכשר הסלאה בפני גשמים בלבד ונבנתה ע"פ הוראת הלכה בפיקוחו של הרה"ג ר' משה גאה שליט"א.
ביקרתי במקום והכל נעשה ע"פ דיקדוק הדין וראוי לטבילת כלים.
הרה"ג ר' משה גאה יפקח בקביעות על כשרות המקוה.
וע"ז באה"ח יום ...
הרב ברוך שמעון סלומון
הרב הראשי לפתח תקוה
אספקה למסעדות
חדש!!!
חדר תצוגה למוסדות ומסעדות
כתובתנו: גוטמן 4 (ליד השוק) טל: 911979, 03-919855

בבלוי... מוכנים לחג!
המבחר הגדול ביותר בעיר של
בגדים חגיגיים לכל המשפחה!
פתוח במוצאי שבת
בבלוי
רח' אלישר 7 • מקביל לרח' החבצלת • פתוח גם יום ד' אחה"צ

בס"ד
...לקראת חג הפסח יס מציגה
אופנת אביב
מרכז מסחרי כנר דניה בית הכרם
חנות מס' 41 ירושלים
02-534547
הבוטיק שלך למידות גדולות ולבגדי הריון, תושבת עליך ומזמינה אותך לבוא ולהתרשם מהקולקציה החדשה של אופנת אביב 88'

אוצר בית דין – כרמי יין בראשות הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א
עקב דרישת הציבור הננו מפרסמים את רשימת תחנות החלוקה ברחבי הארץ שבהם ניתן להשיג
מבחר יינות איכות מעולים כשר לפסח ב"ח במחירי עלות בלבד!
★ שטו אדום ★ שטו לבן ★ מוסקט ★ קדמון ★ הוק
תחנת חלוקה מרכזית בירושלים רח' מאה שערים 2 (מול מניות איזנבך) פתוח רצוף עד 20.00, בני ברק רח' עזרא 21

אזור ירושלים
קטמון: טאובר משמר העם 10, טל' 632265
מקור חיים: תלית מקור חיים 32, טל' 786757
גילה: בן עמר אפרסמון 43, טל' 768356
משה"ב הרוזנרויק, טל' 765470
גילה ב': תורגמן משהב דוד הירוש 562/9, טל' 760963
גבעת מרדכי: רביץ משאת משה 3, טל' 789309
בית וגן: בן ישר הזירה 18, טל' 424988
מילשטיין מבלין 13, טל' 430811
קרית מנחם: מוסדות ירושלים הבנויה רח' המודית טל' 415713
הר נוף: ביותנביץ משקלוב 5, טל' 538213
שטראוס חי־טייב 54, טל' 535890
רמות פולין: סובל תפארת רמות 81/2, טל' 868866
רמות א' לבראו, ביגי סדני 605, טל' 868635
רמות ג': יבסקי, קאופמן 6, טל' 863061
רמות ד': רוזובסקי רובין 19/6, טל' 863901
סנהדריה המורחבת: 138 ויספיש, טל' 810290
ארזי הבירה: 47 גולדבסקי, כניסה א' טל' 824724
נוה צבי: סובר, אדוניהו הכהן 42 טל' 827648
קרית צאנז: איידלמן, תורה חסד 2 טל' 818013
מטרסדורף: ויצמן, פנים מאירות 13 טל' 534656
אונגר: כץ, מזרוקין 16, טל' 537113
רוממה: קולר, זכרון יעקב 10 דירה 13, טל' 521921
גבעת שאול: בהר"ב וזפניק ויספיש, טל' 810290
נוה יעקב: הופמן, קמניץ שלב ב' 530/6 טל' 858779
ליפא ברוך, 107/8 טל' 855881
קרית מנחם: מוסדות אהל מלכה איינלגד 8 טל' 417967
תלפיות: ביה"ס לב יפה 9 חרשקוביץ טל' 710469
בית מאיר: יוסף קלי טל' 913154
טלז סטון: הלמן א/112 טל' 341443

אזור בני ברק
ר"ח ר"ע 144: חנות, טל' 788304
אישינסקי: ר"ע 152 טל' 796016
מרקש: מורוצקין 3 טל' 797601
מגן משה: יואל 20 טל' 705576
קרית הרצוג: צציק יעקב גוטובסקי 5, טל' 5709507
פרדס כץ: כולל אברכים, בן גוריון 24

אזור הדרום
ראשון לציון: אורליבמן ביהכ"ס פאר"י טל' 03-998526
רחובות: מרול ביהי"ס פאר"י טל' 08-491752
לוד: טל' 08-476021 בית שמש: יואל טל' 02-912148
קרית מלאכי: הרב דוד מזרחי בסוכנות הדואר. בכפר
גן יבנה: הרב משומר צורר. טל' 08-574324
אשקלון: עמנט בר דוד, רח' צה"ל, עיר העתיקה, טל' 051-24338
אשדוד: וענו שמעון, הרי גלן 3/11 טל' 08-550226
בורשטיין, טל' 08-531970
שלום אלמקייס טל' 08-541436
עמרם אלול, רח' נתן אלבז אזור ו' טל' 08-551676
חיים מלאך שיכון הסידי גוה, טל' 08-534769
הרב עובדיה דוק, ישיבת תורה וחסד
בני עייש: הרב צדוק מועצה דתית 08-592554
כרם ביבנה: הרצל דוד
מושב שפיר: מלכי משה
ירוחם: בנוס פרץ, טל' 057-80186
שדרות: הרב אולאי שכונת נוה דוד. טל' 051-899317
נתיבות: הרב צ'צ'יק גבריאל שכון שלום בנמייך טל' 057-942101
באר שבע: רח' האבות 69 (מול משרד הפנים)
הרב דוד ויזנר שכונה ה' טל' 057-420163

יהודה ושומרון
עמנואל: מזר טל' 057-924911
צפון יהודה ושומרון 057-921499
דרום יהודה ושומרון 057-976944
מרכז יהודה ושומרון 057-240758

אזור המרכז
תל־אביב: בכן אליעזר, הדף היומי 5 טל' 493150
מגבשוביץ, פרץ 21 טל' 373863
יצחק לוי, ביהכ"נ יוסף הצדיק דרך לוד 126, טל' 303996
בלפור 50 טל' 292110
רמלה: לייטר שמעון רח' אנג'ל 9, טל' 08-231771
שולחן ערוך, חנות יצחק שדה 3 טל' 08-245041
יפו: משה זיסרון 592250
רעננה: בוימן שטיין, אחוזה 18, טל' 052-21846
פתח תקוה: רח' רוטשילד 144. טל' 9225676
יובל אהרוני, הנביאים 48, שעריה טל' 9320325
גבעת שמואל: רחמים ביטון, גיורא 19, טל' 5321345
כפר סבא: משה מזרחי, ציון 6. טל' 052-20890
גבעתיים: מועצה דתית רח' טבר 65. טל' 328585
לוד: מוטי ליפסקר רח' הבי"ד, טל' 08-248536
הרצליה: שלמה עמיר האר"י 472 נוה עמל, טל' 052-555281
חולון: יעורון בן ציון, סביון 7, טל' 885821
הרב אמויק עזרא, טל' 887662
בת־ים: בין גן יצחק הנביאים 50 טל' 5518827
יבנה: אלברט מלכה, הדרור 25/7 טל' 437831
אור יהודה: תנועת התשובה, ההגנה 24 צבח אברהם 716770
רמת השרון: יאגב גלי, שבי ציון 55 טל' 5400314
קרית שלום: יקותיאל דוד, ישראל סלנט 30, טל' 384153
יהוד: בסקילה, דוד מהוליבר 18 טל' 362028

אזור הצפון
קרית אתא — מגדל העמק: הריס. מקור ברוך 20 טל' 04-441085
טבריה: משה קורמן, שדרות הרצל 16, טל' 06-790885
צפת: סיקונא, העיר העתיקה צפת
זכרון יעקב: בר עזר. טל' 06-390760
חיפה: שלמה טל' 04-643949
נהריה: שטיגליץ זאב, רח' עקיבא קרית צאנז 053-613234
עפולה: גבאי אשר. איינשטיין 8 טל' 06-522715
אור עקיבא: וענו שלם. דבוטינסקי 4, טל' 06-361937
קרית טבעון: יוסי רוזי, הציפורים 20 טל' 04-834618

טגולדי
יבוא בלעדי
לבגדי נשים
מאירופה
סנהדריה המורחבת
138 48
בימי א'-ד'
מ־10־7 בערב
לתיאום שעות
נוחות לך
טלפון: 819717

יש פתרון!
אם אתה סובל מאסטמה ברונכית ספסטית, נזלת כרונית, דלקות אזנים, כאבי גרון, ואנגינות חוזרות —
זו התשובה בשבילך!
בבדיקה ע"י מכשיר אלקטרוני חדיש מהמשוכללים בעולם ל־100 סוגי מזון הגורם מאובחן בחצי שעה בלבד ללא כאב,
והבעיה נעקרת מהשורש!
מבוצע ע"י יועץ מנוסה לרפוי טבעי מספל גם בסכרת, בעיות לחץ דם, עיכול מגרנות ראומטיזם ועוד.
מ. פרנקל B.S
מקבל בב"ב ובי"ם 03-767640

הזדמנות אחרונה
פסח חרדי בירושלים
במלון המרכז
התפנו מס' חדרים
בודדים לפסח
כל הקודם זוכה!
להתקשר מחלקת הזמנות
02-384111 גב' מלצר
מלון המרכז רח' פינס 6
ירושלים

מנס
בגדי קיץ לנשים
שמלות 95-120 ש"ח
ביום ראשון 4-7 בלבד
שאלון 28/4 הר נוף
ובשאר הימים לתאם
02-538063

هكذا من الأصل

هكذا من الاهل

הבית שלנו

לחסד הזה יש שינויים...

מאת משה מ. צורן

הדבר קורה בדרך כלל באור־חות הערב. כשהאם מאכילה את הילדים את פרוסות הלחם עם החביתה ולצידה הגבינה הדריבה, מתחילות האנחות. לא שהגבינה אינה טעימה או שקרה משהו לסנדוויץ'. לא. חזקה על אם כשלנו שתכין מאכלים טעימים ומצויינים. הצרה היא שכשהמאכלים הטובים הללו נכנסים לבין שיני הפעוטות, הם גולשים היישר אל החורים הפעורים שם לרווחה... וגורמים כאבים חזקים לילדים. במשפחות ברוכות מרובות־ילדים קורה הדבר כמעט אצל כל הילדים אלא שעל זה לא נאמר צרת רבים חצי כאב. כאבי השיניים ימשיכו להציק לכולם גם אם כל הזאטוטים יפרצו באנחת־כאב באותו רגע.

הרבה משפחות חרדיות נתונות בין הפטיש והסדן בנושא זה ששמו רפואת שיניים. מחד רואים ההורים את כאבי ילדיהם ולבם יוצא ומאידך אין באפשרותם גם אם רצו לשאת בעול הכבד של הטיפול המסתכם כידוע בהון של ממש. אם כל סתימה עולה עשרות שקלים, הרי שטיפול שורש, וכו־מובן שאין מה לדבר על כתר או פלטה, הוא כפול ומכופל והתוצ־אה המתימטית הפשוטה שהטיפול לילד אחד יעלה אלפי שקלים הד־ברים אינם מוגזמים. מהיכן יקח אברך המשתכר בקושי למחייתו סך אדיר כזה לטיפולי שיניים עם כל החשיבות העצומה שבדבר?

השאלה הזאת מנקרת במוחם של אברכים רבים כמו שהיא מנקרת לבסוף, באין מענה, בשי־ניהם של הזאטוטים. התודעה על הסכנה הטמונה בהזנחת טיפולי השיניים ועל האפשרות שהצטב־רות זוהמה בחניכיים עלולה להב־יא למחלות מסובכות, חודרת כיום יותר ויותר לכל החוגים. האמהות יודעות כיום יותר מתמיד שאסור להן להזניח את טיפולי השיניים של אף אחד מבני המשפחה. אלא שכאמור עקב הבעיה הכספית שממנה אי אפשר להתעלם, טיפלו עד היום רק במקרים החריפים ביותר וגם זאת במקרים הטובים. כשהיה ילד מתעורר משנתו עם כאב עז ואיבד חושיו לגמרי, רק אז היו נזכרים לטפל בעזרה ראשונה ושוב עם חלוף הכאב הראשוני, היה הטיפול מוזנח עד ההתקפה הבאה, חוזר חלילה.

מחירים אפסיים

מה עושים? — הרבה רוצים לעזור ולסייע. אחד עשה מעשה. אחד האברכים החשובים בעיר בני ברק שגם הוא עצמו אב למ־שפחה ברוכת ילדים שסבלה מב־עיה דומה של טיפולי שיניים, החליט לפעול בענין. הרעיון שהעלה "קנה" את תושבי העיר מיד ברגע הראשון להפעלתו ול־פרסומו.

הרעיון החדשני הוא דמי מנוי לשנה. דהיינו, במחיר של $100 יקבל הילד את כל הטיפולים הד־רושים לו במשך כל 365 ימי השנה. אם ניקח בחשבון שלילד זה יש כמה סתימות, 5 טיפולי שורש ואולי גם טיפולים נוספים וכהנה וכהנה, הרי שהמחיר הזה הוא אפסי ממש, גרושים. למבוגר קבעה האגודה מחיר כפול דהיינו $200 שגם זה בהתחשב בסוג הטיפולים של אדם מבוגר, הוא אפסי לעומת המחיר שהיה עליו לשלם בכל מרפאה אחרת והוא הזולה ביותר, שאינה יכולה להרשות לעצמה מחירים כאלה עקב האתיקה המקצועית שהיא כפופה לה. ובצדק. רק אגודה שמטרותיה הם חסד לשמו יכולה לעשות דברים כאלה.

לצד הטיפול הזול יש גם טיפול מקצועי ומעולה, שכן האגודה שנקראת "שמחה ומזור" באה בדברים עם גדולי רופאי השיניים בגוש דן מהם בכירי הרופאים ב"תל השומר" שיקבלו על עצמם את הטיפול במרפאה.

היתרון הנוסף שבהקמת המ־רפאה החדשה טמון בהבטחה לתחילת הטיפול תוך שבועיים ולאחר מכן במשך הטיפול יקבל תור פעמים בשבוע, מה שיגרום להפחתת הסחבת הנהוגה כיום במרפאות אחרות.

הרעיון כפי שהועלה ע"י האברך בעל הגמ"ח נקלט היטב בתודעת תושבי העיר בני ברק ומיד בשבוע הראשון להפעלתו הגיעו עשרות רבות של פניות להרשם למנויי האגודה. הודעת יו"ר האגודה שכל הטיפולים הם באחריות מלאה והמחירים הזו־לים לא יהיו על חשבון האיכות וטיב הטיפול רק תרמו למנויים נוספים.

הטיפולים בשלב ראשון יתב־צעו רק בנושאי טיפולי שורש, סתימות, ניקוי שיניים, עקירות, צילומים בדיקה ועזרה ראשונה. הטיפולים היקרים כמו כתרים פלטות וכיו"ב לא יהיו שייכים בשלב זה לאגודה והרופאים יטפלו בהם בהנחה של 10%. האגודה גם השיגה רופאות לנשים ורופאי ילדים מומחים ובעלי שם במק־צועם.

★ ★ ★

מרפאות שיניים רבות הוקמו בעת האחרונה לציבור החרדי שמטרתן אחת: לאפשר טיפולים זולים ומקצועיים למשפחות ברו־כות ילדים שאין באפשרותן לטפל במרפאות רגילות. המרפאה החדשה שהוקמה ע"י אגודת "מזור ושמחה" נותנת פתרון יעיל ביותר שכן המחירים הם באמת זולים והאגודה הגבילה את עצמה ב־500 מנויים בשלב ראשון ואין כל ספק שעל זה נאמר כל הקודם זוכה.

על מה כה מר?

— בוקר טוב מר...
— מר מתוק
— מה?
— פנחס מתוק, זה שמו.

— "בוקר טוב מר מתוק" פנתה שכנתי אסתר אל הדוור החדש שחילק מכתבים בכניסה.

"האם הגיע אלי מכתב רשום?"

— "כמדומני שלא" ענה וכיווץ גבות עיניו בתמיהה "פנחס מתוק פשוט! ... למה מר"?

— "כך הנימוס מחייב לפנות לכל בן אדם בתואר מר" ענתה זו המנומסת בהבהרה עניינית.

— "אני בהחלט מרשה לקרוא לי פנחס או אפילו סתם מתוק"

— ענה הדוור כשהוא מעלים חיוך ילדותי מתחת לשפמו העבות שעוד נותר בו מעט שחרות בין צבעי האפור, "אבל אם כבר מתוק למה חייבים להוסיף מר"???

אך שכנתי המתורבתת המשיכה להתעקש "א"א מר מתוק, א"א. זה ענין של נימוס ותקנון חברותי".

— "כשהנימוס וההרגל עושים מר על הנשמה מותר לחרוג מהם" ענה הדוור הפשוט תשובה מתפלספת המתאימה בהחלט להיות מונחת על שולחן הניתוחים בקתדרה לפסיכולוגיה מודרנית.

דרך החלון, מבעד לחבלי הכביסה ראיתי את הדוור פונה לעבר הכניסה השניה בהבעה מבודחת ואילו שכנתי הפשטנית הרימה כתפיה בתמיהה ונכנסה לביתה בסוגרה אחריה את הדלת בנימוס ובעדינות.

★

אחר הצהריים היינו ישובות על ספסל בגינה שמול ביתנו.

— "מה חדש אסתר" שאלתי את שאלתי הרגילה בפתח שיחתנו.

— "יום יום, ב"ה. חדש? אין חדש היום כמו אתמול, הילדים גדלים ואנחנו מזדקנים".

תרתי אחרי קוי קימוט חדשים בפניה אך לא מצאתי אף קמט אחד.

— "קשה"? שאלתי

— "לא קשה ולא קל, כך החיים מתנהלים. לא בית מלון ולא בית הבראה" — ענתה שכנתי.

— "הילדים שלך נוחים יחסית, אסתר, נחמדים כל־כך נבונים ומחונכים" אמרתי בכוונה בתקוה להפיס דעתה.

היא חייכה והביטה בהנאה אל שלושת ילדיה אשר זכתה בהם לאחר תפילות ושנות דמע.

— "כן נחמדים ב"ה מה יש להתלונן, באמת, איני מתלוננת". היא סיימה באנחה המשברת מחצית מנשמתה של שכנה מסורה...

לפתע אמרה — "תראי, אין מה להתלונן, אבל לפעמים דברים קטנים. ארועים חסרי משמעות לכאורה גורמים למועקה גדולה" היא הפסיקה מעט וחככה בדעתה אם להמשיך ולהבהיר את דבריה. אחר המשיכה בנחישות "אתמול הגיעה אלי חמותי, לביקור קצר. את יודעת ודאי שהיחסים בינינו הם מצוינים, בהחלט, מעל ומעבר לסטנדרט המקובל. תארי לעצמך שאפילו עוגה לא היה לי להגיש לה, ליד הכוס תה שהכנתי אתמול בבקר כ"כ רציתי לאפות אך הילד היה חולה והזמן חמק לי בין האצבעות עד הצהרים — את יודעת איך זה, מכירה זאת מנסיון לא כן?"

"היא נהנתה" שאלתי. "מי"? "חמותך" עניתי. "ודאי! הילדים היו נהדרים ספרו חוויות מהגן ומהחדר היא רוותה נחת ללא ספק... אבל העוגה זה היה הקוץ שבשושנה".

"היא עניה" שאלתי. שוב. "מי" נזדעקה שכנתי "חמותך" עניתי בפסקנות.

"מה פתאום, חלילה. כיצד עולה על דעתך" זקפה שכנתי זוג עיניים מבוהלות.

נאנחתי ברווחה — "נו... אז יש לה עוגות בבית".

"בוודאי! זה לא זה, את יודעת... כ"כ נעים כשיש משהו להגיש. נכון הילדים היו מתוקים, האוירה היתה נעימה אבל העוגה — העוגה... קלקלה לי את כל ההנאה. והבית... לא היה מסודר לגמרי. אני בד"כ כ"כ מקפידה על סדר, אבל היה יום גשום והילדים לא ירדו למטה לשחק. את יודעת איך זה כששלושה קטנטנים מסתובבים בבית. "מהפכת סדום ועמורה"."

"מי אמר שחייב להיות מסודר"?

"חייב? איש לא מחייב אותי, אך מאד לא נעים לקבל אורחים כשהבית הפוך"

— "בלגן של ילדים זה לא מהפכה, זהו סדר, סדרו של עולם. בעולם מתוקן בית עם ילדים אסור לו להיות מסודר בשעות אחר הצהריים, כך בכל אופן נראה לי בית בריא ותוסס".

— "את צודקת" הסכימה עמי אסתר "אך ההרגשה הזאת, המחויבות הזאת קיימת. נע"ב מאוד כשאנשים נכנסים ורואים שכאן האשה "בלבוסתה"".

— "את התוצאות של ההשקעה בבית רואים מיד אך התוצאות של ההשקעה בילדים רואים לאחר שנים".

— "כן, את צודקת, גם חמותי נסתה להרגיעני כך. היא אמרה לי: כשרוצים ליצור גינה יפה חייבים ראשית ללכלך, לחפור לעקור, לכער את השטח, רק אחרי זמן רואים את הפרחים בפריחתם ואז אפשר להציב שלט "שמור על הנקיון" אך אם הפועלים יפחדו לחפור כדי לשתול ולזרוע שמא ילכלכו את פני העיר לעולם לא תהיה גינת פרחים במקום".

"וזה לא הרגיע אותך"?

"תראי, אנחנו חיים במערכת מחייבת, החברה כאילו הוציאה תקנון החותם יד כל אדם בו, לנו, למרכיבי החברה קשה לעמוד בזה וכשלא עומדים במחויבות מתפתחת תחושת מרירות".

הסבתי ראשי בבת אחת ואמרתי "אני סרבתי להחתם"!

"על מה"? פתחה אסתר זוג עיניים תמהות ונסתה להזכר מה היה כתוב בעצומה האחרונה שחולקה בשכונה.

"אני לא חתמתי על תקנון החברה. כשבאים אלי אורחים בהפתעה והבית לא מאורגן, לעולם איני מתנצלת. ביתי הוא מבצרי! התחייבות יש לי רק לבעל ולילדים וכמובן לרבש"ע, איני לוקחת על עצמי התחייבויות נוספות. בתי אינה חייבת לקבל את הציונים הטובים ביותר במבחנים ואיני מרגישה צורך להתנצל על כך לא בפני הסבתא ולא בפני הדודה, יש מבחני חיים אחרים שבה היא חייבת לעמוד. והתנאים שנערכו בין משפחת בעלי למשפחתי לפני החתונה לא הוזכרה שם ענין העוגה כלל. איני נותנת בשום אופן להתחייבויות חברתיות שאינן קשורות בהתחייבויות מוסריות למרר לי את החיים".

"תגידי. זה לא מפריע לך שבשבת בצהריים הילד נכנס מלוכלך מבוץ הביתה בדיוק כשיושבים אצלך בסלון אורחים נכבדים"?

"אם זה מפריע לי, אני מבינה שעלי לקחת במהירות את ספר מנורת המאור לידי ולהתחיל לעיין בו שוב".

"אז את אף פעם לא עצבנית ולא כעוסה"?

"הלוואי, עניתי, יש כ"כ הרבה ארועים ומקרים בחיים שצריך לדעת לעצור בעד הכעס, אלא מה, אני משתדלת להוציא את האנרגיה שלי על דברים מהותיים ולא שטחיים. תעשי חשבון, לפני שש, שבע שנים ביתך היה ודאי מאורגן למופת אך את התפללת להי שיהיה משהו, משהו אחד לפחות, קטנטן וחמוד שיהפוך קצת את הסדר המכעיס הזה, נכון? ה' נענה לתפילתך ושלח לך מתנה משולשת, ילדים מתוקים ובעלי מרץ. אם הם לא היו — היית ממורמרת, עכשיו כשזכית להם והבית הפוך את שוב לא מרוצה. חמותך אשה נחמדה ואת מסתדרת אתה ב"ה טוב. הבית מתנהל על מי מנוחות ללא פרץ וצווחה, אינך מן החלשות הנופלות למשכב מדי חודש בחודשו. אז רק תאמרי לי, הצטחקתי לפתע, "אם כבר כ"כ מתוק אז למה חייבים להוסיף מר"?

אסתר הפנתה ראשה בתדהמה לעברי. היה נדמה לה שהיא כבר שמעה אי פעם את המשפט הזה....

ח' שבט

פינת חמד ממש - בממ"ש

תוכה לספר על מפעל צנוע ועצום הקים בבני ברק מפעל צנוע — אך גדול, אשר מקיים פעילות ברוכה וערה בו, למען אמהות ברוכות ילדים.

וכל זאת במסגרת הממ"ש — מרכז משפחתי שימושי. שמו אכן מעיד על תוכנו. חוגים שונים ומגוונים מתקיימים בו ומביאים תועלת ללומדות ולבני משפחתן.

אין זה סוד כי חוגי הבקר, אחר הצהריים, והערב מלאים עד אפס מקום, וההדרישה לחוגים כה רבה עד כי באמצע שנת הלימודים כבר נרשמות נשים לקראת שנת הלי־מודים הבאה. וזאת בעקבות השם הטוב שרכש המקום, ברמת החו־גים, בערכים שהוא מקנה, בטיו־לים היפים שעורך, ובאוירה החברית וההודית הנעימה השוררת בו.

החוגים מתפרשים על שטח ניכר, וכוללים בין השאר סריגה, תפירה, כלכלת בית (גם בשרי בהכשר גלאט) (דבר יחודי בארץ לנשים חרדיות), ציור, הנחיית הו־רים. ריתמיקה לקצב נגינה, אומ־נות, וכו'.

(וישנם עוד מספר רב של חוגים שקים עבורם כל הציוד הנדרש, אך מחוסר מקום אין באפשרות המארגנת טובה פנצר לישמם, כיון שקים אך ורק אולם אחד וכן אפשרות לחוג אחד בלבד.

לאחרונה החלו בהקום סידרת הרצאות כאלפות כגון הרצאתו של פרופסור גוטסמן ועוד.

בממ"ש משתתפות נשים מכל גוני הקשת. עקרות בית נשים עובדות, מורות בעמל השנה שבתון ועוד ועוד. כלן יושבות יחד ומשתתפות בפעילות הערה שבו, הטיול שנערך במסגרתו לא מכבר תועלתו לא תסולא בפז, יחודו בערכו החינוכי, בהכרת נפלאות הבורא, ובהכרה המעו־שית בחויות וההנאות שגרם לנו, מעל לכל הניצוח המוצלח של הגב' טובה פנצר שאי אפשר שלא להתפעל ממנו. על כל המרץ וה־ארגון הנבון והנבון שהיא משקיעה בו, המשאירים רושם בל יתואר.

ל. גודמן

עיצה טובה

כיצד להיפטר מקשקשים

לאלו הסובלים מקשקשים, אלו שניסו כבר את כל סבוני הפלא, הסבונים הרפואיים, ובקיצור את כל התרופות שיש להשיג בשוק לפתירת בעיה זו, ישנה בשורה טובה בתחום הטיפול הטבעי שלא דורש כסף רב, אולם מצריך מעט השקעה של זמן ותשומת לב. יש לדעת שהקשקשים חוץ מהיותם תופעה לא נעימה ולא אסתטית עלולים במשך הזמן לגרום לנשי־רת השיער משום שהשורשים הולכים ונחלשים במשך הזמן בשל התייבשות העור סביבם.

ובכן, כדבר ראשון יש לשמן את עור הקרקפת ע"י החדרת תע־רובת של נוזלים אותה יש להכין. קונים בבית מרקחת אלכוהול בריכוז של 70% ובקבוק דומה של שמן קיק, מודדים משני נוזלים אלו כמויות שוות ושמים בכלי. לתערובת מוסיפים כמות דומה של מיץ לימון טרי ומנערים היטב. את הנוזל יש להחדיר לעור הק־רקפת ע"י עיסוי מידי יום.

פעם או פעמים בשבוע מע־רבבים שמן קיק עם חלמון (צהוב) של ביצה וכמה טיפות לימון. את העיסה הנוזלית הזו יש לעסות אל תוך עור הקרקפת ואת השאריות יש למרוח על קצות השיער. על זה יש לשים ניילון ולהדק אותו אל הראש (לא חזק מידי) על זה כובע או מטפחת. את הטיפול הזה כדאי לעשות פעמים בשבוע ולה־שאיר עם המטפחת או הכובע על הראש למשך כמה שעות ואולי אפילו לכל הלילה. חפיפת הראש צריכה להיעשות ב...סינטסבון, כן, הסבון לכביסה שמצוי על המדף, שייבש את הקשקשים. לאחר מכן להפוך בסבון הוואי או נקה־שבע (סבון ממש ולא שמפו) ושטיפה אחרונה במים וחומץ. כן חומץ, כשהיחס ביניהם הוא אחד לאחד לטובת המים.

בהצלחה!

אליזבט שוב

"אוה"
זו פאת
איכות

בשיר "פני אשה יהודיה" שפורסם בערב שבת שעברה נפלו שתי שגיאות, אחת בגוף השיר והשניה בשמה של הכותבת הנה הוא עם התיקונים:

פני אשה יהודיה

לא פוך ולא רוז'
העיקר התוך
תו אל תו
קו אל קו
משורטטים בנקיות
טהרה ופשטות
כצעיף על עיניים
מכסות עפעפיים
לא פוך אלא רוז'
העיקר — התוך

ע. בן שמעון

בבקשה, כתבי על זה...

(המשך מעמוד י"ג)

...בימים טרגיים אלה, המלאים בצרות משפחתיות מזעזעות ר"ל, רציתי לעורר את תשומת לבנו לבעיה כאובה, שכמעט ואין בנין רב דיירים שבו היא אינה קימת, והכוונה לסבלן של השכנות הגרות בקומות התחתונות.

אלינו, דַּיָּרוֹת בקומות העליו־נות: עד מתי נחשה!! לסבלן של שכנותינו? עד מתי נשלים עם זריקת האשפה לכל סוגיה לתוך מרפסותיהן, מדוע לא נחוש בסבלן כאשר ילדנו נוסע באופניו או גורר כסאות בשעות המנוחה?! עד מתי נשלים עם עגמת הנפש שלהן כאשר כביסתן הכמעט כמעט יבשה מתרטבת לחלוטין בגלל שהתעצלנו לסחוט את הכביסה שלנו?

והקב"ה יאמר די לצרותינו.

חתימה

★ ★ ★

כשהגננת מעליבה את האם

...למה יש גננות ש"שמות רגל" לרעיון המקסים להזמין אמהות ליום ההולדת של הילדות? אני לוקחת ללב כשהגננת של בתי בת הארבע שולחת רשימה של ממת־קים שיש לשלוח ליום ההולדת ומוסיפה: "אמהות לא באות כי הילדות נכנסות ללחץ". תגובתי הראשונה היתה: "ואולי הגננת נכנסת ללחץ?" ולאחר מכן אני שואלת: מדוע רוצים לגזול מאתנו את נקודת האור הזו? יש לי הרג־שה נהדרת כשאני מגיעה לגן, בלבוש חגיגי, רק בשביל הילד האחד הזה (יש לי שבעה).

אומרים לי שאין מה לעשות. הגננת הזו לא מאמינה בהשתתפות אמהות במסיבת יום הולדת — לדעתי זו החלטה חד צדדית ולא צודקת ואפילו מרגיזה.

כואב —

אמא של בינה מבני ברק.

★ ★ ★

לסיום, אצטט כשפט מפתח ממכתבה של תלמידה ששומעים אותו לעתים קרובות מדי, וכדאי, לכל המחנכות, להקדיש שעור שיחה רציני רציני לנושא זה:

הנה הציטוט: בשביל מה חיים? בשביל החיים הרוחניים, בשביל העולם הבא? אם כך מה עוזרים הלימודים לעולם הבא? את רוב המקצועות אני מבינה, אבל — אני לא מבינה לכה לומ־דות בנות תורה ונביא בעיון, וכו' וכו' וכו' וכו'.

הציטוט נשמע כקטע מסקן מחוכן, אבל הוא לא כזה.

העתקתיו ככתבו וכלשונו ויש לכן זמן עד אחרי פסח — לענות עליו כהוגן.

לקראת חג הפסח
בגדי קיץ
לנערות, בנות ובנים
חגיגי ויום יום
ובגדי תינוקות תוצ"ח
המכירה תתקיים אי"ה
במוצש"ק ויקרא
ברח' סעדיה גאון 11 ב"ב
בשעות 8.30־10.30

במוצאי שבת כולנו
ל"יריד לייפציג"
יריד הכלי בית הענק
ב"אולמי גאולה"
רח' יחזקאל 10 ירושלים
התשלום -
עד 5 תשלומים

עד גמר המלאי
"אפנת רחל"
רח' זוננפלד 3 רמת אלחנן
מכירה בחנות המפעל
כל דגמי קיץ ומעבר 87
במחירי מבצע
חד פעמי
במוצש"ק פר' ויקרא
8.00־10.00 בלילה
כמו"כ הגיעו דגמים חדשים
החל מר"ח ניסן פתוח במשך כל השבוע בין השעות פ"ז בערב
להתראות "רחל"

הפאנית **שולה**
מודיעה ללקוחותיה כי
סירוקים יתקבלו
עד שבוע לפני חג
הפסח בלבד
כמו"כ
תספורות לילדות
הזהרזי וצלצלי 02־824014

פנסי
רח' מלכי ישראל 8 ירושלים
לקראת חג הפסח
מכירה מיוחדת במוצש"ק פר' ויקרא
בין השעות 8־11
בפנסי תמצאי מבחר של עשרות דגמים
מקסימים של שמלות וחליפות
ומבחר סריגים קיציים לנערות ונשים
אפשרות לתשלומים
להתראות
סרוכ — 381406
חסול מלאי החורף במחירי מציאה

HARMONIE
הפאה שתכבוש אותך בשערה!
אלגנטיות
נוחיות
איכות
פאות היוקרה של "הרמוני" נמכרות בסלוני פאות מובחרים בקנדה, אירופה, ועכשיו גם בישראל.
לפרטים נוספים נא להתקשר:
דבורה שאול: 02-529516
יוסי וינר: 052-912915
סלון ניו סטייל: ארלוזורוב 8א', חיפה
סלון יהודית הייס: המלך ג'ורג' 10, ירושלים
סלון עטרת חן: פינס 3, ירושלים
פאות אלישבע: יחזקאל 1, ירושלים
סלון ביוטי: חבקוק 2, בני ברק
כלילת היופי: עקיבא 73, בני ברק

אטליז גאולה
רח' מלכי ישראל 35, ירושלים ★ טל' 381784, 380748
בהשגחת הביד"ץ דקהל מחזיקי הדת
בשר בקר ★ עוף סרי וקפוא ★ חלקי עוף והודו
בשר טחון ★ עוף טחון ★ מטחנה מיוחדת לפסח
הקדימו קניותיכם לחג
השבוע מקבלים מה שרוצים
בשבוע האחרון רק מה שנשאר
משלוחים בעיר
להתראות
נ.ב. החנות סגורה בחול המועד

אופנת **"לב"** בירושלים הי
"האחרונות בתי האופנה בארץ!
וטוב ממיטב
במוצש"ק פ' ויקרא תתקיים מכירה
בין השעות 1.00־8.00 לחג הפסח
הגיעו דגמים חדשים ומיוחדים
הכל בשלושה תשלומים
בשאר ימות השבוע המכירה כרגיל בכל ערב
בין השעות 7 9.30 פ"י ניתן לתאם זמן אחר
אצל משפחת כהן
רח' חי טייב 13, קומה
ארמון מרוזין 21, קומה
טל. 02-529138

לליל הסדר וחג הפסח!
להשיג אצלנו
★ **דגים ממולאים** (געפילטע פיש) ★
★ **חזרת** ★ **חרוסת** ★
כשר לפסח - גלאט - לא שרוייה
טיב מעולה אוכל ביתי
הזמנות עד יום חמישי פר' צו ו' ניסן
בטל' 03/296428 - אברהם מרדכי ליפשיץ

JACQUELYN
הפאה
שלא קמו לה
מתחרים

jacquelyn כשאת קונה פאת jacquelyn את חובשת לראשך את הפאה הטובה ביותר.
jacquelyn מבחר פאות מגוון ביותר, משיער טבעי, סינטטי ומעורב.
jacquelyn הפאה לכל ארוע. יותר מ־60 דגמי פאות.
jacquelyn פאות היוקרה, הראשונות באיכות וביופי.
jacquelyn הפאה שלא קמו לה מתחרים...
להשיג בחנויות המובחרות בארץ.

פאות עטרה
בני־ברק, רח' אדמו"ר מגור 37, טל. 03—788054
ירושלים, רח' יחזקאל 2, טל. 02—288585
בימים: ראשון, שלישי ורביעי, בשעות 9 בבוקר עד 6 אחה"צ;
בימי שני וחמישי, בשעות 9 בבוקר עד 1.00 בצהרים.
בימי ששי וערבי חג — סגור.
AWARD WINNING jacquelyn INTERNATIONAL COLLECTION
jacquelyn jacquelyn jacquelyn
פסח כשר
ומועדים לשמחה

חדש בישראל
פאות דה... קווין
בדגמים מיוחדים
חידוש עולמי בפאות
שיער שאינו נשרף
פטנט מצמיד פאה מאחור
יוכי ורנר - יבואני פיאות
בסיטונאות וליחידים
מוהליבר 2 פ"ת
טל. 03-9341677, 9326962
להשיג בסלונים המובחרים

"חסידה"
הלבשה בסיטונאות צפניה 32 י־ם
מבצע פסח - אשראי ל־45 יום
+ שי
שפע של מוצרים חדשים לכל המשפחה
מכנסיים, חולצות, לבני פוקס, גרבים, מגבות, כלי מיטה, כותונות, חלוקים, סוודרים, אפודות ומתנות ועוד ועוד...
10% הנחה על כל מוצרי סבריונה
לנוחיותכם עד פסח פתוח רצוף מ־8.00־8.00
ובמוצש"ק מ־8.00־11.00
ברצונכם לרכז קניה מוצלחת לחסידה פנו ותהנו
אל תחכו לרגע האחרון
*האשראי על קניה מעל 150 ש"ח
להתראות
חג שמח

חידה: גם מדריכי תיירות ערבים שונאי ישראל מביאים את אורחיהם ל"יד ושם"?

"מה שאתם רואים כאן קרה ליהודים מכיון שצלבו את יש"ו" - אמר "רועה רוחני" המלוה קבוצת צליינים ב"יד ושם" ★ שמואל בראל, יו"ר אגודת מורי הדרך בישראל: ההדרכה ע"י כמרים מחו"ל שוללת מציבור מורי הדרך בישראל כ־8,000 ימי עבודה ★ ההסתדרות יוצאת למאבק מקצועי

— מאת א. פרקש —

"עשרות קבוצות של תיירים נוצרים המגיעות מדי שנה לארץ, מודרכות במהלך ביקורן ע"י מורי דרך נוצריים שחלק ניכר מהם מפיץ תעמולה אנטישמית ואנטי ישראלית. משרדי הממשלה המרשים זאת מסייעים במו ידם להגברת השנאה לעם היהודי ולישראל, בקרב אלפי הצליינים הבאים לכאן, במקום שהביקור בישראל יביא להגברת האהדה לארץ ולתשובה היהודיים" — זאת קובע שמואל בר־אל, יו"ר אגודת מורי הדרך בישראל.

המצב הנוכחי המעוות החל כאשר בשנת 81 נערכה בכנסיית נוטרדם בירושלים ישיבה בה השתתפו נציגי משרדי הדתות והתיירות בנוסף לנציגי הכנסיה.

מתוך רצון לשמור על "שלום בית" עם הגורמים הנוצריים הס־כימו נציגי משרדי הממשלה להרשות לאנשי כנסיה מחו"ל לשמש כמורי דרך לקבוצות של צליינים במהלך ביקורם במקומות המקודשים לנצרות. אנשי הכנסיה פירשו היתר זה כהיתר כללי, וב־כנסים גדולים שנערכו בחו"ל. מיד לאחר הישיבה וחתימת ההסכם בישרו נציגי הכנסיה בארץ לע־מיתיהם בחו"ל כי מעתה אין צורך לקחת מורי דרך יהודיים בעת בי־קורם בארץ.

המאבק בין איגוד מורי הדרך בישראל לבין הועדה הצליינית בירושלים, המורכבת מנציגי הכנסיות השונות, סכ"ב "ההדרכה הבלתי חוקית" התחזק כאשר בשנת 84 יצא האיגוד בגילוי דעת חריף ביותר נגד הועדה לצליינות ה"נוטורדם" על הודעתם כי "חופש הצליינות אינו מובטח יותר בארץ הקודש". הודעת ועדת הצליינות גינתה את ניסיונה של מדינת ישראל לאכוף על הקבוצות המגיעות ארצה, עם הכומר הפרטי הצמוד שלהן, מלוה או מדה דרך מוסמך ישראלי.

בגילוי הדעת טען איגוד מורי הדרך כי "הכנסיה הקאתולית מנסה להקים מדינת דת קאתולית בארץ ישראל כשכל האמצעים כשרים למטרה זו".

האיגוד צירף בשעתו לגילוי הדעת שני מנשרים שפורסמו אז בשפה הגרמנית ובשפה הצרפתית, מטעם הועדה לצליינות והכוללים לטענת מורי הדרך דברי בלע נגד ישראל והיהודים. איגוד מורי הדרך האשים בגילוי הדעת את משרדי התיירות החוץ והפנים "בקשר שתיקה" במאבק סביב אכיפת החוק בנושא ליווי ישראלי של קבוצות צליינים.

ב־4.10.87 פנתה אגודת מורי הדרך לעתרה לבג"צ תוך שהיא מלינה על אופן הטיפול של רשויות השלטון במצב זה הנוגד את הוראותיו של חוק שירותי התיירות התשל"ו — 1976, את תקנות שירותי הדרך (מורי הדרך) התשכ"ז — 1967 ואת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים התשי"ח — 1957, וכן את צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (סוכנויות נסיעות וסוכנויות להסעת תיירים) התשכ"ז — 1967 שהותקן מכוחו.

העותרים טענו כי כמעט כל הכמרים ואנשי הדת המדריכים את קבוצותיהם בארץ מתפרנסים ממלאכה זו של הדרכת תיירים ומקבלים תמורה עבור עבודתם — אם זה בצורת כרטיס טיסה בחינם, לינת חינם, ושכר עבודה. עבודה זו ניתנת לביקורת בהנהלת החשבונות של סוכני הנסיעות המעבירים מידי כמה חודשים סכומי כסף כשכר עבור ימי הדרכה לרשויות כנסייתיות בארץ ובחו"ל. (שמות הסוכנויות נמצאות במ־ערכת, א.פ.).

בפסק דינו קבע השופט שמגר, כי "כמובן שיש להסיק מכך כי אם מלווה של קבוצת תיירים מן החוץ מקבל שכר עבור פעולתו, יהיה זה במישרין או בעקיפין, הרי יש לראותו כמי שמשמש מורה דרך בתמורה. לאור האמור בקובץ חוקים ותקנות של משרד התיירות תקנה 9 ב'. האוסרת זאת במפורש".

עם זאת קבע השופט כי הענין "השינוי הנדרש בחוק אינו באחריותו של ביהמ"ש, אלא בסמכותו של שר התיירות המהר מיצירת מערכת יחסים ממנה עלולה להשתמע פגיעה בחופש הדת והפולחן.

"מדוע מתעלם שר התיירות" — שואל משה צור סיו"ר אגודת מורי הדרך בישראל — "מהעובדה ש"מדריך רוחני" יהודי של קבוצת תיירים יהודית המגיעה לרומא או לכל מקום אחר בעולם אינו רשאי להכנס לביהכ"ס ול־הדריך מכח הגדרת נסיעתו כמטרה קדושה ועליה לרגל. אם יעשה כך הוא עובר על החוק המקומי וייע־צר באופן מיידי שלא לדבר על נזקים אפשריים ברכוש ובגוף מצד מורי הדרך המקומיים. וכאן בארץ יש צורך להאבק על עקרונות אתיקה מקצועית בסיסיים אלו".

במשך הזמן נתברר לאגודת מורי הדרך, שקבוצה מסויימת מאד של כ־1,000 "מנהיגים רוחניים" (הגוזלים את פרנסתם של כ־1,000 מורים יהודיים) באים ארצה כל שנה עם אלפי צליינים, משתמשים בתש־רות העופה זולות, גרים בהוסטלים ובמלונות נוצריים (מהם אין המדינה מרוויחה אגורה) נוסעים בחברות אוטובוסים ערביות ומוציאים את דיבת הארץ רעה.

"כל עוד הכומר מסביר לצליי־נים במקומות הקדושים לנוצרים, ניחא" — טוען שמואל בר־אל — "אבל הם נוסעים גם במגידו, בקיסריה, ביריחו, עוברים ליד קי־בוצים, מושבים ועצים ואף מילה על ישראל. היא כאילו אינה קיי־מת בשבילם. יש לנו עדויות על כמרים שהסבירו במהלך ביקורם ב"יד־ושם" ש"מה שאתם רואים כאן קרה ליהודים מכיון שצלבו את ישו". יש גם קלטות של כמרים שהשמיעו דברי בלע נגד מדינת ישראל והעם היהודי".

"מדוע שאותה קבוצה של כ־350 מדריכי תיירים ישראליים שהשתתפו בסמינרים מיוחדים של כנסיית נוטרדם והוכשו והוכרו מטעם הכנסיה הקאתולית לשמש כמדריכי צליינים אינם יכולים לנצל את כישוריהם?" — שואל בר־אל.

כך קורה שכאשר נלקח כבר מדריך תיירות מישראל הוא לרוב ערבי ממזרח ירושלים או נצרת "התואם" את "רוח הכנסיה הקא־תולית" ומארגן את מסלול הסיו־רים כך שיעברו ליד מחנות פליטים למיניהם ומאידך בערים גדולות כמו ת"א וחיפה לא עוברת הקב־צה בכלל. העדויות על מה שאפשר לשמוע מפי מדריכים אלו בשטח מדהימות ממש. מסופר על מדריך ערבי שעמד ביד ושם ואמר: "הי־הודים אומרים שזה קרה להם — אבל לא כולם מאמינים הם אתם לא חייבים להאמין שאכן כך בדי־וק ארעו הדברים". או "מה שתיראו פה זה קצת תעמולה של היהודים כך שאתם צריכים להת־ייחס אל זה במידה הנכונה, צריך לקחת את הכל בפרופורציה הא־מיתית ולא להגדים".

לשיא הגיע אחד המדריכים הערבים שאמר לאחרונה לקבוצת תיירים שביקרה ב"יד־ושם": "את זה עשו הנאצים ליהודים — ועתה הם עושים את אותו הדבר לנו הפלשתינאים". ישנה עדות נוספת בה אמר מדריך ערבי נוצרי: "עם ישראל כיום עושה לערבים בדיוק מה שעשו אבות אבותיהם למייסד הנצרות"...

לא רק בתחום התוכן ההסברתי מהווה ההסדר שבין משרדי התיירות והדתות מיפגע ציבורי אלא גם התחום הבטיחותי של הטיול וחוסר הזהירות של הכמרים המלווים מחו"ל מסכנים חיי־אדם.

בהצהרה בשבועה שהגיש לביהמ"ש הד"ר ג'יימס (ולקום) פלמינג, נוצרי העומד בראש בית הספר "סנטור" לכמרים קאתולים ופרוטסטנטים בירושלים ומרצה באוניברסיטה העברית בירושלים. העיד הד"ר הנכבד על 9 מקרים בהן נוכח כשהביטחון הפיזי של קבוצות צליינים הועמד בסכנה לנוכח בורות מדהימה שגילו "הרועים הרוחניים" שהובילו אותם.

לטענתו הרוב הגדול של קבוצות התיירים משתמשים בשירותיהם של נהגי אוטובוס מהשטחים שאינם שולטים ומכי־רים את כל אתרי התיירות בישראל ואת הדרכים המובילות אליהם.

"פגשתי ועצרתי ברגע האחרון "רועה רוחני" וקבוצת הצליינים שלו" — מספר ד"ר פלמינג — "שהיו ממש לפני עליה על גשר, בעמק איילון בדרך ליישוב גזר, שהיה מתמוטט אילו עלה עליו האוטובוס על 50 נוסעיו".

"בקיץ 1986 — ממשיך פל־מינג — "הוצאתי אוטובוס מלא צליינים שנכנס לשדה מוקשים, שהיה מצידו המערבי של כביש ליד עין־גב, משום ש"המנהיג" לא ידע למה שימשו "המשולשים האדומים הקטנים והמחודדים" שהיו לצד הדרך...

מקרה נוסף אירע ביולי 1983. "פגשתי קבוצת צליינים קאתולית שבתוכה נמצאה נזירה מבוגרת מאד שנעקצה ע"י עקרב צהוב שעתיים לפני־כן. היא הושארה באוטובוס "עד שתרגיש יותר טוב". הודעתי לכומר המלוה את חומרת מצבה והסברתי לו שהנ"ל זקוקה לטיפול רפואי בדחיפות. מכיון ש"רועה רוחני" זה לא ידע היכן נמצא באיזור בית חולים נאלצתי להנחות אותו עד לבית החולים פוריה.

ולבסוף, בשנת 1982 פגשתי קבוצת צליינים — אורתודוקסית" — מספר ד"ר פלמינג — "מסיירים בעין־קלט לעבר המנזר במקום כשהם הולכים בתחתית הואדי במקום ללכת במסלול גבוה יותר למרות הגשם הכבד והחשש לשיטפונות באיזור".

כניסה לשיטחי אימונים של צה"ל היא תופעה די שכיחה המוכיחה על חוסר התמצאותם של המדריכים הנוכרים באיזורים הצבאיים בארץ. האם ידעו ה"רו־עים הרוחניים" של הצליינים להגיב ולהנחות בצורה נכונה את הצליינים במקרים של זריקת אב־נים או פצצות? האם ידועה להם ולו במקצת תורת ההשרדות בתנאי מצוקה? — מקשה ד"ר פלמינג בעדותו המקצועית.

מכל האמור לעיל קבע הד"ר הנוצרי שהמצב בישראל בתחום הדרכת הצליינים אינו תואם את המדיניות של מדינות דומות בהן קיימים אתרים דומים. הוא קובע כי ישנה סכנה פיזית מוחשית לשלומם של הצליינים כתוצאה מהדרכה של כמרים מחו"ל וכ־תוצאה ממדיניות ממשלת ישראל שמוציאה כרטיס ירוק לכמרים שכאלה, הנראית כמדיניות בעלת גי־שה מאוחדת יודעת כל בכל הקשור לשלומם וביטחונם של הצליינים.

לבסוף מביע ד"ר פלמינג את הערכתו למקצועיותם של מורי הדרך הישראלים "שפיתחו רגי־שות מיוחדת העונה על הצרכים המיוחדים של הצליינים הנוצרי־ים".

למרות כל האמור ופניות חוז־רות ונשנות מצד אגודת מורי הדרך בישראל לגורמים בארץ ובחו"ל לא שונה דבר.

במכתב הראשון מסוגו שהגיע ב־18.2.88 מלשכת האפיפיור ברומא, ומתפרסם לראשונה ב"המודיע", קובע הארכיבישוף ג'ון באגי צ'לי, האחראי על נושא הצליינות בואתיקן, כי קבוצות צליינות מיוחדות אלו מעוניינות אך ורק בביקור במקומות הק־דושים לנצרות.

"אפילו בנסיעתם באוטובוס" — קובע הארכיבישוף צ'לי — "ממקום למשנהו מתמסרים צליינים אלה לתפילה ולמדיטציה ולכן מדריך זר ביחוד כשהוא אינו שייך לדת הנוצרית יכול רק להפ־ריע".

הארכיבישוף צ'לי מסכים בכל זאת שבמקרה ולסיור צלייני כנ"ל מתווספים קטעים המיועדים לת־ירות לשמה, אזי באותם קטעים יש לנהוג בהתאם לנהלים המ־קובלים ולהעסיק מדריך מקומי מוסמך.

הינה כי כן ניתנת בזאת רשות לשר התיירות לצאת מהמעגל אליו נכנס משרדו ולחייב את הקבוצות הצליינות להשתמש בשירותי מדריכים ישראליים שלא במקו־מות הנוצרים, אלא שהגדרת המקומות הקדושים היא כה רחבה עד שלאמיתו של דבר לא נישאר מקום בארץ שלא יוגדר ע"י הכנ־סיה כמקומות נוצרים. לכן גם אין האגודה למורי הדרך מקבלת גישה זו של לישכת האפיפיור הבאה לתת גושפנקא וכיסוי דתי נוצרי להפרת חוקי־המדינה ולג־זילת פרנסתם של מורי הדרך בי־שראל.

פנחס עמרני, המזכיר הארצי של איגוד מורי הדרך באגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות קובע כי ההסתדרות עומדת לתבוע אכיפת הדרכה ישראלית לקבוצות הצל־יינים.

"ע"פ חישובים שעשינו ובה־סתמך על כך שכ־4,000 מורי דרך מאוגדים במסגרתנו (1,500 פעי־לים) מגיעה האבטלה הנובעת מפ־עילות הכמרים המלוים לשיעורים גבוהים במיוחד. במסגרת ההסכם שבין משרד התיירות הולכים לאיבוד מאות רבות של ימי עבודה בשנה".

"והיי פניה בציבור העובדים — קובע פנחס עמרני — "אנו נצא למאבק אירגוני שיכלול שביתות, הפגנות, הפרעות לסד־רים בגיבוי ההסתדרות ובהשתת־פות כל מורי הדרך בישראל".

דומה שהמאבק הולך ומחריף וימים יגידו אם גם בעתיד ישמעו תיירים הבאים לארץ ובפרט ל"יד־ושם" הסברים מעוותים על הסיבות שגרמו לשואה".

ה"עונש" שבפיו של מדריך התיירות — תמונה מ"יד ושם".

תגובת המשרד לעניני דת

מ"מ מנהל המחלקה לעדות נוצריות במשרד הדתות, א ורי מור, מסר ל"המודיע" כי משרד הדתות מתנגד נחרצות למצב הקיים בו מורי הדרך הישראלים אינם מורשים להדריך את קבוצות הצליינים המבקרות בארץ. משרד הדתות פתח כבר במשא ומתן עם משרד התיירות במגמה לשנות את דעתו של שר התיירות ומדיניות משרד התיירות ולמצוא פתרון הוגן לעיוות הנגרם למורי הדרך.

אם זאת ימשיך משרד הדתות לחזק את הקשרים עם הכנסיות השונות תוך הקפדה על חופש הפולחן והדת במדינה.

הבקיעים המעמיקים בין עממי בריה"מ מעוררים דאגה בקרמלין

המוסלמים מאיימים על הרוב הרוסי בבריה"מ

בחסות ה"גלסנוסט" (פתיחות) של גורבצ'וב מתפרצים רגשות אתניים בעוצמה רבה ★ מה מידת ההשפעה של ההתעוררות המוסלמית באירן על הנעשה בתוך בריה"מ?

מאת דף

לאחר חמישה ימים של מחאות המוניות אך שקטות בירוואן, בירת ארמניה, הגיע תורה של רפובליקת אזרבייג'אן השכנה לזעזע את הקר־מלין. להפגנות והמהומות שהתחוללו בשתי רפובליקות שכנות אלה, המצויות בין הים הכספי לים השחור, ונישמו בין הארמנים הנוצרים לאזרבייג'אנים המוסלמים, היו גם סממנים אתניים וגם היבטים דתיים.

מיכאל גורבצ'וב, המציין ב־ימים אלה את יום השנה השלישי לכהונתו, מודאג עתה בודאי פחות ממצבה הכלכלי של ארצו ומעייניו נתונים יותר ליציבות ברחבי בר־ה"מ. ההתעוררות הלאומית שפקדה בעת האחרונה אזורים נרחבים, מהווה תזכורת לכך שעל אף הערכה הכלכלית ההרסנית, אי יציבות לאומית היא כנראה האיום הרציני ביותר לטווח ארוך על עתידה ושלמותה של המדינה. הארועים חיזקו ללא ספק את חששם של שמרנים רבים במפלגה הקומוניסטית שמאבקו של גורב־צ'וב ליותר דמוקרטיה, חופש ופ־תיחות הוא שעורר את התסיסה הפוליטית. המהומות דוחקו את גורבצ'וב לעמדת הגנה, ועלולים להניע את הפוליטביורו ואת הוע־דה המרכזית של המפלגה הקומו־ניסטית לכלל החלטה שיש להאט את קצב התכניות המכוונות ליותר ליברליזציה של המערכת הפולי־טית.

המחאות האחרונות נבעו מהדרישה הלאומנית של הארמנים שאזור נגורנו — קארבאך, המאוכ־לס ברובו בארמנים אך מצוי בשט־חה של הרפובליקה האזרבייג'אנית, יסופח לארמניה. ההתרחשויות היו בראש וראשונה אות אזהרה על רצון הניתוק וחוסר השייכות המציינים באופן כללי את הר־פובליקות המוסלמיות שבדרום בריה"מ. האוכלוסיה המקומית באזורים אלה ונופי הארץ שונים לחלוטין מאלה של פנים המדינה. אך מה שחשוב ומשמעותי הרבה יותר הוא שמחוייבות התושבים של רפובליקות אלה לאיסלם חזקה הרבה יותר מאשר לסוציאליזם וללניניזם.

היכן שתתעורר — ברפובלי־קות הבלטיות, ליטא, לטביה ואסטוניה, באזור הסיבירי יאקו־טיה, וביחוד באוקראינה — מהו־וה ההתעוררות הלאומית בעיה כבדה לגבי מוסקבה. אלמנט הסכנה, אפילו ברפובליקה קטנה כמו ארמניה, שאין בה יותר מ־3 מיליון תושבים, בלט היטב בימים האחרונים.

אך אין ספק בכך ש־45 מיליון המוסלמים, המהווים כ־16 אחוזים מכלל אוכלוסיית בריה"מ, הם הנושא העיקרי לדאגה בחוגי השלטון בבריה"מ. הרוסים אומ־רים עליהם: "המוסלמים כה שונים מאתנו. אין להם שום קשר תרבותי עם רוסיה, ואין להם כמעט מה להפסיד מצמצום או ניתוק הקש־רים אתנו". הרגשות הלאומניים בין המוסלמים הם בעיקרם רגשות אנטי רוסיים ואנטי סובייטיים, ולכן הרבה יותר מסוכנים לשלטון מאשר המהומות בין המיעוטים האתניים שהתחוללו לאחרונה. בין הארמנים והאזרבייג'אנים קיימת עוינות דתית היסטורית ששורשיה נעוצים עוד בתקופה שהרבה לפני הקמת המדינה הסובייטית.

אזרחי בריה"מ המוסלמים, המתרכזים בשש רפובליקות בד־רום — קאזחסטן, אוזבקיסטן, טורקמניסטן, טאג'יקיסטן, קירג־יזיה ואזרבייג'אן — התרבו ב־40 השנים האחרונות בקצב הגדול פי 2 או 3 מזה של העמים הסלביים האירופיים במדינה, והמומחים טוענים שבמרוץ הדמוגרפי בין הסלבים והאירופים לבין המוסל־מים ידם של האחרונים ללא ספק על העליונה. נכון הדבר שבשנים האחרונות עושה הממשלה מאמ־צים ניכרים לעודד את הילודה בין הרוסים, בעיקר באמצעות תמרי־צים כלכליים, והדבר אמנם מתחיל לתת את אותותיו, אך הילודה בין העמים הלא־רוסיים, ובעיקר בין המוסלמים, עדיין עולה על זו של האירופים, והשינוי אינו נראה באופק. יש הטוענים שהחישובים מצביעים על כך שאף שהרוסים מהווים היום רוב של 51 אחוזים בבריה"מ, עד לשנת 2,000 הם יידחקו לעמדת מיעוט ויהוו רק 49 אחוזים מכלל האוכלוסיה.

גורם מדאיג במיוחד בקונפ־ליקט האתני שבין הארמנים והאזרבייג'אנים היא העובדה שאלה האחרונים הם מוסלמים שיעים, ומושפעים, לכן, מהתע־וררות הקנאות האיסלמית באזור כולו, שמחולליה העיקריים הם האירנים. יתר על כן, לעומת 5.5 מיליון האזרבייג'אנים שבתוככי בריה"מ יש מספר דומה של מיעוט לאומי זה מעבר לגבול, בפינה הצפון־מערבית של אירן, והשלי־טים בבריה"מ חוששים שקירבה זו עשויה לסייע עוד יותר להתפשטות הקנ־אות האיסלמית אל תוך בריה"מ.

רוב האוכלוסיה המוסלמית בבריה"מ הם מוסלמים סונים, שנגע הקנאות האיסלמית עוד לא פגע בהם, ומוסקבה משקיעה במשך שנים מאמצים ניכרים, ואפ־ילו במידת מה של הצלחה, לשכך ככל האפשר את הלהט הדתי ברפובליקות המוסלמיות. עיקר מאמציהם מכוונים לנתק את לב הנוער ממורשת האיסלם של אבותיו ולהעביר אותו על דתו — בבית הספר, בתנועת הנוער הקומוניסטית ובהזדמנויות שונות אחרות.

התסיסה הלאומנית המתפשטת פוגעת גם בגלסנוסט. מפרוץ המ־הומות בנגורנו — קאראבאך ועד להסתננות הידיעות אל עמודי העתונות בבריה"מ עבר יותר משבוע. לכתבי חוץ במוסקבה נאמר שאין הם רשאים להגיע לארמניה ולאזרבייג'אן, באמתלה שסיקור האירועים ופירסומם מעודדים את המתסיסים. אין ספק שגם מנהיגי בריה"מ מעדיפים שלא לצאת בהצהרות כלשהן, מחשש שהפגנה אחת תביא לה־פגנות נוספות.

העם הארמני, יש לזכור, הוא לכוד סבל. מעודו, למעט שנים ספורות בשלהי מלחמת העולם הראשונה, לא ידע חופש. אך הפרק הנורא ביותר בדברי ימיו הוא הטבח הנורא שערכו בו הטורקים.

ההפגנה של הארמנים

המשטרה הסובייטית נערכת מול המפגינים

מדוע כדאי לפתח תמונות ב"פוטוספיד"

★ ב"פוטוספיד" מפתחים ומדפיסים את התמונות על ניר וכימיקלים של "קודק" אורגינלי עם תו תקן זאת תוך שעה.

★ ב"פוטוספיד" אתה יכול להפוך את גב התמונה ולמצוא שזה מודפס על ניר "קודק", כדאי לבדוק.

★ ב"פוטוספיד" הינה הותיקה מכולם בפיתוח תמונות תוך שעה והנסיון הרב שצברנו מלמד על האיכות הגבוהה בתמונות.

★ ב"פוטוספיד" אתה מקבל תמורה לכספך
א. ניר וכימיקלים של "קודק" אורגינלים
ב. כל המוסר סרט צילום לפיתוח יקבל

חינם אלבום התמונות

או זכות להמונת סטודיו (אנו מצלמים אותך ואתה מקבל את התמונה)

או שנגדיל לך את אחת התמונות ל־13×18

"פוטוספיד" רבי עקיבא 73 בני ברק טל: 784302

צרכני' מרכזית
כל־בו לפסח — רחוב סורוצקין
בשורה טובה לתושבי השכונות בצפון ירושלים
אנו פותחים בעזה"י
צרכניה מרכזית — כל בו לפסח
לשירות הקהל הרחב
מבחר של כל סוגי מוצרי מזון ותומרי ניקוי כשרים לפסח
במחירים זולים במיוחד
הצרכניה תיפתח בעזה"י ביום ראשון ב' ניסן ותהי' פתוחה כל יום בין 11 לפנה"צ עד 8 בערב
ברחוב סורוצקין 40
ליד חנות הירקות שוק אונסדורף
מבצעים משלוחים הביתה!
בואו ותיווכחו!!

"אורה"
הפאה המבוקשת ביותר

מלונות מוריה
מלון מוריה ירושלים
מציע למכירה
240 מיטות ומזרונים
המעונינים מתבקשים להתקשר לדני במחלקת הביקורת 02-232232
קרן היסוד 39 ירושלים

"אור־חי" שרותי פוליש ונקיון
נקיון יסודי לפסח!
גם אחרי שיפוצים + הדברה חינם!!
24 שעות ביממה 03-9245843, 912941

هكذا من الاصل

"מצות ירושלמי" - שיא של הידור למהדרין מן המהדרין באפיית המצות

"אפיית המצות הינה אחת המלאכות העדינות ביותר" — אומר אופה ותיק. "שום מלאכה עדינה אחרת לא תשווה לה. אפילו טעות קטנה בלישה יהלום אפשר לתקן. כאן — כל טעות משמעותה פסילת המצות האפויות". זהו הסיבה שלאפיית המצות מייחסים זהירות כה רבה, משקיעים בה מחשבה וממון רב, משגיחים ב"שבע עינים" ועושים הכל כדי שהמצה תצא מתוקנת, מהודרת וכשרה בתכלית הכשרות.

איך משבחים מצה טובה ומשובחת, שיצאו לה מוניטין בארץ ובעולם כולו, שמאות אלפים "חוטפים" אותה בעוד מועד ומדי שנה קשה להשיג אותה בימים שלפני חג הפסח?

בעצם, יש ארבע קושיות, שהתירוץ עליהן הוא התשובה לכל השאלות האחרות: 1. איזה מצות נכנסות לתנור האפיה במרווחים גדולים, כל מצה בנפרד? 2. איפה יש תוספת אש מיוחדת ליד "פי התנור"? 3. איזה מצות נאפות במאפיה, שהיא היחידה בארץ בבעלות חרדית ומדי שנה הם מחליפים את כל החלקים הבאים במגע עם קמח או בצק ומרכיבים במקומם חדשים, עד שבעצם הם בונים מאפיה חדשה? 4. ולבסוף: איזוהי המצה שכל מי שטועם אותה אומר, שלא רק שהיא כשרה בשיא ההידור בכשרות, אלא שהיא טעימה מאין כמוה לשמחת חג אמיתית?

האחים לחדמיר, בעלי מאפיית "מצות ירושלמי" משפילים עיניהם בסומק של ענוה, כאשר מציגים בפניהם את שבחיהם. שהרי "אין הנחתום מעיד על עיסתו"... אבל שיחה קצרה עמהם, מביאה אותך לידי מסקנה, שיש עוד כמה וכמה שבחים, שבהם נשתבחו המצות הללו.

השיחה באמת קצרה. אין זמן ליותר מזה. מלאכת הקודש של אפיית המצות אסור לה שתיפסק לאף רגע. הביקוש עצום וכל רגע מאפשר אספקת מצות לציבור העצום המבקש.

אפילו השיחה הקצרה הזו מופרעת לא פעם בשאלות ובהתייעצויות דחופות. מדי פעם נכנסים משגיחים, מומחי אפיית מצות ורבנים תלמידי חכמים. הכל נעשה במהירות ובדייקנות. ריח המצות הנאפות מכה לך הרגשה, כאילו המאפיה כולה היא "תנור", שאין זמן וצריך לסיים את האפיה במהירות: משגיחים, מנקים, מפרקים, מרכיבים — בעצם כולם עושים דבר אחד: אופים מצות כשרות למהדרין מן המהדרין.

* * *

המצות שמורה של "מצות ירושלמי", כך מתברר, הן כולם מקמח של השנה השישית. לענין זה מוקדש מאמץ רב ומיוחד. ההשגחה מתחילה עוד בשלבי האביב, בשדות לכיש. משגיחי הכשרות בודקים אז את החיטה, האם הפכה כבר לירקרקה ואם יש לה שיעור גידול.

המשגיחים פסלו בשנה השישית מספר שדות, לאחר שגשמים מאוחרים הרטיבו את השיבלים: "על גרגרים אלו כבר יש שם חיטה ואי אפשר לקחת מהם לאפות מצות" — הבהירו.

לאחר האישור לירקרקות השבלים, אפשר להתקדם. לא לפני שמכשירים את הקומביין לקצירה, את מכון הניפוי, הניקוי והמכשירים. כאשר כל זה מבוצע — יוצאים לדרך. ערימות השבלים נערמות לחבילות תבואה, והעוברת בזהירות מירבית למחסנים שמורים מכל משמר, עד לשעת הטחינה של הקמח למצה שמורה. כאמור, השנה מדובר בקמח שנשמר עוד משנה שישית.

כאן מספרים לנו, כי החיטה למצה הרגילה של "מצות ירושלמי" הובאה השנה מחו"ל, וזאת כדי לא להכנס לשום חשש של חיטת שביעית.

* * *

עוד מעט — והקמח מגיע למאפיה. משאיות אטומות הרמטית מפרקות את המטען היקר, אבל רק בימים בהירים. בימי גשם לא מקבלים קמח חדש. הסיבה: בעבר, היו מביאים את הקמח בשקים. היו בעיות של "יהועה" ורטיבות של שקים מגשמים. לגבי המשאיות האטומות לא קיים חשש זה. אבל כאשר מדברים במצה שהיא שיא ההידור בכשרות — כאן מקפידים אפילו על "מראית עין"!

ב"תנור" הגדול, ששמו "מאפית מצות ירושלמי" — החלו ההכנות לקראת בואו של הקמח ההמחסנים עוד לפני ראש השנה. כל המכונות פורקו על קרביהן וכרעיהן. כל חלק עבר שיפוץ, שיוף ושיפור. כפי שהוזכר כבר לעיל — חלקים הבאים במגע עם קמח או בצק — מוחלפים בחדשים. בונים מאפיה חדשה ממש. רק כך אפשר להגיע לשיא של הידור בכשרות.

אחרי שאיבת הקמח ע"י לחץ אויר לנפות מיוחדות — מתחיל ה"תנור" לעבוד. העובדים, המשגיחים, האופים — כולם ניצבים איש איש במקומו. עוד מעט תתחיל המכונה הגדולה והמשומנת היטב בעבודתה. הכל יסתחרר בקצב מהיר עוד יותר. אין הרבה זמן. ממילא אחרי 17 דקות של אפיה עוצרים שעונים אוטומטיים את המכונות.

בד"ץ העדה החרדית ביקש לפני מספר שנים להכניס מספר שינויים לצורך הידור מיוחד נוסף: לערבל את הבצק במיקסרים קטנים יותר, כדי להגיע ללישה מעולה. אמנם גם המיקסרים הגדולים היו מהודרים, אבל כאשר יש אפשרות להדר — אין הרהור שני.

את ריח המצה הנאפית אפשר לחוש אט־אט באויר. קריאות שונות עוברות בחלל ה"תנור": "גלילים של ר' אברהם", "מבד"ץ" ועוד כהנה וכהנה. לא. אין אלו סימנים שרבי יהודה צריך להזדקק להם. אלו הם פשוט חלקים, שהוצמדו להם שמות משגיחי הבד"ץ העוסקים בהם. עד כדי כך עמוקה היא תחושת מלאכת הקודש של כל העוסקים באפיית המצות כאן.

* * *

כאשר מתחילה המלאכה עצמה, עובר הקמח למשקל, מים מתווספים כנדרש, הבצק מתערבב ועובר עיצוב מיוחד. מכאן הוא עובר בסרט־נע ל־6 מרדדים שונים, עד לניקוב במכשיר המיוחד, חיתוך לאורך, חיתוך לרוחב והכניסה הנפרדת, המפורסמת, לתנור.

ב"מצות ירושלמי" נכנסות, כאמור, המצות לתנור אחת־אחת, במירווחים גדולים המדגישים את ההפרדה ביניהן. גם כאן, כמו מהמלאכה הראשונה של בדיקת השבלים בשדות — הכל נעשה תחת עיניהם הפקוחות של משגיחי בד"ץ העדה החרדית.

שאלנו, מדוע ההידור המיוחד של הפרדת המצות? התברר, כי בעקבות "תשובה" של הגאון רבי מרדכי רוטנברג, בעל "מאמר מרדכי", שפסק, כי אם מצה נוגעת בחברתה אזי "חום מקצתו חם כולו", הועלתה דרישה להידור זה על ידי הגר"ח קרייזווירט, אב"ד אנטוורפן, שהגר"מ רוטנברג כיהן בעבר כרבה של הקהילה, שהרי כל נגיעה הופכת אפילו את המצה הקרה ל"חמה".

הדרישה מולאה בלא היסוס. שהרי ב"מצות ירושלמי" מהדרים ככל האפשר. הוכנס חלק נוסף, המעביר את המצות לתנור במירווחים גדולים, תוך הפרדה ברורה בין מצה למצה. עכשיו יוצאות המצות גם מצידו השני של התנור ללא כפילויות וללא נגיעות ומיותר לציין שהגר"ח קרייזווירט ובני קהילתו אופים מצותיהם רק כאן ושוב — בגלל שיא של הידור בכשרות.

גם בהידור של תוספת אש ליד "פי התנור" הוכנס לפני מספר שנים, כאשר הגרי"ץ הלוי דונר, ראב"ד התאחדות הקהילות החרדיות בלונדון, ביקש זאת. 6 רבנים באו מלונדון לבחון את המכונות ב"מצות ירושלמי" והגיעו למסקנה, כי רק כאן יאפו את מצותיהם, אולם ביקשו את ההידור של תוספת אש ליד פי התנור.

(המשך בעמוד י"ח)

בעדשה מסביב לעולם

לאחר ההתקפה האווירית של צה"ל אתמול במיכב שבלבנון, אחד נהרג ו־3 נפצעו.

ממראות ההרס בבודפסט אתמול בעת הלווית ההרוגים. ראה (על דא הל הא)

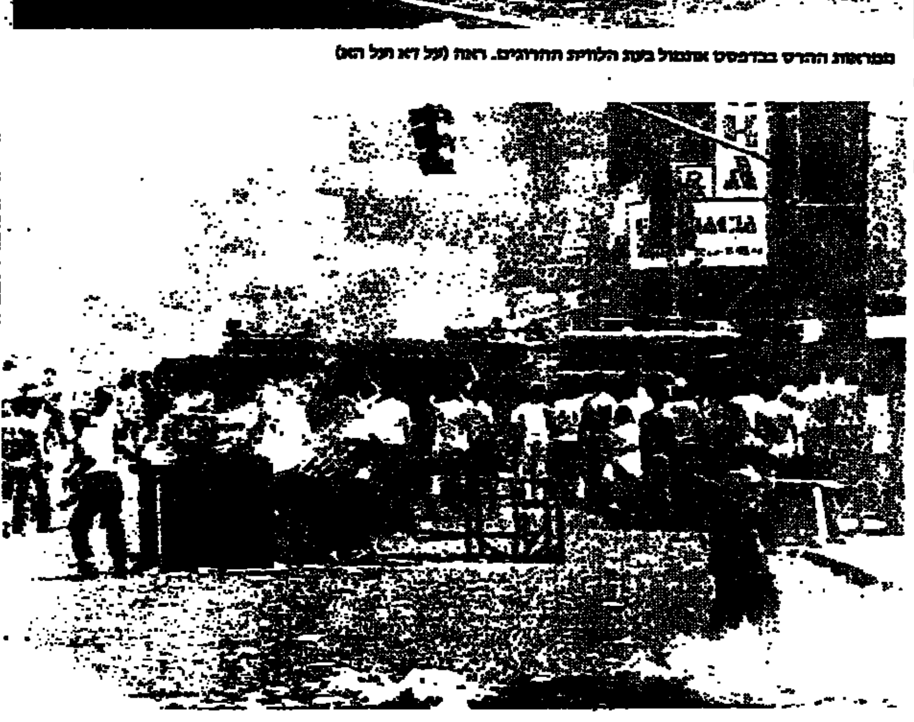

פנמה — פיזור הפגנה באמצעות גז האלה. ההפגנות בעקבות עיכוב המשכורות ע"י הממשלה.

ריקשה בבנגלה־דש — השלטונות מנסים להוציא מן השירות את הריקשה המהלכת בריקשה ממונעת כמו בתמונה.

אביחיל טהר

החתונה שנאבדה

חוויה אישית, ולקח אולי צבורי? -

במרץ וברצון נסעתי לחתונה של ידיד צעיר שאמורה הייתה להתקיים באולם ידוע, לפי זכרוני. בהגיעי, הבחנתי בסביבת הכניסה היציאה של אותו מקום, קהל שלא תאם להשערתי את משפחת החתן, אך מכיון ששני צדדים-לחיתון נכנסתי בכל זאת אל אולם החתונה, ויתכן שסיבות נוספות גרמו לכך, אבל נוכחתי שצדקתי וטעיתי... לא זו החתונה אותה אני מבקש.

אמנם זמן רב חלף עד שקבלתי מסקנה זו, כי הקהל הרב שגדש את השטח לא איפשר גישה מהירה למושב החתן.

פניתי לנסות את מזלי לאולם אחר, אולם גם שם נכח צבור לא מוכר וכן באולם נוסף. רק קול אחד נשמע זהה בכל המקומות: הדי הלמות התוף הירושלמי...

דבר מה חשוב צד את ההחדי ליבי. בכל אולמות השמחה היה צבור גדול מאד. עמדו קבוצות של יהודים אשר שוחחו ביניהם בבית המשתה על כוס משקה או בלעדיו. לפגוש באבי החתן או הכלה הפך למבצע רציני. לשמוע ידיד אומר משהו כרוך היה במאמץ אוזניים שלך משותף להתאמצות קולו של ידידך.

בעצם כל החתונות היו מקבילות מכל הבחינות, להוציא המ־חותנים. לאלה המבכרים לבוא באמצע החתונה ולשמוח מעט או אולי לעמוד ליד צעירי הצאן המרקדים ומשמחים את החתן ניתן להגדיר עינן זה כלראות ולהראות... לחלק אחר של מוזמנים אשר מגיעים לפני החופה ונשארים עד אחר הסעודה, מהווה החתונה, תכלית שונה, עבורם היא ארוחת ערב! [ארוחת רעב?!...]

מאידך עבר בני המשפחה הקרובה, ויותר, לחתן והכלה הרי מהווה ערב נכסף זה, יעד כה חשוב וקרוב ללב. ליל הכלולות אמור להיות לילה של שמחה ואושר, זמן של התעלות ותקווה, ערב שכל־כך חיכו לו. וא"כ האם בתוך כל ההתרוצצות המהומה מנצלים המחותנים את ההזדמנות ליום הגדול?

האם אין געגועים לחתונות של פעם? האם ההשלמה עם המצב הנוכחי בו בקושי הינך מרגיש שמחה וטהרה. מצב בו חתונה הופכת לערב של פגישות, לילה של חיפוש אנשים מוכרים. המושלמת ההשלמה? או שמא משתלמת?...

בתקופתינו, בה כה משוכללת התקשורת, וכל־כך מהירות דרכי התחבורה — כלם מכירים את כלם. יכול אתה לראות בתיבת הדואר של משפחה רגילה כמנין הזמנות בשבוע ויותר, כלם שולחים לכלם ורבים הולכים לרובם.

אולי אפשר אחרת, אולי אפשר לתתן ילדים בישוב הדעת, באופן של מנוחה ושמחת אמת בצורה מכובדת ומעודנת, להקציב שעה לקבלת פנים, ואילו רוב הזמן לשבת ליד שלחן החתונה עם אותם האנשים שהיו באים בכל מקרה לחתונה גם ללא הזמנה... אנשים שגם בליבם קשורה השמחה ולא שהם בדרך לעוד שתי חתונות, שלש בר מצוה [כמעט כחתונה בהבדל אחד (אחת)] וכדומה. לתת למעמד הנשגב אופי רציני יותר בצורת קצת דברי תורה, האם לא סימפטי כך יותר מהכל?

אנא נבדוק, האם בשעה בה פוסקת התזמורת להרעיש והצלם להטריד, ברגע הראשון הזה של שקט, האם לא בוקעת תחושה של החמצה, והרגשה של בזבוז, זהו, כבר נגמר? והאין שאלה מרחפת בחלל ושאלת בדומיה: זה הערב קוינו לו?

אולי כבר הגיע הזמן למצוא את החתונה האמיתית שנאבדה...

פעילות השיקום של משרד העבודה והרווחה תועבר לביטוח הלאומי

פעילות השיקום שמתבצעת במשרד העבודה והרווחה, תועבר אל המוסד לביטוח לאומי, במכתב ששלח שר העבודה והרווחה מר משה קצב למנכ"ל הביטוח הלאומי מציין מר קצב כי אימץ את המלצות הוועדה, בראשותו של סגן שר העבודה והרווחה, מר רפאל פנחסי. הוועדה בחנה את הנושא והמליצה לאחד את אגף השיקום של משרד העבודה והרווחה עם אגף השיקום של המוסד לביטוח לאומי.

עם קבלת מכתבו של השר, הוקם בביטוח הלאומי צוות שתפקידו לבחון ולקבוע את שלבי המעבר והפעילויות הנדרשות למימוש החלטה זו.

מנכ"ל הביטוח הלאומי מרדכי צפורי, קיבל בברכה את הנחייתו של שר העבודה והרווחה וציין כי ההיענות לבקשת הביטוח הלאומי, תקטין את הבירוקרטיה ותאפשר מתן שירותי שיקום טובים יותר, תחת גג אחד, לאוכלוסיה הזקוקה.

מחאות אלימות אחרי דיכוי קשר בפנמה

פנמה סיטי,— הממשלה הצבאית בפנמה אישרה כי דיכאה מרד מצד קצינים שחורו זה עתה מארה"ב.

דובר אמר כי פרץ מרד והוא דוכא. קודם לכן נורו יריות בתוך המטה הצבאי של האיש החזק, הגנרל אנטוניו נורייגה.

מיד לאחר מכן פרצו מחאות אנטי־ממשלתיות חדשות, והן שיתקו את אזור העסקים והביאו לחסימת הכניסה לבסיס חיל האויר האמריקאי הראשי.

מחסומים של אשפה בוערת חסמו כמעט כל צומת באזור העסקים הראשי, ומאות אנשים שוטטו ברחובות. עובדי חברת החשמל שבתו ורוב הבניינים היו שרויים בחשיכה.

עדי ראיה שהיו בקרבת בנין המטה הכללי הצבאי מסרו, כי יריות פרצו בסביבות השעה 0700 (בצהרים, לפי שעון ישראל) ונ־משכו כרבע שעה. הם הוסיפו כי ראו לפחות אמבולנס אחד שיצא מהבנין בעקבות היריות.

הנשיא רייגן נשאל, לפני פגישתו עם שמיר בבית הלבן, בענין התקריות בפנמה. הוא אמר "כל מה שאנו יודעים הוא שנורו יריות. לא שמענו שום דבר נוסף".

מקורות באופוזיציה של פנמה אמרו, כי חילופי הירי היו במסגרת נסיון קשר מצד קצינים בכירים שאינם מרוצים משלטונו של נור־ייגה. הנתון תחת לחץ כבד לפרוש מתפקידו, לאחר שפנמה נמצאת על סף פשיטת רגל. (ע"ר)

חדש חדש

(מותאים לכל הגילים)

תכנה ב־49 ש"ח בלבד

להכרת המחשב וללימוד

הדפסה בשיטה עיוורת בעברית־אנגלית להשיג

ב"משרדית"

כל־בו למשרד ולמחשב

רח' מלאכי 23 ירושלים

02-285332, 272716

בזאר ענק

לקראת פסח

הגיעו

שמלות לילדות

וסריגי נשים

מלוקי "מודל־קט"

מכל הדגמים

חולצות לגברים עם

דוגמא אגור

במחירים זולים

וב־2 תשלומים

באולם שכונת סנהדריה,

רח' ... 23 ב'

בחוה"מ 11־2.30

וביום ראשון 11־6.30 בערב

דרוש

ראש ישיבה

בעל נסיון

ובעל ותק

לנהל ישיבה

באירופה

לבחורים גילאי 14-17

להתקשר 03/796749

בראש השלחן: המנכ"ל הגר"ש גרוסברד מימינו הרב ד. הופשטטר לצידו הרב שטיינהויז מ. קליין מנהל המנהלים צ. שטרית, י. בחינר מ. סעידי י. בר־נון

מתיבתות ב־11 בתי ספר של החנוך העצמאי באזורי מצוקה

מסיבת פרידה מפוארת לנגיד ר' דוד הופשטטר יו"ר "פרויקט טורונטו", המחזיק את המתיבתות

מסיבת פרידה מרשימה ומפוארת נערכה במטה מרכז החינוך העצמאי לכבוד האורח הרב דוד הופשטטר שבא לבקור קצר בארץ.

בארוחת הצהרים החגיגית במלון ויזניץ בבני ברק השתתפו מנכ"ל מרכז החינוך העצמאי הגאון רבי שרגא גרוסברד, הרב א. שטיינהויז, יו"ר העדה הפדרגית, הרב א. וילהלם ומנהלי בתי הספר של החינוך העצמאי מכל רחבי הארץ שהפרויקט של "קרן טורונטו" פועל בבית ספרם.

מאז החלה לפעול הקרן לפני כשנה וחצי, נפתחו מתיבתות באחד עשר בתי־ספר, בעיקר באזורי מצוקה.

הצלחת התוכנית היא מעל למשוער וכפי שציינו מנהלי בתי הספר, חל גידול מרשים הן בבוגרים המופנים לישיבות קדושות והן ברישום בכלל לבתי הספר. התלמידים שוהים בשעות אחה"צ במסגרת תורנית מקבלים גם ארוחת צהרים חמה.

המנהלים הרבים ציינו בסיפוק את פעלו הכביר של הרב דוד הופשטטר וכפי שאמר הרב שטיינהויז בדברי ברכתו: "ניתן להגדיר את השם "זבולון" לר' דוד כהוקרה על תמיכתו בלומדי תורה.

המנכ"ל הגר"ש גרוסברד, ציין שר' דוד הינו בחזקת "זבולון ויששכר" באותו, על תמיכתו וסיועו העצום בהנחלת הפרוייקט מחד ומאידך על היותו בעצמו בר־אוריין. כן סקר המנכ"ל את הגידול במספר תלמידי החינוך העצמאי תקב במספרים מרשימים של בוגרי בתיה"ס השנה.

לקראת סיום הכינוס, שיבח יו"ר הפרוייקט, את המנהלים העוסקים במסירות נפש וללא לאות להגדיל תורה ולהאדירה והבטיח את המשך המימון הנדיב בפיתוח רשת בתי הספר באזורי המצוקה, והרחבת רשת המתיבתות.

184 טילים כבר נורו ב"מלחמת הערים"

ניקוסיה — אירן ועיראק הודיעו כי כבר שיגרו בסך הכל 184 טילים ב"מלחמת הערים" שהחלה בסוף פברואר. 58 מהטילים הללו נורו מאז הופסקה שביתת הנשק שהוצעה יומיים קודם לכן על ידי עירק.

מאז יום ראשון בערב עד יום רביעי אחר הצהרים, הודיעה עירק על שיגור 22 טילי קרקע־קרקע לעבר טהרן, ואישר את נפילתם של 3 טילים אירניים בבגדד.

אותה תקופה הודיעה אירן כי שיגרה 36 טילים נגד עירק, כהם 7 על בגדד ו־29 על ערים וישובים אחרים בדרום המדינה.

שלטונות אירן אישרו כי מספר טילים פגעו בטהרן.

לפני שביתת הנשק בת היומיים, הודיעו שתי המדינות כי נורו בסך הכל 126 טילים — 68 מצד עירק ו־58 מצד אירן.

על פי סיכומים אירניים, נהרגו לפחות 174 איש מידי טילים ומהפצצות של מטוסים עירקיים.

בגדד, מצידה, אינה מוסרת סיכומים כלשהם על הנפגעים שלה, ורק מציינת אחרי פגיעה של כל טיל כי היו "הרוגים ופצועים, כולל נשים וילדים". (ע"צ)

● מרכז האו"ם — מזכיר האו"ם פרס דה קואיאר הכריז ביום רביעי כי אין להסכים להחלטת ארה"ב לסגור את משרד אש"ף ליד האו"ם, והוסיף כי החלטה זו עלולה להיות בעלת "השלכות חמורות" על היחסים בין האו"ם לבין המדינה המארחת. (ע"צ).

חוסין יצא לערב הסעודית

רבת עמון — המלך חוסין מלך ירדן יצא אתמול לריאד לשיחות עם מלך ערב הסעודית, פאהד, על תוכנית השלום האמריקנית החדשה למזרח התיכון. (ע"צ).

הרבנות הראשית לישראל

מחלקת הכשרות הארצית

כשרות לפסח - אזהרה לציבור

לקראת חג הפסח הבעל"ט הננו חוזרים ומזכירים לציבור:

א. יש להקפיד לקנות מוצרים שהמילים "כשר לפסח" מודפסות על אריזת המוצר, ולא ע"ג מדבקה שהוסיפו על האריזה המקורית.

ב. השגחת הכשרות צריכה להיות מרבנות מוסמכת בארץ, וצריכה לכלול את הפרטים הבאים:
1. שם הרב המכשיר או הרבנות המכשירה.
2. המילים "כשר לפסח תשמ"ח"

הציבור מוזהר בזה שלא להתייחס למדבקות שונות או לציונים על האריזות הגדולות וכיו"ב.

אנו קוראים לסוחרי המזון והמשקאות ולרשתות השיווק להמנע מלהציג בחנויותיהם, לקראת הפסח, מוצרים שאינם כשרים לפסח כנ"ל, ולמנוע בכך הטעיית הציבור.

בברכת חג כשר ושמח

מחלקת הכשרות הארצית

בסיעתא דשמיא

כבר הופיעו ונמצאים לרכישה החלקים ה' — ו'

- מן הספר המבוקש

מרביצי תורה מעולם החסידות

מאת: אהרן סורסקי

* עשרות פרקים מרתקים בלוויי תצלומים ופקסימילות

* כמו"כ ניתן עוד להשיג את ארבעת החלקים הראשונים (בכמות מוגבלת)

וכל הקודם זוכה

לרגל ההופעה תימכר הסדרה כולה

במבצע מיוחד של 3 תשלומים

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות

הפצה ראשית: מכון "אור הספר" ירושלים ת.ד 6183 רח' חפץ חיים 16

הופיע

מדריך הכשרות של העדה החרדית

לחג הפסח ולימות השנה תשמ"ח מוצאי שנת השמיטה.

ה"מדריך" מכיל בין השאר: מבוא—קמח שמיטה—ידיעות כשרות —רשימת הרבנים חברי בית ההוראה—הוראות לחג הפסח—רשימת מצרכים לפסח—מכירת חמץ—רשימת מוצרים שיש בהם חמץ וחשש חמץ—זמנים ידיעות ותזכורות לערב פסח—מזון בריאות לתינוקות לפסח ולימות השנה—רשימה חדשה ומעודכנת (שעברה בדיקה מחודשת) של תרופות כשרות בפסח כולל סירופים לילדים בפסח—תרופות הומיאופטיות לפסח ולימות השנה—רשימות חנויות שומרי שמיטה—הפרשת תרו"מ בחנויות הירקנים—גבולי ומפות העירובין, כולל הר־נוף ורמות—רשימות המצרכים בהכשר הבד"ץ לימות השנה—ועוד ועוד.

נמצא למכירה בחנויות הספרים

הפצה ב"ים "פרסום מרכז" 380573—02-381405. בב"ב 03-796519

חברה הבונה ברמה אחרת

דירה קונים בחברת

עיר דוד

החלה המכירה!

שלב אחרון בפרוייקט

פסגת רמות - אונגוואר

דירות מרווחות ובסטנדרט גבוה בנות 3½, 4, 5 חדרים

עם גינה פרטית

שלב ב' **לב הר נוף** (רח' קצנלבוגן 2)

מרכז השכונה, נוף מרהיב דירות מרווחות בנות 5,4,3 חדרים ופנטהאוזים

המשרד הראשי: מעלות דפנה 49, ירושלים

טל. 810076, 02-812037

רשת גני ילדים ומעונות יום "בית יעקב" ירושלים

המשרד הראשי: רח' דנואס 4, ת.ד. 956 טל. 228505

הודעה להורים

בדבר סיום הרישום לגני ילדים "בית יעקב"

לשנת הלימודים תשמ"ט

הרישום לגני ילדים "בית יעקב" יסתיים אי"ה ביום חמישי הקרוב ז' בניסן תשמ"ח (24.3.88).

הרישום מתקיים בימים א-ה בין השעות 12.00-18.00

בתחנת הרישום העירונית ברח' רבי עקיבא 7 - מרכז רישום ארלוזורוב.

על ההורה להצהיר בפני הרשם כי רצונו שהילד ילמד בגן ילדים "בית יעקב" (בחינוך המוכר)

לתשומת לב ההורים

הורים שלא יסדירו את הרישום בשבוע זה, לא יוכלו להבטיח לילדיהם מקום לימודים בגן בשנה"ל תשמ"ט.

ההנהלה

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברוממה 3 חדרים + ארונות בהזדמנות "עם־גר" (02)816833

★ ברמות אונגאר 4 חדרים כותים טובים + דוד"ש טל: (02)868254

★ בהר־נוף 4 + גינה דרומית אפשרות לחדר נוסף "אורטל" (02)288588, (02)287973

★ בהר־נוף 5 חדרים + צלית גג נוף פתוח כניסה מיידית "אורטל" (02)288588, (02)287973

★ בהר־נוף מבצע פסח לכניסה מיידית 3 חדרים 85,000, 4 חדרים 105,000, 5 חדרים 125,000 פר־טהאוזים 134,000 בנין מעולה. הזדמנות נדירה "אורטל" (02)288588, (02)287973

★ ברמות־א' 3½ מרווחות + מרפסות ק"ב 65,000 בעזרת־תורה 4 מסודרת + מרפסות ק"ב 85,000 "קרנית" (02)382220

★ ברמות 3½ חדרים + ארונות בהזדמנות חייבת להמכר השבוע "עם־גר" (02)816833

★ ברמות 2 מרווחות, ק"ב, 45,000!!! ברמות ג' 3 61,000!!! ברמות 3½ ק"ב + מרפסת 66,000!!! ברמות 4½ מרווחות 75.000!!! "יעד" 863691

★ ברוממה 3 קומה נוחה 52,000$ 4 כ"ב ק"א 82,000$ הברוסה לנדלין (02)245117

★ בגבעת־שאול, 4, מרווחת, + מעלית, נוף, סוכה, מיידית, תיווך ת.ר.פ. (02)245314

★ ברחביה, ליד היכל־שלמה, 3 + פ"א + מרפסות, ק"ב (02)245622 (02)714352 "ש.א.ל."

★ 4 גדולים בצפניה חזית ק"ב (03)5791702

★ בית בודד בגבעת־שאול על קרקע של 333 מ"ר טל. (02)821633

★ 4 באותסדורף ק"ד 90,000 וכן דירות בבניה "יודיד" (02)384258

★ בהר־נוף 5 דירת 112,000$!!! 7 דירת 180,000$!!! "ידידי" (02)247744 243196

★

★ 3 בהמ"ג ק"ב 60,000$ ★ 3 ברמות א' 63,000$ ★ 4 בבניה בקרית צאנז 110,000$ "מך" (02)272433 (02)256355

★ 4½ ברמות ד' + גינה ענקית, נוף, מסודרת חדשה מיידית (02)532730-112,000

★ בעזרת תורה קוטג' 7 + גינה שטופת שמש (02)813854 (תיווך לנדסן)

שואלין ודורשין שלושים יום קודם החג... המתנה הנאה ספרי "אוצר ההלכות" ג"ח על הלכות פסח

להשכרה

★ להשכרה 4 חדרים דרומית מרווחות לכניסה מיידית בהר־נוף "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ לפסח יפות, נקיות ומאווררות 4 באותסדורף ר"ג בעזרת־תורה (02)810030 (02)813142

★ 2 דירות להשכרה: בעזרת־תורה, ובאותסדורף, מ"יא ניסן־ר"ח אייר מרוהטה קומפלט (02)821730

★ בהר־נוף דירת 3½ נוף פתוח לשנתיים "אורטל" (02)288588 (02)287973

★ לפסח בלבד 4 חדרים נקיה, ק"ק בגאולה (02)383583

★ 3 גדולים למשרד/למגורים ק"ב בתחכמוני פינת דוד־ילין (02)421486 (02)382170

★ בהר נוף 4 חדרים לתקופה של שנה וחצי מינימום תווך 529854

★ בגאולה 2 גדולים + מרפסת סגורה חזית 320$ "תיווך" (02)285378

★ לחורש דירה יפה תקיה לפסח בשכון חב"ד ירושלים 861107

★ מרכז מידע לדירות לפסח בי־רושלים, "ישא ברכה" לבוש מרדכי 6, גאולה 6־282452(02)

★ 4 חדשה במרכז הר־נוף ק"ב מיידית לתקופה ארוכה (02)529839 בערב

★ 3, ברמות, שומרי־החומות לחודש ניסן 450$ (02)867006 (867957)

★ במרכז בית הגן 4 ק.א. ע"ע + מרפסות לתקופה קצרה/ממושכת 411083, 4־4030

ביקוש דירות

★ דרושה דירת 4 חדרים באזור חרדי עם כיוונים, שמש, מרפסות או חצר טלפון (02)531263 בערב

מכבסת הלבנון
השכרת מפות ומפיות
לארועים
ליחידים
ולמוסדות
טל: 02־820777
02־820661
שרות כביסה
למוסדות בלבד
קווי יבש ללקוחות פרטיים

בני ברק

למכירה

★ ברמת אהרון 3 מטופחת, ק"ב + שיפוצים מזרח־צפון 80,000$ "הנאמן" 5700185

★ 2½ זכרון־מאיר ק"ג + דוד"ש (03)703995 65,000$

★ למכירה דירה 3 חדרים מרוו־חת + 5 מרפסות ק"א בחזון־איש (03)789012

להשכרה

★ 3 חדרים מרוהטת לפסח אפשרות הארכה במרכז ב"ב (03)5741360 719568

★ דירה בת 4 חדרים מרוהטת קומפלט + טלפון, במרכז (03)762020

★ להשכרה לתקופה ארוכה 4½ חדשה כניסה מיידית אפשרי למשרד (03)5740508

★ להשכרה במרכז 4½ אורדית טלפון לתקופה קצרה/ארוכה (03)5791552 (03)702471

עסקים

★ להשכרה מבחר חנויות, משרדים ומחסנים, "מרכז העס־קים" (03)783375

בערי הארץ

תל־אביב

★ בקרית הרי"ם לוין 3 מפוארת, חזית, ק"ד כניסה מיידית (03)799208

טבריה

★ למכירה/השכרה בשכונה חרדית (ודנר) דירות בכל הגדלים (067)93959 (02)865444

★ לפסח בהשכרה חדשה נקיה מרוהטת אזור דתי נוף לכנרת (06)792674

בעל דירה
מאות מכרו/השכירו
ללא דמי תווך!!
באמצעות:
לוח מחירים ב"ר
גאולה, ירושלים
282 452-6

עבודה

★ למפעל בב"ב דרושה פקידה מקומית לקבלת טלפונים ועבודות פקידות כלליות 5 ימים בשבוע בשעות 8-13 לקביעת ראיון ביום א' 10-8 בבוקר (03)773638

★ עזור לכיתת גן + מלווה להסעה פתוח להצעות לאחר פסח (03)798561

★ לבית אבות בב"ב דרוש עובד מטבח אחה"צ כולל שבתות (03)5792122/3

★ לבית אבות בב"ב דרושות מורה לפרשה שבוע ועובדות נקיון (03)5791382

★ לתלמוד תורה בירושלים דרוש: מחנך לכיתות ביניות במשרה מלאה/חלקית. תנאים מיוחדים למתאימים (02)723363

★ כתבנית + עבודות משרד, עבודה חלקית חמנית (02)827258

★ דרוש בחור אחראי לעבודה מענינת, חובה רשיון על קטנוע (02)664085

עוזרות ומטפלות

★ דרושה מטפלת מנוסה לתינוק 5 פעמים בשבוע במרכז בני־ברק (03)5708615

תופרות

★ מבני־ברק לירושלים!!! תו־פרת מקצועית — ("שנקר") מקבלת עבודות בביתה. המלצות! (02)231957

מכוניות

★ מציאה, חיפושית 1964 + טסט לשנה + מצבר + רדיו 1,900 ש"ח (02)285378

כלי נגינה

★ חיסול! כלים ותוים במחיקטון בני ברק אבן־גבירול 4 אחה"צ והמוצש"ק (03)788449

שמלות חופה

★ גמ"ח שמלות חופה (חסדי דוד) הגיעו שמלות חדשות!! (02)811562

מכירות

★ אורגן למתחילים במחיר מיר חד (02)422918

★ בגדים חגיגיים תרצ"ח לכל המשפחה עזרת־תורה 23 י"ם במוצש"ק וראשון 7-10.30

★ מכנסיים חגיגיים מתפירה עצמית — בד תרצ"ח עד מס' 12 רק 15 ש"ח!!! "מחסן־מכירות" עמוס 8 י"ם

★ מקרר אמנה באריזה 2 דלתות 22 קוב ליחיד ולמוסד (02)68515

★ מיוחד לפסח מפות בד סינטטי לשימוש חד פעמי בכל הגדלים במחיר מיוחד "נרוניה" יחזקאל 5 כבר השבת (02)824462

★ שטיחים גדולים חדשים מארה"ב בהזדמנות (08)558464

★ מדיח כלים גדול -אמריקאי כחודש (02)341192

★ הגיעו דגמים חדשים וחדישים ל"בת מלך" סוקולוב 4 ב"ב במ־חירים מיוחדים ובתנאי תשלום נוחים פתוח גם במוצש"ק מ־8.30

שונות

★ דרושה נערה ללינה אצל משפחה חרדית בירושלים (04)641354 4.00-7.00, 10.00-1.00

למה הטלפון שלכם
תפוס כל הזמן?

פרסמנו מודעה
בלוח המודיע

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
בהמודיע

עמותה המסייעת ומטפלת בקשישים ובגלמודים
מציעה
דירות חדר להשכרה
באיזור יוקרתי ברחביה
+ שרותים נוספים בתנאי שרות מיוחדים
לקבלת פרטים וקביעת פגישה נא להתקשר 271651, 864805, 02־819013

בס"ד
אורטל
שרותי נקיון ואחזקה
פוליש - ווקס קריסטלי
ניקוי שטיחים
טל. 724119
מבצע לחגים

לקראת האביב
בגדי הריון ומידות גדולות
מבגדי איכות ובעיצוב מקורי
מוצש"ק ראשון ושני
א, ב, ג, ניסן
8.00-10.30
בהר נוף שאולזון 38
02־532416

קוסמטיקאית ומאפרת
בעלת נסיון רב, מאפרת
לשמחות וכלות
בביתכם
טל: 03־9223264 בערב

בית המדרש קהל "מגן שאול" דהאלמין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ברוקלין נ.י.
כסא דבירכתא
מתוך רגשי שמחה וגיל משגרים אנו בזה את מיטב ברכותינו ואיחולינו הלבביים שעמקא דליבא
קדם כ"ק אדמו"ר שליט"א
לרגל פתיחת בית המדרש החדש דקהל האלמין
ברחי חרדבי"ז 22 בעיה"ק ירושלים ת"ו
ויה"ר כי הבית בזה בהבנותו יהיה למקדש מעט להגדיל ולהאדיר תורה ויראה וחסידות ולהרבות כבוד שמים, אכי"ר
מעתירת **זאב טסלר**
יו"ר הנהלת הקהילה

חנות תכשיטים ברטי
להחזקת כולל "נחום יואל"
בני ברק, רבי עקיבא 92 טלפון 5791517
HB
ניקוי תכשיטים — חינם
במקום! במכונה חדישה מחו"ל

חשוב לבעלי עסק
בטוח החנות — המפעל — הרכב ב־12 תשלומים שווים
ללא ריבית וללא הצמדה ובתעריף זול ביותר
אהרן שטוב־בטוחים. טל: 5709612, 03־785575

מרכז חינוכי תורני לבנות
נתיב אור תורה
מזל טבא וגדיא יאה
למנהיל היקר והמכבד המסור בלב ונפש למוסדנו
הרב"ר **שמואל דב סטל** שליט"א
ולרעיתו מנב"ית
לרגל אירוסי הבן החשוב המו"מ בתורה ויר"ש
משה הי"ו עב"ג תחי'
יזכו לרב נחת ממנו ומכל יוצ"ח
המאחלים שעמקא דליבא
ההנהלה הצוות והחניכות

ההפתעה הגדולה
גפילטע פיש
כשר לפסח
רכיבים: דגים ירקות ביצים סוכר מלח ופלפל לבן
במרכב **דגים טחונים, דגים פרוסים, ופרוס ממולא**
כמה מעלות טובות בהידור לפסח
א. השגחתו הדקדקנית של הרב לנדא שליט"א, משגיח צמוד בכל תהליך הייצור
ב. ציוד חדש לפסח כדלקמן:
1. מכונת טחינה. 2. צפני נירוסטה לשלחנות העבודה. 3. כלי חיתוך
4. מכונת מילוי ידנית. 5. ארגזים למיניהם. 6. חדר שוק פריזר שחידשנו לקראת פסח
ג. ערבול הדגים נעשה בצורה ידנית
ואבלו טעמו ושבעו
להשיג בחנויות הקפואים בב"ב — ירושלים — פ"ת
דג טח, סופר דג 1987 בע"מ 03־791158, 03־923236

הכל בזול
הכל ובזול
רח' הרצל 16 ק"א ב"ב
לפסח
מחירים מהממים!
במבצעים מיוחדים
חולצות לילדים 10-12 ש"ח
מכנסי ילדים 18-25 ש"ח
מגבות פנים 5 ש"ח
מגבות מטבח 2 ש"ח
עגלת ירקות 20 ש"ח
מיבש כלים 6 ש"ח
סירי סולתם 10% הנחה
3 אלבומים 10 ש"ח
4 משחקים 10 ש"ח
מבצע אפיקומן
אופנים תוצרת חוץ
עד גיל 3
15 ש"ח בלבד

עוגיות לפסח
קקוס, תפו"א, שקדים
מכירה בסיטונאות וליחידים
בהשגחת הבד"ץ מחזיקי הדת בא"י
המפיץ בב"ב בנקס אמאר
רח' ... 153 טלפון 228726
רח' השקמה 1 טל. 223326 ובכל החנויות בעיר

פרי מהדרין בע"מ
רחובות מחסן פרי־תמ' 08־470141

מי סודה
שווופס
כשר לפסח

כשר
לפסח
הננו שמחים להודיע לציבור הרחב
כי יצאנו בכמות מצומצמת של
מי סודה 1 ליטר
בכשרות מהדרין מיוחדת
של הרבנות הראשית רחובות
ובהכשר הבד"ץ העדה החרדית ירושלים

להזמנות
גוש־דן — "פרי מהדרין" 08־470141, 08־452478, 03־9343979
ירושלים "אמר־גל" 02־537415, 02־866017

Rutis

חדש!!! לנערות
תמיד חפשת - עכשיו מצאת
גם לנשים
מבחר שמלות וחליפות
חגיגיות וספורטיביות
(מקבלים גם הזמנות לתעיות ברחבי הארץ)
הזדמנות אחרונה
דגמי סוף העונה
ב־**50%** הנחה
לכבוד פסח פתוח כל ערב בשעות 5-9.30
רותי'ס מיכלין 14
בית וגן ירושלים
טל' 02־418940

קייטרינג מעדני המלך
חדש באיזור הדרום
שירותי קייטרינג
למהדרין מן המהדרין (גלאט)
לבריתות, בר מצוה, חתונות ומסיבות
בטיב מעולה ברמה גבוהה ובמחירים נוחים
טלפון להזמנות: 051־880205, 051־884938

מלון מרכזי צפת
היחיד בצפת גלאט־כשר
בהשגחת הרב **ביסטריצקי** שליט"א
התפנו 3 חדרים לפסח
במחיר מיוחד
טלפונים: 06־972666, 03־798070

המקום היחיד בנתניה,
שבו אפשר לאכול כל ימי הפסח
חלק (גלאט) - כשר
למהדרין!!!
מלון "רות"
המחודש נתניה
• סדר משותף, וסדר למשפחות - לפי בחירה!
• הבשר וכל המוצרים בהכשר הרב לנדא והבד"ץ
• יין אוצר בית דין - ב.ת.
• מצות - עבודת יד (לא שרויה)
• הירקות והפירות - ללא חשש שמיטה והופרשו תרו"מ כדין
• משגיח ירא"ש מקרית צאנז - צמוד במקום
• מתן לקחת אוכל הביתה
• למעוניינים - חדרים מרווחים עם שרותים צמודים
התקשרו מיד
כדי להבטיח מקומכם
פרטים 053־330095
מ־12.00-16.00
ובערב: 053־346154

מכירה חיסול סופית
עד 50% הנחה
מבצע מיוחד
מעילי צמר חוץ
פחות מחצי מחיר
250 ש"ח במקום 550
מעילי גשם סלפסר
ד'קסים מצמר ונגד גשם,
חליפות בלייזרים וחולצות
שמלות חצאיות עד
חצי מחיר עד מס' 52
באחריות בלי שעטנז
שיק פריז
בית־ר צרפתי לבגדי גברות
מדרחוב רח' נחלת בנימין
16 תל אביב טל. 665087

SIGOL סיגול
QUALITY JEWELLERY LTD
תכשיטי איכות בע"מ
חדש
תכשיטי "סיגול" הידועים
הגיעו לבני ברק
תכשיטי יצוא איכותיים במבחר ענק
לכל טעם ולכל תקציב
לרגל הפתיחה הנחות עד 40%
ב־3 תשלומים
סוכנים בלעדיים
חנה בלוך ואסתר לייכטמן
רח' השלושה 5 בני ברק
טל. 794363 03־707015
ב.ב. שו מיוחד לזוגות ולכלות המביאים מודעה זו להתראות

כל המעוניין
בעופות קפואים
בהשגחת הרב לנדא
אפשר להשיג דרך
הטלפון במשך כל היום
משלוחים הביתה
869474
ליחידים ולסיטונאים

דירה למכירה
במקור ברוך, 4 חדרים
קומת קרקע + גינה וחצר + כניסה נפרדת עם כל השכלולים הסקה, קרי־טמפ, שירותים כפולים, ארונות קיר ומטבח
02־380449 $ 120,000
בין השעות 12—2. בצהריים

"גולני"
נקיון ופוליש הברקה קריסטלית
נקוי שטיחים + הדברה
מבצע
מחירים נוחים עד 20.4.88
2 תשלומים 02־322238

למלון "שרי ישראל"
דרושים:
מלצר, עובד כללי
(בעל רשיון רכב)
פקיד קבלה לילה,
וחדרניות
לפרטים נא להתקשר:
02־380585

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיוד
★ אלומניום ומסגרות
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
★ כל עבודות הבניה באחריות
טל. 02־344277
24 שעות ביממה

רצי
הרצל 24 ק"א ב"ב
טל. 788019
אחרי שבכל העיר חפשת
ב"רצי" מצאת —
רוצו לרצי
פתוח במוצש"ק בין
8.30-10.30
10% הנחה לערב זה
נצלו ההזדמנות
פתוח כרגיל: בוקר 10.00-1.00
ערב: 6.00-9.30 כולל יום ג'

מכירה חד פעמית
מאנגליה ובזול
להתיקה - חליפות ובגדים
לילדה - שמלות לגיל חוזה יום וטיולים, לכתרות וחרים - חולצות
ומהודרים אלגנט ספורט
הולכי קטיפה 49 ש"ח
לבנים וילדים - חולצות עם דוגמא
במוצש"ק 10.30—8.30 רח' שניה 3
תל אריה

מארה"ב לפסח!
מבחר עשיר של שמלות
וחליפות חגיגיות
לילדות ונערות
המכירה בעזרה במוצש"ק
משעה 8.00 רח' הרצל 31
בני ברק
להתראות

לוח היום

בס"ד יום וערש"ק פ' ויקרא
כ"ט אדר תשמ"ח (פ' החודש)
שבת: ראש חודש א' ניסן
הדף היומי בבלי: מכות כ'
ירושלמי: שבועות כ"ג
משנה יומית: מעשרות ה. ה-ו
הלכה יומית: או"ח תנ"ז, א-ג.

סוף זמן	
קריאת שמע	8.00
תפלת השחר	9.14
שקיעת החמה	5.51
מחר	
זמן	
עלות השחר	4.12
נץ החמה	5.42

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי עברית 02־241112, 02־243121, אידיש 04־672111, אנגלית 04־672006, 02־223341. השעור מתחיל בכל שעה עגולה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: שישי — אדיאל רח' ב. מבחר ק. יובל. שבת — ווכבה רח' הבי"ג 28, כתב"ם — בק"ה הר הצופים רח' הר הצופים.
תל־אביב: שישי — יעור רח' דגלן 54. ...

תחבורה ב"ב — בילינסון

תורנות בתי חולים

המודיע
עתון יומי — ירושלים

המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י"ל לוין ז"ל
•
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 539255-8 • ת.ד. 1306
•
דפוס "יהד" בע"מ
•
הדפסה: ג'רוזלם פוסט
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת.ד. 1869
טל' 624353, בערב: טל' 614950
•
סניף בני־ברק: ר' עקיבא 147
טל' 5792490
•
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

— קראת את המודעה ב"המודיע"?
— כן. ודאי שקראתי!
— נו? קנית?
— לא. צילצלתי,
והתשובה היתה: מכרנו!

אין תחליף
לעוצמת הפרסום בהמודיע

והפעם...
זינה על הקו!
מכירת בגדים הרבה יותר יפים ואיכותיים ממה שהכרתם
הכל תוצרת זינה
לילדים, לילדות וחליפות לנערות
תתקיים במוצש"ק בבני־ברק
רח' חבקוק 12 דירה 3
מ־8.00-11.00

ביטוח רכב — בית — חיים
בתשלומים
אצל אליוביץ ביטוחים
03־5791696־7

מכירה חד פעמית
ליוצאים בלבד
כובעים אלגנטיים וברטים
הרג"ה
ברח' יחזקאל 5 ק"ג ב"ב
במוצש"ק וביום א' מ־8 — 5

לת"ת חסידי
דרוש
מלמד
מנוסה לכתה גבוהה
טלפון 02־822986

עבוד תמלילים
באווירה והדרכה חרדית
לא כדאי לותר על הטוב ביותר!
"סיון"!
כתבנות
בשיטה המתקדמת ביותר
במחיר סימלי
"סיון מחשבים"
03־790712

אברך
חליפות קצרות והלבשה חסידית
רח' בלבי ישראל 5
גאולה ירושלים
הגיעו
חליפות ארוכות
מחויטות מעולות,
חליפות קצרות
לונג
(לגבוהים במיוחד)

שרהלכן
שירות להובלת מטבחים ממלכתן
רח' אברהם בן דוד 9
בני ברק טל. 5792586
מבצע פסח בשרהלכן
על כל קניה בשווי
...

אופנת ריקי פ"ת
כדאי וחשוב
דגמים מרהיבים
לנערות ולנשים
בהנחות ותשלומים
הקדימו קניותיכם
לחגים
אחד העם 2 דירה 7
א' עד ד' 8.30-10.30 בערב
טל. 918728

לבית מרחץ
גדול בירושלים
דרוש קופאי
נאמן
לערבי שבתות וחגים
רצוי פנסיונר הגר בסביבת
גאולה
טל: 02־244872
02־285858

صكنا من الاهل

صكذا من الاجل

"מצות ירושלמי" - שיא של הידור

המשך מעמוד ט"ו

האחים לודמיר השקיעו את המוח, הלב הממון — והפתרון הטכנולוגי נמצא גם להידור זה. כאשר הופעל התנור לראשונה עם ה"תוספת אש", פרצו הנוכחים בריקוד של שמחה, שאין כמוהו לבטא את התחושה של העפלה לפיסגה נוספת בשיאי ההידור בכשרות אפיית המצות.

* * *

את ההקפדה על ההידור בתכלית הכשרות ירשו האחים לודמיר מבית אבא, הרב משה לודמיר ז"ל, מותיקי הישוב החרדי בצפת, אשר הקים את מאפיית המצות יחד עם אחד מאחיו, לאחר מות אביהם, הרב מרדכי זידל ז"ל ואחותם ע"ה, במפולת קיר שקרס תחתיו בעת הילולת הרשב"י במירון.

רבני צפת היו אלו שהשגיחו על מלאכת האפיה באותם ימים ואף העידו על כך בחותמתם שהתנוססה על אריזות המצות. החבילות הועברו ליעדן על גבי גמלים וחמורים ובתקופה מאוחרת יותר — במשאיות שהגיעו לכאן בכביש מיוחד שנסלל עד למאפיה, שהלכה והתרחבה.

בשנת תרצ"ג, לאחר שהעוני והמצוקה גרם לעזיבת רבים מיהודי צפת לירושלים, פחת מספר התלמידים והוחלט על כיתה א' מעורבת לבנים ובנות. ר' משה לא היה מוכן לשמוע על אפשרות כזו, ארז חפציו ועבר מיד לירושלים. חינוך הבנים קדם אצלו לכל. כך נהרה משפחה זו היחידה החרדית מצפת של אותם ימים, וכנראה זכות זו היא שעמדה לאחים לודמיר להיות בעלי המאפיה החרדים היחידים בארץ. המאפיה בצפת, אגב, הוקדשה לכולל "נחלת נפתלי" בראשות הגרי"י פייבלזון והפכה לבית מדרש רחב ידיים ממנו עולה קול תורה. רק המכונות הישנות במרתף מעידות על מה שקרה כאן לפני כ־80 שנה.

למרות המעבר לירושלים, שב ר' משה כל שנה לצפת אחרי החגים, כדי לדאוג להפעלת המאפיה, לרווחת יהודי הגליל. גם בתש"ח, בעת הפרעות ביהודי צפת, הצליח לברוח, בסתר, במ־שוריין בריטי ומתל־אביב הגיע לירושלים בשיירה האחרונה לפני המצור הגדול.

* * *

עכשיו נותרנו עם עוד כמה קושיות: 1. איזוהי המאפיה שעומ־דה תחת השגחת רבני ירושלים הגרצ"פ פרנק, בי"ד של הגאון פייבל פרנק, הגרי"ב זולטי וכיום עומדת תחת השגחת יבדלחט"א בד"צ העדה החרדית ורבני ירושלים הגרי"י קוליץ והגרי"ש משאש.? 2. איזוהי המאפיה המסרבת לאפשר אפיית מצות לקהילות המבקשות לעבור אליה ממאפיות אחרות, כדי לא לקפח פרנסת אחרים (וגם זה מבית אבא), כשרק לחץ הבד"צ יכול להתגבר על כך? 3. על איזה מצות כתב הגאון רבי עובדיה יוסף: "בעלי המאפיה הנ"ל אינם חוסכים כל מאמץ להבטיח כשרות למצות ואף ידי תיכון עמם ויאכלו ענוים וישבעו"? 4. איזה מצות נשלחות בכמות של 50% מהתוצרת ליצוא לכל הקהילות החרדיות בעולם, כשמשקל האריזה והעיצוב משתנה בהתאם לדרישה?

גם את התשובה ל־4 הקושיות הללו אפשר לקבל רק ב"מצות ירושלמי", שעל טעמן המיוחד אמר הגה"צ רבי משה טיקוצינסקי זצ"ל, מנהל רוחני דישיבת סלבודקה, כאשר בא לאפות את מצותיו כאן: "אלו מצות שלא רק מהודרות בתכלית הכשרות אלא גורמות לשמחת חג אמיתית וטרם טעמתי כמותן מעולם" — כמו אותו יהודי מארה"ב שלא האמין כי אין מערבים במצות חומרי טעם, עד שבא ונוכח לראות בשיא ההידור בכשרות וכיום גם הוא קונה רק "מצות ירושלמי" - - -.

ההפתעה

(המשך מעמוד ט"ו)

יפלדי הוא רק אחד מסדרה בת עשרה ספרונים לילדים שלמד קריאה, אבל המוצלח שבהם, לדעתי, ספרית בקרמן, ממשיכה להוכיח את עצמה.

ועדין לא הגעתי אל כותרת המשנה של רשימה קצרה זו, מהו הספר השונה מן הקצה אל הקצה? כל המיוחד שבספרון החדש הנ"ל הודגש לי תוך כדי ספול מתע התפוררות במדף ספרי הילדים שבבית, שם גיליתי כי בהרבה ספרי ילדים בהוצאות חרדיות נתפש החסד אך ורק כמתן צדקה. ואפילו בסתר, כתמיכה וסיוע למשפחות קשות יום. לכן מצא כל כך חן בעיני החודש של ספרית בקרמן המציג גם את מי שאינו נזקק לחסדי הבריות ואשר מחפש להושיע לעצמו ולבנות את ביתו, כעושה חסד, וכידוע חסד שנעשה בכבוד אין לו תחליף כלל.

נושא היתמות אינו מטופל תמיד באופן הוגן, נורמלי ומכובד, תרשישים מדי ממנו ומרגב חששות מחטיאים לעיתים קרובות את האפשרות להרגיש ולהבין את היתום והאלמנה. יש בספר הקטן הזה משום עזרה גדולה בתחום רגיש זה.

מאת: שו"ש

לוח המודיע

בני־ברק

למכירה

★ 3½ חדרים ברח' אלוש... $92,000 טל: 5794257

★ 6 ב־2 מפלסים + גג בסוקולוב (סוף הרצל) 115,000, "אודי גב־סים". (03)299908

בדמ"פ

★ למכירה בדמ"פ 3 חדרים גדולים ק"ג חזית בז'בוטינסקי. (03)783624

חנויות

★ להשכרה חנות + טלפון במרכז ר' עקיבא כניסה מיידית. (03)703164

בערי הארץ

תל־אביב

★ למכירה דירה טובה ומשוחזרת ק"ב בק' הריים לוין. (03)496274

עבודה

★ הרויחי כסף בביתך (מחוץ לבני־ברק) מיכרי תכשיטים מלאכותיים, מהדרים ללא התחייבות. (03)5791517

★ לישי עונגי חלקים למכונות כביסה ותיקונים טכנאים + רשיון תנאים טובים. (02)539550

★ מנה"ח עם נסיון + ידע במחשב מעוניינת בעבודה. (30)791958, בשעות הערב.

★ דרושה אחות למרפאה לשעות 12.00-8.30. (02)538455 (02)288806

★ מזכירה רפואית מעוניינת בעבודה/ או כסייעת. (02)855876

★ למשפחה דתית דרושה בחורה לטיפול בילדים ועבודות בית. להתקשר מיום (03)790423

מטפלות

★ למורה (בנחמיה) מטפלת + עבודות 3 ימים בשבוע מאחרי פסח. (03)5700037

מכירות

★ הגיעו בגדי הריון דגמי אביב "מאמא־בלו" הרצל 78 ק"ב תל־אביב. (03)837969

★ שמלות וחליפות לנשים ונערות דוגמאות חדישות לאביב. במוצש"ק מ־7.30, מנחם 16 ב"ב.

★ לרגל נסיעה!!! מזגן, מכונת תפירה, מקפיא, מיקרוגל, מחפר־רוסטר. חדשים!!! (02)529343

★ לרגל נסיעה!!! מקרר אמנה "22, חדשה, לבנה. 6,500 ש"ח. (02)538996

מכירות וקניות

★ "יתן וקח" רהיטים ובגדים יד שניה, קניה, מכירה והסקה אפשרות לתשלומים. (02)416031 (02)430694

★ לאנטרופאיות המעונינות בתוצרת BARELLI מחדש מס' דגמים חדישים במס' 15-12 מוצש"ק וביום א' בית הלל 8 בני ברק מ־10.00-9.00.

נקיון

★ "זיקל" מבצע פסח כהלכה!!! נקיון פוליש, מטפלים פוליש דוניים. (03)323823

★ נקיון לפסח אחזקה למוסדות ומשרדים. (03)795404

★ "ברק" נקיון לפסח בדירות אחרי שיפוצים הדברה. (03)301098

★ "יהה־לום" נקיון, פוליש + הדברה + קריסטל, מחירים וללא באחריות. (03)867103 (03)587022

★ המלטש: במבצע הדברה האמינה והזריקה לניקיון, פוליש + הדברה. (03)315734 (03)318379

★ אורגל־נקיון יסודי לפסח, פוליש צבע ושפוצים. (03)788048 בערב (03)794451

מכונות תפירה

★ מכונת התפירה מקולקלת? צלצלי — (03)785569 "ליבר בייך" רח' ירושלים 36 ב"ב.

שונות

★ נפתח כולל אחה"צ לאחר פסח בקרית יובל $150 טל: 383080

יריד הכיפות

תירשמו את המלאי

מבצע לתקופה מוגבלת
לא יאומן!!
תפירת שמלה בחצי המחיר
ע"י תפרת מעולה ומנוסה
טל 03-798229

שלות חן
סלון לכלות מספרה קוסמטיקה פדיקור מניקור תחיה (במבצע)
מבצע 10-50% הנחה
בשמים תכשיטים אביזרי אופנה ועוד
יעלות־חן מלכי ישראל 8 ק"א 271118

מכירה
★ חולצות לגברים וילדים כל המידות
★ חליפות בנים עד גיל 6
★ בגדי נשים וחלוקים קייצים - 40 ש"ח!!!
★ מבחר בגדי תינוקות לחג
הכל תוצ"ח!!
במוצש"ק 10־8 מיכל 8 סנהדריה

דירות ובתים

★ למכירה בסורוצקין דירת 1½ מטופחת ק"ז מעלית שבת $46,000 (02)528765

★ בסנהדריה המורחבת 5½ גדולים מושקעת, 24 מדרגות (02)811371 $137,000

★ 2½ גדולים ברח' אלקנה ק"א $68,000 טלפון (02)813546 ללא תיווך!

בדמ"פ

★ 2½ בתחכמוני ק.ב. מיידית, משופצת + דודי"ש (02)539042

להשכרה

★ בת 3½ חדרים באזור אונסדור רף נוף מרהיב מעל קרית בצות לתקופה ארוכה. (03)811438 מיידי.

★ בהר־נוף 4 מרוהטת בשכ"ח + טלפון לשנה. 529344

★ בקרית צאנז 2½ גדולה מרוהטת + טלפון לתקופה ארוכה. להתקשר: (03)910863

★ באנטסדורף 3 + אויר נוף נקיה וכשרה לפסח עדיפות לזוג. (02)826798

★ בהר נוף 3 + גינה, דרומית לתקופה ממושכת לזוג $350 לחודש. (02)816512

★ לפסח!!! בלב מטרסדורף, יפהפיה 3 גדולים, ק"ב צדדים מקסימים. (02)531041

★ להשכרה לחודש ניסן — פסח 3 חדרים מרוהטת בבאולה + טלפון. (02)827010

★ לפסח דירה בבית וגן ירושלים, מרוהטת קומפלט, כשרה לפסח! + כלים. (02)416869

ביקוש דירות

★ מחפשת שותפה לדירה באיזור דתי. (02)521490 אחה"צ ובערב.

★ דרושה לקנייה, לזוג מבוגר דירת 2-1½ באיזור מקור־ברוך, קרית־משה. (03)997843

★ מחפשים להשכרה דירת חדר, מרוהטת באזור תל־ארזה, טל: 821126, או: 811026

ירושלים

למכירה

★ פס־בין מציע בתל ארזה בבניה דירות מפוארות 4, ו־5 חדרים. (02)660139 (02)664724

★ בהר־נוף 4 חדרים דרומית, לכניסה מיידית 96!!! 3 + גינה 85!! פנטהאוז 5 חדרים 140!!! טלפון: 529724 "נופים".

★ בטלזסטון דירת 2 קומות מטופחת 5, + פ"א + 2 מטבחים + חצר. (02)411312

★ בסנהדריה המורחבת 3 חדרים + דו"ש + ארונות. טל: (02)811946

★ דירת 2 חדרים + מרפסת סגו־רה בצפניה ק"א, 64,000. (02)521443 בערב.

★ בסנהדריה פנטהאוז 5½ ק.ג. כל הכוונים, $145,000 תווך בית הכרם. 523755

★ בתל־ארזה 1.5 ק.ב. + אפשרות בניה + מרפסות + מרפסת סוכה $47,000 תווך "בית הכרם". 523755

★ בשטראוס, דירת חדר, קומפלט, ק"ג, 29,000, מיידי, בלעדי "האמן יתני". 384581

★ ברוממה 3 ק"ק + יציאה לגינה מוארת, 60,000 בלעדי "מקבץ". 242006/7

★ הר־נוף, קוטג' 5½ עם גינה, "אנגלר־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

★ הזדמנות! ברמות ג', קוטג', 5, גינה מתאים לדתיים, 128,000 "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) 02)221161

★ הר נוף, 4, נוף, 105,000 מידי 137,000, "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

★ ברמות ד', 4½ חדשה, ק"א, מרפסת סוכה, 109,000 "אנגלו־סכסון" (מלד"ן) (02)221161

פרסום בורבר
פרסום • קידום מכירות • גרפיקה • רבי עקיבא 45 טל. 792632 - 791557 בני־ברק

מכירה נדירה!!!
שמלות חגיגיות לנערות
דגמים בלעדיים בארץ!!
כל שמלה דגם יחיד
במוצש"ק ויקרא 10-8 בערב
רח' חזון איש 57 ב"ב

מכירה
לקראת החג
מבחר ג'קטים ובליזרים אוף־ווייט וכחול ושמלות
במוצש"ק 10.00-8.00
רח' עלי הכהן 7 ירושלים

לאשה ★ לתינוק ★ לבית
מוצרים מובחרים ובלעדיים בשלובי תחרות רקמות ואפליקציות
כלילת היופי
רח' מלכי ישראל 5 (בחצר) י"ם

מכירה נדירה
לפסח ולקיץ
★ שמלות ★ חליפות
★ חולצות ★ חצאיות
★ סריג ומשי לנשים ולנערות
תוצרת חוץ
במוצש"ק פ' ויקרא מ־7.30-11.00
ישמח־משה 2 פינת חזון־איש בני־ברק

מכירה מיוחדת לכבוד החג
חלוקים חצאיות חולצות כובעי נשים ובגדי ילדים (כרמל)
קהלות יעקב 10 בני ברק במוצש"ק בשעות 8־10.30 וביום ראשון אחה"צ 4־10.30

מעונין לקנות ארון ספרים מיוחד + ויטרינה
אפשרי גם מחוץ לירושלים
02־813275

לתושבי גבעת שאול
מכירה חד פעמית של
בגדי תינוקות, שמלות לילדות חליפות וסט לבנים וסרפנים קיציים לילדות כמו"כ חליפות אמריקאיות לילדות ולנערות
במחיר מפתיע
הכל תוצ"ח
המכירה תתקיים אי"ה במוצש"ק פרשת ויקרא כתב סופר 18 ירושלים דירה 21 בין השעות 10.30־8.30

קלסת הרפיה
לנשים, לכאבי ראש ועיפות תקבלי לביתך תמורת 10 ש"ח שתשלחי לתיבה לגב אמרי בינה 18 י"ם
4.30־5.30 02־815961

חדש בירושלים
קייטרינג אירנשטיין
כשר לפסח
אוכל מוכן לפסח ולחג ולחול המועד גלאט כשר
למהדרין מן המהדרין
להזמנות לפני החג:
02־821676

★ ★ **חדיש לפסח** ★ ★
הגיעו חליפות ושמלות חגיגיות תוצ"ח
לנשים ולנערות
כ"כ חיסול של כל הקטים הסודיים מותנות למחירי הקרן
המכירה במוצש"ק ברח' בן זכאי 54 מ־8.30-10.30

חנות המפעל

יצרני:
חליפות גברים
בר מצוה, בליזרים
טוויד, מכנסיים
חליפות ארוכות
קפוטות, פראקים
מעילי גשם וצמר
לגברים ונוער
חליפות וקפוטות לפסח גם מבדים תוצרת חוץ
חליפות קצרות בחגיגיות לילדים עד מידה 62
מכנסיים מיוחדים לפסח מבדים במקום
המכירה: בימים א'־ה
15.00-8.00 —
ו' - 11.00-08.00
ת"א, רח' גרונברג 20
קומה ב' טל 03־656971
נקי מחשש שעטנז
● מבבדים ברשיון ואשראי
OSTEX **OPUOK**

בס"ד
היכונו!! **היכונו!!**
מבצע הפסח המסורתי המפורסם שלנו
החל ממוצש"ק
המבחר הגדול בעולם
של בירים, מ עבדי מזון, מיקסרים, תנורים,
טוסטרים, מקצפים ועוד ועוד ועוד...
עקבו אחרי פרסומינו במשך הימים הבאים!
הפתעות יבואו!!
אלקטרו סנטר
רח' רבי עקיבא 122 בני ברק
טלפון 5708632
שימו לב למספר הטלפון החדש!

המקומות האחרונים לפסח
נופש פסח באשקלון לציבור החרדי
• אוכל מעולה • שעורים • תוכניות מגוונות לא שרויה
בהשגחת הרה"ג בלוי שליט"א
טלפון 03־704633

בס"ד
חנות למוצרי פסח

הקץ להתרוצצויות ולדאגות
אצלינו תוכל/י לקבל את כל מוצרי פסח
בהכשרים מעולים
ובמחירים מיוחדים
ניתן להשיג גם מצות וביצי משק
משלוחים תביתה חינם בכל גוש דן
רח' מהרש"ל 1 פינת ר' עקיבא 112, ב"ב
03־785672 ,03־791908 ☎

בס"ד
קהל יראים חוג חתם סופר
בני־ברק
הננו מודיעים בזה כי
חלוקת מצות השמורה
תתקיים אי"ה לפי מספרים בין השעות 6-9 בערב
בבית מדרשנו, רח' מיימון 18
ביום ראשון ב' ניסן (20.3) 1-300
ביום שלישי ג' ניסן (22.3) 301-600
ביום חמישי ו' ניסן (24.3) 601-1500
ניתן להשיג עוד מצות שמורה במקום
בברכת חג כשר ושמח
ההנהלה

האזכרה של הרבנית הדגולה והצדקנית
מרת אסתר פרדל מנוחה גרז ע"ה
תתקיים אי"ה ביום ראשון ב' ניסן תשמ"ח בבית החיים של נציבי פונוביז' בשעה 16.00
המשפחה

SUPER SALE
שמלות חליפות ובגדי הריון אלגנטיות, חצאיות, חולצות, שמלות לילדות, חלוקים במבחר ענק, כותנות לגברים ולילדים, מצעים, מוצרי אלקטרוניקה, האורגן Yamaha Casio
הכל תוצרת חוץ! במחירי מציאה! כל הקודם זוכה!
במוצש"ק 6-11 וביום א' 10-7 בערב
רח' נחום פוטרות 4 ירושלים

הבגד שלנו צפניה 1 טל 02־822842
לקראת החג שמלות מקסימות
כל שמלה בלעדית
מחירים מפתיעים אפשרות לתשלומים
הזמנות לאירועים מיוחדים
להתראות מ־8.30־5.30

רב־און RAV-ON
מוכיסן 40 שנה בענף הסכסטיל
רח' כורש 8 י"ם טל. 02־222589
ע"י והסי כתרי
הוזלה נוספת על מחירי המפעל
ביגוד לכל המשפחה
★ חולצות גינמות כותנות לילה
מפלנל דיאולן וטריקו
תגרות וסינרים
בגדי עבודה למוסדות
מטבחים
מפעלים
מוסדות רפואיים
מחירים לדוגמא:
★ חולצות לבנות וצבעוניות רק 19.- ש"ח
★ פיג'מות דיאולן כותנה רק 25.- ש"ח
★ כותנות לילה טריקו רק 30.- ש"ח
★ מגבות אמבטיה 1.50x95 רק 15 ש"ח
ועוד המון פריטים במחירים מצחיקים
שעות פתיחה: בין 15.00 — 7 חניה בשפע
5% הנחה נוספת למשפחות ברוכות ילדים
בברכת חג כשר ושמח להתראות

מקור הטבע
שטראוס 8 ירושלים טלפון: 384342
מציע לפסח: מבחר גדול של מזון, משקאות, ויטמינים וצמחי מרפא טבעיים.
(פירוט בשבוע הבא אי"ה)
פתוח: 1.30-9.30 ואחה"צ: 7.30-4.00

עיצוב אופנה
מרכז איל צינמרו
רח' אבן ישראל 6 טל. 02־243587
בית אופנה — בירושלים
אין עוד צורך לנסוע ולחפש בגדים עם חן ועיצוב בשפלה
במרכז החדש של איל צינמרו
תמצאי אצל "וגליה" בגדים בעיצוב אקסקלוסיבי מקורי
של מיטב המעצבים באופנת נשים
עדה ברודצקי, אפטרמן שרצר
והגוי יבואן של מישל־פאג'י, מאשיק
גלי אנג
האשה לבושה אופנתית

המכירה של בגדי נשים אקסקלוסיביים מחו"ל ושל בגדי ילדים מקסימים ופיג'מות
במחירים זולים מאוד
תתקיים במוצש"ק
ברח' שאולזון 14 הר נוף
בין השעות 8-10
יום א' ברחוב אופירה 5 סנהדריה
בין השעות 6-10 בערב

בסורוצקין 37 ב'
לקראת החג!
הגיע!
מבחר גדול של
נעלים
פתוח רצוף
מ־3 עד 8 בערב
פסח כשר ושמח!

"מלאכת מחשבת"
רח' חפץ חיים 25
ע"י ביהכנ"ס "זכרון־משה" י"ם
פתוח 5-8 אחה"צ
ההרשמה לקורס כתיבה
כתב ספרדי
ע"י סופר מומחה
טל: 02־246320

נעלים וסנדלים
חיסול מוחלט של כל המלאי
לרגל פתיחת מחלקה לגברים בלבד
זוג סנדל + זוג נעלי לק לילדות 60 ש"ח
קניה מעל 100 ש"ח בשני תשלומים
נעלי יוסקה ר"ע 133 ב"ב

הפנינה
שרותי פוליש ונקיון

מה נשתנה הפסח הזה
ניקוי דירות כולל חלונות תריסים, פנלים, מטבחים ואמבטיות, שטיחים וריפודים
וכן פוליש קריסטל לרצפות לא מחליק
וזאת ע"י צוות מקצועי ובאחריות
מחירים נוחים!
טל. 02־712842, 02־432530

נדוניה
רח' יחזקאל 5, ככר השבת ירושלים 02־824462
יריד שהכל בו לפסח בשתוף "מקור הכלים" א. פריד
בגדי נשים עשויים משי, חלוקים קייציים וחורפיים, בגדי ילדים - שמלות וחליפות, בגדי תינוקות, חולצות בכל המידות לגברים, מצעים, תוצ"ח כסויי מיטה, מגבות ומפות. מבחר הגדול ביותר לכלי בית ומטבח במחיר הזול ביותר בעיר
המכירה הגדולה תתקיים אי"ה במוצש"ק פרשת "ויקרא" משעה 8.00 עד חצות ברחבה שלפני החמת
כל הקודם זוכה

כנס ארצי
לתלמידות בית מדרש למורות גייטסהד
יתקיים אי"ה במוצש"ק פרשת ויקרא באודיטוריום של אור החיים רח' עזרא בני־ברק בשעה 8.30
ישאו דברים: הרב **ב. הורוביץ** שליט"א
ראש ישיבת דבר ירושלים
ומבני המשפחה שליט"א
אחת התלמידות לאי"ס
בברכה לישועה ולנחמה
המארגנות
תחבורה מאורגנת מירושלים בתיאום טל. 423422

הנחות ענק
"השמלה"
רח' מלכי ישראל 5 (בחצר)
החנות תהיה פתוחה כל יום
מ־10 עד 1 לפנה"צ
ומ־4 עד 8 בערב
הנחות ענק!!
אל תחמיצו!!

אופנת נעורים
רח' ירושלים 40, בני ברק טל. 03־5700029
מכירת חיסול המלאי עד הפריט האחרון
בגדי ילדים ונשים
במחיר הקרן
פתוח במוצש"ק משעה 9.30־7
ובמשך כל השבוע

שי ובגד גרוהר
ירושלים רח' דוד ילין 4
בארץ??? אכן!!!
הנו שמחים להודיע לציבור החרדי שאצלינו אפשר להשיג חולצות חסידיות הנפתחות מימין לשמאל.
כמו"כ יש לנו סיסול קליפס בשיטה חדישה ויעילה לסגירת הטיסול בשבתות וחגים.

מבחר גדול של בגדי ילדים, מפות, גובלנים ומתנות יפהפיות לכל ארוע של שמחה.
והמחירים?
כדאי ל טרוח ולבדוק אצלינו
השרות אדיב ביותר
להתראות!!!

מלאכת מחשבת
רח' חפץ חיים 25, ע"י ביהכנ"ס "זכרון־משה" י"ם
02־246320 פתוח 5-8 אחה"צ
כל הדרוש לסופר!!
★ קלף - ממספר יצרנים ★ שולחנות מיוחדים
בראון ועוד...
★ כסאות אורטופדיים ★ דיו ושאר מוצרים

סאמט
בית מסחר למגבעות
רח' הישיבה 4 י־ם טל: 273328
ניתן להשיג אצלינו מגבעות
סאמט חסידיים וירושלמים
תוצרת צבי'.... HIKI
פתוח בין השעות 8-5 אחה"צ
מר"ח ניסן עד הפסח יהי' פתוח
גם בין השעות 11-3 בצהרים
כ"כ ניתן להשיג אצלינו קופסאות למגבעות הנ"ל
יש סאמט ב"סאמט"

מכונות תספורת ביתיות
WAHL® , ארה"ב
הצעות מיוחדות:
• מכונת תספורת ביתית, כולל מסרקי מרחק + אחריות לשנה -.59 ש"ח
• מכונת עיצוב לזקן, על סוללות + אחריות לשנה -.50 ש"ח
היבואן הבלעדי:
"רובין" המרכז למכונות גילוח ותספורת
תל אביב, יסוד המעלה 6 (התחנה המרכזית)
ירושלים: פרלמן, רח' שטראוס 8
חיפה: י. כהן בע"מ, העצמאות 53
בני ברק: יריד המזרח התיכון, חזון איש 2
פתח תקוה: שפירא, חפץ חיים 3
פתוח: 9-15, יום ד': 16-18, 9-14, יום ו': 9-13
מבצע שבוע אחרון בלבד
• יבוא • מכירה • תיקונים